NOAPTEA GENERALILOR

HANS HELLMUT
KIRST

HANS HELLMUT

KIRST

NOAPTEA GENERALILOR

RAO International Publishing Company

RAO International Publishing Company S.A.
P.O. Box 2-124 Bucureşti, ROMÂNIA

HANS HELLMUT KIRST
Die Nacht der Generale
© 1962 C. Bertelsmann Verlag GmbH, München

Traducere din limba germană
IDA ALEXANDRESCU

Ediţia I

Copyright © 1996
RAO International Publishing Company S.A.
pentru versiunea în limba română

Coperta
DONE STAN

Tiparul executat de
ELSNERDRUCK
Berlin, Germania

Septembrie 1996

ISBN 973-576-096-7

Această carte este, în părțile ei esențiale, un roman. Actele confecționate de autor — documente, scrisori, declarații sub jurămînt etc. — nu schimbă deloc faptul că orice coincidență cu persoane în viață sau decedate este întîmplătoare. De asemenea toate numele, gradele de serviciu și instanțele sînt inventate.

Prezentarea persoanelor care au luat parte la evenimentele din 20 iulie 1944, introdusă în roman, reprezintă o excepție. În această privință autorul s-a străduit să păstreze realitatea istorică cu cît mai multă exactitate — inclusiv detalii ca datele, locul și ora.

Pentru aceasta au fost folosite numeroase documente din ziare, reviste și cărți, mai ales germane, dar și străine, iar din literaturile respective cu precădere următoarele opere: Craig, *Armata prusaco-germană;* Arhiva Peter, *Imaginea în oglindă a unei conspirații;* von Schramm, *20 iulie la Paris.*

În mod deosebit trebuie aduse mulțumiri scriitorului englez Raymond Marshall, care a pus la dispoziția autorului acestei cărți o documentație importantă.

„Ce este oare mai rău decît ceea ce este rău?"

Hölderlin, *Antigona*

„Pacea eternă e un vis
și nici măcar unul frumos,
iar războiul o verigă în ordinea dumnezeiască a lumii.
În el se împlinesc cele mai nobile virtuți ale omului,
curajul și renunțarea, devotamentul și abnegația
cu prețul vieții."

Helmuth von Moltke

Domnii mei — Victorie! Porți triumfale, cînd vă
reîntoarceți,
și focuri sacre pentru cei morți !
Medalii! Porecle ca «Leul din — »,
Discursuri funerare în aliterații ca «în pace și front — »,
Panglici de coroană în caz de deces, lauri, mituri — !"

Benn, *Generalii*

„Sîngele curge... pămîntul se rotește
neîncetînd niciclnd.
Și sîngele-și reia circulația,
unde oare rămîne însă cel vărsat?"

Prévert, *Cîntec despre sînge*

I

PROLOG

ȘI MOARTEA RÎDE ÎN HOHOTE

Varșovia, 1942

1

Cadavrul zăcea în mijlocul camerei, între masă și pat. Cine îl privea de la ușă avea impresia că vede un sac burdușit. Era încovoiat, iar fața îi era înfundată în covor.

— Ce covor bun, zise bărbatul care stătea cu picioarele lui crăcănate în mijlocul camerei. Păcat de el — e definitiv compromis.

Bărbatul arăta ca un băiat mulțumit și deosebit de sănătos. Avea obraji plini, rumeni; ochii săi prietenoși și lacomi dădeau impresia unui școlar aflat într-o permanentă căutare de tovarăși de joacă.

— Moartea a intervenit acum vreo două ore, spuse un alt bărbat care se rezema de tocul ușii. V-am informat imediat, conform instrucțiunilor dumneavoastră!

Bărbatul cu figura de pușlan vesel, pe care-l chema Engel, dădu din cap. Se așeză în genunchi, luă cadavrul de păr, îi săltă capul și privi trăsăturile feței. Era un chip palid, încremenit de moarte, cu gura căscată și cu ochii larg deschiși în care se citea spaima. În ciuda acestui rictus, frumusețea sălbatică și enigmatică a acestei femei n-a putut fi distrusă în întregime.

— Trebuie să fi fost grozavă în pat, constată Engel.

Celălalt bărbat, care continua să se sprijine de tocul ușii, nemișcat ca o statuie din lemn, nu păru să audă această remarcă. Ochii săi erau ca niște vulcani stinși, cenușii, impenetrabili, iritanți, duri ca lava răcită. Era uscat, asemeni unei rădăcini noduroase, un pitic fără vîrstă.

— Liesowski, i se adresă Engel bătrînului, găsesc că această femeie nu arată chiar prost nici pe post de cadavru! Ești de acord cu mine?

— Bineînțeles, răspunse Roman Liesowski, comisar al poliției judiciare din Varșovia.

— Mă irită faptul că ești de aceeași părere, spuse Engel și se ridică gemînd. Mîncase excelent — cele mai

bune resturi de la masa generalilor. Pe lîngă aceasta mai băuse și rachiu, bucurîndu-se de noaptea plăcută și obositoare care-l aștepta. Convocase la el o agentă de la Abwehr, pe care o rugase să-i dea raportul. Dar desertul serii era acest cadavru: Vă place, nu-i așa?

Roman Liesowski, comisar al poliției judiciare, piticul cu cap de broască țestoasă, dădu din cap cu indulgență:

— Niciodată nu mi-au plăcut cadavrele, domnule Engel.

— Nici măcar în calitatea dumneavoastră de patriot polonez?

— Eu n-am fost niciodată, atît cît îmi pot aduce aminte, nimic altceva decît inspector al poliției judiciare. În această calitate am văzut multe cadavre — și singurul gînd care mă preocupa atunci ca și acum era: Cine este autorul crimei? O viață întreagă am căutat numai asasinii, fără să amestec aici nici cele mai mici sentimente patriotice.

— Acesta este probabil și motivul că mai sînteți în viață, răspunse Engel pe un ton vesel. Vi se dă ocazia să vă faceți datoria. În schimb vi se permite să respirați aerul nostru, nu-i așa?

Engel izbucni într-un rîs vesel și ciocăni cu mîna în acel loc al mantalei sale de piele de un luciu mat unde-i bătea probabil inima:

— Ei bine, dragul meu — de ce m-ați adus aici? Doar nu numai ca să văd un cadavru frumos?

— Această moartă se numește Maria Kupiecki.

— Ei și? Este un cadavru printre multe altele — numai în orașul acesta există cadavre cu nemiluita. Lumea noastră este plină de ele — cum să spun, anumite părți ale omenirii nu sînt destul de mature ca să se lase eliberate. De ce a trebuit deci să mă deranjați în plină noapte?

— Această Maria Kupiecki, numită și „contesa Kupiecki", face parte din acele persoane cărora trebuia să le acordăm protecție și ajutor. Ea figurează pe lista serviciilor dumneavoastră. A lucrat și pentru Abwehr.

— Aha, acum bag eu seama despre ce-i vorba! Engel nu mai putea de fericire, ca un băiat care a primit drept cadou o minge de fotbal: Iată de ce erați așa de mulțumit,

mulțumire de care mi-am dat sema din primele momente. Știu cu exactitate la ce vă gîndiți: Din nou o trădătoare mai puțin! N-are importanță cine i-a sucit gîtul — dar un asasin patriot ar fi mai degrabă pe gustul dumneavoastră.

— Priviți vă rog cu mai multă atenție moarta, zise Liesowski imperturbabil. Această baie de sînge nu are nimic de-a face cu patriotismul.

— De ce nu? Dacă ați ști de ce sînt capabili patrioții hotărîți și entuziaști...

— Aici nu este vorba de o crimă obișnuită. Aici nu a fost asasinat doar un om — cadavrul a fost și el mutilat cu brutalitate.

Engel își dezlipi foarte încet privirea de pe Roman Liesowski și examină înmărmurit resturile de pe dușumea care făcuseră parte odinioară dintr-o ființă umană.

— Liesowski, spuse Engel încet, ca și cum ar fi vrut să evite ca altcineva să-i asculte cuvintele, înțelegeți vă rog: Dacă aveți intenția să iscați aici un scandal, s-ar putea foarte bine să fiți următorul cadavru.

Roman Liesowski își ridică ambele mîini ca și cum s-ar fi predat. Dar gestul său n-a fost prea convingător. În ochi i se citea o tristețe profundă:

— Se pare că nu m-ați înțeles. Eu m-am referit pur și simplu la circumstanțele unui asasinat bestial. Nu v-am comunicat concluziile mele.

Timp de o secundă, Engel nu se simți în largul lui. Zîmbi încurcat, dar își luă un aer degajat.

— Continuați-vă cercetările. Vă voi supraveghea de aproape. Pe de altă parte, îl voi pune la curent pe superiorul meu, maiorul Grau. Pînă la sosirea lui nu-mi rămîne decît să sper că acele concluzii ale dumneavoastră nu vor fi niște tîmpenii. Pînă acum am colaborat destul de bine. Dacă este posibil, vă rog să mă scutiți de obligația de a vă găsi un succesor.

— Voi face tot ce-mi stă în putință! răspunse Liesowski, ca și cum ar fi fost un simplu angajat al unei agenții imobiliare. Dar doresc să vă spun — avînd în vedere starea lucrurilor — că cercetările mele și rezultatul lor ar putea să nu vă fie pe plac. Avînd în vedere situatia dată, poate

că ar fi mai bine, mai ales pentru dumneavoastră, să preluați acest caz.

— De ce a trebuit să moară persoana asta? întrebă Engel iritat ca un băiat căruia i se sparge balonul în mînă. După cît pot să-mi dau seama, te puteai amuza destul de bine cu această femeiușcă. Dar așa se întîmplă: mereu ai neplăceri cu astfel de femei!

Aerul din cameră era irespirabil. Mirosea a parfum stătut, a putreziciune dulceagă, provocată de sîngele din haine, a aromă înțepătoare de trabuc brazilian. Engel ședea pe un scaun și fuma. Îl aștepta pe maiorul Grau.

Maiorul Grau, șeful serviciului de contraspionaj al districtului Varșovia, își făcu intrarea peste o oră. Mantaua sa făcută din cea mai bună țesătură îi atîrna nonșalant pe umeri, fîșîind decent la fiecare mișcare. Părea înconjurat de o anumită aureolă.

— Este inutil să vă cereți scuze, explică el, scuze anticipate în orice caz. Ca un adevărat soldat, eu stau la dispoziție ziua și noaptea, cînd este cazul. Era oare necesar în acest caz?

Înainte ca Engel să poată răspunde, avu ocazia să constate în ce măsură maiorul Grau știa să respecte convenienețele. El îi întinse mîna comisarului polonez Liesowski după ce-și scoase tacticos mănușile din piele de porc, adresîndu-i între timp cîteva cuvinte amabile de salut, la care Liesowski răspunse printr-o ușoară reverență.

— Propun ca mai întîi să ținem un mic consiliu, zise maiorul Grau. Chipul său emana o ironie blîndă, aproape imperceptibilă.

— Vă rog să-i trimiteți afară pe oamenii dumneavoastră, domnule comisar. Cred că este necesar ca mai întîi să fim între noi. Vă rog să-mi permiteți să folosesc scaunul dumneavoastră, dragă Engel — face o impresie extrem de confortabilă. De fapt, ca întreaga încăpere care este deosebit de îngrijită. De altfel cunosc această cameră — nu este prima vizită pe care o fac aici. Dar după cum stau lucrurile, va fi probabil ultima.

Maiorul Grau discuta pe un ton nonșalant, ca și cum ar fi fost invitat la ceaiul de la ora cinci. Scoase din etuiul lui de aur o țigară, nu înainte de a fi oferit una și lui Roman Liesowski. Comisarul vîrî țigara în buzunarul interior al vestonului.

Colaboratorii comisarului părăsiră încăperea conform ordinului dat. Maiorul Grau zise pe tonul unui om de afaceri care așteaptă o ofertă:

— Vă ascult!

Roman Liesowski dădu raportul cu obiectivitatea cerută de împrejurări: La ora 21.05 s-au auzit niște țipete la care, inițial, nu a reacționat nimeni din casă. La scurt timp după aceea, a avut loc anunțul la poliție. Ancheta comisarului de cartier. Către miezul nopții, sosirea poliției criminalistice. Identificarea cadavrului. Anunțarea autorităților germane. Sosirea subofițerului Engel. Discuții cu privire la cercetări. Informarea maiorului Grau.

— Ce putoare groaznică e în casa asta!

— E mirosul războiului, domnule maior. Roman Liesowski făcu această remarcă pe tonul obiectiv al unui muncitor la canalizare care vorbește despre experiențele sale cotidiene. Această duhoare este provocată de alimentele alterate, de penuria de săpun, de ferestrele etanș închise din cauza camuflajului, de hainele în care transpirația se adună de luni de zile, la care se adaugă și sîngele. Putoarea este formată din toate aceste elemente care caracterizează epoca noastră — cel puțin în acest loc.

Maiorul Grau schiță un zîmbet care putea fi interpretat ca o acceptare și-și ridică apoi mănușile de piele de porc.

— Pentru moment nu mă interesează decît faptele. Mi-ați prezentat constatările dumneavoastră, aș dori însă să cunosc concluziile dumneavoastră.

Maiorul Grau nu părea să acorde atenție deosebită cadavrului care zăcea nemișcat pe covor. Privirea lui se opri asupra unui portret agățat între cele două ferestre. Înfățișa o aristocrată poloneză pe care ar fi putut s-o cunoască tînărul Chopin: plină de mister, brunetă,

grațioasă, cu un ten palid și transparent, cu o gură de un roșu strident, provocatoare — simbolul unei sensibilități muribunde și al unei dăruiri pasionate.

— Mobilul crimei mi se pare foarte clar, explică Engel care-și păstra, în ciuda prezenței lui Grau, ardoarea juvenilă. Acest asasinat pare a fi opera unui amant fără scrupule. A prelucrat-o ca pe un sac de nisip. Probabil că ea l-a provocat.

— Era renumită pentru lipsa ei de pudoare, constată Grau. Am cunoscut-o. Toată lumea o cunoștea mai mult sau mai puțin.

— Eu n-am cunoscut-o, spuse Engel cu o nuanță de regret.

— Ar trebui să vă ocupați mai intens de diversii noștri colaboratori, îi recomandă maiorul Grau pe un ton deosebit de amabil. Ați dispus examinarea atentă a camerei?

— Nici un fel de indiciu, zise Roman Liesowski. Nimic suspect. Nu a fost sustras nici un document. Nu există nici cel mai mic indiciu că ar fi vorba de o așa-zisă faptă patriotică. Un simplu asasinat, cel mai îngrozitor care mi-a fost dat să-l văd în cursul carierei mele. Și am văzut multe.

— Perfect. Maiorul Grau pronunță acest cuvînt cu încîntarea unui grădinar care-și contemplă pomii în plină floare. Această Maria Kupiecki a fost pentru noi o colaboratoare foarte valoroasă. Cred însă că mobilul crimei trebuie căutat în exclusivitate în modul ei de viață.

— Dacă aceasta este părerea dumneavoastră, domnule major, așa o fi.

— Aveți cumva îndoieli? Grau puse această întrebare cu o voce abia perceptibilă, zîmbind totodată plin de așteptare, ca și cum ar fi vrut să provoace îndoieli.

Dintre toți nemții cu care Liesowski avea de-a face, acest maior de la serviciul de contraspionaj era desigur cel mai ciudat. Nu se încadra în nici una din categoriile cunoscute, nici brutal cu sînge rece, nici cinic și nici nu arbora aere de superioritate. Nu era un susținător zelos al puterii, dar nici un simplu funcționar care se conforma în toate regulamentului.

Roman Liesowski avea toate motivele să se considere un bun cunoscător de oameni. Dar Grau reprezenta pentru el o enigmă. Și acest lucru îl neliniștea.

— Pot să mai repet întrebarea, domnule Liesowski? Aș dori să știu dacă aveți îndoieli în privința deducțiilor mele?

Silueta de gnom a lui Roman Liesowski păru să devină și mai scundă. Ochii săi priveau tulbure, ca și cum ar fi gata să se stingă — asemeni unei lumînări care abia mai pîlpîie. El întrebă cu o voce suspect de umilă:

— Trebuie să înțeleg din cuvintele dumneavoastră că intenționați să răspundeți personal de această anchetă? Sînt dispus, în ceea ce mă privește, să consider această afacere încheiată.

— E incorigibil! Engel îi făcu cu ochiul maiorului Grau și-și pescui un trabuc din buzunarul vestei. Pentru el trabucul era simbolul perfect al bărbăției.

— Avem aici de-a face cu un patriot sută-n sută, domnule maior; poate nici el nu-și dă seama, dar așa e! Sînt destul de sigur că vrea să ne tragă-n piept, dar nu știu cum. Dar vrea s-o facă — am simțit-o de cum am pus piciorul aici — ceva pute aici. Dar ce oare?

— Printre altele și trabucul dumneavoastră brazilian, Engel; duhoarea lui e mult mai puternică decît cea a cadavrului.

Engel rîse inocent. Luă această remarcă a superiorului său drept o glumă bună. Aerul degajat al maiorului îi confirmă supoziția. Grau părea să savureze situația — indiferent din ce motive.

— Engel nu este numai fidelul meu colaborator, este și tipul de mucalit deosebit de convingător. Grau îi zîmbi încurajator lui Liesowski. Sper că v-ați dat seama.

— Această afacere este deci clasată pentru mine, declară comisarul bucuros. Dosarul meu este la dispoziția dumneavoastră. La fel și martorul pe care am pus mîna.

— Are un martor! Nici n-am știut! exclamă Engel clătinînd din cap. De fapt, nu e pentru prima oară că este omorît un ciripitor. Bineînțeles că poate fi vorba de un simplu asasinat pentru jefuire, dar mult mai plauzibilă este ipoteza asasinatului patriotic. Recunosc că diferiți oameni au păreri foarte diferite despre patriotism. Ei bine, unii practică patriotismul omorîndu-i pe alții, trecînd totul sub tăcere. Acesta-i obiceiul în această țară. De ce nu respectați aceste reguli ale jocului, Liesowski?

— Nu înțeleg ce vreți să spuneți, murmură piticul.

— Dragă domnule Liesowski, explică Grau pe un ton potrivit mai degrabă unei conversații de salon, permiteți-mi

să încerc să lămuresc acest caz. Sigur este faptul că această Maria Kupiecki a lucrat pentru noi și că a fost o persoană foarte ușuratică. Se pune însă următoarea întrebare: A fost ea oare asasinată pentru că era o persoană neînfrînată — sau pentru că a lucrat pentru noi? În primul caz ar fi vorba de o acțiune criminală care nu privește Abwehrul, în cel de-al doilea însă, acțiunea ar fi dirijată împotriva noastră, și din acest punct de vedere ne interesează. Acum ne oferiți, în mod cu totul surprinzător, un martor, fapt care lui Engel îi provoacă neîncredere, dar care, trebuie să mărturisesc, îmi trezește cea mai vie curiozitate. Dacă aceasta a fost intenția dumneavoastră, atunci vă rog să ne explicați ce se află în spatele acestui fapt.

— Oamenii mei au pus mîna pe un martor; dar habar n-am ce are de declarat. Știu doar atît: Acest martor a fost dispus să facă declarații. Dar cînd a observat că urmează să fie antrenate în cercetări și serviciile germane, a refuzat categoric să facă depoziții. Liesowski îi aruncă lui Grau o privire întrebătoare, iar în ochii lui se putea citi un avertisment. Să-l aduc pe martor?

— Adu-l! ordonă Grau plin de curiozitate.

Engel îl împinse pe martor la perete, îi ridică mîinile și îl pipăi de sus în jos, precum un măcelar o vacă înainte de tăiere.

— În ordine! zise el apoi, putem să-i spălăm creierul!

Polonezul încercă să zîmbească timid. Fața de băiețaș, mereu veselă, a lui Engel îi dădu curaj.

— Puneți-i întrebările, domnule Liesowski, spuse maiorul Grau pe tonul detașat al unui jucător de bridge. Engel, mereu vesel, vă va seconda dacă este nevoie.

Liesowski dădu afirmativ din cap. Privi mîinile maiorului care se odihneau una peste cealaltă ca și cum s-ar ruga în gînd. Engel trăgea cu putere din trabuc.

— Dumneavoastră ați chemat poliția? a vrut să știe mai întîi polițistul.

— Da, spuse polonezul cu prudență.

— Dumneavoastră ați descoperit cadavrul?

— Da, spuse martorul. În ochi i se citea teama.

— Nu-i prea vorbăreț băiatul! observă Engel.

— Avem timp destul, zise maiorul prietenos, timp suficient. Avem și răbdare — presupunînd că rentează. Dar de fapt, de ce să nu renteze?

Interogatoriul avu următorul rezultat: Martorului — pe nume Henryk Wionczek — i se păruse că aude niște țipete venind de la etajul trei, unde locuia Maria Kupiecki. El se găsea în acel moment la toaleta comună de la etajul doi. Aceste țipete nu l-au mirat la început, deoarece Maria Kupiecki fusese o femeie extravagantă! Și în timp ce ședea în closetul comun...

— Buda asta, completă Engel, se află pe palier. Cînd stai pe tron, poți privi destul de comod prin gaura cheii. Iar gaura cheii e mare. Nu-i așa, Liesowski?

— Ba da.

Maiorul se ridică încet, plin de curiozitate. Se auzi foșnetul mătăsos al uniformei. Pieptul i se ridica în timp ce respira adînc. Spuse cu o undă de nerăbdare:

— Întrebați-l odată ce a văzut prin gaura cheii!

Roman Liesowski îi puse întrebarea. Henryk Wionczek, martorul, tresări imperceptibil. Deschise gura, doar pentru a o închide din nou. Își ridică ochii și privi fix înainte — spre plafonul străbătut de crăpături mari. Apoi zise poticnindu-se:

— Nimic. Absolut nimic. În orice caz nimic deosebit. Lumina de pe coridor era slabă. Nu, n-am văzut nimic. Pot să mă retrag?

Liesowski închise ochii preț de o secundă. Maiorul Grau clipea din ochi ca și cum ar fi admirat tabloul unui maestru. Era un mare amator de artă. Engel izbucni într-un rîs sonor. Era rîsul malițios al unui băiat care-l vede pe altul cazînd din pom — și acum idiotul se afla aici cu mutra lui tîmpă.

— Mi se pare, spuse Engel, că va trebui să-i fac o injecție acestui sărăntoc. Ne crede idioți. Asta nu-mi place!

— Acum am nevoie de o pauză. Maiorul Grau se ridică și își îndreptă grijuliu cele cîteva pliuri ale uniformei. Între timp, Engel se va întreține cu martorul nostru. Nu-i așa, Engel, nu vrem să fim meschini. Prezentați-vă deci ofertele. Pot să vă rog, domnule Liesowski, să mă însoțiți? Grau ieși pe coridor, urmat de comisarul Liesowski. Coridorul era lung, îngust, înalt, cu pereți scorojiți de un verde pal. Cîțiva polițiști polonezi stăteau în penumbră ca niște statui de piatră. Nici urmă de civili.

Grau observă fața îngrijorată a lui Liesowski, zîmbi ușor și zise:

— Fiți fără grijă — cred că n-ați uitat că între noi și serviciul de securitate sau Gestapo există anumite deosebiri pe care punem preț? Injecțiile lui Engel sînt mai degrabă plăcute, vă asigur.

Se duse apoi la toaleta comună și privi prin gaura cheii. Putea să vadă cu ușurință pe toți cei de pe coridor. Auzi de asemenea, cu destulă claritate, fragmente de conversație pe un ton ponderat, provenite din camera în care locuise odinioară Maria. Engel făcea apel la metodele sale speciale împotriva amneziei. Se comporta ca la un tîrg de cai — negocia! Făcea oferte: Alimente în schimbul unei depoziții rapide și amănunțite.

— Să reintrăm în cameră! îi zise maiorul Grau lui Liesowski, uitîndu-se la ceasul său. Trecuseră deja zece minute. De obicei, acest interval de timp îi era suficient lui Engel pentru a obține primele rezultate.

Îl găsiră pe Engel în mijlocul camerei. În fața lui, nu departe de cadavrul Mariei Kupiecki, stătea martorul. Părea să-și fi pierdut întreaga reticență.

— L-am încurajat un pic pe closetarul nostru! Engel bătu din palme. Ei, cum e, păsărico? Ciripește! Ce-ai văzut?

Henryk Wionczek, martorul, părea încurcat. Roman Liesowski, comisarul, se rezemă de perete ca și cum ar căuta un sprijin pentru a nu cădea. Maiorul Grau ședea țeapăn pe scaun ca și cum ar fi înghițit un baston.

Henryk Wionczek își începu relatarea:

— Ei bine, ședeam deci la toaletă și-am auzit țipetele. Inițial, mi-am zis: Iar s-a îmbătat frumoasa Maria — are din ce să-și plătească acest lux! Bea și face scandal! Dar apoi mi-am zis: Urlă de parcă i-ar fi frică! După aceea s-a așternut liniștea!

— Mai departe, spuse Engel. Te-ai uitat, bineînțeles, prin gaura cheii!

— Pentru c-am auzit pași! Veneau de la etajul trei.

— Ce-ai văzut de fapt?

— Cu siguranță că m-am înșelat, zise martorul bîlbîindu-se.

— Posibil! exclamă Engel fără supărare. Doar nu ești decît un om! Poți să te înșeli! Important este să ne spui ceea ce ai văzut, chiar dacă este o eroare!

— Nu trebuie să vă fie frică, zise Liesowski liniștit.

— Am recunoscut un bărbat, continuă martorul precipitat. Purta uniformă — așa cum poartă nemții, cenușie

sau verzuie — imposibil de recunoscut exact în lumina chioară a coridorului.

— Ce nuanțe! exclamă Engel. Te pomenești c-a văzut un soldat german, ba chiar un ofițer german!

— Vă rog să nu-l întrerupeți! zise maiorul Grau. Nu-i mai puneți întrebări, nu-i sugerați răspunsurile. Lăsați-l să vorbească!

— E posibil să fi văzut un ofițer! Martorul Henryk Wionczek își regăsise întreaga-i limbuție. Cel puțin așa mi s-a părut în acel moment. Dar s-ar putea să mă înșel. Nu mă simțeam în apele mele, de aceea mă aflam în acel loc. În orice caz am mai văzut ceva: ceva roșu. Ca o dungă lată roșie de-a lungul pantalonilor; de sus în jos — lată și roșie. Și apoi, ceva asemeni aurului la înălțimea gîtului.

— Fir-ai al dracului! exclamă Engel. E oare posibil? Ăsta reușește pînă la urmă să ne descrie un general german! Mă simt tentat să-mi retrag ofertele mele amabile și să le înlocuiesc prin...

— Vă rog să uitați aceste tentații cît mai repede cu putință, Engel, îl întrerupse maiorul Grau pe un ton sever. Martorul să repete încă o dată descrierea personajului!

— Poate să fi fost doar o eroare! Roman Liesowski părea îngrozit. Această dungă roșie poate foarte bine să fi fost doar o dîră de sînge.

— Posibil, spuse Grau îngîndurat. Dar nu este exclus ca această descriere să se potrivească exact unui general german.

Engel aruncă o privire neajutorată în jur. Nu găsi pe nimeni care să-i înțeleagă consternarea.

— E aberant! zise el.

— Și eu sînt de aceeași părere, spuse Liesowski cu o oarecare fermitate.

Maiorul Grau se ridică. Fața sa expresivă de alergător la cursele de automobile exprima acum o bucurie ciudată, îndepărtată:

— Cine ne va împiedica să luăm în serios declarația acestui martor? Înclin să cred cel puțin în sinceritatea subiectivă a acestui om. Poate se înșală — dar de ce să mintă? Depoziția sa este, de fapt, neobișnuită, dar poate, tocmai din acest motiv, deosebit de interesantă. Vom trage concluziile și vom proceda cu toată seriozitatea și severitatea pe care ni le impune sentimentul datoriei. Sînteți de acord cu mine, Engel?

— Întotdeauna, domnule maior! De fapt, nimic nu este imposibil în această meserie.

Comisarul Liesowski zise cu toată fermitatea unui om care depune un jurămînt:

— În ceea ce mă privește, refuz să iau în considerare declarațiile acestui martor.

Grau îl părăsi pe Engel și-l duse pe Liesowski într-un colț al camerei. Sprijinindu-se de brațul lui îi spuse:

— Cred că vom proceda în felul următor: Dumneavoastră, dragă Liesowski, veți pune pe hîrtie toate detaliile acestui interogatoriu. Faceți acest lucru fără să țineți seama de nimic. Să aveți în vedere faptul că numai adevărul contează — oricît de amar ar fi. Să nu uitați că sînt hotărît să merg pînă la capăt! Să nu vă pese decît de justiție — să nu admiteți nici o excepție, chiar dacă un general va trebui să dea ortul popii!

Raport parțial

Primele documente

Extrase din discuțiile referitoare la primele evenimente din Varșovia, petrecute în 1942.

Aceste discuții au avut loc după 18 ani și au fost înregistrate pe bandă magnetică.

Extrase din *banda nr. 1*

Locul: Köln

Persoana interogată: Fostul subofițer Gottfried Engel, actualmente angajat al unei întreprinderi de transporturi din Köln.

Declarațiile lui Engel, în extras, fără a ține seama de întrebări și întreruperi:

Dumneavoastră doriți să știți dacă l-am cunoscut pe un oarecare Roman Liesowski? Așa este. Noi îl preluasem pe acest Liesowski, poreclit „broasca țestoasă" sau „piticul din grădină", de la predecesorii noștri. Dintr-un motiv foarte simplu, cred: Liesowski era unul din rarii comisari de poliție din Varșovia care vorbea curgător germana. Este aproape tot ce știu despre el.

Îmi amintesc doar foarte vag de cadavrul unei oarecare Maria Kupiecki. Vă rog să nu uitați că ea era doar unul din-

tre foarte multe! O crimă banală, comisă într-un imobil părăginit, departe de marile artere. La etajul trei, după miezul nopții. Eram mort de oboseală.

Dacă nu mă înșel, această Maria Kupiecki era o prostituată de cea mai joasă speță. Este foarte posibil ca ea să fi lucrat și pentru noi. Desigur nu ca prostituată. Era un fel de căsuță poștală pentru agenții secreți. În orice caz, a fost expediată în lumea de dincolo, dar n-a existat nici cel mai mic indiciu că ar fi fost în joc motive politice.

Nu știu ce s-a întîmplat mai departe cu acest caz. Maiorul Grau a pus mîna pe toate documentele. Ca urmare a acestui fapt am fost degrevat de răspundere.

Atît cu privire la declarația lui Gottfried Engel. A fost hotărîtă o altă întîlnire, despre care vom vorbi mai tîrziu.

Banda nr. 2, înregistrată de asemenea după 18 ani.

Locul: Varșovia

Persoana interogată: Roman Liesowski, fost comisar al poliției judiciare. Deține în prezent un post analog. Locuiește în prezent în unul din marile blocuri nou construite din centrul orașului: blocul 1C-2A.

Declarațiile lui Roman Liesowski, în extras, fără a ține seama de întrebări și întreruperi:

Era o noapte întunecoasă. M-am dus la locul crimei și mi-am început ancheta. Cadavrul a fost relativ ușor de identificat. Numele Maria Kupiecka nu-mi era necunoscut. Am cerut informații la prefectura poliției. Mi s-a comunicat că această Kupiecki figura pe lista Abwehrului german, lucru pe care-l bănuiam, și că trebuia tratată în consecință. Din această cauză am alertat serviciile germane competente.

Cadavrul arăta îngrozitor. Moartea a fost provocată de trei lovituri de cuțit — poate să fi fost un briceag mare. Două lovituri de cuțit perforaseră sînii, acolo unde se află sfîrcurile. A treia pătrunsese în buric. Au urmat apoi multe altele, pline de sălbăticie, dar vizînd un singur scop: distrugerea părților de corp specific feminine. Doriți și alte detalii? Nu? Nici mie nu mi-ar fi ușor să vi le dau.

Rezultatul: Moartea era opera unui sadic, care a acționat sub impulsul pasiunii. Nici un indiciu că Kupiecki fusese trimisă pe lumea cealaltă de către un patriot. Și chiar așa să

fi fost, n-aș fi ezitat nici o clipă să-i vin de hac acestui asasin, deoarece era periculos ca un sălbatic.

În orice caz, n-am ezitat să-l atrag în joc pe maiorul Grau. Nu-ți trebuia, pentru a proceda așa, prea mult curaj sau sînge rece. Am acționat din calcul sau mai bine zis din instinct. Căci acest Grau era un original. Nu semăna în nici un fel cu ceilalți.

Grau a reacționat prompt, conform așteptărilor mele. El a luat în serios depoziția martorului și părea dispus s-o folosească. Mai mult, materialul care i-a parvenit astfel, i-a făcut plăcere. El a preluat cazul.

Bineînțeles că am făcut și eu o mică anchetă pe cont propriu. În acea vreme existau într-adevăr la Varșovia șapte generali germani. Găsiți că erau mulți? În Wehrmacht au existat cîteva mii de generali, cel puțin patru mii. Mulți dintre ei erau reținuți pe atunci în Rusia, alții erau însărcinați cu misiuni administrative sau represive în Balcani, în Scandinavia sau în teritoriile germane. Cîteva sute așteptau pe frontul de vest. În orice caz, în Varșovia se aflau în acea epocă șapte: unul în periferia Praha; trei la hotelul Metropol; ceilalți trei locuiau în Palatul Liechnowski.

Cel din Praha își petrecuse seara și o parte din noapte cu trupele sale, mai exact spus, cu auxiliarele feminine ale serviciului de transmisiuni. Din cei trei generali de la hotelul Metropol unul dormea, și anume singur. Cel de-al doilea se distra împreună cu aghiotantul său la localul de noapte Mazurka. Cel de-al treilea prezida o reuniune amicală la barul hotelului. Pe scurt, acești patru generali aveau un alibi.

Mi-a fost imposibil să stabilesc modul în care și-au petrecut timpul cei trei domni de la Palatul Liechnowski. Palatul este un soi de cetate ermetic închisă și riguros supravegheată, începînd cu pivnița de vinuri pînă la camerele de la mansardă ale femeilor de serviciu. În acest palat locuiau peste optzeci de persoane: ofițeri de stat-major, aghiotanți, secretari, telegrafiști, femei în serviciul militar, personalul de serviciu și diverși vizitatori. Și următorii trei generali:

1. General de infanterie von Seydlitz-Gabler, comandantul unui corp de armată.

2. General-locotenent Tanz, comandantul diviziei speciale Nibelungii.

3. General-maior Kahlenberge, șeful statului-major al corpului de armată.

Vă ajunge această listă?

2

Generalul de infanterie von Seydlitz-Gabler avea impresia penibilă de a fi nimerit într-o avalanșă de vată. Îi vuia capul de parcă ar fi avut o betonieră în el. Pielea capului era gata-gata să-i plesnească. Chiar și deschisul ochilor îi provoca dureri.

Cu toate acestea, generalul deschise ochii. Primul lucru pe care l-a văzut a fost o sticlă. Ea se afla, burtoasă și grea, pe noptieră — și era goală. Fusese plină cu vin roșu de Burgundia. Pe etichetă, se putea citi „Château Confran". Acest vin avea puterea magică să-ți șteargă memoria; era bine să poți uita uneori.

Generalul gemu, răsucindu-și trupul bondoc pe o parte. Lumina care cădea prin ferestrele înalte ale Palatului Liechnowski îi rănea ochii. Creierul îi zvîcnea în ritmul bătăilor inimii. Generalul închise speriat ochii cînd văzu o siluetă ascuțită în dreptul ferestrei din mijloc, unde se afla biroul lui. Acolo ședea o femeie, soția lui! Respira cu greutate prin gura larg deschisă.

— Te-ai săturat de somn? îl întrebă soția pe care o chema Wilhelmine.

— Sînt terminat, zise generalul.

— Ai băut prea mult ieri, constată Wilhelmine von Seydlitz-Gabler cu o nuanță de mustrare îngrijorată în glas. De ce bei atît de mult în ultima vreme?

Generalul încercă să se ridice, mașina din cap începu să uruie. Se clătină ca o corabie în furtună, căută un punct de sprijin, lovi sticla care căzu cu un sunet surd pe podea.

— De bucurie, spuse el c-o voce stinsă, implorînd iertarea cu ochii săi de culoarea zăpezii topite. De bucurie că ești iarăși cu mine.

Wilhelmine von Seydlitz-Gabler avea trăsăturile unui cal de rasă; asta înseamnă că nu era prea frumoasă, dar indiscutabil impresionantă. Se uită la soțul ei: acesta semăna cu un balot bine legat așezat în patul uriaș, în

mijlocul așternuturilor de o culoare alb-gălbuie. Era îmbrăcat într-o pijama cu dungi roșii și albastre. Fața sa cărnoasă avea demnitatea și moliciunea bătrînilor tenori de operă; foarte pregnantă din profil.

— De ce ai nevoie de atîta alcool în ultimul timp?

— De ce? Generalul căzu lipsit de putere în perne. Pentru că sînt surmenat.

Wilhelmine se ridică cu greu de la biroul soțului ei, deoarece dosarele și documentele pe care le văzuse acolo o fascinaseră.

Văzînd că se îndreaptă spre el, generalul încercă să se ascundă în așternut.

Soția lui era îmbrăcată într-o cămașă de noapte de lînă, dintr-un material rezistent și opac, dar el avu senzația că poate să vadă prin el, ca printr-un perete de sticlă. Văzu o osatură puternică, o piele plină de pete sub care se ascundea prea puțină carne. Pe măsură ce femeia se apropia, simți un miros înțepător, provocator și respingător totodată, care părea să indice începutul unui proces de putrefacție. „Nenorocirea mea, își zise Seydlitz-Gabler, este că văd mai departe decît semenii mei, că obișnuiesc să analizez în profunzime lucrurile, că știu să gîndesc." Credea că este un filozof, dar în același timp era general.

Cînd ea se aplecă asupra lui, fu cuprins de oroare. Simți carnea ei care amintea de un cauciuc spongios. Răsuflarea ei fierbinte îi inundă fața ca un vînt tropical. Simți că se sufocă. Cu disperare, își concentră întreaga atenție asupra pereților, contemplă tapetul gros de mătase de un verde primăvăratic, ornamentat cu flori care ar fi putut să fie nuferi, plafonul din stuc de un alb nerușinat, amintind de pasta de dinți. Într-un colț trona un înger în stil baroc, rotofei, puhav și rozaliu.

— Din păcate sînt un om bătrîn! zise generalul cu o voce obosită.

Wilhelmine von Seydlitz se îndreptă. Fața ei de cal de rasă exprima durere, dar îți era imposibil să spui de ce.

Generalul își înălță capul impunător de tenor de operă cu un gest acuzator așa cum făcuse de nenumărate ori în cursul manifestațiilor publice.

— Timpul ne macină, spuse el convingător. Întreaga putere de concentrare de care mai dispunem trebuie s-o punem în slujba unui unic țel și anume a viitorului poporului nostru!

Doamna Wilhelmine von Seydlitz-Gabler respiră anevoios.

— Crede-mă, am știut întotdeauna ce obligații am față de tine. Trebuie numai să ai încredere în mine, declară ea cu pieptul tremurînd.

— Am ezitat vreodată să te ascult? Și de multe ori a rentat s-o fac.

Ea îl sărută ușor pe fruntea înaltă, strălucitoare, înainte de a se îndepărta de el. El închise ochii fericit. După cîteva clipe, cînd îi redeschise, își văzu soția așezată la biroul lui. Tabloul îi era familiar. Wilhelmine obișnuia să se intereseze de toate problemele sale. Luase parte activă la toate etapele carierei sale. În plin război, profita de toate ocaziile pentru a i se alătura și a-l sfătui. Aceste ocazii erau destul de frecvente, deoarece primele campanii scoseseră deja în evidență calitatea principală a generalului von Seydlitz-Gabler, și anume cea de pacificator. El stăpînea arta de a fi în același timp patern și sever, lăsînd impresia unui învingător bonom. De aceea, prezența lui, în acel moment, la cartierul general din Varșovia, nu era o simplă întîmplare. Iată de ce soția lui a putut să-l viziteze.

— Ce părere ai de ultimele sugestii trimise de cartierul general al Führerului? întrebă ea ridicînd scrisoarea deasupra capului ca pe o pancartă.

Pielea lui fleșcăită avea o nuanță cenușie, asemeni unei fețe de masă prea des spălate. Se grăbi să dea afirmativ din cap:

— Ai înțeles perfect esența mesajului. Cuprinde numai sugestii!

— Și tu ai dreptul să le interpretezi cum crezi?

— Se pune bine-nțeles problema unei interpretări care să corespundă circumstanțelor date!

Generalul se ridică puțin în capul oaselor, încercînd să ia un aer demn și oficial, potrivit subiectului abordat. Dar condițiile exterioare nu fură favorabile acestei încercări.

— Nu ar fi indicat, în poziția în care te găsești, să dai dovadă de mai multă fermitate? întrebă ea moale.

— Desigur, o asigură el, încercînd să-și încheie cu nervozitate bluza de la pijama. Dar aici este vorba de hotărîri deosebit de grave. Aș putea, eventual, să fiu silit să incendiez anumite părți ale orașului!

— Nu te lasă conștiința s-o faci?

— Trebuie întotdeauna să te gîndești foarte bine înainte de a lua o astfel de hotărîre.

Generalul, cuprins de o ciudată neliniște, își părăsi patul, mai bine spus ieși rostogolindu-se din el. Pijamaua îi atîrna pe el — doar peste burtă stătea gata să crape. Se îndreptă spre baie, lăsînd însă deschisă ușa de la cameră.

— Consecințele unei astfel de hotărîri ar putea fi de-a dreptul dezastruoase!

— De ce ți-a trimis cartierul general al Führerului tocmai divizia generalului Tanz?

— Pentru orice eventualitate! zise generalul. Trimiterea unei astfel de divizii nu înseamnă însă și utilizarea ei.

Von Seydlitz-Gabler deschise robinetul la maximum, sperînd ca zgomotul provocat de jetul de apă în chiuvetă să-l scape de sfaturile prețioase ale soției sale.

Dar această tentativă a fost zadarnică, Wilhelmine neezitînd să-și urmeze soțul și în baie. Se sprijini de tocul ușii, zîmbind cu îngăduință:

— Herbert, zise ea cu o nuanță de îngrijorare în glas, sînt convinsă că-ți dai seama ce avantaj deosebit este să poți dispune de o divizie ca cea a generalului Tanz.

— Pe dracu'! exclamă generalul cu o notă de energie reținută, nu știu ce tot ai cu acest general Tanz! Desigur, are multe calități, dar el nu provine direct din rîndul Reichwehrului, nu a primit educația morală a noastră. Mă înțelegi ce vreau să spun. Mă irită puțin faptul că-l aperi cu atîta insistență.

— Am motivele mele, zise zîmbind Wilhelmine von Seydlitz-Gabler. Motive care ar trebui să fie și ale tale. Căci, Ulrike nu este numai fiica mea, ci și a ta. Tanz nu este numai un general glorios — el mai e și celibatar. Nu fac nimic altceva decît să urmez astfel tradiția familiei mele. Tata, care era comandant de regiment, îi spunea mereu mamei: Fata noastră va avea parte de cel mai bun soldat din regiment. Și tu ai fost acela!

Generalul-maior de brigadă Klaus Kahlenberge, șeful statului-major de pe lîngă generalul de infanterie von Seydlitz-Gabler, făcu să basculeze spre spate scaunul pe

care ședea sprijinindu-și vîrful cizmelor de marginea biroului. Kahlenberge nu căzu însă pe spate, deoarece avea un simț deosebit al echilibrului.

— Dragul meu Schwan, se adresă generalul Kahlenberge grăsunului care stătea în picioare în fața lui. Te rog să nu-mi vii la această oră matinală cu o astfel de întrebare vicleană: Cît valorează viața unui om? Aș putea să-ți răspund: Un rahat! Dar aș putea la fel de bine să-ți spun: Nespus de mult! Singurul răspuns valabil ar fi, fără îndoială: Depinde. În principiu, orice viață de om își are propria sa valoare, care însă variază conform cererii și ofertei.

— Domnule general, răspunse rotofeiul său interlocutor, care era îmbrăcat într-o uniformă de caporal, eu îl cunosc destul de bine pe fruntașul Hartmann.

— Și ce importanță are asta? Generalul Kahlenberge rîse sec și susținut. Craniul său plesuv lucea de parcă ar fi fost frecat cu ulei. Din acest motiv, subalternii îi ziceau „lună", dar numai cînd erau siguri că nu-i poate auzi. Ochii fosforescenți de linx ai generalului străluceau plini de amuzament. Fața sa, făcută parcă dintr-un material cauciucat, era netedă, bucălată, gata să plesnească.

— Susții deci că-l cunoști pe fruntașul Hartmann! Pot să știu, de unde? V-ați jucat împreună în nisip? Sau v-ați cunoscut pur și simplu la cazarmă?

„Grăsunul" Otto, caporal, copist și totodată jucăria generalului Kahlenberge, zîmbi prostește. Încă o dată, generalul pusese degetul pe rană — lucru obișnuit, de altfel. Kahlenberge avea un fel de-al șaselea simț — intuia oamenii. Era o adevărată plăcere să lucrezi cu el; nu te plictiseai niciodată.

— Dragul meu Otto, zise Kahlenberge, balansîndu-se periculos și plin de voluptate pe cele două picioare din spate ale scaunului său, ești un mare șnapan, dar am nevoie de tine pentru ca să mă înveselești. Dacă vrei să-ți fac un hatîr, n-ai decît să-mi spui. Dacă ți-e atît de drag Hartmann — de ce nu? În timpul războiului, ai dreptul să joci rolul destinului...

— Mai ales, domnule general, că în acest caz, dreptatea...

Generalul-maior Kahlenberge izbucni de astă dată într-un rîs scurt, lipsit de orice urmă de veselie, care semăna cu croncănitul îndepărtat al unui vultur.

— Ce se înțelege prin dreptate, Otto, e un lucru pe care-l hotărăsc întotdeaunea cei care au dreptul de a decide. De altfel, Hartmann ăsta al tău este fie un imbecil, fie un idealist adormit, ceea ce în fond e cam același lucru. Dacă ar fi avut cît de cît minte, n-ar fi acum aici, deoarece figurează pe lista persoanelor decedate. Cine-i mort nu mai are griji și nici nu provoacă altora bătăi de cap. Oricum e o provocare, să învii morții!

Această diatribă confirmă împlinirea dorinței lui Otto. Fața sa rotundă și plină exprima recunoștință. Ridică ochii spre hărțile statului-major care atîrnau pe pereți, și avu impresia că se uită spre cer. În fond, soarta lui Hartmann îl lăsa rece. Îl preocupa însă atmosfera bună de lucru. De aceea găsea că este oportun ca, din cînd în cînd, să ofere generalului posibilitatea să-și dovedească bunăvoința. Acest lucru îi făcea generalului o bucurie vizibilă.

— Voi trece deci cazul Hartmann pe lista problemelor urgente, zise grăsanul Otto.

— Perfect, Otto! zise generalul scurt, lovind cu rigla carîmbul cizmelor sale de călărie. Găsesc întotdeauna bine venită inițiativa oamenilor mei de a veni în ajutorul justiției. Umanitarismul stimulează munca. În afară de asta, pentru un șef este cît se poate de plăcut să se vadă înconjurat de idioți activi.

Otto se făcu că plouă, considerînd cuvintele șefului său drept lucrul cel mai natural din lume. De fapt așa și era — cel puțin în privința generalului Kahlenberge. El spunea în gura mare, cu voluptate, tot ceea ce alții nici nu îndrăzneau să gîndească, iar Otto era un ascultător plin de răbdare.

— Îl aud venind pe bunul Dumnezeu, zise generalul Kahlenberge.

— Cu o jumătate de oră mai devreme decît de obicei.

— Era de așteptat. Soția lui îl onorează cu prezența, fapt care-i mărește substanțial potențialul de muncă.

După cîteva clipe, generalul-comandant von Seydlitz-Gabler intră în cameră. Otto înțepeni. Un munte de grăsime transformat brusc în seu. Generalul Kahlenberge renunță și el la balansatul său riscant. Se ridică în picioare, străduindu-se, cu supușenie, să privească bine intenționat înainte.

Generalul-comandant ridică mai întîi mîna în semn de salut. Acest gest prietenos era adresat atît șefului statului-major cît

și copistului. Dar era în același timp semnalul pentru retragerea lui Otto. Prima și totodată cea mai importantă discuție a zilei era o problemă internă.

— Noaptea trecută am studiat temeinic ordinul Führerului.

Generalul de infanterie von Seydlitz-Gabler pronunță aceste cuvinte pe un ton profetic. Trupul său spongios era îmbrăcat într-o uniformă confecționată de un croitor de lux. Astfel dichisit, putea figura în revistele patriotice sub titlul: Șefii noștri de armată!

— Examinînd cu atenție ordinul Führerului, mi-am dat seama că noi am putea avea o șansă deosebită. Ea constă probabil în faptul de a utiliza, într-un mod inteligent și eficace, divizia și competența generalului Tanz.

Un fulger rapid străbătu ochii de linx ai generalului Kahlenberge.

— Divizia generalului Tanz, zise el precaut, a dus întotdeauna la capăt sarcinile dificile, care i-au fost încredințate — în felul său. Ajunge un simplu ordin pentru ca Tanz să transforme cartiere întregi din Varșovia în dărîmături. Dar ce vom obține? Cel mult, un cîmp perfect de dărîmături care să-ți permită să vezi mai bine ce se întîmplă. Cadavrele nu vor opune nici un fel de rezistență; doar put. Soluția radicală nu este întotdeauna cea mai bună. Desigur, morții nu pot să se revolte. Dar nici să fie folositori.

Generalul-comandant dădu afirmativ din cap. Faptele și gesturile sale purtau amprenta unei semnificații profunde de îndată ce-și arbora uniforma. Privirea îi era măreață, eroică, vizionară. Scruta viitorul — cum va arăta oare acest viitor? Dar cine se gîndea la el? Generalul Kahlenberge era unul din puținii militari care își permitea, din cînd în cînd, luxul de a vedea puțin mai departe decît lungul nasului.

— Această Varșovie, zise Kahlenberge, s-ar putea transforma, într-o bună zi, într-un butoi de pulbere. Evreii din ghetou ar putea să se revolte, iar în restul orașului, mișcarea de rezistență se face tot mai mult simțită. Dar și din vina noastră. Nu facem nimic ca să punem capăt acestei măcelăriri murdare care ne pătează conștiința. Dacă nu vom întreprinde nimic, vom intra în istorie drept complici ai organizatorilor asasinatelor în masă.

— Să zicem că n-am auzit ultima dumneavoastră observație, zise generalul-comandant cu demnitate. Dragul meu Kahlenberge, vă lăsați prea des antrenat de temperamentul dumneavoastră în a face afirmații îndrăznețe și periculoase. Tot ce pot face este să vă atrag atenția!

— Ei bine, în ceea ce privește Varșovia, cred că pentru moment ținem bine în mînă situația. Și apoi n-o să ne lase pe vecie la Varșovia. De aceea v-aș recomanda să așteptați. În nici un caz n-aș recurge la ajutorul diviziei lui Tanz. Intervenția lui ar fi egală unei soluții radicale. Tanz are împuterniciri speciale din partea cartierului general al Führerului, iar ocupația sa preferată este jocul cu artificii, dacă îi oferi posibilitatea. Nu ne putem permite acest lucru.

— După cum bine știți, Kahlenberge, eu sînt un om de formație umanistă. Fiind însă un cunoscător și iubitor al Greciei antice, știu că nu ne putem sustrage forței destinului. Este o grea povară, dar eu nu am dreptul să fug din fața răspunderii pe care o am.

— Să presupunem, un moment, că istoria își urmează cursul obișnuit, lucru care se întîmplă adeseori cînd nu te aștepți. V-ar plăcea să fiți dumneavoastră omul care a dat semnalul distrugerii Varșoviei?

Von Seydlitz-Gabler își aruncă privirea pe harta de stat-major de pe masă. Era un plan al Varșoviei. În mijloc, ghetoul înghesuit și masiv și cartierele orașului în care, în ultima vreme, se semnalaseră tulburări. Săgeți roșii groase erau îndreptate spre centru.

— Ați elaborat cumva acest plan, Kahlenberge? întrebă generalul cu o voce plină de speranță.

— Sînt planurile generalului Tanz. Ele ne-au fost trimise spre avizare. Puteți să vedeți că generalul nu se mulțumește cu jumătăți de măsură.

— Nu-i rău, zise von Seydlitz-Gabler cu admirație. Ca specialist experimentat aprecia acuratețea lucrării. Bucuria pe care i-o procura strategia pură nu putea fi întunecată de nimic. Acest general Tanz este, fără doar și poate, un om de acțiune. Ar fi în avantajul nostru să ni-l apropiem. Propun să-l invităm astăzi la masă. Ce părere aveți?

— O masă de prînz pentru generalul Tanz, dacă se poate și cu doamne?

— Nu-i rea ideea, Kahlenberge! aprobă imediat generalul. Soția mea se va bucura să fie cu noi, fiica mea de asemenea.

— Am putea, pentru ca petrecerea să fie completă, să-l invităm pe maiorul Grau de la Abwehr, propuse șeful statului-major nepăsător. Grau se pricepe să distreze sexul slab, știe să povestească niște întîmplări deosebit de interesante. În prezent, colportează un fapt divers, o crimă căreia, după cum se spune, nu-i lipsește sarea și piperul. Adineauri am vorbit cu el la telefon.

— Să vină, zise von Seydlitz-Gabler, generos ca de obicei.

— Mă voi ocupa de masa de prînz, zise Kahlenberge scurt, clipind din ochii săi de linx. Maiorul Grau este un tip foarte amuzant. Uneori, mă întreb dacă nu sîntem chiar noi ținta ironiei sale.

Generalul-locotenent Wilhelm Tanz, comandantul diviziei Nibelungii, stătea pe jumătate lungit în mașina lui deschisă de teren, marca Mercedes. Mîna sa stîngă se sprijinea de cadrul parbrizului. În cealaltă mînă ținea cu eleganță și nonșalanță un pistol automat. Ochii săi, limpezi ca apa de izvor, scrutau artera orașului care se întindea în fața lui.

— Aici vom introduce primul ic, declară el cu un calm suveran.

Generalul corespundea pînă în cele mai mici amănunte imaginii eroului ideal: un trup vînos, bine antrenat, cu șolduri înguste cum vezi la statuile de adolescenți, umeri de gladiator și o față colțuroasă. Generalul întruchipa parcă sinteza reușită dintre un alpinist și un marinar. Cei din jurul său își ridicară privirile spre el.

Numai șoferul generalului, un plutonier cu numele de Stoß, privea drept înainte. El trebuia în permanență să supravegheze drumul, chiar dacă mașina staționa. Mîinile sale înmănușate țineau volanul conform ordinului primit. Șoferul personal al acestui general trebuia să fie mereu gata de a porni mașina în trombă.

Maiorul Sandauer, ofițerul de legătură al diviziei, desenă, fără să spună nici un cuvînt, pe harta sa, icul pe care generalul voia să-l amplaseze în acel loc. Avea figura șteasră, de învățător, a lui Himmler, dar părea mai inteligent; ochii lui trădau un spirit viu și energic. Consideră că e inutil să pună o întrebare.

— Vom proceda ca la pescuitul de ton, explică generalul. Mai întîi vom trasa un cerc mare, cuprinzător, și vom trece prin sită numai marile artere. În acest mod vom pune în mișcare peștii cei mari. Ei vor încerca, bineînțeles, să scape fugind în direcția opusă. Dar acolo vom ridica baraje. Astfel vom strînge plasa, iar rebelii vor fi mînați spre zidurile ghetoului. Acolo, practic, îi vom lichida.

— Ce se va întîmpla cu populația civilă? întrebă maiorul Sandauer.

— Nu se poate vorbi aici de o populație civilă în sensul general al cuvîntului. Generalul Tanz făcu un gest brusc cu mîna în care ținea mitraliera. Vom face un triaj. Suspecții vor fi arestați.

Maiorul Sandauer își notă, pentru întîlnirea cu ofițerii corpului de armată, trei lucruri: mijloace de transport, măsuri suplimentare de protecție, măsuri de menținere a securității. Acest ultim termen era un eufemism pentru instalarea lagărelor de prizonieri, cu instalațiile aferente, ca de exemplu, latrine, lazaret, depozit de alimente și o baracă pentru interogatorii.

— Conform unor estimări prudente, zise maiorul Sandauer, în cartierele pe care vrem să le trecem prin sită, se află aproximativ optzeci de mii de locuitori.

— Luați măsuri în consecință, zise laconic comandantul de divizie.

Neacordînd nici un fel de atenție muncii lui Sandauer, generalul Tanz privea visător artera, de unde intenționa să-și înceapă acțiunea de curățire. Casele, care mărgineau strada pe ambele părți, erau în stil polonez, cu trei, patru etaje, cu ferestre și porți solide de lemn. Stejar polonez, provenit din pădurile din jurul Cracoviei și Lublinului. Niște mici fortărețe, care însă nu puneau probleme deosebite, dacă reușeai să le ocupi repede, deci să le iei pe nepusă masă.

— Înainte! comandă generalul.

Aghiotantul se urcă grăbit în mașină. Cînd îl însoțea pe general stătea întotdeauna pe locul din spate dreapta. Locul din stînga aparținea celei de-a doua ordonanțe a comandantului de divizie, poreclit „ordonanța de luptă", spre deosebire de ordonanța care se ocupa de îngrijirea obiectelor personale ale șefului. Acest băiat avea sarcina

să țină la dispoziția generalului toate obiectele de care el ar avea nevoie în timpul unei bătălii: cafea caldă în termos, sandvișuri cu salam, alcool dublu rafinat, deși se spunea că generalul nu bea niciodată cînd era în acțiune, acesta fiind rezervat doar pentru „cazuri extreme". Mai avea în dotare trei pături, o pernă tare și un pachet de muniție pentru pistol și mitralieră. Numele acestui băiat este lipsit de importanță, deoarece generalul avea obiceiul să-i schimbe săptămînal.

— Să mergi cu treizeci pe oră, zise generalul.

Motorul Mercedusului începu să huruie. Plutonierul Stoß evită însă orice forțare a motorului. Mașina se puse în mișcare cu uniformitatea unui ceasornic.

Generalul Wihelm Tanz, comandantul diviziei de elită Nibelungii însărcinată cu „misiuni speciale", traversă într-un tempo moderat Aleea Potocki. De îndată ce se va da ordinul de atac își va amplasa aici „primul său ic". Plutonierul Stoß privea direct în față. Ordonanța pipăia cu degetele proviziile pe care le avea în grijă. Maiorul Sandauer, aghiotantul, își completa notițele. Generalul părea absorbit de examinarea locurilor. Tot ce vedea se transforma în mintea lui într-o hartă geografică.

— Aruncătoare de flăcări! zise el trecînd prin fața unui șir de case. Sandauer, s-aveți grijă ca rezerva noastră de aruncătoare de flăcări să fie completată.

— Voi comanda o cantitate triplă pentru a merge la sigur, spuse aghiotantul făcîndu-și însemnările de rigore.

Generalul-locotenent Tanz dădu din cap. Știa că se poate baza pe maiorul Sandauer, care era un tehnician al războiului, scutindu-l și de toate amănuntele sîcîitoare. Tanz putea să se consacre nestînjenit strategiei și războiului cît timp un om ca Sandauer se ocupa de aprovizionarea cu muniție și alimente.

Generalul Tanz înregistra cu precizie tot ceea ce vedea. El examină toate casele, toate porțile. Casele erau masive, intrările însă destul de înguste și de izolate. Pentru început ar fi suficient trei, patru soldați de casă: să închizi porțile, să asiguri spatele și să treci prin sită locatarii! Apoi, din loc în loc, cîte un grup de mitraliori pentru a controla străzile. Tancuri pentru barajul general. Toate mașinile blindate disponibile vor patrula rapid și neîntrerupt între punctele nevralgice. Și apoi, peste tot, aruncătoarele de flăcări! După ce vom curăța parterul,

supraviețuitorii se vor salva la etaj, de unde îi vom lua ca dintr-o cursă de șoareci. Un singur impediment mai serios îl constituie acoperișurile.

— Ne-ar trebui niște elicoptere, declară generalul aghiotantului. În plus, dacă e posibil, sprijinul acordat de niște avioane care zboară la înălțime mică. Blocaj concomitent din aer și de pe sol. Cei care vor scăpa dintr-o astfel de acțiune reprezintă un pericol potențial.

— Voi face tot ce-mi stă în putere, răspunse Sandauer. Fața lui de învățător exprima o îngrijorare profundă, ca și cum s-ar afla în fața unor examene grele. Sandauer nu risca nimic prin exteriorizarea sentimentelor sale, deoarece generalul nu obișnuia niciodată să se uite cu atenție la el. Întreaga lui atenție se concentra asupra propriei sale persoane și asupra dușmanului potențial.

— Oprește! zise generalul.

Stoß apăsă cu grijă pe frînă. Mașina de teren se opri ușor, ca și cum ar fi intrat într-un munte de vată. Grupul de copii, care se juca la marginea străzii, înțepeni. Ochii mari, îngroziți, îl fixau pe general.

Comandantul de divizie Tanz ridică mîna. Apoi coborî din mașină cu o săritură elastică, un jucător de tenis care tocmai cîștigase un meci dificil și sărea peste fileu. El se apropie de copii și văzu ochii lor înfometați. Fețele lor micuțe aveau un aer bătrînicios și exprimau o frică nemărginită. Generalul îi întrebă pe un ton provocator:

— De ce vă temeți, băiețași?

Maiorul Sandauer traduse întrebarea, care fusese pusă în limba germană. Băieții nu îndrăzniră să se miște.

— Cred că le este foame, explică maiorul Sandauer după ce le aruncă o scurtă privire.

Tanz se adresă ordonanței:

— De ce alimente dispunem?

— Avem doar două sandviciuri cu salam unguresc. Masa dumneavoastră de prînz, domnule general!

— Domnul general, explică Sandauer, este invitat la prînz la generalul comandant al corpului de armată.

— Chiar dacă n-ar fi așa, zise generalul Tanz, nimic nu m-ar putea opri să renunț la ratia mea obișnuită, dacă împrejurările o cer. Vă rog să-mi arătați sandviciurile!

Cea de-a doua ordonanță a generalului deschise cu mîini febrile o servietă și scoase un servețel alb. În acest servețel se aflau cele două sandviciuri, pregătite conform ordinului primit. Ordonanța le întinse lui Tanz.

Acesta însă se uită insistent la mîinile ordonanței. Ochii generalului străluciră asemeni unui strat proaspăt de zăpadă din regiunea arctică. Căci mîinile care țineau sandviciurile erau aspre, crăpate, neîngrijite și mai ales murdare. Vîrfurile unghiilor aveau o culoare gri-albăstruie, iar pliurile pielii erau pline de murdărie amestecată cu transpirație.

— Porcule! spuse generalul.

Cu mîna stîngă lovi scurt și energic peste sandviciurile din șervețel. Ele căzură pe jos, pe caldarîmul pline de praf ale pavajului unde se desfăcură în părțile lor componente, desenînd o natură moartă în culori strălucitoare, salamul de un roșu ruginiu, untul cremos, pîinea albă cu coaja de un brun deschis. Privirile lacome și totodată pline de spaimă ale copiilor erau ațintite asupra lor.

— Porc nenorocit! repetă generalul. Aceste porcării de sandviciuri nu pot fi oferite nici măcar copiilor polonezi.

Maiorul Sandauer făcu un semn cu capul copiilor în zdrențe. Ei se repeziră asupra mîncării, se îmbrîncirăcăzură unii peste alții, își smulseră unul altuia salamul și pîinea, le îndesară în gură și linseră untul de pe pietre. Dar nici generalul Tanz și nici oamenii lui nu le acordară nici un fel de atenție.

— Vă rog să vă notați: pîine, spuse generalul lui Sandauer, pîine, poate și alte alimente. Dulciuri. Acestor copii le este foame. Ei ar putea să ne dea informații prețioase.

— Am notat totul, zise Sandauer.

— În ceea ce-l privește pe acest individ murdar, continuă generalul arătînd cu un gest scurt spre cea de-a doua ordonanță temporară, va fi înlocuit! N-am nici un chef să-l păstrez în serviciul meu pe acest jegos. Săptămîna trecută a îndrăznit să mă servească cu un pahar folosit și nespălat. Mi-a zgîriat centura și a încercat să-mi ungă cu ulei inasca de gaze. Nu știe să deosebească măcar capul păturii de picioare. Și acum a reușit performanța să apară în fața mea cu labele astea, care arată de parcă și-ar fi dezgropat bunica cu ele.

— Va fi înlocuit, se grăbi să-l asigure zelos Sandauer.

— De la oamenii mei aștept atît curățenie fizică cît și morală, zise comandantul de divizie pe un ton poruncitor. S-a înțeles?

— Da, domnule general! răspunse ordonanța ale cărei ore în serviciul generalului erau numărate. Părea să

fi scăpat de o mare povară. Se bucura, probabil, că scăpase de onoarea de a putea servi la acest general.

— Înainte! ordonă energic comandantul de divizie. Doresc să mai trec astăzi prin patru artere principale. Pînă la prînz, totul trebuie să fie gata. Sandauer, transmiteți-i prin radio domnului general-comandant următorul mesaj: „Acțiunea este în pregătire. Voi fi la marele cartier general la ora indicată". Mai are cineva provizii? Să fie aruncate copiilor. Nu strică să aibă încredere în noi.

Raport parțial

Extrase din diferite scrisori

Scrisoarea nr. 1 — scrisă după 18 ani de la evenimentele relatate mai sus.

Expeditor: Profesor dr. Kahlert, domiciliat în anii 1945/46 în Münster / Vestfalia; colaborator al universității populare și al mai multor reviste; în 1947 se mută la Berlin. Aici se ocupă în mod special de grupările cu tendințe naționaliste.

Reproducem aici părțile cele mai importante ale acestei scrisori:

În acea vreme am fost mai întîi locotenent, apoi căpitan în batalionul Ic al generalului von Seydlitz-Gabler. Printre sarcinile care-mi reveneau era și aceea de a scrie jurnalul de război al corpului de armată, sarcină de care sînt foarte mîndru și astăzi.

Domnul general avea încredere deplină în mine, această încredere fiind reciprocă. În ochii mei, acest bărbat era un șef de armată înnăscut. El a intrat în istoria țării ca unul dintre cei mai mari strategi ai patriei noastre.

Dar generalul von Seydlitz-Gabler nu era un simplu militar, era ceea ce putem numi un filozof. Cuvintele sale, pe care am avut privilegiul să le consemnez, erau de anvergură universală. Abia acum ne dăm seama de valoarea lor. Iată cum comenta campania din Polonia: „E tragic să fii gunoiul de îngrășămînt al umanității — dar în același timp util!" Iar cînd am îngenuncheat Franța, generalul a pronunțat

următoarele cuvinte într-un moment de meditație solitară: „A-i constrînge pe alții să se pună în slujba binelui și a dreptății este o acțiune dureroasă, asemeni nașterii — trebuie s-o duci cu bine la capăt dacă nu vrei să pieri."

Aș putea cita și alte aforisme marcante, fapt pe care-l fac cu plăcere pentru a mă achita de misiunea mea de cronicar. Nu voi uita niciodată cuvintele pe care mi le-a adresat domnul general, la o sticlă de Mâcon, în ajunul campaniei din Rusia: „Începem un calvar pe care numai posteritatea îl va putea înțelege. Căci ceea ce ne apare astăzi drept un vis temerar va deveni mîine realitate istorică."

Și pentru că m-ați întrebat atît de insistent de soția lui, pot să vă spun că a fost întotdeauna la înălțimea situației. Am avut în repetate rînduri onoarea să fiu prezent în momente critice. Și pot să vă spun că n-am văzut niciodată o persoană care să fi putut traduce mai bine în viață deviza: „Oriunde te vei duce, eu te voi urma!" Pentru a fi drept, trebuie să adaug că ei se urmau reciproc. Nu voi uita niciodată acel recital Chopin în cursul căruia ea îi spuse: „Cum am putea cunoaște adevăratele valori ale omenirii, dacă nu le-am purta în noi!"

Nu pot însă să vă spun prea multe despre copilul rezultat din această căsătorie fericită.

Știu doar că tînăra fată se numea Ulrike. Ea era un exemplu elocvent al străvechiului dicton care spune că tații remarcabili au rareori copii remarcabili. Într-un anumit sens această tînără fată era o creatură nefericită. Avea însă un tată de anvergură istorică. Dar cîți copii își dau oare seama de măreția părinților?

Scrisoarea nr. 2 — scrisă de asemenea după 18 ani de la evenimentele evocate cu prudență aici.

Expeditor: Otto; numit ocazional Otto-Otto, în prezent proprietarul unui restaurant din Karlsruhe.

Extrase din scrisoarea lui Otto-Otto:

Generalul Kahlenberge era o forță a naturii! Sînt sigur de asta. Mi-am petrecut mulți ani alături de el. La Kahlenberge pereții aveau urechi! Vreau să spun că știa întotdeauna ce se întîmplă. Adeseori mi-am spus: Omul ăsta le prinde pe toate din zbor!

Kahlenberge avea un fel de al șaselea simț pentru tot ceea ce se întîmpla în jurul lui. Știa întotdeauna cînd comandantul era prost dispus sau cînd era moale ca o brînză. Kahlenberge știa ce vreme va fi poimîine și intuia chiar numărul morților din săptămîna următoare. Adeseori rămîneam cu gura căscată cînd aveam de lucru cu el.

În orice caz, era singurul care nu încerca să ne toarne gogoși. Cînd unii vorbeau despre „o moarte eroică", obișnuia să spună: „Le-au astupat gaura c... pentru totdeauna!" Cînd ni se spunea „patria vă cheamă", obișnuia să adauge „Acum o luăm pe coajă!" Iar cînd zicea „rahat", atunci puteai fi sigur că ceva pute. Ocazional, vorbea cu plăcere de „marele șobolan german", referindu-se la Führerul și comandantul armatelor noastre.

Cînd dorea, îi băga pe toți în buzunar! Kahlenberge era un tip grozav! Comandantul poate să fi avut idei gigantice — dar ce ar fi fost el fără talentul organizatoric într-adevăr unic al lui Kahlenberge? În ceea ce mă privește am fost adjunctul lui.

Scrisoarea nr. 3 — scrisă de asemenea după 18 ani.

Expeditor: Sandauer, în prezent consilier de stat într-un minister de „land". Reședința privată în Schwäbisch-Alb, aproape de Geislingen-Steige.

Reproducerea in extenso a scrisorii consilierului Sandauer:

Geislingen-Steige, 9 noiembrie 1960

Mult stimate domn,

Vă rog să mă iertați că vă răspund atît de tîrziu la amabila dumneavoastră scrisoare, dar multiplele mele obligații de serviciu nu mi-au permis s-o fac decît acum. În ciuda dorinței mele sincere de a vă fi de folos, mă tem că răspunsul meu la întrebările dumneavoastră va fi precar, deoarece dedesubturile afacerii îmi sînt aproape necunoscute.

Este adevărat că am fost sub ordinele generalului Tanz, mai întîi ca maior, apoi ca locotenent-colonel al diviziei speciale Nibelungii. Am lucrat aproape doi ani, din 1942 pînă în 1944, sub directa lui conducere. Nu a fost o muncă

ușoară, dar am executat-o cu tot simțul răspunderii și toată corectitudinea necesară.

Trebuie să menționez că, în toată această perioadă, nu au existat nici un fel de contacte de ordin personal între mine și dînsul, fapt care nu uimește pe nimeni din cei care l-au cunoscut mai îndeaproape pe acest general neobișnuit. Era un om „inaccesibil". Nu avea o viață particulară. Nu trăia decît pentru muncă.

Mi se părea a fi, în acele vremuri, întruchiparea soldatului perfect. Dar trebuie să subliniez că opinia mea nu se bazează decît pe observațiile pe care le-am putut face în timpul celor doi ani petrecuți sub ordinele generalului. Observațiile mele sînt, fără doar și poate, incomplete și, implicit, subiective. De altfel, generalul nu tolera nici slăbiciunea, nici contrazicerea. El dădea ordinele, iar noi le executam. Nu accepta propuneri decît atunci cînd le cerea. Nu admitea nici un fel de discuții.

Deoarece m-ați întrebat de impresiile mele asupra calităților umane ale generalului Tanz, menționînd scena cu copiii polonezi din Aleea Potocki, cărora le-a dat să mănînce rația sa, pot doar să vă spun că așa era el! Mînca bucuros la bucătăria de campanie sau în mijlocul oamenilor săi. Am văzut de multe ori cum dădea să bea muribunzilor din bidonul său. Într-o zi a transportat în mașina sa o bătrînică dintr-un sat în altul. El, care nu punea nici o picătură de alcool în gură, nu fuma, respectînd exemplar orice persoană de sex slab, nu ezita să-și împartă țigările soldaților și uneori, chiar populației civile. Buletinele de front relatează și alte detalii de acest fel. Dacă doriți, pot să vă trimit cîteva exemplare.

V-aș rămîne obligat, dacă nu veți abuza de încrederea mea. Riscul unor neînțelegeri penibile și desigur periculoase este mare. Noi n-am reușit încă să ne eliberăm în întregime de trecutul nostru, dar ne străduim s-o facem cît mai temeinic.

Cu convingerea că mă veți înțelege, vă transmit cele mai bune urări.

Al dumneavoastră,
Sandauer

3

Dejunul prevăzut a avea loc într-un cerc restrîns în apartamentele comandantului corpului de armată, generalul de infanterie von Seydlitz-Gabler, părea să aibă o oarecare importanță. Căci doamna Wilhelmine preluase personal supravegherea pregătirilor. Pentru ordonanțe a fost o dimineață sumbră. Dar nu numai pentru ele. Ofițerii de la intendență, bucătarul-șef, ordonanțele, personalul auxiliar feminin, toți au fost în alertă.

„Pot să vă rog...?" Aceasta era formula pe care o folosea doamna Wilhelmine în astfel de cazuri. Căci „generăleasa" nu dădea niciodată ordine sau dispoziții. Nu avea dreptul s-o facă. Ea își exprima pur și simplu rugămințile. Dar „rugămințile" ei aveau valoarea unui ordin de zi emis de comandant.

— Pot să vă rog, dragă domnișoară Neumaier, să găsiți o față de masă cu șervețele asortate?

Melanie Neumaier, auxiliară a statului-major și, de mulți ani, prim-secretară a generalului, era victima preferată a doamnei Wilhelmine. Căci domnișoara Neumaier — puteai să-ți dai seama de asta la fiecare ocazie — era profund devotată generalului „ei". Probabil că-l visa și noaptea. Dar altfel era destul de inofensivă. Nasul ei supradimensionat, deși bine echilibrat, îi răpea mult din atracția fizică. În plus, era extraordinar de timidă cu bărbații. Era numită „fecioara de fier".

— Pot să vă mai rog, dragă domnișoară Neumaier, să ne găsiți niște pahare, care să nu fie disparate? Aș dori patru feluri de pahare în același stil și anume: pahare de apă, de vin alb, de vin roșu și șampanie. V-aș rămîne foarte îndatorată!

Confruntată cu atîta amabilitate și solicitudine, domnișoarei Neumaier nu-i rămînea altceva de făcut decît să execute ceea ce i se cerea. Din experiență știa că dispoziția generalului era în mare parte tributară toanelor

soției. Toți subalternii doreau să-l vadă pe general fericit și bine dispus.

— Pot să vă rog să ștergeți bine aceste pahare?

De astă dată „rugămintea" generălesei era adresată celor doi soldați de planton și subofițerului Lehmann, ordonanța generalului. Ei se apucară să spele și să șteargă paharele. După acest război, presupunînd că se va termina odată, erau siguri că vor putea fi angajați ca personal hotelier de înaltă calificare.

Doamna Wilhelmine von Seydlitz-Gabler părea să fie pretutindeni în același timp: în bucătărie unde ciaponul sfîrîia în tavă; la generalul Kahlenberge, șeful statului-major, care, din punct de vedere teoretic, era răspunzător pentru această masă de prînz; la Melanie Neumaier care era însărcinată cu scrierea cărților de vizită, procurarea florilor și convorbirile telefonice; la ofițerul de la intendență care, după cîteva clipe de ezitare, acceptă să se despartă de diverse provizii speciale.

— Pot să vă rog să aduceți gheață în frapiere, de preferință de argint?

Nu exista nici un fel de piedică pentru doamna general; lua obstacolele din prima încercare. Într-un timp record a scotocit marele Palat Liechnowski punînd mîna pe tot ce era valoros și scump.

Apartamentul soțului ei — și al ei! — semăna cu un muzeu locuit: găseai în el mătase de Lyon și marmură de Carrara, tablouri din Paris și mobile din Roma; la acestea se mai adăugau mobile de calitate făcute de vechi artizani polonezi, ca de exemplu o masă solidă, încărcată cu ornamente, opera unui atelier de artă din Cracovia de la sfîrșitul secolului XVIII.

Fața nobilă a lui Wilhelmine von Seydlitz-Gabler luă un aer sever. Ulrike, fiica ei, își făcu apariția în cameră. Era momentul să aplice anumite principii pedagogice severe.

Ulrike era o fată ciolănoasă, zveltă și foarte rezervată. Tatăl ei ar fi preferat să aibă un băiat. Dar Ulrike făcea totul pentru a-și pune în valoare feminitatea. Însăși coafura ei era o provocare. Părul ei lung și drept îi învelea capul ca o eșarfă de mătase.

Ulrike le dădea mare bătaie de cap părinților ei. Căci îi lipsea cu desăvîrșire acea conștiință de sine suverană la

care te așteptai din partea unei fiice de general. Nu era pretențioasă în alegerea cunoștințelor. Din această cauză trebuia supravegheată din umbră. Iată de ce se făcuseră toate intervențiile necesare pentru a o „detașa" pe Ulrike, care servea în armată ca auxiliar feminin, într-un birou în apropierea părinților. În prezent, lucra la comandatură.

— Te-am chemat aici, zise doamna Wilhelmine, cred că-ți poți închipui că am motivele mele!

Ulrike von Seydlitz-Gabler era tînără; ochii ei erau de un albastru profund ca cerul din Italia.

— Ce vrei să-mi interzici de astă dată?

— Dragul meu copil, zise Wilhelmine conștientă de dubla sa calitate de mamă și de soție de general, îmi fac griji din cauza ta, mai mult decît îți închipui. Mă preocupă, înainte de toate, viitorul tău. Vreau să fie bun, dacă nu strălucitor. Arătă cu mîna spre unul din scaunele înalte, care înconjurau masa. De fapt, nu mai ești un copil, ești deja femeie!

— E posibil, zise Ulrike pe un ton melancolic, uneori mă simt ca o femeie. De vină e probabil războiul.

— Nu mai ești o fetiță nevinovată! Generăleasa spuse aceste cuvinte ca și cum ar fi citit ultimul curs al bursei. Este inutil să ne prefacem!

— De ce-am face-o? Nu fac nimănui reproșuri, nici tatii, nici ție. Prestez aici serviciul militar, conform dorinței voastre exprese. După cum știți, în serviciul militar te afli numai printre soldați. Și nu toți soldații sînt atît de bătrîni și atît de respectuoși ca un un general-comandant.

— Sper să nu mă înțelegi greșit. Nu vreau să-ți fac morală. Fiecare om trebuie să aibă propriile sale experiențe. Dar aș dori să știu dacă ești fericită.

— E cumva obligatoriu, în acest context?

Doamna Wilhelmine dădu afirmativ din cap:

— Mai știu și eu cîte ceva. Cînd am fost de vîrsta ta, am căzut pradă șarmului unui locotenent. S-a întîmplat într-un parc, într-o noapte de vară. Nu mai trebuie să subliniez că a fost vorba de un bărbat neobișnuit. Dar trebuia oare să-mi leg viața de un tînar locotenent plin de impetuozitate? Exista un căpitan, un om matur, ponderat, mai constant. Tatăl tău.

Ulrike își încrucișă picioarele cu un gest ostentativ, nereușind însă să distragă atenția doamnei general. Cînd doamna Wilhelmine își punea ceva în cap, nu era ușor s-o abați de la scopul ei.

— Noi, femeile, continuă imperturbabil doamna von Seydlitz-Gabler, avem momentele noastre de slăbiciune. În momentele decisive însă, ne amintim de idealurile înalte care ne animă. Ne căsătorim cu bărbatul care ni se pare cel mai demn.

— Și cine ar fi acela, după tine, în cazul meu?

— Cel puțin un general, Ulrike. De aceea te-am rugat să vii acum aici. E timpul suprem să-ți faci ordine în viață! Mă gîndesc la generalul Tanz.

— Tanz? Vrei să mă mărit cu un monument?

— Ce poate fi mai frumos pentru o femeie decît să devină soția unui bărbat care nu are egal pe pămînt?

Doamna Wilhelmine pronunță aceste cuvinte cu o convingere profundă; dispunea de sute de argumente, unul fiind mai convingător decît celălalt. Dar n-a mai apucat să le enumere. Generalii pătrunseră în sufragerie.

Erau cinci persoane la masă. În frunte se afla generalul-comandant. La dreapta lui stătea generalul-locotenent Tanz, comandantul diviziei. Iar lîngă Tanz ședea Ulrike. Generalul-maior Kahlenberge închidea, într-un fel, cercul invitaților în fruntea cărora trona, incontestabil, doamna Wilhelmine. Ea dirija conversația și dădea, între timp, instrucțiuni ordonanțelor.

Doamna Wilhelmine anunță noutatea:

— Un alt invitat, domnul maior Grau de la Abwehr, ni se va alătura la cafea! Spuse aceste cuvinte, de parcă ar fi fost vorba de un aranjament abil — în primul rînd generalii cu doamnele lor în tête-à-tête — apoi, mai tîrziu, gradele inferioare. Motivul era mult mai lapidar: claponul nu ajungea decît pentru maximum cinci persoane.

— Nu sînt sclavul plăcerilor culinare, afirmă generalul de infanterie von Seydlitz-Gabler, dar știu să le apreciez!

— Este pur și simplu o problemă care ține de cultură! Doamna Wilhelmine nu ezită nici un moment să vină în sprijinul soțului ei. Nu ești și tu de aceeași părere, Ulrike?

— În ceea ce mă privește, zise Ulrike cu nonșalanță, nu doresc decît să-mi potolesc foamea! Sînt mereu flămîndă! La cantinele la care trebuie să mănînc de obicei, nu ești atît de bine servit ca la cele ale generalilor.

— Și noi trăim modest, zise von Seydlitz-Gabler cu un accent de reproș moderat, dar care nu putea trece neauzit. Însă noi cultivăm și ospitalitatea. Acestea sînt puncte culminante. De obicei, la micul dejun mîncăm numai pîine cu unt și miere sintetică.

— Poți cuceri întreaga lume, zise generalul Kahlenberge, și tot n-ai să poți satisface toate poftele cuceritorilor.

Astfel de observații îi displăceau profund doamnei Wilhelmine von Seydlitz-Gabler. De aceea găsi de cuviință că a venit momentul să dirijeze conversația spre un scop precis. Împingîndu-și în față farfuria, pe jumătate goală, zise:

— Chiar dacă ai păstrat un anumit mod de viață, trebuie să fii capabil să-ți impui anumite restricții, cînd situația o cere. Epoca în care trăim cere sacrificii! Ce părere aveți, domnule general Tanz?

— De acord cu dumneavoastră! răspunse el laconic.

Era pentru prima oară în cursul acestei mese cînd generalul Tanz spunea ceva. Nu scosese nici un cuvînt cînd a fost salutat de toți la sosire. Îi oferise brațul doamnei sale de onoare, domnișoara Ulrike von Seydlitz-Gabler, fără să spună nimic. Conversația de la masă nu părea să-l intereseze. Întreaga sa atenție era concentrată asupra mîncării. De asemenea, bău apă în loc de vin, lucru care nu mira pe nimeni. Generalul Tanz era considerat drept un bărbat cu o disciplină de fier.

Doamna Wilhelmine îl contempla cu o privire tandră, plină de încurajare:

— Trebuie să faci sacrificii, nu-i așa?

— Și ce fel de sacrificii aduceți dumneavoastră? întrebă Ulrike cu nepăsare.

— Sînt soldat, zise generalul Tanz, considerînd răspunsul suficient.

— Draga mea, zise von Seydlitz-Gabler pe un ton de reproș patern, e timpul să-ți dai seama pe ce lume trăiești. Eu însumi sînt soldat — și toți strămoșii mei au fost soldați.

— Dar eu sînt de sex feminin! explică Ulrike.

— Știu bine acest lucru! Generalul-comandant afișă, pronunțînd aceste cuvinte, un surîs suveran de gazdă perfectă care nu se supără nici cînd unul din invitați îi sparge un porțelan prețios. Dar toți membrii de sex feminin ai familiei noastre s-au căsătorit numai cu soldați.

— Și ele și-au găsit întotdeauna fericirea! afirmă doamna Wilhelmine.

— Mulți soldați mor însă pe cîmpul de luptă, zise Ulrike pe un ton provocator. Puțini au șansa să ruginească în statul-major.

— Greșiți, stimată domnișoară, declară generalul Tanz pe un ton moderat. Membrii statului meu major, de exemplu, au numeroase ocazii de a-și antrena trupul și de a-și menține spiritul treaz. Ofițerii de stat-major din divizia mea fac gimnastică matinală, alergări, exerciții de scrimă. Nimeni nu ruginește în divizia mea!

— Iar la noi, zise Kahlenberge, șeful statului-major, preferăm să exersăm cu sticle în loc de măciuci; ne săpăm groapa înainte de vreme, cu cuțitele și furculițele. Discursurile pe care le ținem, aduc aminte de Marathon. Pentru a supraviețui trebuie să cunoști bine arta de a ucide moartea... cu ajutorul hîrtiilor.

Doamna Wilhelmine von Seydlitz-Gabler încercă să creeze o atmosferă destinsă.

— Generale Tanz, zise ea pe un ton ușor provocator, dumneavoastră sînteți în ochii mei o personalitate exemplară... dacă fac abstracție de un singur punct: Nu sînteți căsătorit. De fapt, care este cauza?

— N-am avut ocazia, zise generalul laconic. Regret nespus.

— Poate că ați ratat anumite ocazii?

— Posibil! zise generalul, ridicîndu-și ochii ca și cum ar scruta un cîmp de bătaie. De fapt, nu noi am ales timpurile în care trăim. Avem însă obligația să le construim. Acest lucru ne lasă extrem de puțin timp pentru ceea ce numim viață particulară. Epoca noastră ne impune sarcini dure.

— Exterminarea evreilor face parte din ele? întrebă Ulrike agresiv.

— Dumnezeule! Wilhelmine ridică mîna dreaptă într-un gest de apărare. Ce subiect pentru o conversație la masă! Și nici măcar n-am terminat masa!

— Viața e o luptă! zise generalul Tanz în timp ce tăia în bucățele brînza franțuzească. Cine dorește să

construiască un imperiu mondial trebuie să aibă curajul să distrugă toate celelalte imperii mondiale!

— Este inimaginabil de ce sînt capabili oamenii! zise Kahlenberge cu amărăciune.

— Eu, zise generalul Tanz, încerc întotdeauna să-mi fac datoria.

— Numai datoria — nimic altceva? Kahlenberge se sprijini de spătarul scaunului ca și cum ar dori să evite pe cineva. Să-ți faci doar datoria poate fi uneori un lucu oribil.

— Generalul Tanz este un bărbat adevărat! spuse cu hotărîre doamna Wilhelmine.

— Noi toți sîntem bărbați! declară generalul von Seydlitz-Gabler ridicîndu-și cupa de șampanie ca pe un baston de mareșal. Ducem un război care ne-a fost impus. Îl ducem însă fără nici o ezitare. Nimic din ce e omenesc nu ne e străin! Și pentru că-i așa, mă întreb ce ne mai poate oare uimi?

Cafeaua, preparată turcește, a fost servită în „Salonul albastru", al cărui nume se datora covorului de velur în nuanțe închise de bleumarin, care acoperea dușumeaua, și perdelelor grele de un albastru ca noaptea care îmbrăcau pereții. Plafonul de stuc de un albastru palid, asemeni florii de crocus, evoca norii înghețați pe un cer de primăvară timpurie.

În această simfonie albastră luxuriantă își făcu apariția, conform înțelegerii, maiorul Grau. El salută invitații cu un zîmbet afabil, ca un proprietar de grajduri care-și prezintă cel mai minunat cal:

— Sper, doamnelor și domnilor, să fiu în stare să vă distrez puțin. Aș putea să vă relatez, în cazul în care vă interesează, despre un cadavru foarte ciudat. Este vorba despre cadavrul unei femei!

— Cred, zise Wilhelmine von Seydlitz-Gabler adresîndu-se cu un aer demn fiicei sale, c-ar fi mai bine să ne retragem în camera alăturată.

Domnii rămaseră singuri. Nu păreau a fi prea în largul lor.

— Stimatele noastre doamne, explică generalul-șef, dau dovadă de mult tact cînd este vorba de probleme profesionale.

— Este oare vorba de-o problemă de serviciu? întrebă Kahlenberge intrigat.

— Nu este exclus, explică Grau.

— Vă referiți la cadavrul acelei femei?

— Irită acest lucru pe cineva?

Genaralul von Seydlitz-Gabler izbucni în rîs. Rîsul lui avea o tonalitate melodică fiind rezultatul unui antrenament prelungit, de pe urma căruia obținea întotdeauna efectul scontat. Dorind să creeze o atmosferă confidențială, zise:

— Ce urmăriți de fapt cu cadavrul dumneavoastră de femeie, stimabile? Doriți cumva să ne distrageți atenția? De la ce oare? Poate c-ar fi mai bine să vă ocupați de cazul Hartmann.

— Cazul Hartmann nu mă interesează, spuse Grau. El intră în competența serviciului de siguranță. Dacă informațiile mele sînt exacte, este vorba de o simplă eroare. Acest Hartmann a fost declarat mort. Ei bine, să lăsăm morții cu morții.

— Purtați cumva pantofi de lac? întrebă brusc generalul Tanz.

Maiorul Grau își înălță capul său decorativ:

— Este oare interzis?

— E de prost gust, zise generalul Tanz.

— Nu fac parte din divizia dumneavoastră, replică Grau.

Kahlenberge își scutură craniul strălucitor de parcă ar fi vrut să îndepărteze o muscă.

— Despre cine vorbim de fapt? De porcul ăsta nenorocit, pe nume Hartmann, sau de cadavrul unei femei?

— V-ați parfumat cumva? întrebă Tanz cu fața neclintită.

Maiorul Grau îi explică pe un ton vesel, imperturbabil:

— Folosesc ocazional o loțiune bună, după ce m-am bărbierit.

Generalul von Seydlitz-Gabler își frînse mîinile pînă-i trosniră încheieturile. Fața sa rozalie nu-și pierdu însă expresia amabilă. Gura sa rostea cuvinte blînde, nesemnificative, dar totodată împăciuitoare.

Generalul-comandant era un om al echilibrului. În jurul lui trebuia să domnească armonia. Pentru a distrage atenția povesti o anecdotă din tinerețe, care se petrecuse în primul război mondial. Era vorba de niște prizonieri. Von Seydlitz-Gabler, în acea vreme ofițer de legătură, pariase cu comandantul său că-i va face pe prizonieri, în decursul a trei zile, să cînte imnul național al Germaniei. Cîștigase pariul. Prizonierii n-au cîntat numai

Deutschlandliedul ci și imnul prusac: „Eu sînt un prusac, cunoașteți voi oare culorile mele? " Și încă pe patru voci!

Această povestire picantă a provocat rîsul general, deși era bine cunoscută de toți cei prezenți. Ea făcea parte din repertoriul standard al generalului. Și Grau se prefăcu că se amuză. Atmosfera se îmbunătăți și mai mult cînd, la cafea, se servi coniac Napoleon cu o vechime garantată de treizeci de ani. Bău chiar și Tanz.

Maiorul Grau profită de pauza creată pentru a-și relua firul povestirii:

— Sper că-mi veți permite să revin la acel cadavru, despre care am pomenit mai înainte. Sînt convins că avem de-a face cu un caz cu totul special.

Kahlenberge dădu din nou din cap cu indulgență:

— Sînteți un mucalit, dragă Grau. Trăiți într-o epocă în care cadavrele zac pe stradă ca pietrele de pavaj, iar dumneavoastră ne prezentați cadavrul acesta ca pe un caz unic!

— Și între cadavre există anumite deosebiri! Cel despre care vă vorbesc a fost perforat ca o coliță de timbre. Și totul a fost făcut cu mîna.

Generalul-comandant își ridică mîinile îngrijite într-un gest de apărare.

— Îngrozitor, murmură el, cutremurîndu-se.

— Toți trebuie să murim odată și odată! spuse cu răceală Tanz.

— Și moartea își are rîsul ei! Kahlenberge își umplu paharul pînă la margine cu coniac. Însăși Julieta a trebuit să moară în floarea tinereții, iar din frumoasa Desdemona n-a rămas decît o cîrpă udă într-o noapte de iarnă. Se întîmplă, din păcate destul de des, ca patul să se transforme în mormînt.

Maiorul Grau se uită cu atenție la generalul Kahlenberge.

— Cum ați ajuns la astfel de amănunte, domnule general?

— Din cînd în cînd mai citesc cărți, zise Kahlenberge făcînd cu ochiul. Chiar și Shakespeare.

Grau zîmbi ușor.

— În acest caz este vorba despre o crimă care depășește tot ce s-a văzut pînă acum.

— Să nu mai vorbim de asta! propuse generalul von Seydlitz-Gabler. Cine-i mort e mort și trebuie să fie îngropat cît mai curînd posibil.

— Totuși fiecare moarte își are cauza ei!

— Și fiecare om asasinat își are asasinul lui! completă Kahlenberge. Dar în timpurile astea absurde numărul morților se ridică la milioane. Vreți într-adevăr să găsiți toți asasinii? Eventual milioane de asasini? Sau la cine v-ați gîndit?

Generalul von Seydlitz-Gabler dădu dezaprobator din cap. Generalul Tanz privea în depărtare.

— Această moartă, zise Grau cu grijă, a lucrat pentru noi. Ea prezenta pentru noi un interes deosebit. Și acum se pune întrebarea: Am dreptul oare să las nepedepsit ucigașul unei persoane care ne-a făcut atîtea servicii prețioase?

— Bravo! exclamă Kahlenberge în timp ce puse mîna pe sticla de coniac. Ce liniștitor e faptul că-n zilele noastre mai există încă oameni a căror moarte nu rămîne nerăzbunată.

— În acest caz, continuă Grau, s-a întîmplat ceva cu totul și cu totul neobișnuit și neașteptat. Vă asigur că investigațiile nostre au fost foarte exacte, deoarece ancheta a fost condusă de specialiști eminenți. Acești experți au pus mîna pe un martor important, demn de încredere, care ne-a relatat că asasinul ar putea fi... Domnilor, din păcate, mă văd obligat să vă comunic următoarele: Asasinul prezumtiv pare a fi un general. Un general german.

Generalul von Seydlitz-Gabler își ridică din nou mîinile. Era cenușiu ca nisipurile mișcătoare. Kahlenberge încercă să rîdă; dar nu reuși să scoată decît un sunet răgușit de cîine hăituit. Tanz părea o stană de piatră. Unul din paharele de coniac se răsturnă, conținutul lui se întinse pe fața de masă.

— Ce glumă proastă! zise în sfîrșit, cu greutate, generalul von Seydlitz-Gabler.

Kahlenberge schiță un zîmbet forțat:

— Orice este posibil în lumea asta, zise el.

— E o infamie! zise generalul Tanz pe un ton glacial. O infamie care n-a putut să se nască decît în capul unui cretin.

Maiorul Grau, personajul cel mai important al serviciilor locale de contraspionaj, se uită la generali ca la niște pubele de gunoi, gustîndu-și din plin triumful. Momente ca acesta erau rare în existența sa.

— Ne-ați amuzat, zise von Seydlitz-Gabler cu o voce chinuită. Știm să apreciem acest lucru. Dar acum nu dorim să vă mai reținem!

Maiorul Grau se ridică tacticos, se înclină și părăsi încăperea. Era sigur că lăsase în urmă o bombă de calibru mare.

În încăpere rămaseră cei trei generali. Se uitară unul la altul, tăcînd cu toții.

Kahlenberge își închise ochii pe jumătate.

— Nu poate fi adevărat! fu de părere von Seydlitz-Gabler după o lungă tăcere.

— Pentru mine acest Grau e un om mort! declară răspicat Tanz.

— Sărmane prieten! zise generalul-maior Kahlenberge cu indulgență. Nici nu știu ce să vă spun! Aveți aerul unui Don Quijote și trăncăniți ca Sancho Panza!

— Nu pot să spun decît ceea ce știu, domnule general! declară caporalul Hartmann serviabil. Nu știu nimic mai mult decît ceea ce v-am spus!

Caporalul Rainer Hartmann avea un ten rozaliu care-ți amintea de hîrtia velină de scrisori, ușor strălucitoare. Capul îi era așezat puțin cam strîmb pe umeri. Această infirmitate nu era congenitală, ci urmarea unei răni. În urmă cu cîteva săptămîni, un glonț îi perforase gîtul, și mult timp nu putuse să scoată nici un fel de sunet în afara unui horcăit. Acestei împrejurări îi datora viața, pentru a se găsi, paradoxal, din nou în pericol de moarte.

— La ce-ți folosesc toate acestea? întrebă generalul Kahlenberge. Sau dorești cu orice preț să dai ortul popii? Știu că există și tipi care vor să se autodistrugă. La ce bun?

Caporalul Rainer Hartmann clipi din ochi ca și cum ar fi fost forțat să privească în soarele incandescent. Dar și în această postură dădea impresia unei statui de gresie a lui Apolo dintr-un parc municipal: trăsăturile chipului său tineresc, deși lipsite de viață, erau nobile. Părul lui, ușor ondulat, cădea grațios pe fruntea lui înaltă. Corpul său evoca armonia formelor și proporțiilor în ciuda uniformei. Întreaga sa viață părea a fi o permanentă provocare.

Cazul lui era agravat și de faptul că Hartmann era de părere că reușise să supraviețuiască cu brio unei aventuri grandioase. El nu putea înțelege că ceilalți nu erau deloc dispuși să-i împărtășească punctul de vedere.

— N-o să ajungă nicăieri, domnule general, îl asigură Otto-Otto, grăsanul, care stătea mai în spate. Are o inimă bună și de aceea dă uneori impresia că e idiot.

— Mi se pare plauzibilă scuza, Otto. Dar mă întreb ce va putea face caporalul Hartmann cu argumentele tale?

Generalul Kahlenberge lovi supărat cu pumnii în dosarul pe care-l avea în față.

— Această bucată de hîrtie, continuă el, conține baza condamnării lui la moarte. E frumos din partea ta să crezi în nevinovăția caporalului Hartmann. Dar, din păcate, acest lucru nu ne scutește de obligația de a-i dovedi nevinovăția.

Otto-Otto își balansă capul lui rozaliu de porc. Credea că știe totul și, în ciuda acestui fapt, nu dispera. Se bucura doar de încrederea generalului său. Caporalul Hartmann însă deschise gura pentru a putea respira mai bine. Eforturile sale îți aminteau de peștii aflați într-o mlaștină cu apă tulbure.

— Dacă voi transmite dosarul mai departe așa cum e, s-a zis cu Hartmann. Va încăpea pe mîinile serviciului de securitate. Umărul stîng al lui Kahlenberge zvîcni ușor. Zise apoi cu o voce aproape ininteligibilă: Nu vreau așa, nu sînt călău!

Caporalul Hartmann își plecă cu grație capul:

— Nu știu într-adevăr ce mi s-ar putea reproșa, murmură el. Nu mă simt cu nimic vinovat.

— Parcă merge după dumneata! Generalul se sprijini de spetează scaunului. Tot ce știu despre dumneata, Hartmann, este că ai avut mult ghinion. E de mirare că n-ai murit încă. Asta nu este nici meritul, nici vina dumitale. Sînteți de o naivitate dezarmantă. Dar ce să facem noi, aici, cu un astfel de specimen? Oricum, aveți din nou noroc. Nici nu ne gîndim să vă dăm pe mîna călăilor. Să nu credeți cumva că din cauza ochilor dumneavoastră albaștri, ci din cauza faptului că ne strică socotelile. Ați înțeles? Da? Bineînțeles că nu. Nici nu trebuie. Dar este șansa dumneavoastră. Ce părere aveți, cîte mii de oameni mai trăiesc astăzi doar datorită acestor circumstanțe?

Kahlenberge se cufundă din nou în dosar și examină depoziția caporalului Rainer Hartmann. Nu era util, după părerea lui, să se concentreze asupra amănuntelor, ci înregistră ceea ce i se păru important. În linii mari era vorba de următoarele date:

„... am fost repartizat unei unități care avea sarcina de a aproviziona cu alimente trupele combatante. Eram șase

oameni sub conducerea unui subofiter, al cărui nume nu-l cunosc. Trei camioane de tonaj mijlociu — de 4 tone — aparțineau acestei unități. În apropierea unei localități, al cărei nume nu-l știu, au apărut brusc niște trupe sovietice care au tras în noi. Toate camioanele au fost incendiate și toți soldații uciși. Și eu m-am ales cu mai multe împușcături, am reușit însă, pe jumătate inconștient, să mă tîrăsc cîteva sute de metri înainte de a leșina...

... m-am trezit după o perioadă de timp nedeterminată într-o șură amenajată în infirmerie de campanie. Mă aflam printre soldați sovietici. Nu mai purtam uniforma, ci eram bandajat din cap pînă-n picioare și învelit în pături. Nu puteam vorbi. Sovieticii m-au tratat ca pe unul de-al lor...

... după cîteva zile sau săptămîni, această infirmerie a căzut din nou în mîinile trupelor noastre. Nu sînt în stare să dau date exacte. Aveam febră mare și-mi pierdeam mereu cunoștința. Cam în același timp cu venirea trupelor noastre mi-a revenit graiul. Astfel am fost eliberat și redat unității mele... "

Kahlenberge dădu alene din capul său ce strălucea mat.

— Cîtă tîmpenie concentrată într-un singur loc, spuse el sentențios, ca și cum ar avea de cărat o mare greutate de care nu-l putea nimeni scăpa. Faptul că ducea această greutate cu o oarecare plăcere era o altă treabă.

— Ce scrie acolo e adevărul gol-goluț, îl asigură caporalul Hartmann.

— Posibil, zise generalul Kahlenberge obosit. Adevărul gol-goluț așa cum îl vede un oarecare caporal Hartmann — în nici un caz însă întregul adevăr, așa cum sîntem noi obligați să-l vedem. Căci aceste evenimente au avut loc pe 5 decembrie 1943. La 10 decembrie s-a anunțat însă că una din unitățile noastre — și anume cea formată din șase oameni și un subofiter — a căzut în mîinile sovieticilor. Conform știrilor oficiale publicate, ea a fost asasinată în mod bestial — ochi scoși, testicole tăiate, burți spintecate etc. Nimeni nu a scăpat. Tocmai despre acest caz s-au adunat toate detaliile imaginabile care au fost exploatate propagandistic la maximum.

— Chiar așa a fost! confirmă Otto-Otto. Au fost conduși la fața locului, cu ajutorul exemplar al reprezentanților diferitelor companii de propagandă și al serviciului de securitate, reprezentanții presei așa-zis neutre. Și a curs multă cerneală! Rareori s-a dispus de probe mai covîrșitoare împotriva sovieticilor. Cadavrele prezentate nu erau decît o masă de carne tocată.

— Ministerul Propagandei a avut timp de săptămîni material suficient datorită acestui măcel — așa cum reiese și din acest dosar. A fost editată chiar și o carte roșie. În carte sînt citate detalii deosebit de impresionante, constată generalulKahlenberge de parcă ar verifica o notă de plată. Căpitanul Kahlert, cronicarul nostru, a umplut un clasor cu date despre acest caz.

Otto-Otto dădu afirmativ din cap:

— Desigur, din punct de vedere oficial, Hartmann e mort.

Kahlenberge se scobi în urechea dreaptă cu arătătorul. Zise nemulțumit:

— Și acum acest mort își face apariția. Trăiește! Și ăsta e ghinionul dumitale personal, Hartmann. Căci, din păcate, dumneata ești dovada vie că propaganda noastră a mințit.

— Dar ce vină am eu? întrebă Hartmann cu ingenuitate. N-am făcut decît ceea ce trebuia. Nu înțeleg de ce trebuie să-mi reproșați acest lucru.

— Ce opinii periculoase aveți, Hartmann! Kahlenberge se sprijini cu întreaga greutate a corpului de spetează scaunului, cu bărbia înainte ca și cum ar aștepta să fie ras. Sînteți oare serios cînd afirmați că nu sînteți de vină că mai trăiți încă? Ce vină poate să aibă un om cînd vine pe lume ca evreu sau polonez sau prusac? De ce zăbovesc ființele acolo unde cad bombele? De ce unii crapă în pat, alții în șant, iar unii, uneori, pe cîmpul de onoare? Singura întrebare pe care o pot accepta în acest moment sună așa: Cum pot să vă scot capul din laț fără să fac prea multe valuri?

Caporalul Rainer Hartmann se uită mirat la generalul Kahlenberge. Otto-Otto, care urmărea această demonstrație de lipsă totală de înțelegere cu o dezamăgire crescîndă, găsi de cuviință să intervină.

— Imbecilule! strigă el, nu-ți dai seama c-ai picat din lac în puț?

Kahlenberge își masă capul pleșuv, care strălucea ca o bilă de fildeș bine lustruită, și declară jovial:

— Ați scăpat de moarte ca prin urechile acului, lucru care, evident, v-a depășit. Faptul că trăiți vă acuză! N-ar trebui să fiți în viață datorită faptului că autoritățile v-au declarat mort și știrilor răspîndite între timp. Se pune pe bună dreptate întrebarea: De ce ați supraviețuit? Nu înțelegeți? Potrivit datelor oficiale dumneavoastră sînteți

mort — mutilat, fără putință de a fi recunoscut. Faptul că totuși existați, Hartmann, este o mană cerească pentru orice fel de propagandă îndreptată împotriva dușmanului. Nu pricepeți oare?

— Mă voi conforma de bună voie sfaturilor pe care le voi primi. Hartmann încercă zadarnic să-și îndepărteze de pe frunte părul cîrlionțat. Dar nu mi-e clar încă, ce se așteaptă de fapt de la mine.

— Serviciul de securitate este de părere că există doar o singură explicație pentru supraviețuirea dumitale, spuse Kahlenberge. Acești oameni sînt convinși că numai cei care aparțin sovieticilor nu sînt uciși de aceștia. Deci, dumneata ai permis masacrarea camarazilor dumitale, dîndu-i pe mîna sovieticilor. Moartea îngrozitoare a camarazilor dumitale a fost prețul plătit pentru mizerabila dumitale viață.

— Dar această explicație este inexactă, zise Hartmann impresionat. Sînt gata să jur!

— Singurul lucru care mă interesează în acest moment sînt fapte pe care să le pot folosi — nimic altceva. Și pentru că acesta e adevărul, Hartmann, va trebui să schimbați fundamental declarația existentă. Otto-Otto vă va ajuta. El cunoaște mișcarea! Dacă vrem să fim convingători, Hartmann, va trebui ca dumneata să fi scăpat de sovietici prin intervenția dumitale personală. Conștientă! Gata cu toată vorbăria despre leșin, afazie, revenirea vocii și alte trucuri. Vă rog să notați toate acestea, Otto! Numai acele lucruri conving care sînt crezute cu plăcere. Deci: Hermann a luptat cu ambiție pentru propria-i viață; el a păcălit sovieticii ducînd o luptă pe cît de periculoasă pe atît de susținută pentru a-și salva pielea. El nu a fost deci o victimă, ci un erou. Este singurul mod de a rezolva problema. De acord?

— Da, totul e clar, îl asigură Otto. Nu-i așa Hartmann?

— De ce nu, murmură Hartmann supus. Nu doresc nimic altceva decît să trăiesc.

— Iată niște cuvinte înțelepte! Kahlenberge dădu cu hotărîre la o parte dosarul. Îl lovi scurt cu mîna, semn care însemna că i-a pus punct. Vrem cu toții să trăim, declară el sentențios, atîta vreme cît mai putem! Căci noi trăim într-o epocă eroică.

Încăperea era rece și netedă ca o cutie de metal. Culoarea dominantă era un alb calcaros. Hărțile de pe

pereți dădeau impresia unor pete. Nici puținele mobile nu perturbau această monotonie profundă.

O rază de lumină cădea pe o sticlă și două pahare de vin. La o oarecare distanță, două fețe umane erau scăldate într-o dulce penumbră. Engel ședea obosit pe un taburet, iar maiorul Grau schița un zîmbet uitîndu-se la paharul său.

Engel rînji precaut:

— Nu-i așa, domnule maior, că-i credeți capabili de multe lucruri pe acești generali?

Maiorul Grau nu-și trădă prin nici un gest ceea ce gîndea într-adevăr. Cînd se aplecă puțin în față, cămașa lui de mătase foșni ușor. Eleganța lui era iritantă. Cine îl vedea, nu putea să creadă că lumea se afla într-un război îngrozitor, murdar.

— Dumneata știi bine, Engel, că nu am obiceiul să mă impacientez, explică Grau cu amabilitate. Totuși m-ar interesa să aflu dacă ați reușit să completați dosarul cu alte probe.

— Am făcut tot ce-am putut! Bineînțeles. Luînd în considerare toate probele, se pare că există într-adevăr posibilitatea ca un general să fi comis acest asasinat.

— De ce să nu fi fost un general? întrebă Grau cu o amabilitate cuceritoare.

Engel bătu cu degetele unei mîini pe degetele celeilalte ca și cum ar cînta la pian.

— Oricum, aici este vorba de o crimă brutală.

— Experiența ne învață că o asemenea crimă nu este în nici un caz privilegiul celor debili mintal sau al celor din clasa de jos. De ce să nu completeze și un general această listă sîngeroasă? Maiorul Grau zîmbi dus pe gînduri ca un colecționar care-și privește timbrele. Un general prusac sau german, Engel, este pentru masele de gură-cască un fel de monument. Dar am cunoscut mai multe exemplare față de care un învățător de sat e un geniu, iar un vizitiu un gentleman.

— Ei bine, spuse Engel, tot ce-ați spus sună foarte convingător. În timpul unei razii, l-am prins odată pe un general cu un băiat homosexual. Dar se pune întrebarea: Cine ne va crede?

— Vom invoca exemplul istoriei pentru a-i învinge pe acești oameni, spuse Grau pe îndelete, ca un pedagog care ține o lecție importantă. Le vom reproșa trecutul. Putem să presupunem că acești tipi, care nu vorbesc decît de tradiție și de onoare, nu sînt în realitate decît niște amărîți. Să presupunem, mai departe, că aceste umbre de existențe

pompoase își bagă mereu coada între picioare cînd îi tratezi ca atare. Putem deci să spunem că încă de pe vremea marelui principe elector ei nu erau decît niște simpli meseriași. Bătrînul Fritz a făcut din ei marionete. În 1848 ei au fost nimiciți de o mînă de revoluționari de salon. Sub Wilhelm al II-lea erau simple manechine. În timpul republicii de la Weimar singura lor dorință a fost să supraviețuiască. Iar apoi, cînd a venit Führerul, și-au încovoiat spatele benevol punîndu-se în slujba zvasticii.

Engel întinse mîna după pahar și-l ridică în lumină. Maiorul Grau își acoperi ochii cu mîna, ca și cum l-ar orbi ceva, și continuă să vorbească cu aceeași amabilitate degajată.

— Bineînțeles că trebuie să te ferești de generalizări. Generalii nu sînt nici personaje legendare, nici o adunătură de lepre ideologice. Există printre ei, fără îndoială, și oameni de onoare.

— Dar și porci, nu-i așa? spuse Engel. Și pe ăștia îi învățăm minte! Așa!

— Cam așa, zise Grau îngăduitor.

Raport parțial

Alte documente

Extrase din jurnale intime și scrisori. Extras dintr-o „analiză a situației".

Apoi: Rezultate ale anchetei.

Extrase din jurnalul intim al doamnei Wilhelmine von Seydlitz-Gabler.

Acest jurnal intim — intitulat „Jurnalul meu de război" — cuprinde mai multe volume. El a fost pus la dispoziția noastră, după tratative îndelungate, de rudele autoarei care dețin toate drepturile.

Varșovia, 1942

Ce sumbru ar fi pentru mine acest oraș dacă n-ar exista Herbert. (Herbert este generalul von Seydlitz-Gabler.) El răspîndește în jurul lui o luminozitate care nu este nimic altceva decît emanația eului său curat și bun. Ceea ce îl

caracterizează e claritatea gîndirii. Este inutil să susțin că sînt mîndră de el. Această mîndrie se asociază cu modestia.

Oamenii lui îl adoră! Cred că pentru el se-aruncă și-n foc. Și ce minunat lucru este cînd dragostea lor pentru el se răsfrînge și asupra mea. O merit oare? Soțul meu, căruia i-am pus această întrebare, mi-a spus că da. Iată o nouă dovadă a măreției spiritului său.

Astăzi am aranjat un dineu într-un cerc restrîns. Totul a mers bine, în măsura în care se poate realiza acest lucru într-un oraș ca acesta. Atmosfera era de-a dreptul festivă. Herbert a fost fără îndoială punctul central. La dreapta lui, generalul Tanz — unul din ofițerii cei mai buni și mai decorați ai Reichului. Felul său cavaleresc, discret de a face curte fiicei noastre Ulrike e impresionant. Nobil! Ulrike este profund impresionată, se străduiește însă să nu arate. Așa sînt tinerii! Dar experiența noastră o va feri să facă pași greșiți.

Într-un moment favorabil i-am spus generalului Tanz, fără ca altcineva să audă: „Mă bucur că dumneavoastră ați fost desemnat să colaborați strîns cu soțul meu." Și am adăugat spontan: „Soțul meu vă apreciază nespus de mult!" „Aprecierea e reciprocă!" mi-a răspuns Tanz. Cred că aceste cuvinte sînt suficiente pentru a explica totul.

Herbert s-a obosit peste măsură! Lucrează toată ziua — ba chiar și noaptea. Zilele trecute s-a culcat abia în zori. Era emoționant să vezi cum s-a străduit să nu mă trezească. Din delicatețe, i-am atras atenția asupra erorii sale. I-am pus în ordine hainele, pe care, extrem de obosit cum era, le aruncase peste tot. Cu oroare am descoperit urme de sînge pe ele — fusese la trupele combatante! Fără să sufle un cuvînt, ceea ce de altfel îl caracterizează.

Raportul generalului locotent Tanz, comandantul diviziei Nibelungii.

Scris la Varșovia în 1942.

Raport scris în trei exemplare: pentru generalul-comandant, pentru Înaltul Comandament al Wehrmachtului, pentru șeful SS al Reichului. Două copii pentru „arhivă".

Un exemplar al acestui studiu se găsește la Varșovia în „Colecția documentelor istorice".

Iată mai jos alineatul 4 al acestui raport care cuprinde în total șapte pagini dactilografiate.

Avînd în vedere situația existentă, cred că nu mai este cazul să aplicăm o tactică înțeleaptă, abilă, într-un cuvînt prudentă, ci mi se pare mai adecvat să tindem spre o soluție radicală. Populația Varșoviei este periculoasă. Cu bunătate și toleranță nu se mai poate obține nimic. O revoltă este oricînd posibilă. Faptul că soldații germani sînt împușcați din ascunzători este un lucru dovedit. Pierderile nu sînt încă grave; săptămîna trecută, noi am avut șapte victime față de cele trei sute șaizeci și patru ale adversarului în urma măsurilor noastre de represalii. Dar aceste cifre pot să crească fulgerător. Iată de ce mă văd silit să pledez pentru soluția radicală.

Declarații și povestiri ale fostului caporal-șef Otto, înregistrate pe bandă magnetică în vara anului 1960. Redăm mai jos numai anumite părți care sînt semnificative pentru evenimentele din Varșovia și urmările lor.

Eu sînt un om sentimental — așa am fost întotdeauna. Cu mine se poate vorbi. Dar nu înțeleg de ce se revine tot mereu la cazul Hartmann. Hartmann a fost un papă-lapte! Vă povestesc cum a fost.

Acest Hartmann era un om marcat de destin. În acea epocă deja puteai să intuiești ceea ce s-a întîmplat mai tîrziu, dacă mă gîndesc acum bine. Există oameni care dau peste cadavre cu ușurința cu care alții iau un guturai. Hartmann era un astfel de om. Afirma în repetate rînduri: „Ce vină am eu!" Păi bine, domnule, ce vină are iepurele că are urechile lungi? Credeți-mă, orice făcea acest Hartmann, rezultatul final tot un coșciug era!

Acestea fiind spuse, Hartmann era blînd ca un miel. Femeilor le sticleau ochii în cap cînd îl vedeau. Avea un temperament pașnic — puteai să joci cărți cu el, fără să

sară-n aer de îndată ce pierdea. De fapt, de cele mai multe ori pierdea.

Depozițiile fostului subofițer Engel, luate în cursul anchetei, 18 ani mai tîrziu. Domnul Engel a precizat că declarațiile sale sînt făcute din memorie și nu angajează pe autorul lor (ca de fapt și declarațiile altor persoane) decît în măsura în care se dovedesc a fi exacte.

Să nu mă întrebați ce fel de om a fost maiorul Grau. Nu știu nimic. Timp de aproape doi ani am lucrat împreună cu el, dar n-am reușit să-mi dau seama ce fel de om e. Dacă te uitai la el, părea un bărbat suplu și maleabil, dar atunci cînd voia, putea să fie groaznic de încăpățînat. În afară de asta nu respecta pe nimeni! Am fost odată de față cînd i-a spus Gauleiterului Koch, comisar al Reichului: „Pe mine nu mă interesează titlurile și funcția dumneavoastră aici, ci ceea ce faceți!"

Tot ceea ce știu este că-și cunoștea foarte bine meseria. Avea idei. Într-o zi am văzut pe biroul lui o scrisoare de la amiralul Canaris care începea cu următoarele cuvinte: „Dragul meu Gottfried!" Am fost uluit. Nici măcar nu știam că pe maior îl chema Gottfried.

În orice caz, cu el trebuia să te aștepți mereu la surprize. Existau zile în care nu știai cine trebuia tratat ca prieten și cine ca dușman. Într-o zi mi-a spus chiar: „Porcii mistreți nu sînt animale domestice!" — și asta referindu-se la un general.

4

Generalul-maior Kahlenberge, șeful statului-major al unui corp de armată, afișa o preferință pentru muzica corală. În realitate nu-i plăcea. Dar obișnuia să-și spună: „Cine cîntă nu poate gîndi; cine nu poate gîndi este un subordonat agreabil. Deci să se cînte! Cîntecul ușurează șefului multe situații complicate."

Cînd corul format din membrii statului-major al generalului von Seydlitz-Gabler avea repetiții, Kahlenberge asista cu plăcere.

Membrii acestui cor — evident un cor bărbătesc — erau recrutați din toate departamentele statului-major. Din el făcea parte bucătarul-șef alături de directorul serviciului cartografic, secretarii cîntau alături de șefii de serviciu, primul tenor era un telegrafist, iar basul profund aparținea unui sanitar. Funcția de dirijor era deținută de un dentist, care era cunoscut în localitatea lui natală drept un fervent participant la carnavaluri. El dirija cu pasiune și perseverență.

— *Westerwald!* ordonă generalul Kahlenberge pe un ton încurajator.

Corul, care tocmai beneficiase de o scurtă pauză, îi îndeplini cu plăcere dorința. Kahlenberge își întinse comod picioarele în față. Vocile răsunară pline de sentiment. Sala de mese din pivnița Palatului Liechnowski, în care avea loc această revărsare asurzitoare de sentimente, părea cuprinsă de cutremur.

Brusc, zelul sonor al cîntăreților crescu. Kahlenberge nu-și putu inițial explica această fervoare. Dar cînd se întoarse îl văzu pe generalul von Seydlitz-Gabler. Se sculă solemn în picioare și luă o poză de supunere umilă. Corul proslăvea vîntul care bătea atît de rece prin pădurea Wester.

Generalul-comandant îl conduse pe șeful statului-major în culoarul pivniței. Cînd von Seydlitz-Gabler se dedica în

acest mod personal și prevenitor colaboratorilor săi, însemna că are motive deosebite. Ochii lui Kahlenberge începură a străluci ca cei ai unei pisici la vederea unor șoareci grași.

— Un cor splendid! spuse von Seydlitz-Gabler.

Kahlenberge dădu afirmativ din cap.

— E o problemă de antrenament, zise el.

Generalul-comandant își drese glasul și spuse apoi:

— Tezaurul cîntecelor germane este inepuizabil. Îmi place mai ales Vînătoarea *sălbatică și îndrăzneață a lui Lützow.*

— Va intra în repertoriu, promise Kahlenberge, din ce în ce mai curios.

— Cîntecele corale sînt expresia cea mai înaltă a tradiției germane. Nu întîmplător găsim aici valorile noastre caracteristice, precum romantismul profund sentimental, dragostea nemăsurată pentru natură, în mod deosebit pentru pădurea germană, ca și fidelitatea necondiționată.

Kahlenberge zîmbi. Aceste divagații prevesteau un eveniment cu totul deosebit — generalului fiindu-i evident greu să spună ce avea pe suflet.

— Să mergem în curtea interioară! propuse von Seydlitz-Gabler.

În curtea interioară se afla o fîntînă, o suprafață de gazon și o galerie boltită în stilul barocului timpuriu. Aici obișnuia să se plimbe generalul-comandant, adîncit în gînduri pe care le considera creatoare. Domneau aici liniștea și solitudinea. Abia sosiți în curte, von Seydlitz-Gabler îi spuse bomba:

— Închipuiți-vă — acest maior Grau se află în anticamera mea!

— Nu e pentru prima oară! constată Kahlenberge laconic.

— Dar mi-a trimis un mesaj în care îmi cere permisiunea să-mi pună niște întrebări. În calitate oficială! Ce ziceți de asta?

Kahlenberge nu găsi pe moment cuvintele potrivite din cauza surprizei plăcute. El încercă cu desfătare să reconstruiască ceea ce se întîmplase: Grau venise deci în anticameră. Acolo el a anunțat că intenționează să pună niște întrebări oficiale, iar generalul-comandant a șters-o

urgent pe ușa din dos, căutîndu-l pe șeful statului său major!

— Situația merită toată atenția, murmură Kahlenberge.

— Trebuie să facem ceva imediat.

— De ce? își permise Kahlenberge să întrebe.

— Cum adică, dragul meu! Generalul-comandant își luă o postură maiestuoasă, ca și cum ar trebui să cuprindă cu ochii o întreagă divizie înainte de atac. Acest procedeu mi se pare anormal! Trebuie, de îndată, să găsim strategia potrivită. Nu putem să stăm cu mîinile încrucișate cînd cineva vrea să ne tragă pe sfoară!

— A făcut Grau vreo aluzie la genul de întrebări pe care intenționează să le pună?

— E clar ca lumina zilei, stimabile. Acest tip vrea pur și simplu să ne provoace. Ieri mi-am spus că vrea doar să glumească. Și cum era vorba de o glumă foarte dubioasă, l-am pus la punct cum se cuvenea. Mărinimos cum sînt, am dus raționamentul mai departe și mi-am zis că tipului îi va veni mintea la cap, dacă-i acordăm timpul necesar și ocazia. Dar ce se întîmplă? Îndrăznește să se înființeze la mine pentru a-mi pune întrebări! Mie!

— Și credeți, într-adevăr, că întrebările se referă la insinuările de ieri ale maiorului Grau? Pe ce vă bazați aceste supoziții?

— Pe presimțirile mele! Presimțiri împerecheate cu experiența! Credeți-mă, acest Grau nu se dă în lături de la nimic pentru a-și urmări fanteziile sale. Acest om n-ar ezita s-o ducă la eșafod pe propria-i mamă, numai pentru a putea obține elucidarea unui caz oarecare. Trebuie cu orice preț să punem capăt manipulațiilor sale.

Kahlenberge își mijì ochii săi strălucitori de motan.

— Acest Grau, spuse el cu prudență, este un om periculos, lucru care nu trebuie pierdut din vedere.

— Nu doresc complicații inutile, îl asigură von Seydlitz-Gabler. Refuz cu hotărîre să acord acestui Grau o importanță pe care n-o are! Trebuie pus la punct!

— Nimic mai simplu, zise Kahlenberge la pîndă. Nu trebuie decît să-i răspundeți la întrebări și atunci el își va da seama că a fost inutil să le pună.

Generalul-comandant își împături batista și-și tamponă cu ea fruntea lui înaltă. I-a trebuit cîtva timp ca s-o șteargă.

— Bineînțeles că aveți dreptate — ca întotdeauna de altfel, dragă Kahlenberge. Cel puțin în ceea ce privește principiile. În timpuri normale, soluția dumitale ar fi desigur cea mai simplă și rezonabilă. Dar din păcate, împrejurările actuale nu sînt normale.

Kahlenberge se opri în fața unui pilastru al galeriei boltite.

— Vreți să spuneți, zise el bucuros, că nu sînteți practic în stare să răspundeți pe larg întrebărilor acestui Grau?

— Cam așa s-ar zice, mărturisi cu greutate von Seydlitz-Gabler. Să ne înțelegem bine, nu am nimic să-mi reproșez, dar recunosc deschis și confidențial că un astfel de interogatoriu mi-ar fi foarte penibil.

— Acest lucru, schimbă bineînțeles datele problemei, îl asigură Kahlenberge încercînd din răsputeri să-și ascundă veselia.

— În seara în care s-a întîmplat povestea aia îngrozitoare, despre care ne-a povestit Grau, n-am fost acasă. Vă asigur că nu am nimic de ascuns, dar a fost vorba de o escapadă galantă. Înțelegeți ce vreau să zic?

Kahlenberge dădu afirmativ din cap. El avea multă înțelegere pentru escapadele bărbaților.

— Dacă doriți să-l îndepărtați pe acest Grau, aș propune să-i facem rost de o schimbare de aer, spuse el.

Veni rîndul lui von Seydlitz-Gabler să ciulească urechile. Știa că vorbele lui Kahlenberge erau adesea pline de șovăială. Dacă el nu ezita să se amestece, avea desigur motivele sale strict personale. De aceea îl întrebă plin de curiozitate:

— Ce ați spune dacă l-aș îndrepta pe acest Grau spre altcineva? Mă gîndesc la dumneavoastră, Kahlenberge. Ce-ar fi dacă i-aș sugera să vă interogheze mai întîi pe dumneavoastră și apoi să vină la mine? Ce s-ar întîmpla atunci?

— Ar puți! recunoscu Kahlenberge deschis. Și eu am viața mea particulară. Nu-mi place ca străinii sau serviciile noastre să-și bage nasul în ea. Cu tot respectul cuvenit, pot să afirm că amîndoi ne aflăm în aceeași barcă.

— Ei bine! exclamă von Seydlitz-Gabler plin de speranță. În aceeași barcă! Dar noi formăm un echipaj reușit. Ce părere aveți, cum am putea ieși dintr-o astfel de situație?

— Trebuie să recurgem la soluția întrebuințată atunci cînd nu există o altă cale de ieșire: războiul! anunță Kahlenberge pe același ton ironic. Dacă acest Grau nu poate fi oprit, atunci îl asmuțim pur și simplu asupra lui Tanz. În acest mod va ajunge la adresa cea mai potrivită. Necomplicat cum e, Tanz ia-n coarne tot ce-i stă în cale.

— De acord, spuse von Seydlitz-Gabler ușurat. El adăugă însă cu precauție:

— Credeți că generalul Tanz este omul care ne trebuie?

— El și nimeni altul! spuse Kahlenberge.

Generalul Tanz părea atras ca de o forță magică de o intersecție situată în partea occidentală a centrului Varșoviei. Nu avea nimic deosebit, era o intersecție ca multe altele: pavaj din piatră, pomi, șiruri de case cenușii, verzi și iarăși cenușii. Jur-împrejur, rînduri de ferestre murdare de praf.

Dar această intersecție era însemnată pe harta statului major cu inițiale A1 marcate cu un creion roșu gros care se găsea în mîinile generalului. A1 însemna „debutul acțiunii". Din acest punct strategic, Tanz intenționa să înceapă acțiunea represivă de curățire a centrului orașului.

— Generalul-comandant nu a respins deci planul nostru, constată Tanz pe un ton echilibrat.

Maiorul Sandauer stătea, în așteptare, în spatele generalului. Spuse cu prudență:

— Nici nu și-a dat încă acordul.

— Nu l-a respins, afirmă generalul Tanz, ceea ce înseamnă că-l aprobă.

Sandauer nu-l contrazise. Știa bine că generalul se enerva cînd cineva îndrăznea să-l contrazică.

— Cafeaua! ordonă Tanz.

Ordonanța cea nouă a comandantului de divizie sări ca ars. Se știa că soldatul nu va rezista mult în acest post. El deschise cu grabă portbagajul, luă din el un termos, o ceașcă de porțelan cu farfurioara aferentă, le curăță pe amîndouă cu un prosop de bumbac, turnă cafeaua și întinse, cu mîinile tremurînde, ceașca generalului.

— E prea rece, spuse Tanz după ce-i aruncă o privire scurtă, disprețuitoare.

Ordonanța înțepeni de frică. Comisese o greșeală de neiertat. Ori cafeaua fusese prea rece atunci cînd o turnase în termos, ori termosul nu reținea căldura, ori nu luase suficient în considerare temperatura de afară. Dar oricum ar fi fost, era greșeala lui. Mîinile îi tremurau atît de tare, încît cafeaua se vărsă parțial în farfurioară. Dar nimeni nu se mai ocupa de el.

Generalul Tanz scrută cu o privire aproape tandră casele de dincolo de intersecție. Maiorul Sandauer se uita la general. Plutonierul care se afla la volanul Mercedesului nu vedea decît strada din fața lui. În spatele lor, stăteau la pîndă două mașini blindate de recunoaștere, echipate cu radio la bord, și eșalonul de motocicliști care-l însoțea permanent și care era format din patru soldați îmbrăcați în haine de piele strălucitoare pe patru motociclete BMW. Ei se uitau numai înainte. Nu-i interesa ordonanța care se strecură în spatele coloanei.

— Vom lansa o operație-test, spuse generalul Tanz.

— Fără aprobarea generalului-comandant? Maiorul Sandauer, ofițerul de legătură al diviziei Nibelungii, puse această întrebare pe un ton foarte moderat. Cuvintele sale erau destinate numai comandantului diviziei Nibelungii; nimeni altcineva nu le auzi.

— O astfel de acțiune, continuă Tanz netulburat, necesită o pregătire minuțioasă. Noi trebuie să încercăm mai întîi la o scară redusă ceea ce vom face apoi pe o scară mare. Abia atunci vom putea opera decisiv cu o

anumită siguranță. Puneți divizia în stare de alertă. Parola: „Pacea în pădure".

Sandauer dădu din cap afirmativ. Își permise totuși să facă o observație marginală.

— Trebuie pus la curent corpul de armată?

— După aceea! hotărî Tanz. Pentru moment, acțiunea noastră este un simplu exercițiu de manevră. Am nevoie însă de rezultatele acestei experiențe care pot fi foarte elocvente. La urma urmei este vorba de aplicarea unor metode noi. Noi le vom încerca mai întîi în trei, patru străzi pentru a le aplica mai tîrziu în treizeci pînă la cincizeci de străzi. Este inutil să vă spun că trebuie să evităm orice fel de vîlvă.

— Trebuie să pun întreaga divizie în stare de alertă?

— Desigur! Ce se întîmplă sub ordinele mele se petrece la lumina zilei — sau deloc.

— Trebuie să te pui în valoare, afirmă Wilhelmine von Seydlitz-Gabler. Se așteaptă de la tine o atitudine reprezentativă, situația, funcțiunile tale o cer!

— Desigur, recunoscu generalul-comandant.

Avusese dintotdeauna un simț acut al responsabilităților sale — cum s-ar spune, de cînd era copil. Tatăl, general la rîndul lui, iar mai tîrziu moșier, îl crescuse în principii solide. Copil fiind, el strînsese cuminte mîna angajaților și servitorilor cu ocazia sărbătorii recoltei și a Crăciunului. Strînsese mîna cărnoasă și masivă a menajerei, mîna osoasă și tăbăcită a primului vizitiu, mîna tandră și moale ca mătasea a unei bone care i-a suflat provocator în față.

— Fără îndoială, o idee excelentă, spuse el, reușind chiar să schițeze un zîmbet.

— O serată intimă cu lume fină! spuse ea de parcă ar fi promulgat o lege.

Generalul von Seydlitz-Gabler scoase un oftat de durere, aproape imperceptibil. Îl dureau picioarele. Pantofii cei noi pe care i-i dăduse de dimineață soția lui erau de o eleganță sobră, dar mult prea strîmți. Solicitudinea lui Wilhelmine era adeseori greu de suportat.

— Această serată trebuie să fie și un eveniment cultural, îi explică Wilhelmine. M-am gîndit la un concert în fața unui auditoriu select.

— Foarte frumos, spuse generalul resemnat.

— Nu mă gîndesc la o orchestră mare, nici chiar la un cvartet de coarde. Mă gîndesc c-ar fi bine să chemăm un pianist.

— Poate reușim să găsim unul!

— Care, bineînțeles, va cînta Chopin.

— Evident!

— Să nu uităm că sîntem la Varșovia.

— Cred că vom putea organiza această serată în cîteva zile.

— Astă-seară, spuse Wilhelmine cu o voce dulce.

Generalul dădu din cap dezgustat, acceptînd totuși propunerea.

— Kahlenberge trebuie s-o organizeze, spuse von Seydlitz-Gabler.

— A și început pregătirile. Doamna Wilhelmine se uită cu idulgență la soțul ei care se prăbușise într-un fotoliu, complet epuizat.

— Dacă te strîng pantofii cei noi, Herbert, ar fi bine să-i scoți. Fă-te comod, atît timp cît mai ai ocazia.

Kahlenberge, șeful statului-major, organiza serata.

Pentru început, porni în căutarea ajutoarelor: caporalul Otto, grăsunul, primi însărcinarea să pavoazeze festiv sala; căpitanul Kraußnick — maestru de ceremonii recunoscut — se va ocupa de desfășurarea seratei; Melanie Neumaier, „fecioara de fier" a generalului-comandant, a fost însărcinată cu întocmirea listei invitaților.

Cînd pregătirile erau în toi, organizatorul șef, generalul Kahlenberge, nu mai avea mare lucru de făcut. Îl chemă deci pe caporalul Hartmann la el.

Hartmann apăru, dar se opri în pragul ușii. De aici, îi aruncă lui Kahlenberge o privire plină de neîncredre. Acesta însă rîse încetișor.

— Vă dați seama, pronunță brusc generalul afișînd o mină serioasă, că un singur cuvînt nelalocul lui vă poate costa capul? Trebuie să învățați să gîndiți practic,

Hartmann. Deci, ați avut vreodată o legătură cu sovieticii, să spunem cu comuniștii?

— Cum să fi avut!? îi ripostă Hartmann indignat. Niciodată!

— Prima greșeală! Kahlenberge dădu din cap dezaprobator. Afirmațiile făcute cu voce tare sînt întotdeauna suspecte. Dacă vrei ca lumea să te creadă, trebuie să-ți prezinți cazul cu modestie, cu ezitări... cel puțin cînd nu vorbești de la o tribună la o adunare populară. Pe plan personal, este întotdeauna o greșeală să spui adevărul cu glas tare. Să nu spui niciodată sus și tare „niciodată", spune simplu „nu!" însoțit de o privire încărcată de devotament și de patriotism și de o ținută ireproșabilă. Iată cum trebuie să procedezi...

— Am înțeles, domnule general, spuse caporalul Hartmann plin de bunăvoință.

— Și apoi, faceți un efort de gîndire, tinere! Gîndiți-vă bine dacă nu ați avut vreodată legături cu comuniștii? Dumneata sau tatăl dumitale, fratele, unchiul sau cumnatul dumitale? Aveți cumva vreo logodnică sau o soră care să fi avut vreodată o legătură cu ei?

— Nu, spuse caporalul Hartmann pe un ton voit modest. Sfaturile generalului începuseră să-și facă efectul.

— Rămîneți, în principiu, la acest „nu", îi recomandă de îndată Kahlenberge. Să nu spuneți niciodată „nu știu" sau ceva care comportă o restricție mentală.

Hartmann schiță un zîmbet ușor. Simțea că generalul îi era binevoitor.

— Încep încet să înțeleg, murmură el, ce linie de conduită trebuie să aplic.

— Eu am să vă iau la statul meu major pentru a vă pune la adăpost. În așteptarea unor vremuri mai bune, veți fi în serviciul meu personal. Otto-Otto vă va da instrucțiunile necesare. Și nu uitați niciodată, că o singură greșeală făcută vă poate pierde. Nu veți mai avea ocazia s-o comiteți și pe a doua! Pe de altă parte, trebuie să fiți conștient că prin greșelile dumneavoastră mă compromiteți și pe mine. Ați înțeles?

Hartmann făcu un gest cu capul în semn că a înțeles. Răsuflă ușurat. Părăsi apoi încăperea deoarece prezența lui acolo i se păru inutilă.

Generalul Kahlenberge nu se uită după el. Îl ceru la telefon pe maiorul Sandauer, ofițerul de legătură al diviziei lui Tanz. Cei doi se apreciau reciproc, ceea ce însemna că nu complotau unul împotriva celuilalt decît în cazurile de forță majoră.

Kahlenberge dori să știe următoarele, fără a mai face apel la întroducerea de rigoare: Ar fi oare generalul Tanz dispus să răspundă la niște întrebări pe care urma să i le pună un oarecare maior Grau de la Abwehr? Aceste întrebări vor avea desigur un caracter oarecum „penibil". Prin „penibil" trebuie să se înțeleagă „compromițător" sau chiar „jignitor".

— Generalul Tanz, spuse Sandauer neimpresionat, nu are obiceiul să se eschiveze în fața unor situații complicate. Trebuie însă să vă atrag atenția că generalul Tanz are niște concepții ferme asupra anumitor puncte de vedere, neezitînd să și le exprime fară nici un fel de echivoc.

— Știu acest lucru. Contez chiar pe francheța proverbială a generalului.

— Despre ce este vorba, domnule general? îl întrebă Sandauer deschis.

— Mie mi-ar conveni, răspunse Kahlenberge cu aceeași sinceritate, ca generalul să explice anumitor persoane că subordonații nu trebuie să pună nici un fel de întrebări șefilor lor, cu excepția cazurilor cînd sînt solicitați s-o facă.

— Aceasta este și părerea generalului Tanz, spuse Sandauer. Nici nu va trebui să-i aduc aminte.

— Atunci vă voi trimite acest personaj indiscret la timpul oportun. Ce intenționează să facă generalul dumitale azi după-amiază, dragă Sandauer?

— Un gen de repetiție generală! Și adăugă cu precauție: Tanz intenționează să experimenteze o metodă nouă pe un spațiu restrîns și pe o perioadă de timp limitată.

Kahlenberge nu-și manifestă dezaprobarea și uimirea cu privire la această hotărîre luată de Tanz de capul lui. În mod normal, în calitate de șef al statului-major, el ar fi trebuit acum să intervină. Dar Kahlenberge nu era omul să facă două greșeli una după alta. Își formulase prost întrebarea așa că reluă pe un ton voit reținut:

— Ceea ce mi-ați povestit acum este o comunicare sau un raport oficial?

Sandauer înțelese de îndată unde voia să ajungă Kahlenberge.

— Cred că am avut doar o scurtă conversație.

— Ei bine, și eu cred la fel!

— Pentru a reveni la sugestia dumneavoastră, domnule general, nu cred că ați putea găsi un loc mai nefavorabil și o oră mai nepotrivită pentru a pune întrebări generalului Tanz decît astăzi după-masă la ora 15, la capătul sudic al Promenadei.

După această convorbire telefonică, Kahlenberge îi telefonă maiorului Grau de la Abwehr explicîndu-i că generalul-comandant este din păcate reținut în acea după-amiază din motive de reprezentare și se scuză că nu-l poate primi. El, Kahlenberge este de asemenea indisponibil, din aceleași motive ca generalul-comandant. Generalul Tanz însă, poate fi întîlnit în acea după-amiază la ora 15 la capătul sudic al Promenadei.

Maiorul Grau îi mulțumi pentru această informație. Vocea lui suna de parcă ar rîde, fapt care-l irită pe Kahlenberge. Dar nu avu timp să aprofundeze situația, deoarece fu acaparat de pregătirile pentru recepția din seara aceea.

Doamna Wilhelmine von Seydlitz-Gabler nu lăsa nimic la întîmplare și controla mai ales activitatea lui Melanie Neumaier, mîna dreaptă a generalului.

— Lucrați, ca de obicei, excelent, constată doamna Wilhelmine. Soțul meu și cu mine vă apreciem foarte mult. Am senzația că soțul meu vă iubește. Nu trebuie să roșiți. Am vrut doar să spun că vă iubește ca pe o fiică. Îl iubiți și dumneavoastră?

— Îl venerez pe domnul general, îngăimă Melanie, roșindu-se ușor. Generalul este un bărbat remarcabil.

— Ceea ce nu-l impiedică să rămînă totodată un om!

Wilhelmine vorbea pe un ton degajat ca și cum ar fi fost vorba de modă, de vreme sau de național-socialism, revizuind între timp lista invitaților. Nu-i scăpă nici un nume. Observă că lipseau trei sau patru nume la care ea ținea.

Melanie Neumaier completă lista cu serviabilitate. Doamna Wilhelmine dădu aprobator din cap și continuă:

— Soțul meu, dragă domnișoară Neumaier, a dus o viață grea dedicată în exclusivitate serviciului patriei. Din cauza eforturilor depuse, sănătatea sa se resimte. Din păcate nu pot fi tot timpul alături de el: staționările ca asta din Varșovia sînt un caz fericit. Dacă însă se îmbolnăvește, aș dori foarte mult să vă ocupați de el, domnișoară Neumaier. Ce ziceți?

— Cu tot dragul, stimată doamnă! Melanie fu cuprinsă de un zel debordant. I se părea că i se acordă o încredere nelimitată, fapt care o făcea să se simtă plină de recunoștință și devotament. Puteți să aveți toată încrederea în mine. Voi face cu plăcere tot ce-mi stă în putință.

Această reacție o mulțumi pe doamna Wilhelmine pe deplin. În afară de asta, își cunoștea prea bine bărbatul pentru a nu fi deloc neliniștită. Ba chiar reuși să se amuze — evident discret — pe seama acestei fete atît de complexate.

Bine dispusă, generăleasa se gîndi să-l viziteze pe cel de-al doilea responsabil cu organizarea, și anume, pe căpitanul Kraußnick, specialistul în petreceri. Kraußnick provenea din industria hotelieră — secția: „Distracție și dans" — unde avea să aterizeze din nou, după război.

Kraußnick nu se temea să includă în programele sale distractive, dacă i se cerea, chiar cultura. Așa că de astă dată a făcut o vizită la conservatorul din Varșovia. Acolo a adunat întreg colectivul, inclusiv profesorii, comandîndu-le: Pianiștii, un pas înainte, la stînga! Și acolo s-au înșiruit cam o duzină de bărbați și de femei. Nimeni dintre ei n-a negat că nu știe să cînte în mod deosebit Chopin; în plus executantului i se promisese „un pachet de alimente" drept onorariu. Kraußnick alesese o fată corpolentă cu

părul lung și negru pe nume Wanda. Alegerea lui, făcută cu un ochi de cunoscător, nu avea nimic de-a face cu arta muzicală.

Acum Wanda stătea în fața lui. Alături de Wanda se afla caporalul Hartmann. Șeful statului-major, generalul Kahlenberge îl detașase pe Hartmann lui Kraußnick cu următoarea recomandare internă: „Acest Hartmann este un expert în cultură; are stofă de critic de artă." De aceea, Kraußnick îl alesese pentru a discuta cu Wanda programul concertului.

Doamna Wilhelmine intră în acest moment în încăpere. Kraußnick se îndreptă în grabă spre ea, se opri în fața ei în poziție de paradă pentru a-i da un soi de raport. Se aplecă adînc asupra mîinii întinse, sărutînd-o, cum s-ar spune, cu cucernicie. După care o informă pe „preastimata doamnă" asupra amănuntelor organizatorice, arătînd cu mîna în timpul expunerii spre mai multe coșuri pline cu sticle, spre o baterie de pahare, spre pian, spre Wanda, spre Hartmann.

Wilhelmine manifestă un interes deosebit pentru cele auzite și văzute, interes subliniat de o oarecare recunoștință. Îi aruncă Wandei o privire binevoitoare — deși puțin distantă, cum îi stătea în fire. Oriunde se afla, dădea mereu impresia că stă pe un podium. De aici îi aruncă lui Hartmann o privire neîncrezătoare.

— Sînteți nou aici? întrebă ea.

Hartman nu spuse „da", mulțumindu-se să dea simplu din cap. El făcu acest gest cu o oarecare grație, nu lipsită de devotament — cel puțin aceasta fu impresia doamnei Wilhemine.

Acest tînăr nu avea numai o înfățișare plăcută, ci avea și bune maniere!

— Te rog să nu te lași deranjat, dragă domnule Kraußnick. Continuă-ți în liniște pregătirile, spuse doamna general.

— Desigur, stimată doamnă! Maestrul de ceremonii se întoarse ascultător spre Wanda și Hartmann. Deci, domnilor, spuse el plin de importanță, ce vom clămpăni la pian în această seară? În orice caz Chopin, aceasta este

dorința stimatei doamne — dorința dumneaei e poruncă pentru noi. Deci Chopin — dar care din lucrările tipului?

— Polonezele, propuse Wanda.

— Sună bine! zise Kraußnick aprobator. Poloneza — este un fel de dans. Are ritm. Nimeni nu va adormi ascultînd această muzică. Și de fapt ăsta-i lucrul cel mai important.

Doamna Wilhelmine se uită la Hartmann.

— Ce părere aveți? Sînteți de acord cu propunerea?

— Polonezele lui Chopin sînt incomparabile, zise Hartmann cuviincios, dar s-ar putea să nu fie tocmai recomandabile în condițiile actuale. Aceste poloneze sînt compoziții poloneze patriotice. Robert Schumann le-a asemuit unor tunuri împodobite cu flori!

— Așa ceva este bineînțeles imposibil! zise Kraußnick imediat. Dacă e vorba de tunuri, atunci în nici un caz poloneze. Și pe deasupra încoronate cu flori — asta-i tot ce ne lipsea!

— Sînteți foarte atent, i se adresă doamna Wilhelmine lui Hartmann. Se pare că sînteți un tînăr talentat. Vă las în seamă cu toată încrederea alcătuirea programului pentru concertul de astăzi. După ce l-ați întocmit, puteți să mă căutați și să-mi dați raportul. Sînteți de acord? Nu este un ordin, ci exprimarea unei simple dorințe. Dar pot să-mi dau seama că doriți să-mi faceți această favoare. Ei bine — vă aștept mai tîrziu să treceți pe la mine.

Piața Promenadei — partea sudică! ordonă maiorul Grau șoferului.

În acel moment, soarele străpunse norii. O rază de soare îl lovi pe maior în ochi, orbindu-l. Se lăsă pe spate în pernele mașinii, clipind din ochi.

— Sînteți înarmat? întrebă el.

— Întotdeauna, răspunse șoferul.

— Mergem la generalul Tanz, spuse Grau pe un ton prietenos.

— De ce nu, zise soldatul cu calm.

Mașina rula pe străzile aproape goale ale Varșoviei. Motorul bîzîia ca un roi de țînțari. Grau ridică ochii spre cer; soarele se ascunsese din nou după o perdea transpa-

rentă de nori aidoma unor dîre de fum. Grau obținuse primele succese ca polițist prin elucidarea unui caz de incendiu voluntar. Privind cerul își aduse aminte de acel caz.

— Accesul în Piața Promenadei este interzis! anunță șoferul.

Maiorul Grau tresări. Abia acum remarcă ceea ce șoferul văzuse deja de cîtva timp: piața era ocupată de unități de luptă. Ele purtau uniforma de campanie, un amestec de cenușiu, cafeniu și verde, și erau echipate cu arme pentru lupta corp la corp. Liniștea din jur era apăsătoare. Se vorbea foarte puțin, și atunci doar în șoaptă. Soldații stăteau tăcuți asemeni unei cirezi de vite în fața unei porți închise, așteptînd ca cineva să le-o deschidă.

— Trupele diviziei generalului Tanz, anunță șoferul.

— Probabil un exercițiu, zise maiorul Grau. La Tanz se fac mereu exerciții. Sau se luptă. Între timp se mai și doarme. Nu te lăsa indus în eroare. Pentru noi nu există baraje.

Grau nu-și schimbă atitudinea. Nu avea aerul că l-ar interesa în mod deosebit ceea ce se petrece în jurul lui.

— Opriți! strigă o voce fermă și puternică. Nimeni nu trece mai departe!

În fața portierei lui Grau apăru figura maroniu-cenușie, plină de riduri a unui jocheu, tăiată în două de casca de oțel trasă pe ochi. Ochii săi albaștri-alburii exprimau o hotărîre fermă. Gura — o tăietură pe fața-i ridată. Era un obstacol greu de trecut sau de înlăturat, pus în dispozitiv de Tanz.

Grau nu dorea să aibă complicații, în orice caz nu de acest gen. Coborî calm din mașină continuîndu-și drumul pe jos. Mai avea de parcurs aproximativ optzeci de metri pînă în capătul sudic al pieței. Aici îl văzu pe generalul Tanz — impozant, în ciuda staturii sale suple. Generalul dădea impresia unui bloc eratic pierdut în deșert, deși era înconjurat de soldați.

Grau îl căută din ochi pe Sandauer și îl găsi, sprijinit de o tanchetă de recunoaștere care se afla la o oarecare

distanță, în spatele generalului. Sandauer ținea în mînă o hartă la care nu se uita fiind pierdut în visare. Nici generalul nu făcea altceva, știa însă să creeze aparența unui om plin de importanță. Sandauer privea în gol; generalul scruta depărtările. Un reporter de război, repartizat diviziei, profită de ocazia favorabilă pentru a face cîteva fotografii. Generalul stătea nemișcat; nici un fotograf nu putea visa, în acele vremuri, la mai mult.

— Acțiune! strigă generalul.

Aghiotantul generalului retransmise ordinul lui Sandauer. Acesta luă poziția de drepți și zise cu tonul unei casnice care cumpără la alimentară un kilogram de zahăr:

— Deci înainte! se adresă el telegrafistului care ședea în mașina blindată.

— Am întîlnire cu generalul, spuse Grau. Dar am impresia că deranjez.

— Este imposibil să-l deranjezi pe general, dacă nu vrea să se lase deranjat, răspunse Sandauer pe un ton profesoral, ton de care nu se debarasa în nici o situație. Puteți să vă duceți liniștit la el — vă așteaptă.

Grau se îndreptă spre general. O tăcere apăsătoare domnea în jurul acestuia. Lui Sandauer i se păru că simte în nări un ușor miros de putrefacție.

Grau se prezentă la Tanz. Generalul privea nemișcat înainte. Nu puteai să-ți dai seama dacă l-a auzit pe maior sau nu. După cîteva clipe, zise:

— Așteptați cîteva minute, Grau!

În decursul acestor „cîteva minute" nu se petrecu nimic deosebit. Nimic, în orice caz, ce ar fi putut justifica, măcar pe jumătate, atenția încordată a generalului. Fațadele caselor păreau întunecate, plane, asemeni unor decoruri de teatru. Toate ferestrele erau închise, geamurile semănînd cu niște ochelari aburiți. Arborii păreau niște cadavre enorme.

Cîteva unități de luptă se strecurau în liniște de-a lungul caselor, oprindu-se în dreptul porților. Într-o stradă laterală se auzea zgomotul unei uzine. Într-acolo se îndreptau tancuri.

Chipul generalului se transformă acum într-o mască de bronz. Mușchii obrazului se reliefau puternic. Mîinile sale osoase și fine se odihneau pe mitralieră ca și cum ar fi cuprins gîtul unei iubite.

Răsună apoi prima împușcătură. Ea fu urmată imediat de zgomotul exploziei grenadelor. Într-o fracțiune de secundă, scena se schimbă, liniștea mormîntală cedînd în fața unor zgomote asurzitoare; puncte luminoase sălbatice străfulgerau pe cer asemeni unui joc de lumini într-o mașină electronică. Primele coloane subțiri de fum se înălțau spre cer ca și cum orașul ar fuma cu pasiune mii de țigări de foi.

Fața lui Tanz se destinse. Schiță o umbră de surîs. Surîsul său elastic, optimist crescu în intensitate pe măsură ce pavajul din jurul lui fu lovit de o ploaie de gloanțe. Se auzi distinct, nu departe de el, bufnitura unui trup care cade. La scurt timp un al doilea trup se prăvăli pe pavaj. Generalul Tanz rămase nemișcat.

— Totul decurge conform planului! constată puțin mai tîrziu Sandauer.

Generalul dădu afirmativ din cap, aproape imperceptibil. Își întoarse și capul ca și cum ar dori ca întreaga companie să-i vadă surîsul.

— Bine, zise apoi mulțumit Tanz, acum maiorul Grau poate să-mi pună întrebările.

— Se pare că vrea să renunțe acum, răspunse Sandauer.

Tanz făcu o grimasă plină de dispreț:

— Vrei să spui c-a făcut în pantaloni?

— Nu neapărat. Sandauer se străduia să privească liniștit în ochii sfredelitori ai generalului. Maiorul Grau a plecat pur și simplu.

— Fără să spună nimic?

— A spus ceva, dar n-am prea înțeles.

Sandauer minți fără rușine, căci îi era imposibil să-i spună generalului ceea ce auzise. S-ar fi prăbușit lumea îngropîndu-l și pe el o dată cu ea. Acest maior Grau spusese cu voce tare și inteligibil următoarele: „Nu poți să te

aștepți de la un om, fie el și numai pe jumătate normal, să asiste la un astfel de circ pentru imbecili!"

Recepția la generalul-comandant, menită să fie un eveniment de societate — incluzînd și un recital festiv Chopin — era pe cale să eșueze lamentabil.

Generalul von Seydlitz-Gabler a fost împiedicat să participe. Se zvonea că avea de luat niște „decizii importante". Datorită acestui fapt, șeful statului său major, generalul Kahlenberge, era și el „blocat". Iar generalul Tanz se găsea pe undeva în oraș. Dacă deschideai ferestrele puteai auzi zgomotul luptei declanșate de divizia lui. Din acest motiv toți se fereau s-o facă. Ordinul în acest sens, îl dăduse doamna Wilhelmine. Ea continuă să organizeze totul cu o mînă de fier, prezidînd în același timp recepția cu o ținută demnă. După primele minute penibile, atmosfera a început să se încălzească datorită căpitanului Kraußnick, care nu și-a dezmințit talentul de maestru de ceremonii. Rețeta sa era de o simplitate uluitoare. În loc să servească la început vermut sau vin de Porto, cum prevedea protocolul, el recurse la băuturi tari: Chartreuse pentru doamne, coniac și rachiu de zmeură pentru domni — totul servit în pahare de vin!

Una din „deciziile importante" pe care generalul-comandant trebuia să le ia se referea la maiorul Grau. Acesta se găsea în anticamera generalului — deosebit de tenace și amabil. Dorea să fie ascultat!

Kahlenberge își zise: „De ce nu?", după care intră în biroul șefului său ierarhic.

Generalul-comandant tocmai își pregătea discursul pentru recepție. Trebuia să sune bine, să fie profund și binevoitor, dar în același timp serios, avînd în vedere circumstanțele date, într-un cuvînt: edificator. Schițase deja frazele mai importante — fiind ocupat acum cu retușurile fine, orice deranj indispunîndu-l.

— N-avem încotro, domnule general, va trebui să-l ascultăm pe prietenul nostru Grau, recomandă Kahlenberge pe un ton amabil. De fapt, e o apariție deosebit de interesantă. Se poartă tot ca un gentleman, dar pare ferm hotărît să meargă pînă la capăt, asemeni unui toreador în arenă. E timpul să-l facem să înțeleagă că se înșală.

— N-a reușit Tanz să ne debaraseze de el, așa cum prevăzusem?

— Nu! Kahlenberge spuse asta fără cel mai mic regret — mai degrabă ușurat. Aveai impresia că-i face plăcere să fie din nou confruntat cu complicațiile provocate de Grau. Grau, continuă el, și-a dat probabil seama că Tanz vrea să-l joace, lucru imprevizibil. În orice caz, Grau a bătut de urgență în retragere și anume în direcția noastră.

— Foarte neplăcut, murmură generalul von Seydlitz-Gabler. Ce părere aveți, cum trebuie să procedăm?

— Nu putem oare amîna discuția, să zicem, pe mîine?

— Nu sînt de acord.

Ca adeseori, cînd era vorba să ia o hotărîre importantă, Seydlitz-Gabler avu momente de slăbiciune. I se făcu rău de la stomac. Avu apoi senzația că strînge între pulpele sale burta unui cal pe care-l călărea. Se remontă asemeni unui animal gonflabil, pe care cineva îl umfla cu aer.

— Să intre! zise el cu demnitate.

Maiorul Grau își făcu intrarea ca un cuceritor pus să ia cu asalt biroul cu întreg inventarul său material și uman. Îmbrăcămintea lui, de obicei impecabilă, părea șifonată și ușor murdară, ca și cum ar fi fost obligat să se culce pe pămînt într-un loc public, ceea ce se și întîmplase. Afișa însă un zîmbet cordial.

— Am sperat, spuse el, să fac o anchetă oficială în această după-masă. Generalul Kahlenberge în persoană s-a ocupat de aranjamentele necesare — cu aprobarea și acordul generalului de corp de armată. Dar eu m-am văzut prins într-o acțiune militară....

— Ceea ce este regretabil, foarte regretabil, replică von Seydlitz-Gabler cu o voce sonoră.

— Regretabil, dar adevărat! Grau își permise să zîmbească în continuare. Cu atît mai regretabil cu cît a fost vorba de o acțiune care ar fi trebuit semnalată din timp serviciului meu.

— Domnule maior Grau, zise generalul-comandant suflînd ca un ridicător de greutăți, vă mulțumesc pentru interesul arătat și pentru disponibilitatea îmbucurătoare de a colabora cu noi. Apreciez mult acest lucru și voi

trage concluziile necesare. La timpul potrivit voi reveni asupra acestui subiect.

Maiorul Grau păru amuzat de răspuns.

— Am mandatul să vă cer pe loc explicații, domnule general. Aș putea fi tentat să cred că orice ezitare din partea dumneavoastră echivalează cu o tentativă de ascundere a adevărului.

— E o amenințare?

— Un simplu avertisment! explică Grau imperturbabil. Am de pus cîteva întrebări și le voi pune!

— Mai tîrziu, vă rog, spuse von Seydlitz-Gabler pe un ton relativ energic. Vă rog să nu uitați că o operație militară are întotdeauna prioritate.

— Chiar dacă astfel este sistematic împiedicată elucidarea unei crime?

— Din păcate și atunci, spuse Kahlenberge cu un surîs enigmatic. Legile războiului primează în fața dreptului penal; această propoziție nu este consemnată în nici o carte, dar ea este respectată peste tot din motive lesne de închipuit.

— Vă rog să mă lăsați acum singur cu șeful meu de stat-major, adăugă pe un ton foarte ferm von Seydlitz-Gabler.

Maiorul Grau părea să se amuze pe seama interlocutorilor săi. El se retrase ca un actor care părăsește scena pentru a reapărea peste cîteva secunde. Salutul său din pragul ușii nu corespundea în nici un fel regulamentului. Generalul nu-i răspunse.

— Zilele lui sînt categoric numărate, remarcă von Seydlitz-Gabler. Atitudinea arogantă pe care a avut-o depășește marginile. Cred că e timpul să-l transferăm în altă parte, ce zici? Știu și cum s-o fac. Nu-i nici un fel de problemă. Ceea ce mă neliniștește mult mai mult în acest moment este vestea că în oraș au avut loc acțiuni de luptă. Ce știți de ele?

— Nimic concret. Știu doar că generalul Tanz fixase niște exerciții pentru această după-masă.

— Fără să ne întrebe?

— Era prevăzut un simplu exercițiu. Maiorul Sandauer, aghiotantul lui Tanz, m-a pus la curent. Nu știu ce turnură au luat lucrurile.

— Vă rog să vă informați îndată! ordonă generalul.

Ceea ce s-a și făcut. Timp de o oră, Kahlenberge vorbi la telefon cu Sandauer pe o linie directă, recent instalată, care ajungea pînă în Piața Promenadei.

În acest timp, von Seydlitz-Gabler n-a fost inactiv. Și el a telefonat, și anume la cartierul general al Führerului. Acolo avea un vechi camarad de luptă care era în termeni excelenți cu amiralul Canaris. Și această convorbire a fost promițătoare. Nimic nu putea trece înaintea unei bune camaraderii între foști elevi ai unei școli militare!

Între timp, doamna Wilhelmine primea invitații în marea sală a popotei, frumos pavoazată. Ea îl remarcă pe caporalul Hartmann care se postase în apropierea ei, la o distanță respectuoasă. Izbutise să alcătuiască un program care promitea să reunească toate sufragiile. Conform dorinței, Chopin, dar numai valsurile sale și cîteva preludii inofensive. În caz de nevoie, niște „etudes" drept bis.

— Sînteți într-adevăr un tînăr capabil, zise doamna Wilhelmine pe un ton apreciativ între două strîngeri de mînă. Ea îi dădea tocmai mîna sa delicată comisarului Reichului. Mă pot încrede în dumneata!

Hartmann se înroși. Se înroșea întotdeauna cînd nu se simțea în largul lui. Lumea în care nimerise îi oferea mai multe surprize decît și-ar fi putut imagina vreodată. Perioada în care s-a văzut silit să penduleze între viață și moarte, sovietici și naziști, Chopin și doamna Wilhelmine era extrem de scurtă.

— Mă voi ocupa de el, zise Ulrike privindu-l veselă pe Hartmann. Voi avea grijă să nu-l pierdem.

— Sper, răspunse doamna Wilhelmine cu severitate, că nu ai uitat pentru ce te afli aici.

— Imposibil să uit așa ceva.

— Bine, zise Wilhelmine, dar atunci poartă-te ca o fată de general, după care, zîmbind ușor, i se adresă lui Hartmann: Dacă voi avea nevoie de dumneata, te voi chema. Să fii pregătit.

— Bineînțeles, stimată doamnă, spuse Hartmann aruncînd o privire precaută spre Ulrike.

Generalii făceau între timp ce puteau. În acest al treilea an de război ei mai dețineau puterea. Aparatul administrativ intern funcționa încă. De aceea, von Seydlitz-Gabler credea că lumea se mișcă pe o orbită perfectă, riguros dirijată.

— Convorbirile mele cu maiorul Sandauer și generalul Tanz îmi permit să-mi fac o idee de ceea ce s-a întîmplat, povesti Kahlenberge. Cîteva unități ale diviziei Nibelungii au fost angajate în această după-masă într-un exercițiu. Scopul exercițiului era recunoașterea posibilităților de combatere a grupurilor inamice de franctirori care se ascundeau în case.

— Cum s-a putut ajunge de la un simplu exercițiu la lupte?

— Foarte simplu. Trupele generalului Tanz și-au început exercițiul și, conform maiorului Sandauer, luptătorii polonezi din rezistență au deschis brusc focul asupra lor. A urmat apoi riposta oamenilor din divizia Nibelungii.

— Foarte ușor de înțeles, spuse fără nici o ezitare generalul. A fost deci un caz de legitimă apărare. Prin asta noi sîntem scoși de cauză!

— Cu condiția ca nimeni — mă gîndesc de exemplu la maiorul Grau — să nu aibă o altă părere. El ar putea vorbi, de exemplu, de o provocare deliberată, ba chiar să ne suspecteze că ne-am fi dat acordul tacit.

— Nu trebuie să ne facem nici un fel de grijă în această privință, dragul meu Kahlenberge. Generalul-comandant clipi din ochi mulțumit. Între timp am dat și eu cîteva telefoane. După cum știți, continuă el clipind familiar din ochi, îl apreciez nespus de mult pe maiorul Grau. Zelul lui depus în cadrul Abwehrului de aici merită să fie recompensat. Am vorbit cu cei în drept că maiorul Grau merită ca nimeni altul să fie folosit într-un post mai important, pe măsura capacității sale.

— Ați reușit să fie expediat în altă parte? întrebă Kahlenberge curios.

— Maiorul Grau va fi promovat locotonent-colonel și va fi detașat Abwehrului din Paris. Este o mare ocazie pentru el... și pentru noi.

Raport parțial

Documente finale cu privire la prima parte a acestei cărți

Depozițiile fostului subofițer Lehman, ordonanța generalului von Seydlitz-Gabler timp de mai mulți ani.

Localitatea: Berlin. Data: 17. 02. 1962

Lehman despre viața particulară a lui von Seydlitz-Gabler. Document prezentat în rezumat:

Generalul a fost ceea ce numim un om mare, lucru care trebuie constatat mereu. Un om nobil pînă-n vîrful degetelor.

Evenimentul următor va exemplifica ceea ce am afirmat mai sus: La scurt timp după campania în Franța, o vilă oarecare care servește de cartier general. Ajung cu întîrziere. Văd însă lumină în biroul generalului. Mă gîndesc: Ăsta muncește pe rupte. Poate are nevoie de ceva, de o tartină, de o sticlă de apă minerală sau de o sticluță cu vin de Burgundia. Bat la ușă. Intru. Îl văd pe general șezînd într-un fotoliu, visător. Într-o ținută impecabilă, bineînțeles. Cu toate decorațiile. Văd mai încolo o fată. Foarte nostimă. Goală pușcă. Dansează. Spun: „Pardon". Generalul zice: „Cred că mă deranjezi în acest moment, dragul meu Lehmann."

Dacă-mi aduc aminte de Melanie Neumaier? De Vozida lui? (Prescurtare obișnuită pentru termenul de „secretară de anticameră"). Desigur. Era nebună după general! Bineînțeles că nu o arăta niciodată. Se topea toată cînd i se permitea să stea mai mult în preajma lui. Într-o zi m-a înnebunit de tot. Am aruncat-o pe patul generalului — el avea tocmai o întrevedere. Pufăia ca o locomotivă care urcă un munte strigînd: „Herbert, o, Herbert!" Pe mine mă cheamă Alfons — Herbert este prenumele generalului.

Dar doamna Wilhelmine era o femeie de lume. Ne dădea gata pe rînd cu șarmul ei. Eram uneori la fel de

epuizat ca generalul. Și totuși, ea nu m-a obligat să mă culc cu ea. Vreau să spun că era o adevărată doamnă! Nimeni nu putea ajunge la ea. Nici măcar cel pe care l-ar fi încurajat. Nici Rainer Hartmann. Pot să pun mîna-n foc. Ăla a fost o perioadă de timp un fel de cățeluș de salon al ei. Dădea foarte frumos din coadă. Dar la atît a rămas.

Stimata doamnă mi se adresa întotdeauna numai la persoana a treia. Cam așa: „Bravul nostru Lehmann va avea desigur grijă, sper, ca... ", etc. Lehmann al nostru! În curînd întreg statul-major îmi spunea așa. Chiar și o fată care-l fericea pe general mă numea: Lehmann al nostru. Și asta nu pe nedrept. Generalul nu mai era în floarea vîrstei. Vinul roșu și-a avut și el partea lui de vină. La asta se adăugau și eforturile tacticii războiului. Pe scurt, îi dădeam uneori o mînă de ajutor. Acest lucru era adeseori însoțit de complicații. Odată, așteptam în camera alăturată. Aud strigăte de groază. Intru. Văd mai întîi scena la care mă așteptam. Mă înțelegeți? Văd apoi că fata are fața vineție. Era pe punctul să se sufoce. Generalul făcuse o criză cardiacă și se agățase de ea, cuprinzîndu-i gîtul cu mîinile. O tragedie, nu? El și-a sacrificat toate forțele pe altarul patriei. Și patria? Recunoștința patriei, toată lumea o știe. Mai bine să n-o mai pomenim!

Extras dintr-un articol care a apărut în revista „Spiritul și armele" în noiembrie 1942. Autorul lui a fost căpitanul Kahlert, istoricul repartizat statului-major al generalului. Titlul acestui articol este: „Rezistența și consecințele sale".

Noi purtăm acest război pentru a crea o lume mai bună. Aceasta este sarcina noastră istorică, de la care nu se poate și nu are voie să se sustragă nici o persoană care este conștientă de datoria pe care o are față de Marea Germanie și de crearea unei noi orînduiri în Europa.

Dar, ca întotdeauna cînd lumina se luptă cu întunericul, se dezlănțuie cele mai întunecate forțe. Partea decadentă a umanității nu poate da ascultare legii luminoase a dreptății. Metodele ei preferate sînt perfidia și trădarea. Nu trebuie să ne dăm numai seama de aceasta, trebuie să ne pregătim consecvent să luptăm împotriva acestor elemente criminale.

Aceasta este situația cu care ne confruntăm în diferite locuri, mai ales în Varșovia. Regretăm mult acest fapt, dar nu avem dreptul să ne sustragem responsabilităților noastre. Ce s-a întîmplat de fapt în realitate? Polonia a provocat permanent Reichul german forțîndu-l să intre în război. Nu am avut de ales. A trebuit să facem față acestei provocări. Am ieșit victorioși din luptă. Am ocupat această țară și am început s-o administrăm conform legii milenare a învingătorului și a principiilor eterne ale umanitarismului.

Raportul unui individ pe nume Valentin Gebhardt. Valentin Gebhardt nu este citat în această carte. El este pomenit într-o jumătate de propoziție, fiind bărbatul care s-a prăbușit bolborosind în Piața Promenadei chiar în apropiere de generalul Tanz. A fost atunci grav rănit. Acest bărbat făcea parte, ca subofițer, din escorta de motocicliști care îl însoțea permanent pe generalul Tanz cînd era în acțiune.

Generalul păstra în toate situațiile o atitudine impasibilă. Chiar și sub ploaia de gloanțe cea mai aprigă. Unii spuneau despre el că se ia de piept și cu diavolul. Alții ziceau că nu-i păsa de nimic. Un tip a afirmat chiar că generalul caută moartea cu lumînarea. Toate acestea sînt prostii. Generalul era curajul în persoană.

L-am cunoscut încă pe vremea cînd, cu mitraliera în mînă, era mereu în primele rînduri, în mijlocul celor mai aprige înăierări. Golea încărcător după încărcător. Centura lui era plină de grenade. Poseda mai multe pistoale. Unul îl purta mereu asupra lui, altul se afla în permanență în compartimentul pentru mănuși al mașinii sale, iar cel de-al treilea îl căra ordonanța.

Tanz era un trăgător de elită. Noi spuneam mereu de el: „Dacă-l vede un dușman, atunci el este ultimul lucru pe care-l vede pe lumea asta." Într-un cuvînt: un dur! Pînă în ziua în care totul s-a dus pe apa sîmbetei.

Și atunci am fost de față. Era în prima iarnă rusească, în împrejurimile Leningradului. Tanz talona, ca de obicei, dușmanul. Ajunsese deja în periferia vestică a orașului. Nici măcar batalioanele de asalt nu puteau să facă față ritmului lui. Cel de-al doilea motociclist din escortă a fost înlocuit de cinci ori în șapte zile. Plîngeau toți de jale, credeți-mă. Brusc

ne-am trezit tăiați de restul trupei. Două zile și două nopți am luptat pentru a ne elibera — adeseori cu arme și muniții luate de la sovietici. Dar între timp, jumătate din divizie și-a găsit moartea. Au fost companii din care n-a rămas nici o singură unitate.

În Varșovia, cînd m-a nimerit glonțul, mi-am pierdut cunoștința. Cînd mi-am revenit la infirmiere, o soră mi-a înmînat o sticlă de coniac spunîndu-mi: „Cu cele mai bune urări de la general". Așa era generalul nostru Tanz! În ceea ce mă privește am fost dintre cei mai buni motocicliști ai lui.

Continuarea convorbirilor cu Engel, fost subofițer al Abwehrului care a lucrat sub ordinele maiorului Grau.

Extrase din înregistrările pe bandă făcute după 18 ani de la evenimentele evocate.

Nu pot decît să repet că rolul meu a fost cel al unui subordonat. Eu nu aveam dreptul să iau vreo decizie oarecare. N-am făcut-o niciodată. Am fost ceea ce se numește un organ executant.

În ceea ce privește pe cei trei generali care se găseau la Varșovia în acea epocă, aș dori să-i caracterizez în felul următor:

1. Generalul de infanterie von Seydlitz-Gabler, comandant al unui corp de armată; militar de școală veche; avea toate virtuțile și toate defectele acestuia. Privit mai îndeaproape, un vestigiu al secolului trecut. Forța sa motrice era soția lui. În anumite momente ale vieții lui trebuie s-o fi urît de moarte. Îl ținea sub papuc. Nici un bărbat nu iartă asta unei femei.

2. General-locotenentul Tanz, comandantul diviziei de elită Nibelungii. Un general de carieră de prim rang! A venit de la un oarecare corp voluntar. Era fără scrupule, știa exact cum se obțin succesele. Pentru el nu existau decît două posibilități: crucea de cavaler sau crucea de lemn. Renumele său era legendar. Cine nu contribuia la întărirea acestei legende era dușmanul lui personal! Printre aceștia am făcut probabil și noi parte: maiorul Grau și cu mine.

3. Generalul-maior Kahlenberge, șeful statului-major al generalului-comandant. Origine burgheză. Era foarte greu să afli ce gîndește în realitate. Își ascundea sentimentele sale

adevărate în spatele unei măști de circumstanță. Nimeni nu l-a putut avea la mînă. Negociator tenace, partener dificil, era abil în aproape tot ce făcea. Uman cu subalternii, dar nu lipsit de un umor echivoc. El era de fapt creierul corpului de armată. El îl inspira, îl sfătuia și-l pondera pe von Seydlitz-Gabler; poate că-l și dirija.

Rezultatul este cunoscut. Am plecat atunci la Paris. Astfel, criminalul — care putea să fie un general — a fost salvat pentru moment.

Dar căile destinului sînt ciudate. Doi ani mai tîrziu, în iulie 1944, ne-am reîntîlnit cu toții la Paris!

II

CĂDEREA

SE LICHIDEAZĂ VIEȚI OMENEȘTI

Paris, 1944

1

Lucienne cînta. În cîntecul ei implora să i se vorbească de dragoste, de care ea era avidă. Cînd cînta, închidea ochii ca și cum ar visa. Dar e posibil ca lumina orbitoare a reflectoarelor s-o fi orbit, ori să nu fi dorit să vadă ce se petrecea în jurul ei. Căci mulți dintre spectatorii care o priveau purtau uniforme care nu erau nici ale soldaților din țara ei, nici ale celor din țările aliate.

— Nu e minunată? șopti căpitanul Kraußnick cu mîndrie aplecîndu-se puțin în față, cu o confidențialitate decentă, ca și cum ar oferi pe „sub masă" o marfă rară. O considera pe Lucienne o descoperire personală. Avea întotdeauna o masă rezervată, la dreapta estradei. Era suficient să dea un telefon.

— Vi se plătește aici un comision, Kraußnick? întrebă generalul Kahlenberge.

Generalul von Seydlitz-Gabler care stătea lîngă el declară:

— Această cîntăreață are o voce de mătase. Cuvîntul „mătase" îi aduse aminte de dorința soției sale de a-i cumpăra niște materiale.

Lucienne cînta mai departe. Cîntecul ei nu avea însă strălucirea interpretării marelui Sașa. Lucienne dorea să trăiască, localul ei trebuia să prospere, în timp ce Sașa dorea să strălucească, să-și demonstreze superioritatea lui suverană. Sașa se considera o parte compactă a istoriei franceze, Lucienne, în schimb, nu era nimic altceva decît o pariziancă. Îi era indiferent cine o ascultă atît timp cît se simțea iubită — iubită ca instituție a șansonetei.

Ascultînd-o pe Lucienne, aduceai un omagiu celebrității ei, talentului ei de cîntăreață. Localul în care cînta era scufundat într-o lumină roz. Fețele cărnoase, îndreptate spre estradă, trădau desfătare, satisfacție. Uniformele nu mai dădeau impresia unor simple „uniforme", ele producînd același efect ca uniformizarea socială datorată

fracului sau smochingului. În localul ei puteau să fie văzuți în uniformă chiar și generalii — frecventarea localului fiind considerată o activitate culturală.

Nu lipsea nici elementul feminin al localurilor de noapte: chipuri uniforme de fildeș, brăzdate de dungi negre și roșii — sprîncenele și buzele — subțiri primele, groase celelalte. Din cînd în cînd cîte un chip palid punctat de niște ochi iritați, albaștri sau cenușii — membre feminine ale armatei învingătoare. Femei în uniformă, dar totuși femei.

Cîntecul care implora să se vorbească numai despre dragoste avea mai multe strofe. Lucienne le cînta ca în transă, pierdută în meandrele melodiei și ale sentimentului. Spectatorilor li se tăiase respirația. Erau subjugați, cuceriți și nu le venea să creadă.

Se reaprinseră plafonierele. Ibucniră aplauze. Paharele au fost duse la gură. Mandatarul notă: șase sticle în intervalul de cinci secunde. Numărul lui Lucienne era în fiecare seară momentul cel mai lucrativ al localului.

— Am promis cumva prea mult? întrebă Kraußnick.

— Mă simt deosebit de stimulat, mărturisi von Seydlitz-Gabler. Fusese între timp decorat de numeroase ori, dar nu comanda decît un corp de armată. Drept urmare, Kahlenberge rămăsese tot șeful statului-major și consilierul indispensabil al generalului, fiind însă ridicat la rangul de general-locotenent și purtător al crucii de cavaler.

— Domnule general, aveți vreo dorință deosebită? se interesă Kraußnick.

— Încă nu! zise von Seydlitz-Gabler.

Kahlenberge, prevăzător, adăugă:

— Puteți totuși să sondați terenul, dragul meu Kraußnick.

„Maestrul de ceremonii" se ridică serviabil. Dar înainte de a părăsi masa pentru a porni în cercetare, dădu dispoziții să servească a treia sticlă de Veuve Cliquot rosé 1933 — ce recoltă! Răcit la douăsprezece-paisprezece grade. El era un cunoscător. Dar tocmai din această cauză nu-i era ușor. Nimic nu era mai greu decît să-ți menții poziția privilegiată, ba chiar s-o îmbunătățești. Conform experienței sale, generalii preferau tinerelele — dar tocmai în acest punct situația era foarte tensionată.

— Aici ești tentat să uiți povara timpului, zise dus pe gînduri generalul von Seydlitz-Gabler. Și, de fapt, n-ar trebui să reziști tentației.

Kahlenberge își goli paharul cu plăcere. Tot ceea ce făcea mai nou, o făcea cu ideea de a-și procura plăceri și de a profita din plin. Simțea provocarea de a alege între viață și moarte, alegînd de la sine înțeles viața atît timp cît nimeni nu-l putea obliga să moară. Dar totul era posibil — mai ales într-o lume care dorea să oblige soldații să se poarte ca niște bandiți ordinari.

Kahlenberge zîmbi amăgitor, se aplecă spre von Seydlitz-Gabler și spuse:

— Într-un fel sau altul, va trebui să ne decidem cît mai repede pentru tipul de patrie pe care îl dorim. Evenimentele actuale ne obligă s-o facem — dacă le interpretăm corect.

Generalul-comandant clipi din ochi, privind în sus, în lumina orbitoare a plafonierelor. Văzu ceva alb ca zăpada, un auriu strălucitor cu mii de refelexe, pete sîngerii care-ți aminteau bălțile de sînge. Pe o grindă stăteau niște amorași bucălați și rotofei ca cei aparținînd stilului baroc de la Würzburg. Cu singura diferență că erau rozalii, asemeni marțipanului — niște copii încă, dar fardați deja.

— Urăsc minciuna sub toate formele ei, declară generalul von Seydlitz-Gabler. Sinceritatea și francheța au fost întotdeauna semnele mele distinctive.

— Tocmai de aceea, zise Kahlenberge cu un accent vesel, nu ar trebui să vă fie greu să vă spuneți punctul de vedere dacă vom fi întrebați cărei Germanii dorim să-i aparținem.

— Sînt un om care analizez argumentele pro și contra, zise generalul cu prundența unui pescar experimentat, și nu fac parte dintre aceia care aprobă totul fără să gîndească. Am fost întotdeauna un patriot german conștient și astfel am ajuns general.

— În calitate de patriot german, explică Kahlenberge calm, ar trebui să vă ridicați împotriva celor care pretind că dețin monopolul în materie de patriotism.

Von Seydlitz-Gabler ridică privirea spre lumină.

— De la vîrsta discernămîntului am încercat întotdeauna să-mi servesc patria cu credință.

— Nimeni nu se așteaptă la altceva din partea dumneavoastră.

Generalul-comandant dădu cuminte din cap. Nu auzea încă rîsetele înfundate care izbucniră în jurul mesei sale. Noaptea pariziană, plină de plăceri și aventuri, abia începuse. Von Seydlitz-Gabler suspină puțin, bău mult și fu copleșit o bună bucată de timp de senzația că se afla din nou în fața unor evenimente decisive.

Kahlenberge își privea generalul clipind din ochi. Vedea cum suferă. Simțea o satisfacție secretă. În ultima vreme folosea orice ocazie pentru a face aluzii sfredelitoare și dureroase cu privire la o catastrofă inevitabilă.

— Chiar în cursul acestei nopți, zise el, mă voi întîlni cu un grup de ofițeri de a căror cinste ireproșabilă sînt convins.

— Fii prudent, dragul meu!

— Trebuie să se întîmple ceva hotărîtor — cît mai repede cu putință. Ce pot să raportez acestor ofițeri despre atitudinea dumneavoastră?

Von Seydlitz-Gabler era leoarcă de transpirație, ca și cum s-ar fi aflat într-o saună. Pielea feței sale roz strălucea ca un lac umed.

— Simpatia mea, zise von Seydlitz-Gabler, aparține întotdeauna cauzelor bune și juste.

— Îmi permiteți să vă întreb ce înțelegeți prin aceasta în cazul care ne preocupă?

Această întrebare rămase pentru moment fără răspuns. O umbră se așternu pe masă — nu cea a lui Krausßnick, ci a lui Grau de la Abwehr. În prezent, locotenent-colonel. El se înclină cu politețe. Nu pierduse nimic din siguranța lui. Dimpotrivă: părea mai sigur pe el ca niciodată.

Kahlenberge nu fu prea încîntat de această apariție.

— Ei bine, ce faceți aici, zise el sarcastic. Credeam că sînteți pe urmele spionilor, sabotorilor și ale trădătorilor de țară.

— De ce nu și aici? răspunse Grau îndatoritor.

Generalul von Seydlitz-Gabler se ridică. Îi aruncă lui Grau o privire ostilă:

— Ce idee să ne deranjați în una din puținele noastre clipe libere!

— Am venit pur și simplu să vă aduc o veste care, presupun, prezintă un oarecare interes. Generalul Tanz se află în drum spre Paris.

— A mai „prăjit" oare vreo divizie de-a lui? întrebă Kahlenberge ironic.

— Așa s-ar zice, spuse Grau cu un zîmbet aprobator. Divizia generalului Tanz va fi completată și trimisă în regiunea Versailles-Fontainebleau.

— Și asta vă face plăcere, nu-i așa?

— Mă gîndesc tot mereu cu plăcere la întîlnirile noastre atît de instructive de la Varșovia.

După aceste cuvinte locotenent-colonelul Grau se îndepărtă. El traversă localul pășind mîndru ca un păun. Cel puțin așa i se păru lui von Seydlitz-Gabler. Oriunde apărea, Grau dădea impresia că totul îi aparține. Și muzica parcă se adapta ritmului pașilor săi.

Generalul-comandant se uită clipind din ochi la șeful statului său major.

— Cred că n-o să îndrăznească să-și continue aici comedia de la Varșovia?

— A ajuns atunci doar pînă la actul întîi!

Kahlenberge își împreună mîinile într-un gest cucernic.

— Probabil că nu va ajunge la următorul act datorită evenimentelor mult mai importante. Habar n-am care este atitudinea vîrfurilor din Abwehr, dacă prietenii noștri au reușit să-l atragă de partea lor sau dacă Grau se află probabil pe lista lor de arestări.

— Sper! zise generalul-comandant.

— Oricum ar fi, priviți deci cu simpatie activitățile acelor bărbați?

Fața generalului se întunecă; părea scufundat în sine, ascultînd cu încordare vocea sufletului său.

— Probabil. Totuși am o presimțire proastă.

La scurt timp după această conversație apăru din nou căpitanul Kraußnick, anunțînd sosirea unor „creaturi delicioase", bine făcute și „gata să-și facă datoria".

Generalul, luînd alura unui Jupiter morocănos, aruncă o privire încărcată de reproș lui Kahlenberge și declară:

— Mi-a trecut tot cheful. Păstrați-le pentru voi!

Barul Mocambo era plin ochi. Temperatura era tropicală. Un saxofonist escaladă o gamă urcătoare, scoase cîteva triluri tînguitoare, prăbușindu-se apoi, sufocat și gîjîit, în adîncurile mocirloase ale basilor. Caporalul Rainer Hartmann își scoase tunica.

— De ce nu-ți scoți și cămașa, spuse o fată tînără de lîngă el.

— Poate mai tîrziu, spuse Hartmann crezînd că face o glumă. El o ridică pe sus pe fata de lîngă el. Era dispus să-și facă drum cu ea prin marea de trupuri, dar toți se dădură la o parte, făcîndu-i loc.

Acest lucru avu darul să-l indispună. Voia și el să facă parte din societatea lor. Voia să fie unul din oamenii aceia mulți care se distrau aici și care erau la fel ca el: tineri, dornici de viață, plini de dorință după alte trupuri, după mirosul lor, după căldura lor. Dar ei se fereau de el. Și asta doar pentru că trebuia să poarte o uniformă. Căci aproape toți cei care frecventau barul Mocambo erau francezi în civil. Dar, în fond, tineri ca el!

— Sînteți trist? îl întrebă fata cu care dansa.

Hartmann neagă cu vehemență.

— Sînt fericit, o asigură el. Aici îmi place, vin aici tot mereu. Pot să spun că eu am descoperit acest local. Vă place?

— Mă cheamă Ulrike. Fata pe care o ținea în brațe se lipi de pieptul lui. Puteți să-mi spuneți liniștit Ulrike.

— Deci vă place acest local? întrebă Hartmann plin de speranță.

— Mie îmi place pentru că sînt aici cu dumneata. Ulrike îi șuflă aceste cuvinte în ureche, încît avu impresia că-l atinge ușor cu buzele. Mi-am dorit întotdeauna să fiu într-un astfel de local împreună cu dumneata!

Hartmann se îndepărtă instinctiv. Ulrike era fiica generalului său. Otto-Otto, prietenul lui, a avut ordin s-o însoțească. În prezent ședea prăbușit la bar, cu fundul lui lățăreț și cu spatele ca un sac de făină, făcîndu-și plinul.

Cînd Ulrike von Seydlitz-Gabler făcu a doua tentativă de apropiere, Hartmann nu se mai dădu înapoi. Toate aceste gesturi făceau parte din atmosferă. Își spuse că ea se bucură doar de aceste lucruri neobișnuite. Un joc nevinovat — nimic altceva. Încă o dovadă ce minunat era Parisul.

Lui Hartmann îi plăcea tot ce vedea în jur: lumina obscură cu tente roșii și roz, zidurile groase de cărămidă, bubuitul asurzitor al bateriei care uneori se asemăna cu fîlfîitul aripilor unui stol de păsări în alertă. Îi plăceau și oamenii din această pivniță a bucuriilor modeste.

— Unde pot să mă spăl pe mîini? întrebă Ulrike după turul de dans.

O conduse la toaletă. Cunoștea încăperile strîmte din spate care aparțineau barului Mocambo: bucătăria, depozitul de sticle, biroul, unica toaletă.

Se apropie apoi de bar. Acolo se afla Otto-Otto, tovarășul, camaradul și prietenul lui. Și tot acolo se afla și Raymonde, prietena lui. Ea reprezenta pentru el Parisul — sau mai exact periferiile sale, curțile dosnice, hotelurile cu ora, gurile de metrou.

Raymonde clătea pahare. Se uită zîmbind la el.

— Te dai serios la micuța Seydlitz-Gabler, spuse Otto-Otto cu admirație. Fața lui porcină și rozalie radia. Dar te avertizez — riști să-ți arzi degetele.

Raymonde puse în fața lui Hartmann — fără să aștepte comanda — un pahar de crème de menthe cu gheață zdrobită. Era foarte veselă. Nu cunoștea gelozia. Era prea sigură de calitățile ei deosebite pentru a fi geloasă. Ulrike von Seydlitz-Gabler nu constituia o concurență. Spațiul redus din spatele tejghelei nu o impiedica să se miște ademenitor, plină de veselie, în pași de dans.

— Ai putea să mi-o cedezi în noaptea asta, propuse Otto-Otto pe un ton degajat. Sînt convins că această Ulrike te va despăgubi pentru efortul depus.

— Vorbești din experiență?

— Ferească Domnul! exclamă Otto-Otto cuprins de panică. Mai țin încă la viață. În ceea ce privește rafinamentele existenței, ți le las cu plăcere.

Rainer Hartmann simți cum o mînă delicată, dar sigură se lăsă pe umărul lui. Era mîna lui Ulrike.

— Vrei să mai dansăm? îl întrebă ea.

Un blues voluptuos și melancolic — Basin-Street Blues — îl făcu să uite de sine. Lichiorul foarte tare de mentă, al șaptelea în seara asta, îl învăluia ca o pătură grea. Tunica sa atîrna ca o cîrpă pe spătarul unui scaun.

— Mă simt minunat, zise Ulrike lipindu-se de el. Sînt, poate, chiar fericită.

— Aici poți să fii, o asigură Hartmann. Se simțea plin de entuziasm ca întotdeauna atunci cînd se simțea cuprins de un dor ascuns. O strînse pe Ulrike von Seydlitz-Gabler mai mult din recunoștință, căutînd-o din ochi pe Raymonde. Ea continua să-i zîmbească. Ce să vrei mai mult?!

Poate doar acest lucru: nu numai Raymonde, ci și toți francezii din local să-i zîmbească. El îi iubea doar! Ar fi trebuit să simtă acest lucru! Dar în jurul nemților care dansau aici se crea mereu un spațiu gol, chiar și în jurul lui, deși își scosese tunica. Acest lucru începu să-l obsedeze.

— Au mult prea multe prejudecăți în ceea ce ne privește! exclamă Rainer Hartmann cu durere. Se uită la fețele oamenilor din jurul lui, lipsite de expresie, asemeni unor suprafețe de beton. În jurul lui nu erau decît ziduri. Fu cuprins de o dorință arzătoare să le străpungă.

— Ce e de făcut împotriva acestei situații?

— Trebuie să ai răbdare.

— Este oare suficient să aștepți vremuri mai bune? Nu trebuie să încerci să faci și tu ceva în această direcție?

Ulrike zîmbi:

— Nu se spune oare că fericirea e contagioasă? Nu sîntem noi doi fericiți, Rainer?

— Întreaga omenire! exclamă Hartmann. Șapte lichioruri de mentă, căldura toridă și zgomotul muzicii îl ametiră definitiv.

El o părăsi pe Ulrike von Seydlitz-Gabler, își croi drum prin vîltoarea dansatorilor, se urcă pe estradă dîndu-l ușor la o parte pe saxofonist. Își ridică ambele mîini ca și cum ar fi intenționat să potolească o furtună. Orchestra amuți. Peste o sută de ochi îl fixau ca niște lămpi stinse.

Hartmann stătea pe o estradă într-un bar obscur de pe o stradă laterală aproape de Champs Élysées. Acest lucru

se întîmpla în epoca în care frontul german era amenințat atît în est cît și în vest; oamenii mureau cu miile în localități pe care nimeni nu le cunoștea; înfruntarea materialelor de război zguduia pămîntul; lumea părea împărțită în gropi comune.

Hartmann însă era acolo, pe estradă. Era încălțat cu cizme soldățești, pantaloni șifonați din celofibră, o cămașă gri-gălbuie, transpirată la subsuori. Fața lui strălucea de sudoare și de un foc interior.

— Prieteni! strigă Hartmann cu înflăcărare. Vorbea greoi franțuzește. Pronunță „mes amis" cu un accent aspru, gutural. Impresiona asistența. Nimeni nu-l contrazise.

Hartmann își continuă discursul în franceza lui stîngace, rigidă.

— Spun: Prietenii mei, pentru că așa cred. Vă rog să mă scuzați că vorbesc prost limba dumneavoastră. Dar intențiile mele sînt sincere.

— E și asta ceva! îl încurajă un francez.

Începuseră să rîdă, mai ales femeile. Aceste rîsete nu erau răuvoitoare, ci mai degrabă tandre. Raymonde, mult iubita Raymonde, care stătea în spatele barului, bătu din palme. I se alăturară și alții, mulți dintre ei din amuzament.

— Eu sînt neamț! strigă Hartmann plin de zel. Voi sînteți francezi! Dar cu toții sîntem oameni! Nu port nici o vină pentru acest război — nu l-am declanșat eu. Și nici voi nu l-ați făcut. El a fost făcut cu noi. Sîntem cu toții în aceeași barcă. Vrem să trăim. Să trăim atît timp cît vom fi lăsați s-o facem!

— Bravo! exclamară mai mulți francezi.

Puținii nemți, care se aflau în încăpere, își aruncară unii altora priviri consternate. Unul dintre ei, care stătea în apropierea ușii, notă ceva pe un carnet. Ulrike von Seydlitz-Gabler stătea nemișcată, plină de așteptare. Din spatele barului, Raymonde zîmbea aprobator.

Otto-Otto însă, care ședea la bar transformat parcă într-un bloc de gheață, se întoarse spre Hartmann și-i spuse:

— Ți-ai pierdut mințile? Prestația ta de aici te poate costa viața. Nu-ți dai seama? Draga mea lebădă, locul tău este la grădiniță, nu la război. Ah, am uneori senzația

neplăcută, că ești un om mort. Sărmanul de tine, numai tu nu-ți dai seama.

O jumătate de oră mai tîrziu, Hartmann a fost arestat de un comando al poliției militare.

În Quai des Orfèvres — cartierul general al Poliției din Paris — ziua de lucru avea douăzeci și patru de ore. Rata criminalității crescuse o dată cu vremurile zbuciumate. Inspectorul Henri Prévert — pentru intimi „blîndul Henri" — avea obiceiul să spună: „În curînd se va realiza visul oricărui polițist: poți face tot ce vrei. Într-un oarecare colț al lumii vei fi oricum tratat ca un criminal!"

Monsieur Henri Prévert arăta ca o pară: fundul constituia partea dominantă a trupului său. Chipul său dădea impresia că fusese modelat în grabă dintr-un aluat de pîine, iar ochii se asemănau cu doi nasturi uzați. În spatele acestei fațade anoste se ascundea însă un instrument de precizie: creierul cel mai capabil al poliției din Paris.

Telefonul de pe masă sună scurt de trei ori. Asta însemna o vizită care nu trebuia anunțată în prealabil. În situația existentă nu putea fi vorba decît de serviciul de contraspionaj german. Probabil Engel, copoiul, care avea sarcina să-i bage bețe-n roate. Dar cînd ușa se deschise, Prévert îl văzu pe locotenent-colonelul Grau în persoană.

Pe chipul de aluat nu se vedea nici un fel de surpriză — părea de altfel incapabil să exprime altceva decît indiferență. Înspectorul își salută musafirul cu efuziune:

— Ce onoare, domnule colonel!

Grau se așează pe un scaun ca și cum s-ar fi urcat în șa. Își împinse bărbia înainte întrebător.

— Ai conștiința încărcată, Monsieur Prévert?

— Conștiința încărcată? Pentru ce? De fapt, dumneavoastră ați venit la mine, domnule locotenent-colonel. Dacă aș fi avut ceva pe conștiință, atunci m-ați fi convocat la biroul dumneavoastră.

Monsieur Prévert ocupa, la ora aceea, postul cel mai dificil din Franța. Era șeful unui serviciu special, de curînd înființat, al Siguranței Naționale. Sarcina sa consta în stabilirea contactelor necesare între forța de ocupație germană și serviciile poliției franceze. Nimeni nu-l invidia

pentru asta. Colegii săi erau cu toții convinși că nici un cap din Franța nu era mai amenințat ca al lui.

Grau își prezentă doleanțele fără nici un fel de introducere. Cu Prévert toate formulele retorice de politețe și dueluri diplomatice formale erau inutile. Grau îi spuse:

— Vreau să fac o afacere cu dumneavoastră.

Prévert dădu afirmativ din cap. Știa că nu este vorba de mătase, coniac sau antichități. Dacă se trata cu el, atunci era vorba numai de vieți omenești.

— Mă voi strădui să fiu un comerciant corect, declară el.

— Monsieur Prévert, zise Grau, ce vă pot eu oferi sînt cîțiva dintre patrioții dumneavoastră care probabil prezintă interes pentru francezi. Pot să vă livrez de asemenea o jumătate de duzină de eroi, care în prezent se află sub paza noastră.

— Ce vă interesează în mod deosebit, domnule Grau?

— În schimb nu doresc, bineînțeles, peștișori pe care-i poți prinde cu năvodul, ci numai pești mari. Dacă este posibil pe cei mai mari!

Monsieur Prévert își balansă bustul ceea ce însemna un gest de aprobare totală. Propunerea lui Grau nu era o surpriză. Engel făcuse deja niște apropouri în acest sens. Grau dorea deci să prindă animale mari — nu iepuri și căprioare; voia să împuște tigri și elefanți.

— Este destul de greu, dar nu imposibil, domnule Grau. Dispunem deja de niște elemente. Mă gîndesc în primul rînd la munca agenților noștri speciali, la acel departament al Siguranței, care se ocupă în exclusivitate de interesele dumneavoastră.

Acest „departament" era o creație organizatorică personală a lui Prévert. Sarcina lui oficială era să faciliteze activitatea serviciilor germane și să le ofere acoperire. În realitate, el aduna o documentație imensă despre diferite evenimente, întrevederi, acțiuni, de la simple abateri pînă la crimă. În bordelul de pe strada Saint-Honoré, care era frecventat de ofițerii superiori, a fost introdus un grup de oameni capabili care deserveau o instalație de ascultare de mare precizie tehnică pentru a-i proteja, bineînțeles, pe nemți. Căci e de neînchipuit ce s-ar fi

putut întîmpla dacă un ofițer german ar fi încăput pe mîinile proxeneților.

— Munca noastră nu e întotdeauna ușoară, spuse Prévert. Au loc organizări, reorganizări. De curînd a fost deschis un stabiliment înfloritor pe Avenue Montaigne unde se practică perversități. O altă casă, deschisă recent în strada François, folosește în exclusivitate minore. Noi asigurăm un control foarte strict tuturor acestor instituții. Pe lista clienților permanenți din strada François se află și numele unor ofițeri germani. Pot să vă ofer un număr mare de obișnuiți ai localurilor pentru homosexuali printre care se află și trei funcționari ai serviciului dumneavoastră.

Grau făcu un gest cu mîna ca și cum s-ar fi apărat de-o muscă.

— Acest gen de activitate nu mă interesează în mod deosebit. Oricare bărbat poate să ajungă să facă mici perversități, depinde de starea de beție în care se află. Iar homosexuali există pretutindeni. Pe mine mă interesează perversitățile mai grave. Dacă doriți să-mi înmînați listele citate, nu le refuz. Doresc însă ceva mai mult. Mult mai mult.

„Blîndul Henri" își ridică nasul lui turtit, de buldog, ca și cum ar amușina. Dacă putea să contribuie la decimarea nemților, de ce să n-o facă, indiferent de ce căuta Grau? Mai ales că i se oferea șansa să scape niște compatrioți de la o moarte sigură. Făcu un efort de gîndire, după care ridică imperceptibil din umeri.

— Cît mi-ați da, de exemplu, pe un general? întrebă el în sfîrșit cu vocea sa voalată de băutor de absint.

— Trei francezi, răspunse Grau imediat. Trei de pe oricare listă, pe care mi-o veți da. Trebuie să menționez însă că lista trebuie să cuprindă zece nume. Alegerea o voi face eu. Trebuie să înțelegeți că nu sînt atotputernic. Este necesar să-mi iau și eu măsurile mele de prevedere pentru ca serviciul de siguranță și Gestapoul să nu-mi bage bețe-n roate. Nu am nevoie să vă explic, înțelegeți dumneavoastră. Ne vom descurca aici, la Paris, și cu aceste organizații triste. Puteți să-mi spuneți acum la care general vă gîndiți?

Prévert ezită. Grau nu era omul să lucreze cu metodele geambașilor de cai. Cunoștea bine toate trucurile meseriei sale, dar nu avea un caracter de intrigant. De aceea zise:

— Cunoașteți un general cu numele de Kahlenberge?

— Perfect. Încheiem afacerea! zise Grau. Puteți să-mi furnizați detalii?

— Mai acordați-mi timp, o zi-două pentru a tria și a completa materialul.

— Bine. Voi reveni mîine, Monsieur Prévert!

Raport parțial

Alte documente

Informațiile unui ziarist, care s-a ocupat în mod deosebit de evenimentele din iulie 1944 la Paris și care a scris mai multe lucrări legate de cercetările sale.

Despre grupul care s-a format în jurul generalului Stülpnagel, șeful forțelor armate germane din Franța, nu pot spune mai nimic nou. Atitudinea majorității ofițerilor implicați direct în conspirația împotriva lui Hitler îți inspiră un respect nemărginit. Mai ales atitudinea locotenent-colonelului Cäsar von Hofacker a fost de o grandoare istorică.

Alături de aceste grupuri distincte, formate în sferele înalte ale ierarhiei militare, mai existau și numeroase grupulețe de mai mică importanță, constituite din elemente binevoitoare dar pasive, uneori chiar din confidenți benevoli. În jurul acestor grupări se învîrteau o serie întreagă de ofițeri care bănuiau multe lucruri fără să cunoască însă amănunte. Ei au încercat să adere cu prudență la aceste grupuri, dar nu au fost acceptați.

Alții, la rîndul lor, fie simpli ofițeri, fie ofițeri de stat-major sau generali, constituiți în grupuri independente, încercau să-și întindă plasa. Adeseori, conspirau între ei sau chiar împotriva lor fără însă a-și da seama. Toți erau conștienți că situația nu mai poate dura. Le lipsea însă o organizare centrală, atotcuprinzătoare. Avînd în vedere natura lucrurilor, ea era imposibil de realizat.

Astfel au putut fi înregistrate tentative de conspirații foarte curioase. O cerință importantă era renunțarea la orice document scris și la orice aluzie în convorbirile telefonice. Dușmanul putea să intercepteze totul. În acest caz, dușmanul era format din serviciile de securitate și din Gestapo, fiind suspectate însă și serviciile de contraspionaj. Mijloacele de comunicare cele mai sigure erau discuțiile

directe, de la ofițer la ofițer, sau cele care aveau loc într-un cerc foarte restrîns.

Aceste discuții nu trebuiau în nici un caz să bată la ochi. Ofițerii din același serviciu se vedeau cu ușurință fără a trezi suspiciuni. Dar ofițerilor, care nu aveau nici un motiv oficial pentru a se întîlni, le era deosebit de greu să comunice unii cu alții.

Astfel au fost alese pentru asemnea convorbiri locuri neutre și cît se poate de nebătătoare la ochi cum ar fi metroul, mai ales liniile 1 și 7 între Palais-Royal și Hotel de Ville. Se lua contact și-n cafenele. Domnul von Falckenhausen, de exemplu, membru al statului-major al înaltului comandament al Wehrmachtului din Franța, pare să fi fost un biciclist pasionat; el obișnuia să pedaleze în civil, avînd pe cap o bască tipic franceză.

Gîndiți-vă la situația generală din acele vremuri: frontul din est ceda treptat terenul. Aliații debarcaseră în Sicilia. Frontul din Normandia, care rezistase pînă atunci, amenința cu cedarea. La Paris se aflau încă numeroase state- majore și diferite trupe: trei comandamente pentru armata de uscat, pentru Luftwaffe și marină, toate trei avînd propriile lor servicii de securitate, apoi comandantul forțelor armate din Franța, șeful suprem al SS-ului și al poliției din Franța, serviciul de securitate, eșalonul logistic al frontului din vest, etc.

În afară de acestea, în Paris și în regiunea pariziană se aflau numeroase unități mici sau mari — trupe de rezervă și de înlocuire destinate în parte represiunii unor eventuale revolte. Trupele lui von Seydlitz-Gabler reprezentau numai o mică parte a acestor unități.

În ciuda celor enumerate mai sus, tabloul general pe care-l oferea Parisul părea neschimbat; Parisul rămînea — citez acum un specialist — un „Eldorado" pentru mulți nemți.

Raportul fostului plutonier Johannes Kopisch, membru în acea epocă al jandarmeriei de campanie. În această calitate, el a executat numeroase controale în rîndul Wehrmachtului din comandamentul regiunii pariziene.

De ce îmi aduc aminte atît de bine de acea seară? Deoarece întreaga afacere mi s-a părut destul de stupidă. Dumneavoastră știți, ca jandarm de campanie vezi foarte multe lucruri, dar ce s-a întîmplat atunci a fost pur și simplu o tîmpenie.

Nu aș putea să vă sun acum nici data, nici ora exactă. Dar era după miezul nopții și era o mare zăpușeală. Cea mai mare parte din luna iulie am suferit de această căldură de seră care a durat pînă-n 21 iulie. Îmi aduc perfect de bine aminte de această dată. De ce? În acea zi a început să plouă, caietul meu de rapoarte a căzut în noroi și era cît pe-aci să fiu trimis pe front. Șeful meu era un om deosebit de sever și de arțăgos, despre care aș putea scrie numeroase cărți.

Dar să revenim la subiect! Trebuie să fi fost cu cîteva zile înainte de 21 iulie. Într-o noapte ne făceam rondul nostru obișnuit într-o mașină de teren. Mereu pe același traseu, în sus și-n jos pe Champs Élysées, de la Arcul de Triumf pînă la Rond-Point.

Și tocmai cînd o luam din nou în sus pe Champs Élysées — sau poate chiar în jos? — se îndreptă spre noi un tip care ne spuse: „La barul Mocambo un tip ține discursuri defetiste". I-am spus: „Suflă puțin!" Mi-am dat seama că tipul nu era afumat. În caz contrar i-aș fi dat papucii. Subofițerul care ne-a oprit făcea parte din cei ultraconștiincioși. N-aveam de ales, așa că ne-am îndreptat spre barul Mocambo să vedem despre ce e vorba.

Intrăm deci înăuntru și ne îndreptăm spre cel care ținuse cuvîntarea defetistă. Îi fac semn cu ochiul și-l întreb: „E adevărat?" Și ce credeți că spune tipul, boul ăsta? Spune pur și simplu: „Da". Recunoaște totul în loc să nege. Nici nu se gîndește să se folosească de singurul argument posibil, să spună că era beat mort și că vorbele sale n-au fost înțelese cum trebuie, el referindu-se la cu totul altceva, să îndruge ceva potrivit.

Ei bine, nu-mi venea să-mi cred urechilor! Acest Hartmann era direct mîndru de ce spusese, de ce-și permise să afirme. „Ei și?" afirma el. „Ce-am făcut?" Vă rog, nu rămîi cu gura căscată la astfel de afirmații? Tipul ațîță francezii împotriva noastră și pretinde că războiul e o tîmpenie. Și asta în fața a zeci de martori.! Ei bine — cînd te gîndești acum — n-a greșit prea tare! Dar așa ceva nu se face!

Nu mi-a rămas nimic altceva de făcut decît să-l iau cu mine pe acest Hartmann. Împreună cu cîțiva martori — printre care și o persoană care susținea că este fiica unui general. Ei bine, ce-am mai rîs atunci! Dar mi-a trecut apoi rîsul cînd am aflat că bătrînul ei era într-adevăr general. În orice caz am înaintat raportul așa cum prevedea regulamentul. Ce altceva puteam oare face?

Ce impresie mi-a făcut Hartmann? Am spus-o, cred. Un sărman imbecil! De altfel — un tip drăguț. Un pic cam molatec, dar drăguț. Mi s-a părut cam ciudat. Vreau să spun că nu părea a fi în toate mințile. De ce? Nu știu. Am doar această senzație.

Declarația fostului locotenent-colonel Sandauer, aghiotant al generalului Tanz.

Făcînd această declarație, Sandauer a afirmat că el o va repeta oricînd, dacă va fi nevoie, „sub jurămînt". Ea a fost făcută în scris după 17 ani de la evnimentele evocate. Data exactă: 18 septembrie 1961. Iată textul declarației:

Insist asupra faptului că nu a fost niciodată cazul de „a trimite la abator" divizia Nibelungii al cărei comandant era generalul Tanz, nici în Polonia, nici în Rusia, nici în Franța. Detașarea diviziei noastre în iulie 1944 în bazinul parizian nu a avut nici un fel de legătură cu această problemă.

Adevărate sînt doar următoarele fapte:

1. Pierderile diviziei Tanz se mențineau, la acel moment, în limite care pot fi numite rezonabile.

2. Dacă cifrele pierderilor pot să pară deosebit de ridicate în ochii nespecialiștilor, aceasta se datorează faptului că noi — în calitate de divizie de elită — am fost întotdeauna introduși în luptă în punctele cele mai fierbinți.

3. Comandamentul diviziei a fost întotdeauna bine planificat și asigurat conform ordinelor; nu a existat niciodată interimat sau haos. Singura excepție ar putea fi considerată situația din fața Leningradului din decembrie 1941. Atunci, generalul Tanz, care se găsea în fruntea unui detașament de șoc, a fost rupt de grosul diviziei. În afară de asta, noi am

fost supuși unui foc de artilerie de o intensitate rar întîlnită. În urma acestui concurs nefericit de împrejurări, divizia noastră a fost pentru o scurtă perioadă de timp dezorganizată, incapabilă să acționeze.

4. Afirmația, larg răspîndită, conform căreia generalul Tanz ar fi primit în urma acestor evenimente ordinul, de la Führer în persoană, să nu mai ia parte personal și direct la acțiuni de luptă nu corespunde în totalitate adevărului.

Personal și în particular aș dori să adaug declarației mele următoarele: Domnul general Tanz era în străfundul ființei sale un om luptător. Dar după episodul Leningrad, și-a dat în permanență silința să-și țină bine în mînă divizia. Acest lucru nu se putea face decît de la cartierul general al diviziei. Datorită acestui fapt generalul a fost obligat să nu mai ia parte direct la acțiunile militare.

2

Nopțile generalului von Seydlitz-Gabler deveniseră în ultima vreme din ce în ce mai scurte și mai grele. Zăcea în pat ca o formă de plumb care fusese băgată într-un cuptor. Sîngele îi circula prin vene ca o lavă vîscoasă. Suferea ca un martir.

Una din cauzele insomniei sale era necesitatea din ce în ce mai stringentă de a se gîndi la destinul patriei sale și mai ales la soarta conducătorilor ei. Niciodată în istoria germană un general nu a fost obligat să se gîndească atît de intens la astfel de probleme.

Se învîrtea în pat cu gura deschisă, fiind cît pe ce să cadă din el. Nu mai era în stare nici măcar să viseze. Odinioară — în copilărie și în tinerețe — trăise în visurile sale bătălii întregi, sărbători de încoronare și parade militare. Totul era de o claritate strălucitoare; putea chiar să descifreze inscripțiile de pe drapele și să distingă cozile animalelor de pe blazoane. Acum nu vedea decît un caleidoscop de culori terne însoțite de zgomotele puternice ale unei orchestre de suflători care-ți spărgea urechile cu melodia „Parlez-moi d'amour".

— Scularea, domnule general! spuse subofițerul Lehmann, ordonanța sa.

Generalului îi trebuiră cîteva secunde pentru a se putea trezi. Își ridică gemînd toracele, se lăsă pe o parte și-și puse pe dușumea picioarele sale în formă de sabie. Întinse mîna după paharul cu suc de portocale, scos dintr-o cutie de conserve, pe care Lehmann i-l oferi. Lehmann avea obiceiul să bea în fiecare dimineață suc de portocale. De aceea îi dădea și generalului.

În timp ce își golea paharul, în picioare și în cămașa de noapte care-l făcea mic și neajutorat, el se uită la ceas. Fața lui luă pentru prima oară în acea zi o expresie umană de om revoltat.

— A dat strechea-n tine, Lehmann! E abia ora șapte!

— Domnul general ia astăzi micul dejun la hotel împreună cu stimata doamnă. Lehmann pronunță aceste cuvinte ca și cum ar fi transmis prognoza meteorologică. Stimata doamnă a telefonat aseară exprimîndu-și această dorință. Și deoarece, domnule general, v-ați întors azi noapte tîrziu...

— Bine, bine! zise generalul scurt. Se grăbi să-și termine toaleta de dimineață.

— Mașina vă așteaptă deja, spuse Lehmann. În fața lui se afla din nou un general încărcat de decorații și plin de demnitate. Ordonanța îl măsură cu un ochi critic părînd satisfăcută.

Von Seydlitz-Gabler se lăsă condus de la cartierul său general situat la Auberge du Moulin-Noir, în marginea estică a Bois de Vincennes, în centrul orașului, în Place Vendôme, unde coborî în fața hotelului Excelsior. Aici locuia temporar soția lui. Din fericire, la Paris nu i se puteau oferi aceleași facilități ca la Varșovia.

— Spre marele meu regret nu te văd decît arareori, zise doamna Wilhelmine în loc de salut.

— Serviciul, draga mea, serviciul mă acaparează cu totul. În prezent ne găsim în fața unor decizii hotărîtoare!

Generalul, care intrase în camera de hotel a soției sale, o învălui pe Wilhelmine cu o privire cavalerească, plină de devotament. Apoi, privirea îi căzu pe cel de-al doilea pat, îmbrăcat într-un alb imaculat, neatins, destinat lui și care părea că-l acuză. Dar spre ușurarea lui, lîngă fereastră stătea Ulrike, preaiubita lui fiică, bine făcută și grațioasă ca un cal de curse. Însăși coama ei de păr venea să întregească această comparație.

— Vom lua micul dejun împreună, decretă Wilhelmine.

Ceea ce au și făcut — după multă vreme — iarăși în cercul restrîns al familiei. Schimbară cîteva fraze politicoase, vorbiră despre acasă și despre Paris. Ulrike constată că-i place Parisul. Fontainebleau însă, unde își desfășura activitatea, i se părea plicticos în comparație cu Parisul.

— Parisul nu-i de tine, declară doamna Wilhelmine cu hotărîre. Aruncîndu-i apoi o privire scurtă soțului ei, ea continuă: Parisul nu face bine nimănui. Totuși i-aș permite lui Ulrike să mai rămînă aici cîteva zile. Tocmai am

auzit că generalul Tanz se va instala aici. Cred că va trebui să avem puțin grijă de el.

— Prefer atunci să rămîn la Fontainebleau! exclamă spontan Ulrike.

Pentru această remarcă ea fu aspru pusă la punct de către mama ei pe care generalul se simți obligat s-o susțină. Wilhelmine se lansă apoi într-un lung monolog care îi permise să spună totul cu privire la această temă.

Argumentele ei erau fără replică, cei prezenți fiind total neputincioși în fața lor. Ulrike se cufundă într-o tăcere ostentativă. Generalul însă declară că știe să aprecieze argumentele veneratei sale soții — de fapt ca întotdeauna.

— Voi vorbi imediat cu Kahlenberge despre problemele organizatorice corespunzătoare! zise generalul.

— Prietenul dumneavoastră intim s-a băgat din nou în rahat pînă peste cap!

Aceste cuvinte fuseseră spuse de generalul Kahlenberge caporalului Otto.

Otto pusese pe biroul lui Kahlenberge raportul Comandamentului din Paris — fără nici un fel de comentariu. Generalul avea să afle și așa destul de curînd detaliile penibile ale acelei întîmplări.

— Acest Hartmann, continuă generalul, e un pericol public datorită prostiei sale. A mers prea departe cu declararea în public a idealismului său care cuprinde întreaga lume și mai ales femeile. Te rog să nu mă înțelegi greșit, Otto. Nu am nimic împotriva opiniilor particulare, nici nu pretind recunoștință sau efuziuni sentimentale de la subordonații mei. Singurul lucru pe care-l cer este puțin bun simț. Există anumite lucruri pe care nu ți le poți permite dacă dorești să lucrezi cu mine.N-am ce face cu imbecili sentimentali!

— Ce lucruri rele a făcut? întrebă Otto pe tonul unui vizitiu cumsecade, dornic de a da explicații unui client deosebit de dificil.

— A ținut discursuri defetiste! În prezența francezilor!

— Ăia n-au înțeles nici jumătate din discursul său — franceza lui Hartmann e de neînțeles!

— Otto, întrebă generalul cuprins de un vag presentiment, ai fost și tu de față?

— Din pură întîmplare, răspunse acesta. Stăteam la tejghea și beam un păhărel. Deodată l-am auzit pe Hartmann dîndu-și drumul.

— Și nu i-ai tras una peste gură?

— Era în plin avînt, domnule general. La început nici n-am înțeles ce trăncănea. Cred că a vorbit ceva despre înțelegerea între popoare, despre reconciliere.

— S-a intîmplat într-un bordel, bineînțeles?

— Nu era un bordel, domnule general, pe cuvîntul meu de onoare. Era una din cîrciumile alea obișnuite.

— Bine, răspunse Kahlenberge amuzat. Te voi ține în umbră în cazul în care cineva va face o anchetă. În ceea ce-l privește pe Hartmann n-am să mișc nici cel mai mic deget! Să petreacă niște zile la arest, poate așa o să-i vină mintea la cap și-și va da seama ce prostii a făcut! Mai tîrziu o să-l scot iarăși din rahat, chiar cu riscul de a mă călca din nou pe nervi cu discursurile sale filantropice. Mai ai ceva să-mi spui?

— Vă rog să mă iertați, domnule general. Otto încercă să intre în pielea unui preot militar, rol pe care nu-l stăpînea prea bine — spre satisfacția lui Kahlenberge. Vă rog să reflectați la ce s-ar putea întîmpla dacă Hartmann ar fi interogat și dacă va spune niște nume sau dacă va fi obligat s-o facă. Mă tem că în acest caz el nu va spune doar numele meu ci și al unei alte persoane.

Gneralul Kahlenberge își ridică bărbia. Ochii lui priveau cu neîncredere. În creierul său se făcură deîndată legăturile corecte.

— Otto, doar nu vrei să zici că și domnișoara von Seydlitz-Gabler a luat parte la această acțiune?

— Ba da, domnule general! spuse Otto-Otto cu admirație. Generalul său avea un al șaselea simț cînd era vorba de probleme delicate. Am avut ordin s-o iau ieri de la operă pe stimata domnișoară și s-o conduc cu mașina la hotel. Cu această ocazie am făcut un mic ocol.

Kahlenberge luă un lineal de pe birou și-și lovi cu el palma întinsă, fixîndu-l cu privirea pe Otto. După o pauză mai îndelungată el zise:

— Cred că nu-ți trece prin minte să-ți desfășori viața particulară în cercurile generalilor?

Otto explică pe un ton sugestiv:

— Puteți avea încredere deplină în mine. Nu sînt un imbecil. În afară de asta, această Ulrike e mult prea slabă pentru a corespunde gusturilor mele.

Acest lucru voia să-l știe cu exactitate Kahlenberge. Deși avea o grămadă de lucru, îl interesa absolut tot ce era în legătură cu familia von Seydlitz-Gabler. La început, Otto tăcu rezervat. După cîteva înfloriturі retorice preliminare, își dădu drumul la gură clipind din ochi:

— Ulrike von Seydlitz-Gabler are o slăbiciune pentru Hartmann. Vocea ei devine guturală cînd vorbește despre el sau cu el. Totul a început încă atunci, la Varșovia. Punctul de plecare se pare că au fost interesele artistice comune — Chopin, de exemplu. Urmează o aventură romantică, plimbări în doi mînă-n mînă, diverse scrisori transmise prin poșta militară de campanie.... Emoționant, nu-i așa?

Generalul Kahlenberge puse linealul pe birou. În colțul ochilor îi apărură riduri de veselie.

— Dați de urgență un telefon în numele meu la Comandamentul Parisului, Otto. Hartmann să fie transferat de îndată la mine. Vom aviza restul.

Otto părăsi camera bucuros, iar Kahlenberge se afundă în dosarele sale. Cu ajutorul ofițerilor săi de statmajor el reuși să rezolve într-un timp minim munți de documente. Ordinele sale erau precise, ca și cum ar fi ieșit dintr-o mașină de ștanțat. După o oră de muncă, colaboratorii săi erau scăldați în sudoare. Kahlenberge avea un aer mulțumit și rozaliu ca un bebeluș proaspăt îmbăiat. Organizația lui Kahlenberge funcționa din plin și scuipa ordine precum rotativa ziare. Această erupție vulcanică de zel a fost întreruptă doar prin venirea generalului von Seydlitz-Gabler.

Acum începea faza așa-numitei planificări de perspectivă. Obiectivele apropiate erau mai clar precizate, iar cele îndepărtate conturate. Oamenii se transformaseră în coloane de cifre, se opera în exclusivitate cu cifre. Totul

nu era decît un „material" care trebuia folosit cu eficacitate. Abia după aceea veni rîndul problemelor deosebite.

— Am discutat ieri noapte, spuse Kahlenberge pe un ton confidențial, cu un grup de ofițeri de încredere. Printre ei se aflau și doi generali; vreți să le spun numele?

— Vă rog, nu e nevoie! zise von Seydlitz-Gabler ridicîndu-și mîna îngrijită ca pentru a ordona discreție.

— Toți sînt de acord, raportă Kahlenberge, că trebuie să se întîmple ceva dacă dorim să evităm o catastrofă absolută. Ei sînt de părere că nu trebuie să ne dăm în lături de la nimic. Sperăm să vă putem avea în mijlocul nostru, domnule general!

Von Seydlitz-Gabler se informă asupra diferitelor detalii și fruntea lui de gînditor se încreți de riduri adînci. În tot acest timp el dădu din cap de mai multe ori.

În încheiere spuse:

— Țineți-mă și pe mai departe la curent, dragă Kahlenberge. Nu vă refuz colaborarea mea, dar mai am cîteva obiecțiuni de formulat. Vă atrag mai ales atenția asupra folosirii negîndite a actelor de violență. De altfel, cred că este inutil să vă spun că această discuție nu a avut loc niciodată. Totuși vă pot asigura cu conștiința împăcată: dacă patria mă cheamă, voi răspunde la apel!

Kahlenberge acceptă această asigurare care nu spunea de fapt nimic. Nu se așteptase la altceva. Totuși nu a pregetat să laude simțul acut al datoriei și sagacitatea generalului von Seydlitz-Gabler.

— Să abordăm acum punctul următor, spuse generalul von Seydlitz-Gabler. Tanz e în drum spre Paris. Are ordin să se prezinte la noi. A fost plasat provizoriu sub ordinele noastre. Noi trebuie să refacem cît mai repede posibil divizia lui decimată pentru a o pregăti de luptă.

Următoarea jumătate de oră a fost folosită pentru considerații de rutină. Cei doi generali erau convinși că divizia Tanz le va epuiza toate resursele. Tanz se bucura de protecția șefului suprem al Wehrmachtului. Lucrurile cele mai bune vor fi doar destul de bune pentru el.

— Vom avea o mulțime de greutăți, zise Kahlenberge. Cu Tanz nu-i de glumit.

— El și oamenii lui au luptat ca niște lei. O pauză, o perioadă de odihnă îl vor ajuta să-și recapete forțele.

— Excelentă idee! exclamă Kahlenberge. El înțelese de îndată ce posibilități se creionau aici. În acest mod, Tanz putea fi abătut în altă direcție, îndepărtat, poate chiar și izolat. Chiar dacă acest lucru ar reuși numai pentru o scurtă perioadă de timp, ar fi totuși un cîștig enorm.

— Generalul Tanz, zise von Seydlitz-Gabler pe un ton părintesc, este apreciat de toată lumea — inclusiv de familia mea. Soția mea ar fi cu siguranță dispusă să-l primească și să-l răsfețe după toate regulile artei pe vechiul nostru camarad de arme. Fiica mea îi va da și ea cu plăcere tot sprijinul.

— Splendid! exclamă Kahlenberge.

— Este evident că un astfel de program nu va putea avea loc în permanență. Nu putem să fim atît de insistenți! Propun deci următoarele: Să-i pregătim lui Tanz cîteva zile agreabile și armonioase. Să se dedice printre altele și muzeelor, lucru ușor de realizat la Paris. Ce părere aveți?

— Cred, replică Kahlenberge pe un ton plin de subînțelesuri, că am omul potrivit pentru a-l însoți permanent pe generalul Tanz. Îl cheamă Hartmann.

Generalul Tanz fusese rugat sau, mai exact, i se ordonase să se prezinte la orele 16. Cu cinci minute înainte de ora stabilită, generalii von Seydlitz-Gabler și Kahlenberge se întrețineau lîngă o fereastră din Auberge du Moulin-Noir. Erau siguri că nu vor trebui să aștepte nici un minut în plus. Tanz era punctual ca radiodifuziunea Reichului.

La ora 16 fără trei minute își făcu apariția un motociclist din suita generalului Tanz, urmat imediat de mașina de teren Mercedes, același model cu cel folosit de Tanz la Varșovia — numai că era al patrulea vehicul din aceeași serie. Celelalte trei exemplare fuseseră transformate de război în fier vechi.

În acel vehicul ședea — imobil ca o statuie — generalul Tanz. La stînga sa, ținînd volanul cu ambele mîini, conform regulamentului, plutonierul Stoß. Pe scaunul din

spate, locotenent-colonelul Sandauer, ofițerul de legătură al diviziei Nibelungii. Alături de el, ordonanța generalului, unul din cei mulți a căror cifră nici nu poate fi înregistrată.

Al doilea motociclist al generalului încheia această mică, dar impresionantă suită. Datorită ținutei lui de o solemnitate împietrită semăna mai degrabă cu o marionetă decît cu un om — o marionetă de fier. Aerul din preajma generalului părea înghețat. Ce se apropia acum era întruchiparea rece și strălucitoare a puterii. Personificarea războiului.

— Știe să se pună în valoare! comentă Kahlenberge.

— Totul la el e disciplină și stăpînire de sine! declară generalul von Seydlitz-Gabler cu un accent de admirație amestecat cu scepticism. Cei care nu știu ce este un general prusac nu trebuie decît să-l privească!

— Sărmana Prusie! murmură Kahlenberge pentru sine.

Generalii se salutară. Scena se derula după un ceremenonial solemn, pregătit cu grijă. Tanz rămase imobil timp de o secundă, ochii săi căutîndu-i pe cei ai lui von Seydlitz-Gabler. La doi pași în spatele lui, stătea, asemeni unei umbre, locotenent-colonelul Sandauer. Tanz își duse apoi la caschetă mîna înmănușată în piele cenușie de căprioară. El salută, după care dădu raportul cu o voce clară, fermă și corectă.

Generalul-comandant von Seydlitz-Gabler răspunse pe un ton pe care l-ar fi vrut la fel de ferm și de net.

— Mă bucur să vă văd din nou la ordinele mele. Dumneavoastră și divizia dumneavoastră ați purtat niște lupte grele, rezistînd eroic. Vă felicit, generale!

— Mulțumesc! spuse generalul Tanz scurt, înclinîndu-se cu demnitate.

Cu aceasta, partea oficială a întîlnirii se încheiase. Von Seydlitz-Gabler rîse ușurat și zise:

— Fii bine venit, dragă Tanz!

Își strînseră mîinile respectînd cu scrupulozitate eticheta: von Seydliz-Gabler îi dădu mîna lui Tanz, Tanz lui

Kahlenberge, von Seydlitz-Gabler lui Sandauer, Kahlenberge lui Sandauer.

— Să ne facem comozi, domnilor! Doriți niște răcoritoare?

— Refacerea efectivelor diviziei mele, începu Tanz spontan, ar trebui începută de urgență.

— Fără îndoială! replică generalul von Seydlitz-Gabler puțin agasat. Dar mai întîi să luăm loc.

Tanz luă loc — după generalul Gabler. Ceilalți domni le urmară exemplul. Chiar și șezînd, generalul Tanz dădea impresia că stă în picioare, drept ca o lumînare, controlîndu-și fiecare mușchi. Sandauer care încerca zadarnic să-l imite semăna cu rădăcina noduroasă a unui arbore bătrîn. Fața lui de învățător exprima îngrijorare.

Von Seydlitz-Gabler aruncă o privire scurtă șefului statului său major care se așezase lateral, în spatele generalului Tanz. Kahlenberge își permise să rînjească ușor:

— Mă tem că reconstituirea diviziei dumneavoastră, domnule Tanz, nu se poate face de azi pe mîine.

— Știu, replică Tanz. Dar acest lucru nu schimbă cu nimic ordinul marelui cartier general: reconstituirea diviziei în cel mai scurt timp posibil!

— „Cel mai scurt timp posibil" poate înseamna o săptămînă sau două.

— Conform estimărilor mele, între șapte și zece zile maximum.

Pentru generalul Tanz, fiecare zi — inclusiv noaptea! — era o zi de muncă. În timpul războiului nu trebuia să existe zile de odihnă — în orice caz nu într-un război la care lua el parte. Explica acest lucru de cîte ori avea ocazia.

— Munca bună nu se face în grabă, replică Kahlenberge.

— Dar ea nu exclude rapiditatea.

Tanz își demonstră inflexibilitatea. Dar von Seydlitz-Gabler detesta orice fel de demonstrație în prezența sa. Se străduí totuși să zîmbească înțelegător.

— Listele cu cerințele noastre, Sandauer! comandă generalul Tanz.

Sandauer scoase un dosar voluminos din servieta lui și îl înmînă lui Tanz care îl înmînă lui von Seydlitz-Gabler care îl dădu mai departe lui Kahlenberge. Acesta îl puse pe genunchii lui. Tăcere plină de așteptare.

— Zece zile, spuse generalul Tanz cu insistență. Poate numai șapte...

La un semn al lui von Seydlitz-Gabler interveni din nou Kahlenberge. Întîlnirea se transformă brusc într-o negociere laborioasă și complicată. Kahlenberge vorbi mai întîi despre greutăți și posibilitățile de a le surmonta, după care încercă o nouă diversiune: Corpul de armată se află într-o situație foarte delicată fiind în permanență solicitat să completeze breșele de pe front, dar să și refacă unitățile de rezervă.

Așa cum prevăzuseră, Tanz nu a cedat. Dădu interlocutorilor săi de înțeles că în anumite circumstanțe va fi obligat să se pună direct în legătură cu cartierul general al Führerului.

— Vom învinge toate greutățile! afirmă von Seydlitz-Gabler. Ne vom apuca imediat de treabă, vom munci intens dar fără să ne grăbim pentru a nu compromite succesul. V-am spus oare, dragul meu Tanz, că soția mea vă transmite complimente?

— Îi mulțumesc doamnei și-mi permit să-i prezint omagiile mele!

— Și fiica mea Ulrike s-a interesat de dumneavoastră, dragă Tanz.

Un surîs vag străbătu chipul generalului. Își împreună mîinile.

— Pot să vă rog să-i transmiteți domnișoarei salutările mele sincere?

— Cu multă plăcere, îl asigură von Seydlitz-Gabler. Îl învălui pe Tanz cu o privire părintească, ceea ce-i fu destul de greu. Sper că vom avea ocazia în zilele următoare de a vă avea ca musafir la o masă în familie.

— Sper și eu același lucru! Tanz avea politețea unui robot.

Din nou Kahlenberge interveni. De astă dată argumentă în felul următor: Chiar dacă reconstituirea diviziei

Tanz ar fi posibilă în zece zile, primele trei, patru sau chiar cinci zile vor fi ocupate în exclusivitate cu munca de rutină pe care el, Kahlenberge, ar putea s-o efectueze foarte bine cu Sandauer.

— Sînteți de acord, Sandauer?

— Pe deplin, spuse locotenent-colonelul Sandauer serviabil.

Cîteva zile de muncă cu Kahlenberge însemnau practic tot atîtea zile fără Tanz.

— Excelentă idee! exclamă generalul von Seydlitz-Gabler cu entuziasm. Cîteva zile de odihnă vă vor face bine, dragul meu Tanz.

— Imposibil! interveni Tanz scurt. Vocea lui era plină de indignare. Era asemeni unui toreador căruia i s-a făcut propunerea să păzească temporar vacile. Trebuie să urmăresc lucrările de la început!

Von Seydlitz-Gabler încercă să-și joace rolul de „părinte al soldaților" manifestîndu-și îngrijorarea. El purta pe umerii săi, explică el, responsabilitatea sănătății morale și fizice a soldaților săi. Tanz a acționat exemplar, mergînd pînă la epuizare. El nu s-a gîndit niciodată la el, nu și-a luat niciodată concediu. Dar și cel mai bun motor are nevoie de odihnă, de revizie. Ce să mai spunem atunci de oameni!

— Odihniți-vă puțin, dragul meu!

— Nu pot să-mi permit s-o fac!

Von Seydlitz-Gabler nu cedă. Era un maestru în arta retoricii. Descrise totul în cele mai strălucitoare culori. Tanz părea însă a suferi de daltonism. Îl conjură, îl rugă de asemeni. Dar Tanz era de neclintit. În cele din urmă recurse la mijloacele extreme:

— Nu-mi lăsați nici o altă alternativă, dragul meu, decît să vă impun ceea ce este spre binele dumneavoastră. Cred că este absolut necesar să vă luați cîteva zile de odihnă. Sînt gata să-mi asum întreaga responsabilitate pentru decizia pe care o voi lua. Vă ordon să luați concediu. E clar? Este un ordin!

— Da, domnule general! răspunse Tanz prompt.

Von Seydlitz-Gabler se bucura vizibil de succesul lui. Era cu totul inutil să te comporți între soldați ca un diplomat. Cum de a putut uita că într-o lume în care domnește disciplina este ușor să te impui.

— Îl vom caza pe domnul general Tanz la hotelul Excelsior.

— Mă voi ocupa de toate pregătirile necesare, explică Kahlenberge. Sînt de părere ca domnul general Tanz să poată vedea în cel mai scurt timp posibil cît mai multe obiective turistice interesante din Paris. Pentru asta propun următoarele: îmbrăcăminte civilă, o mașină și un cunoscător versat al condițiilor de aici. Am la dispoziție un om în statul meu major, un oarecare Rainer Hartmann. Este caporal și dispune de cunoștințe extraordinare în materie de artă, istorie și cultură, etc. Sînt convins că nu veți putea găsi unul mai competent, dragă Tanz!

— Minunat! spuse generalul von Seydlitz-Gabler.

Nimeni nu bănuia măcar catastrofa iminentă. Nici chiar Tanz, unicul care ar fi trebuit s-o prevadă.

Raport parțial

Alte documente din perioada în care au avut loc aceste evenimente.

Extrase din notele personale — nu este vorba despre un raport de activitate oficial — *ale unui agent de la Sûreté* care obișnuia să lucreze sub codul A 17 A.

Aceste note se aflau în posesia unui domn B., fost plutonier în serviciul de spionaj al Abwehrului german, care a publicat cîteva lucrări foarte interesante despre activitatea sa la Paris.

Notele luate de A 17 A în decursul unei anchete asupra unei crime din Rue de Londres. (Detaliile urmează mai tîrziu). Al treilea interogatoriu din cele șapte. Partener de

discuție: Ulrike von Seydlitz-Gabler. Discuția s-a derulat conform indicațiilor lui Monsieur Prévert.

Rezervele mele: Eu vin în numele Sûreté-ului francez. știu că nu există nici o bază legală pentru a interoga un membru al Wehrmachtului german. Sûreté vă roagă pur și simplu să colaborați cu noi.

Rugăm de asemenea să țineți cont de următoarele: Este vorba doar de niște întrebări de rutină care au drept scop completarea informațiilor. Ele nu implică nici un raport direct cu crima a cărei circumstanțe dorim să le elucidăm. De anchetă se ocupă cinci comisari. Fiecare dintre ei trebuie să ia între șapte și zece interogatorii.

Domnișoara von Seydlitz-Gabler s-a declarat, în cele din urmă, dispusă să colaboreze cu mine. I-am pus atunci următoarea întrebare: „De cînd îl cunoașteți pe un anume Hartmann, Rainer Hartmann?"

Ulrike von Seydlitz-Gabler: L-am cunoscut pe domnul Hartmann în Polonia, la Varșovia. Acest lucru s-a întîmplat cu doi ani în urmă — în 1942. S-a întîmplat la o recepție la care a avut loc un concert de Chopin. În acea seară am schimbat doar cîteva cuvinte. Dar peste cîteva zile ne-am întîlnit din nou la comandament. Aici am stat de vorbă mai mult timp, după care am plecat să ne plimbăm. Apoi ne-am dat întîlnire duminica următoare. Se purta cu mine de parcă ar fi fost de față și tatăl meu, generalul. În orice caz, Rainer Hartmann s-a purtat întotdeauna foarte cuviincios. A trebuit să fac mari eforturi pentru a-i risipi rezerva. Dar acest lucru s-a întîmplat mult mai tîrziu la Paris, nu la Varșovia. Restul este în exclusivitate problema mea personală, nu-i așa?

Directive emanate de la cartierul general al generalului-locotenent Tanz, comandantul diviziei Nibelungii, redactate și editate de ofițerul de legătură.

Către secretarul de serviciu.

... a șterge bine în fiecare dimineață cu o cîrpă de lînă biroul înainte de începerea serviciului. O dată pe săptămînă placa mesei trebuie dată cu ceară și lustruită, și anume, luni

dimineața. De asemenea de cîte ori i se schimbă locul. Toate deteriorările trebuiesc reparate pe loc. În cazul petelor de cerneală trebuie aplicată de urgență o soluție care curățâ petele. Ea poate fi găsită la serviciul de legătură unde există rezerve.

Pe biroul domnului general trebuie să se afle în permanență: cerneală neagră și roșie, două tocuri cu cîte o peniță, trei peniță de rezervă. Apoi trei creioane, semi-tari; două creioane chimice, tari; un creion roșu, gros; un creion verde, subțire — toate foarte ascuțite, nici unul din ele nu are voie să fie mai scurt decît două-treimi din lungimea inițială. O cantitate dublă de ustensile de scris trebuie avută în rezervă. Sertarul din stînga este pentru rezerve. Nici o radieră!

Către a doua ordonanță personală — Extras —

Generalul are două ordonanțe personale, numite și „băieți". Ordonanța 1 este responsabilă pentru serviciul intern, iar ordonanța 2 pentru cel extern.

Indicațiile pentru cei doi cuprindeau opt pagini dactilografiate.

Cu privire la: Rezervele alimentare

Deoarece e imposibil să prevezi începutul și durata diferitelor operațiuni militare, o rezervă alimentară — rația de fier va exista întotdeauna. Ea este compusă dintr-o conservă de 250 g de grăsime (topită fără bucăți de carne), o conservă de 250 g de carne de vacă (numită și corned-beef), o conservă de 250 g cu pateu (cu usturoi sau de țară, în nici un caz pateu de ficat), două pachete de pîine prăjită (unul cu pîine de grîu și celălalt cu pîine de secară), o solniță umplută cel puțin pe trei-sferturi cu sare granulată.

La acestea se mai adaugă obiectele următoare: tacîmuri din metal (în nici un caz de argint) și anume: un cuțit, o furculiță, o lingură și o linguriță. Două sticle de termos cu geanta lor. Cea albastră pentru băuturile reci, cea roșie pentru băuturile fierbinți. Două șervete mari pentru a înlocui fața de masă. Șase șervețele albe, din in. Două pahare.

Hîrtie igienică aspră și tare, cuprinzînd un minim de 50 de foi pliate, albe sau gri, niciodată colorate.

Raportul fostului caporal-major Otto despre relațiile între Ulrike von Seydlitz-Gabler și Hartmann.

Cînd mă gîndesc astăzi la acele evenimente, am impresia că cei doi m-au dus bine de nas. De fapt, ar fi trebuit să-mi dau seama de manipulările lor. Dar ei au fost de-o prudență neobișnuită.

Aveau și toate motivele. Dacă generăleasa ar fi aflat ceva... nici nu vreau să mă gîndesc la ce s-ar fi putut întîmpla! Kahlenberge trebuie să fi mirosit ceva. Trebuia mereu să-i dau raportul despre tot ce știam în legătură cu ei.

Ca să spun adevărul, nici nu știam prea multe. Astfel că, am născocit mereu cîte ceva pentru a-l mulțumi pe Kahlenberge. La urma urmei la ce-ți servește imaginația?

Dar vreau să vă spun un lucru: o astfel de fată de general prezintă multe avantaje. Dacă o manevrezi cu grijă te poți alege cu o asigurare pe viață. Dacă greșești — din contră; te poate costa capul. Dar Hartmann n-a avut niciodată noroc. Oriunde pășea intra în cel mai mare rahat.

Și apoi, o avea pe Raymonde!

3

Generalul von Seydlitz-Gabler suferea din cauza atmosferei încărcate și fierbinți a Parisului. Începea să se simtă din ce în mai bătrîn și mai uzat. Tentațiile din jurul lui erau mult prea mari, dar el nu mai avea nici măcar libertatea de a se lăsa sedus de ele. Astfel, generalul își găsi refugiul în vinul roșu pretinzînd că vrea să lucreze mult. Comandă o sticlă de Mâcon și o chemă la el pe Melanie Neumaier, devotata sa secretară. Ceru să i se aducă în birou și două pahare de vin și o stivă de documente diverse.

El o învălui pe Melanie Neumaier cu o privire paternă care nu se deosebea prea mult de cea a unui crescător de animale ce-și contemplă iepurele preferat.

— E destul de tîrziu. Nu doresc să vă reținprea mult! îi zise el.

— Nu vă faceți probleme, domnule general! exclamă domnișoara Neumaier. Sînt întotdeauna la dispoziția dumneavoastră, cum bine știți!

— În acest caz, vom examina cîteva dosare.

Melanie era o colaboratoare incomparabilă, fidelă și punctuală ca un cronometru. Nu se dădea în lături de la nimic. În acea seară, generalul avea chef să exploreze „ultimele" limite ale disponibilităților ei, de care era sigur că sînt nelimitate, fapt care-l măgulea foarte tare.

Se ocupară mai întîi în exclusivitate de dosarele de pe birou. Nici unul nu prezenta vreo problemă specială, dar trebuiau examinate și rezolvate.

Între timp băură Mâconul. Prima sticlă se goli repede. Subofițerul Lehmann aduse a doua sticlă fără ca fața lui de oaie să trădeze ceva. Ochii lui tulburi priveau dezinteresați; știa, din experiența lui îndelungată, că generalul o considera pe Melanie Neumaier un simplu obiect de consum zilnic. Ideea că această stare de lucruri s-ar putea

schimba într-o bună zi nu-i trecu prin minte. Pregăti o a treia sticlă și se duse la culcare.

De fapt, noaptea abia începuse. Generalul von Seydlitz-Gabler ridică paharul în direcția lui Melanie, făcînd un gest larg ca și cum ar fi ținut un discurs la popotă ofițerilor. Bău paharul cu o plăcere evidentă. Melanie făcu același lucru.

— Doriți poate să încheiem pentru astăzi? întrebă generalul. Presupun că vă așteaptă cineva.

— Atunci să aștepte! exclamă Melanie cu cochetărie.

— Mă flatați, dragă Melanie, murmură generalul cu o voce răgușită. Ocazia era favorabilă și fructul copt. Dormitorul generalului se afla alături de birou. Generalul se hotărî să treacă la atac.

— Așezați-vă lîngă mine, Melanie, zise el. În acest mod ne va fi mai comod să prelucrăm dosarele.

Melanie Neumaier își trase scaunul de lîngă masă și-l puse lîngă fotoliul șefului ei.

Generalul își puse, ca din întîmplare, mîna pe coapsa stîngă a lui Melanie care ședea la dreapta lui, ca și cum ar fi căutat un punct de sprijin. Ea își mișcă imperceptibil picioarele pentru a se apropia și mai mult de general și bău o înghițitură de vin fără a avea însă nevoie de acest întăritor. Așteptase de multă vreme acest moment, de fapt de ani de zile. Ea știa perfect că acum, în fața scopului aproape atins, nu avea voie să-și piardă stăpînirea de sine. Momentul nu venise încă.

— Sînteți supărată? întrebă von Seydlitz-Gabler încet.

— Sînt fericită! replică Melanie cu o voce voit speriată.

Herbert mai ezita încă. Nu părea pe de-a întregul decis să atace ultima baricadă. Satisfacția de a putea s-o facă era mult mai puternică decît dorința de-a o face. El clipi în lumina pe care lampa de birou o arunca asupra dosarelor deschise. Camera semăna cu o scenă pe care se juca un spectacol de revistă: nuanțele dominante erau de roz deschis și roșu aprins. Generalul își închise ochii, intensitatea culorilor îi provoca durere. În timp ce mîna sa dreaptă explora zonele călduțe și intime, percepu brusc un zgomot monoton, care devenea din ce în ce mai tare și mai amenințător. Cineva bătea la ușă. Melanie sări spe-

riată în picioare și-și trase-n jos fusta boțită. Ochii ei de căprioară speriată străluceau pe fața ei rubicondă. Și Herbert se metamorfoză în general, cu ajutorul unor gesturi bruște — asemeni figurilor din desenele animate.

Întră Kahlenberge.

— Sînt sigur că nu vă deranjez. Lenesul de Lehmann s-a dus să se culce după ce mi-a spus: „Generalul lucrează cu domnișoara Lehmann." De aceea nu am ezitat să intru la o oră atît de nepotrivită, deoarece am de discutat cu dumneavoastră o problemă importantă.

— Bineînțeles că nu mă deranjați!

— Cu siguranță? Buna Melanie i se păru lui Kahlenberge destul de jenată și încurcată. Dar putea pur și simplu să se înșele!

— Vreți vă rog să ne lăsați singuri cîteva minute, dragă domnișoară Neumaier, zise Kahlenberge nestingherit. Desigur, dacă generalul este de acord.

Von Seydlitz-Gabler sancționă atitudinea obișnuită de nonșalanță a șefului său de stat-major prin tăcere. Melanie părăsi încăperea mîhnită, cu capul în pămînt. I se trîntise ușa în nas. De Kahlenberge! Nu-l simpatizaze nicioadată — acum însă îl ura.

— Aveți de discutat cu mine o problemă importantă?

Kahlenberge îi raportă despre discuțiile secrete pe care tocmai le purtase. Conform acestora, rețeaua de întîlniri secrete se dezvoltase și se întărise substanțial. Ea cuprindea pe comandantul șef al forțelor din vest, feldmareșalul von Kluge care simpatiza cu conspiratorii, comandantul-șef al forțelor armate staționate în Franța, generalul von Stülpnagel. Comandantul-șef al armatelor de rezervă, generalul Fromm, era la curent cu totul și aștepta momentul cînd să intre în acțiune.

— Bine, bine, zise generalul von Seydlitz-Gabler. Dar n-ați fi putut să-mi povestiți toate acestea și mîine dimineață?

— Acțiunea trebuie executată de urgență — poate chiar în trei zile, deci pe 20 iulie, conform unor remarci venite din strada Bendler. Este vorba de a aduna toate forțele disponibile. Este prevăzută o întîlnire imediată cu anumite grupuri bine organizate — ca de exemplu cel a comandantului-șef al forțelor Wehrmachtului din Franța. Riscăm să pierdem ocazia. Timpul nu mai așteaptă! Pot să elaborez un plan de urgență?

— Trebuie să fim pregătiți să facem față oricăror situații imaginabile, murmură von Seydlitz-Gabler. Fii atent „oricăror situații"! Datorăm acest lucru armatei și patriei noastre.

— Desigur. Dar camarazii mei și cu mine văd în domeniul nostru încă o piedică deosebită. Ne referim la generalul Tanz. Este adevărat că am reușit să-l izolăm, dar mai rămîn și alte probleme de rezolvat.

Generalul von Seydlitz-Gabler declară pe un ton care nu admitea nici un fel de replică:

— Îmi cunoașteți deviza: Nici un fel de decizii premature. Totul la vremea lui. O bună pregătire este condiția cea mai bună a succesului. Rezultatul unei bătălii se decide adeseori înainte ca ea să înceapă. Trebuie de asemenea să vă sfătuiesc să nu intrați intempestiv în contact cu oricine. Inteligenți cum sîntem, trebuie să punem la socoteală și ambițiile oarbe, periculoase. Deci — prudență, prudență și din nou prudență! Iar în ceea ce-l privește pe generalul Tanz, el este scos din circuit cel puțin pentru două-trei zile, ce vreți mai mult? Pot doar să sper că pregătirile despre care mi-ați vorbit vor fi făcute temeinic!

Caporalul Rainer Hartmann era convins că-l așteaptă cîteva zile agreabile. Totul indica acest lucru: fusese eliberat de serviciul său obișnuit. I se dăduse îmbrăcăminte civilă de bună calitate și lipsită de extravaganță. I-a fost încredințat de asemenea un Bentley grozav, strălucitor, de opt cilindri, construit în 1939 — pradă de război. I s-a mai înmînat un portofel de piele bine garnisit cu bani francezi, niște cupoane de benzină și mai multe atestate speciale.

Fusese însărcinat personal de generalul Kahlenberge să-l însoțească pe generalul Tanz în excursia sa de cîteva zile prin Paris.

La sfîrșitul instructajului, Kahlenberge i-a spus:

— Ori îți duci cu bine la îndeplinire această misiune, ori îți semnezi testamentul!

Hartmann credea că i s-a încredințat cea mai plăcută misiune care exista în armată. Se bucura de ce-l aștepta.

— Mai întîi te vei prezenta la locotenet-colonelul Sandauer.

Lucru pe care Hartmann îl și făcu. Își băgă hainele civile într-un geamantan pe care-l primise o dată cu ele și

merse cu Bentleyul la Romainville unde fusese instalată provizoriu divizia Nibelungii. Aici mașina lui fu îndelung admirată. El ceru să vorbească cu locotenent-colonelul Sandauer și fu primit de către acesta. Se simțea ca un ambasador regal.

Sandauer îi ceru legitimația, inspectă Bentleyul, examină îmbrăcămintea lui civilă și-i controlă documentele. Făcu toate acestea fără să schimbe, practic, nici un cuvînt cu Hartmann.

— Arătați-mi mîinile! spuse apoi Sandauer.

Hartmann se execută ca si cum ar participa la un joc de societate. În ochii lui, Sandauer semăna cu un pedagog bătrîn.

— Pregătiți Bentleyul de drum! ordonă Sandauer. Plutonierul Stoß, șoferul domnului general, vă va supraveghea. Apoi veți primi alte instrucțiuni.

Apăru plutonierul Stoß: un taur care se îndrepta spre Hartmann. Stoß inspectă cu o privire plină de invidie și neîncredere Bentleyul puternic, gri-argintiu și zise:

— O mașina se curăță de sus în jos, începe!

Hartmannse apucă de treabă – era ora trei după amiază. La ora cinci înca nu terminase cu caroseria. Stoß vorbea puțin, dar tot ce spunea erau numai reproșuri. Avea o voce răgușită și lătrătoare. Din cînd în cînd înconjura ca un cîine ciobănesc Bentleyul găsind ceva de obiectat. La ora șase se declară destul de mulțumit cu aspectul exterior al mașinii. La ora șapte găsi interiorul „acceptabil", după care zise:

— Și acum motorul!

Hartmann strălucea de parcă ar fi fost stropit cu ulei. Scrîșni din dinți, murmură cîteva cuvinte de neînțeles, îl urî pe plutonierul Stoß și împreună cu el pe toți plutonierii din lume. Stoß se simțea foarte bine. Îi ordonă lui Hartmann să curețe toate bujiile, să frece blocul motor pînă strălucește și să curețe cu șmirghel contactele cablurilor.

Către ora nouă, plutonierul Stoß se declară satisfăcut. Dădu din cap posac.

— Merge, murmură el înainte de a se retrage, scoțînd niște grohăituri necivilizate, dar foarte obișnuite la el.

La scurt timp după aceea își făcu apariția și locotenent-colonelul Sandauer. Ochii lui de un albastru deschis

intens îl priveau pe Hartmann care părea să fi ajuns la capătul puterilor.

— Scoateți-vă salopeta, spălați-vă, mai ales mîinile, și veniți la mine. Vă voi prezenta generalului.

După un sfert de oră, Hartmann se prezentă la Sandauer. Acesta se sculă în picioare, deschise o ușă și-i făcu semn lui Hartmann să-l urmeze.

Caporalul Hartmann nu-l vedea pentru prima oară pe generalul Tanz. Îl văzuse de departe, la Varșovia. Dar acum se afla față-n față cu ilustrul personaj. El recunoscu fața lunguiață și osoasă a generalului; fiecare detaliu, părea trasat pe o planșă de desen, cu linii clare și exacte.

— Caporalul Hartmann, pronunță Sandauer cu o voce indiferentă și monotonă. Prenume: Rainer. Talia: 1,75 m. Greutatea: 72 kg. Înrolat în armată de la începutul războiului. Infanterist. Carnet de conducere din 1939. Bacalaureat. Vrea să studieze istoria artelor. Născut în 1922 la Berlin. Tatăl funcționar superior la căile ferate ale Reichului. Decedat. Mama trăiește la Berlin. Singur la părinți. Fără antecedente penale. Celibatar.

Generalul stătea nemișcat. Făcea impresia că vede prin Hartmann. Ochii lui erau aproape închiși, formînd o linie. Crucea sa de fier strălucea alături de alte decorații. Apoi dădu din cap.

— Apropiați-vă Hartmann! îi ceru Sandauer caporalului.

Hartmann se execută. Figura impasibilă a generalului părea să crească prin salturi succesive. Își deschise gura mică și filiformă. Vocea generalului părea să vină din spațiile interstelare clare și reci.

Generalul spuse:

— Arătați-mi mîinile!

Hartmann își întinse mîinile spre generalul care ședea. Pe urmă își întoarse mîinile cu palmele-n sus. Nu-i tremurau degetele.

— Rezolvați restul, Sandauer! spuse generalul.

Cu aceasta, întrevederea luă sfîrșit. Hartmann se întoarse în biroul locotenent-colonelului. Sandauer zîmbea. Se așeză pe scaunul de lîngă birou și-și scoase ochelarii.

— N-ați făcut o impresie proastă, spuse Sandauer care dădea impresia că a dus la bun sfîrșit o sarcină deosebit de grea. Generalul vă acceptă, ceea ce este echivalentul

unei decorații. Dar asta nu este bineînțeles decît începutul. Acum se va vedea dacă puteți să faceți într-adevăr față. Luați loc, Hartmann — mai avem de discutat anumite lucruri.

Sandauer începu prin a-i pune o mulțime de întrebări lui Hartmann, care acestuia i se părură lipsite de sens sau, în cel mai bun caz, inutile. A încercat totuși să răspundă amănunțit. Sandauer dori să știe în primul rînd unde și-a petrecut copilăria, ce fel de școli a frecventat, care materii i-au plăcut în mod deosebit, ce l-a interesat, unde și-a petrecut vacanțele școlare, ce fel de lectură a preferat.

Hartmann fu tentat să întrebe: „La ce folosește acest interogatoriu?" Dar răbdarea inchizitorială a lui Sandauer nu permitea nici cea mai mică digresiune. Sandauer își punea întrebările cu aceeași precizie cu care le-ar fi citit de pe un formular anume.

— Nu vă bateți capul pentru a ști dacă întrebările noastre au un sens sau nu, îi recomandă Sandauer zîmbind. Nu sînteți în măsură, Hartmann, să judecați acest lucru, cel puțin, în acest stadiu. Dar puteți să mă credeți, știm foarte bine ceea ce facem. Deci, să continuăm!

Următorul set de întrebări i se păru caporalului Hartmann și mai ciudat decît primul. Sandauer dorea să știe dacă Hartmann avusese în cursul vieții vreo boală neobișnuită.

— A fost vreunul din membrii familiei bolnav? Aveți ceva cunoștințe în domeniul medical? Aveți vreun doctor în familie? Aveți printre prietenii sau rudele dumneavoastră pe cineva care se interesează de probleme medicale și le discută cu dumneavoastră?

— Nu, răspunse Hartmann supus.

Răspunsul lui la toate aceste întrebări a fost pur și simplu „Nu, domnule locotenent-colonel!"

— Vă rog să nu vă mire curiozitatea mea, Hartmann! Sandauer își curăța cu o grijă deosebită ochelarii, de parcă ar fi fost din platină pură.

— Cine este detașat în imediata apropiere a generalului Tanz trebuie verificat cu o deosebită grijă.

— Am înțeles, domnule locotenent-colonel!

Sandauer se sprijini de speteaza scaunului și respiră adînc. Ochii săi inerți erau închiși.

— Serviciul dumitale la generalul Tanz, Hartmann, va începe mîine dimineață, 18 iulie, la ora 8. La ora 8 te vei prezenta cu Bentleyul în fața hotelului Excelsior, Place Vendôme. Domnul generalul ocupă camera 33. Ține bine minte, ora 8; nici o secundă mai tîrziu, nici o secundă mai devreme! Noi am elaborat un program detaliat care-ți va fi remis la sfîrșitul întîlnirii noastre. Subofițerul Kopatzki, actuala ordonanță nr. 1, îți va da indicațiile interne. Fiți foarte atent la ce vă va spune! Apoi veți prezenta generalului un proiect exact al vizitării curiozităților principale ale Parisului. În primul rînd, operele de artă. În nici un caz morminte! Nici chiar cel al lui Napoleon! Cuvîntul de ordine este: relaxare.

— Am înțeles, domnule locotenent-colonel! exclamă Hartmann.

Sandauer își puse ochelarii.

— Printre documentele pe care le vei primi vei găsi și numărul de telefon la care mă poți găsi oricînd. Dacă cumva se întîmplă ceva neobișnuit, vreau să spun o problemă care depășește capacitatea dumitale de înțelegere, telefonează-mi imediat! În rest: Mult noroc! Ai să ai nevoie de el.

Rainer Hartmann simți nevoia acută de a bea un coniac dublu. Dar acesta nu era unicul motiv pentru care s-a dus seara tîrziu la barul Mocambo. Știa că acolo o va regăsi pe Raymonde cu surîsul ei plin de tandrețe, cu răbdarea ei amabilă și cu disponibilitatea ei total lipsită de complicații. Alături de ea putea să trăiască fără să se simtă obligat de a trăi numai pentru ea, pretenție care omora orice plăcere.

Hartmann își croi drum printre perechile îmbrățișate. Cîțiva francezi îi zîmbiră. Acest lucru îl bucură și-i mai risipi starea de spirit proastă.

Ajunse cu greu la tejghea unde strînse mîna pe care Raymonde i-o întinse veselă. Nu spuse nici „bună seara", nici „ce mai faci". Îi strîngea pur și simplu mîna atît timp cît voia ea. Această plăcere nu putea dura, din păcate, toată seara, deoarece Raymonde era de serviciu, iar el dorea să bea un coniac dublu.

— Mă simt mizerabil, Raymonde! Nu știu de ce, dar am senzația c-am înghițit un șobolan!

— N-o să te țină mult! Zîmbetul lui Raymonde era tonifiant. Sînt cîteva persoane aici care nu vor decît să te distreze.

Raymonde arătă cu degetul spre colțul din stînga al localului. Acolo ședea Otto-Otto, care rînjea mulțumit ca și cum s-ar fi aflat la o serbare populară. Ridică mîna și-i făcu un semn lui Hartmann, arătîndu-i cu degetul o femeie care se afla puțin mai încolo. Era Ulrike von Seydlitz-Gabler.

Hartmann murmură ceva de nedeslușit, era clar că nu este prea încîntat. Cu toate acestea, Raymonde îi ceru să nu-și lase prietenii să aștepte. Cînd încercă să obiecteze că cei de la masă nu-i erau prieteni ci simple cunoștințe, Raymonde îi spuse:

— E o fată drăguță și atrăgătoare. Nu cred să existe bărbat care să nu fie atras de ea.

— Prefer să rămîn lîngă tine! declară Rainer Hartmann.

— Nu astăzi, răspunse Raymonde zîmbind. Astăzi nu mă simt prea bine.

Nu-și făcea griji cu privire la afecțiunea lui. Era convinsă că un bărbat care o cunoștea își dădea seama, în brațele unei alte femei, că nimeni în lume nu se putea măsura cu ea.

Rainer Hartmann se duse deci la masa la care stătea Ulrike cu Otto-Otto. Subofițerul urlă cîteva cuvinte de bun venit. Nu putea face altfel din cauza vacarmului orchestrei. În timp ce vorbea își agita brațele ca pe niște aripi.

Ulrike spuse simplu:

— Îmi pare bine că vă văd!

Hartmann n-a mai apucat să-i răspundă. În fața lui se înălța ca un zid un bărbat: Stoß, plutonierul Stoß, vechiul șofer al generalului Tanz. Părea complet schimbat. Cantitatea mare de alcool îl transformase într-un conviv stînjenitor.

— Hartmann! exclamă el. Mai ești încă în viață, nenorocitule! Pentru mine ești un om mort. O grămadă de gunoi. Bălegar, nimic altceva. Bun de îngrășat părăluțe și gura-leului!

Hartmann încercă zadarnic să scape de acest val de injurii. Plutonierul Stoß se îmbătase pentru prima oară după mulți ani. Căci a doua zi va putea și el în sfîrșit să doarmă cît dorește. Ocazia era unică. Va dormi dus! Va hiberna! Lucrul la care visase de ani de zile era pe cale să se îndeplinească, chiar dacă numai pe o perioadă de două,

trei zile. Datorită acestui Hartmann — un idiot sărman, inocent și naiv!

— Tăiați-l de pe listă, preastimată domnișoară! recomandă caporalul Stoß, în timp ce se înclina clătinîndu-se spre Ulrike. Credeți-mă — el, practic, nu mai există, numai că n-o știe. Veniți, acordați-mi un mic dans. Capul sus, micuțo! Eu sînt tare ca fierul. Bunul Hartmann este de pe acum de aruncat la fier vechi.

Hartmann se ridică și se plasă în fața lui Ulrike. El spuse încet dar pătrunzător:

— Vreau să vă atrag atenția, domnule caporal, că această tînără doamnă este fiica generalului von Seydlitz-Gabler.

— Cu atît mai bine! exclamă caporalul Stoß cu entuziasm. Se clătina ca un catarg în vînt. E cea mai bună glumă pe care am auzit-o de multă vreme. Ca un glumeț ce sînt pot doar să-ți spun că dacă domnișoara este fiica generalului-comandant, atunci eu sînt fratele mareșalului Reichului!

— Eu sînt aici ca persoană particulară, domnule caporal, îl avertiză Rainer Hartmann.

— Rahat! zise Stoß. În ceea ce privește viața ta particulară, tu nu mai ai așa ceva!

— Sînteți beat! spuse Hartmann.

— Desigur! exclamă plutonierul Stoß agățîndu-se de spătarul scaunului. Desigur, omule, dar mai sînt și plutonier. Și în această calitate nu pot permite ca un plutonier să fie molestat de un caporal beat. De aceea ordon caporalului să dispară de aici!

— N-aveți dreptul să faceți așa ceva! strigă Ulrike furioasă.

— Nu te amesteca, păpușico, îi ceru plutonierul Stoß privind-o cu dispreț. Este o afacere între bărbați care nu te privește!

Hartmann se puse în gardă din cauza lui Ulrike.

— Domnule plutonier, nu aveți dreptul...

— Gura! Șterge-o imediat de aici și du-te la culcare! E un ordin de serviciu. Mîine ai o zi grea, sînt în măsură s-o spun. Și dacă n-ai dispărut în cinci minute voi chema o patrulă și te voi închide. Ai înțeles?

— Plec, spuse Hartmann roșu de furie, sau poate de rușine. Nu-și putea permite să mai cadă încă o dată în mîinile jandarmeriei. Plec, dar vom mai sta de vorbă!

— Și eu? întrebă Ulrike.

— Dacă vrei, poți să mai rămîi! spuse Stoß făcînd pe generosul.

— Îl voi ruga pe Otto să vă conducă acasă. Hartmann făcu un efort să-și păstreze prestigiul. Încercați, vă rog, să înțelegeți în ce situație mă aflu. Trebuie să plec. Nu-mi rămîne nimic altceva de ales.

— Ne întîlnim mîine, da?

— Poate. Nu știu încă — dar sper.

— Și eu.

— Cele cinci minute aprobate de mine sînt pe trecute, declară Stoß inflexibil. Fie dispari imediat sau dispar eu pentru a telefona după patrulă. Cred că nu vrei să-mi faci asta, și nici păpușii tale.

— Să știți că nu permit astfel de măgării în prezența mea, spuse Ulrike arțăgoasă.

— Nu? Stoß o privi rînjind. Micuța avea temperament, lucru pe care știa să-l aprecieze. Știi ceva, spuse el candid, ai putea sa te plîngi tăticului tău, generalul! Sînt de pe acum curios ce-o să iasă!

Raport parțial

Alte documente

Stenograma unei discuții care a avut loc în timpul anchetei.

Raportul domnului B.

Domnul B. este un fost plutonier din serviciul de contraspionaj al armatei, considerat, pe drept, un specialist al evenimentelor din iulie 1944 din regiunea pariziană.

Din principiu, francezii erau supravegheați de către francezi, nu în ultimul rînd din motive lingvistice. Cum însă germanii întreținеau relații și cu francezii, se întîmpla adesea ca membrii forțelor de ocupație să se afle sub controlul poliției franceze. Serviciile franceze au înregistrat astfel multe convorbiri confidențiale. Printre acestea s-au aflat probabil și conversații în legătură cu conjurația ofițerilor.

Nu l-am văzut decît o dată pe Monsieur Prévert care este mereu citat în legătură cu aceste evenimente. El mi-a făcut o impresie deosebită. La prima vedere nu-ți trezea nici un fel

de încredere. După ce-l auzeai vorbind, îți dădeai seama că era un om deosebit de capabil.

Într-o astfel de meserie, comerțul cu oamenii este un lucru obișnuit. Și aici există legea cererii și ofertei. Se poate presupune că Prévert stăpînea cu măiestrie toate regulile jocului.

În acea epocă, înseși persoanele inițiate nu cunoșteau toate intențiile și tendințele generalului Kahlenberge. Se pare că n-a reușit niciodată să stabilească contacte cu grupul principalilor conspiratori. A lucrat pe cont propriu, organizîndu-și, probabil, propriul său cerc de ofițeri. Este deci foarte dificil de a-ți forma o idee precisă despre acest om.

Întrebarea care se pune nu este de a ști ce valoare a avut generalul Kahlenberge și eventualii săi susținători, ci cît valora el în ochii lui Prévert. Pentru Prévert, patrioții francezi valorau, evident, mult mai mult decît un general german. Pornind de la această constatare ne putem explica tot ceea ce a urmat.

Rolul pe care l-a jucat în această afacere locotent-colonelul Grau nu a putut fi însă complet elucidat. El trecea drept un expert deosebit de talentat în materie de spionaj și de sabotaj. Unele persoane credeau că aparține grupului amiralului Canaris, altele vedeau în el un alt opozant. Poate că era un simplu „outsider". Pe de altă parte, în anumite cercuri de conspiratori, el era considerat o persoană periculoasă, probabil, din cauza faptului că nimeni nu-i putea citi gîndurile și defini intențiile.

Relatarea unui oarecare Jacques Dumaine

Jacques Dumaine, care nu apare în nici o parte a acestui raport a fost în 1944 proprietarul barului Mocambo din Paris. El este astăzi, în timpul anchetei, în 1961, proprietarul restaurantului Les Sables, la nord de La Rochelle, restaurant marcat cu o stea în ghidul Michelin.

Însemnările reproduse mai jos nu sînt decît extrase ale unei conversații care a durat trei ore.

Maître Jacques Dumaine: Barul Mocambo era întotdeauna plin de lume — în majoritate tineri. Ei nu aveau decît o singură dorință: să trăiască! Să uite, să se îmbete și

să iubească, indiferent de ce limbă foloseau sau dacă aveau uniformă sau nu.

...Îmi aduc foarte bine aminte de Hartmann. Dădea întotdeauna impresia că-i este foame, foame de ce? Nu se știe. Franceza lui era execrabilă. Mă dor și acum urechile cînd mă gîndesc la ea. Dar ce înflăcărat era!

Se poate ca simpatia mea pentru el să fi fost condiționată de Raymonde. Mă întreb dacă acest Hartmann și-a dat vreodată seama de atașamentul ei?

...a ținut un discurs în mijlocul localului meu. Aș fi vrut să-l îmbrățișez. Dar n-am mai apucat. Trebuia să servesc. După cîteva minute au dat buzna în local ciracii cu căști de broască țestoasă care l-au și ridicat.

A doua seară, Hartmann se afla din nou printre noi. Cădea întotdeauna în picioare, ca un Hopa-Mitică. Puteai să-i dai în cap și să-i cari la picioare, el nu simțea nimic, rezista tuturor agresiunilor. Cel puțin așa părea.

Ce s-o fi ales de el?

Nota fostului subofițer Engel cu privire la locotonent-colonelul Grau.

Am fost adesea împreună — nu numai cînd mergeam la vînătoare ci și în particular. A vorbit mult cu mine, dar n-am putut niciodată să știu ce gîndea în forul său interior. Uneori, cînd își permitea cîte o remarcă compromițătoare, mă întrebam dacă o face din convingere sau dacă își bătea joc.

Uneori trebuia să danseze concomitent la mai multe nunți — acesta era apanajul meseriei. Unii mai încercau să-și bage nasul în domeniul nostru, ca de exemplu serviciul de siguranță sau Gestapoul. Grau își pierdea o groază de timp ca să scape de acești indivizi inoportuni. Uneori era obligat să recurgă la forță. Astfel serviciul de siguranță susținea că Grau ar fi omorît doi dintre oamenii lor.

Trebuie spus că și serviciile Wehrmachtului din regiunea pariziană vedeau roșu cînd apărea Grau. Mersese pînă acolo încît arestase din pat cîțiva ofițeri superiori. Bineînțeles, cu cea mai perfectă politețe.

4

În acea zi — era 18 iulie 1944 — Parisul strălucea în toată splendoarea mijlocului de vară. Parisul se odihnea asemeni unei femei goale, binevoitoare și pline de temperament, conștientă de frumusețea ei coaptă, dispusă să se scoale pentru a se arunca în brațele unei noi zile aducătoare de plăceri. Cel puțin așa i se păru lui Hartmann Parisul în dimineața acelei zile.

Era posibil să vezi totul și într-o altă lumină: temperatura corespundea sezonului. Cerul era fără nori; circulația normală, normală avînd în vedere că era război. Era Parisul de fiecare zi, din toate timpurile. Fațade nesfîrșite pietrificate în grandoarea lor, cenușii, negre-cenușii, negre. În toate nuanțele imaginabile de la cenușiu la negru. Scufundat într-un somn letargic în căldura apăsătoare a soarelui.

Era ora opt fix. Hartmann stătea lîngă Bentley în fața intrării principale a hotelului Excelsior. Era cuprins de o agitație plină de bucurie. Era sigur că va trăi evenimente neobișnuite. Inaccesibilitatea glacială a generalului Tanz nu-l neliniștea în mod deosebit. Căci chiar și un Tanz, își zicea Hartamnn, va fi sedus mai devreme sau mai tîrziu de farmecul ciudat al acestui oraș.

Un subofițer se apropie de Harrtmann, venind dinspre hotel. Era palid, de parcă i-ar fi fost rău. Ducea o servietă, mai bine spus o transporta cu o deosebită grijă, ca și cum ar fi conținut o bombă gata să explodeze la cea mai mică scuturătură.

Tu ești Hartmann? întrebă subofițerul. Pe mine mă cheamă Kopatzki. Spune-mi pur și simplu Paul. Sînt ordonanța nr. 1 a generalului Tanz, cel puțin pentru moment. Am uitat azi dimineață să scot șireturile din pantofi înainte de a-i curăța. Dacă observă, e vai de mine!

— Îmi pare rău, spuse Hartmann.

— Nu trebuie să-ți pară rău! ripostă subofițerul Kopatzki. Avea figura unui șoricar maltratat, dar șiret ca o vulpe. Ar fi trebuit s-o fac mai devreme. O să mă alunge ca pe un cîine și o să mă pedepsească cu cincisprezece zile de corvoadă la bucătărie. Ce pomană pe capul meu!

Hartmann nu știu ce să-i răspundă. Un singur lucru îi era clar: acest Kopatzki — cu prenumele Paul — nu era ușă de biserică.

— Servieta e pentru mine?

— Ți-ar conveni, nu-i așa? Această servietă aparține generalului. Ea conține rația de mîncare a generalului pentru zilele de concediu.

Paul, subofițerul, îi întinse servieta lui Hartmann. Era făcută din piele de porc de culoare închisă, bine întreținută, strălucind ca o oglindă mată.

— Lustruită cu mîna! spuse Kopatzki cu amăraciune. Ai nevoie zilnic de un sfert de oră ca s-o faci să lucească așa. Dar generalul mai are încă trei la fel.

Hartmann vru să pună mîna pe servietă. Paul o trase repede înapoi. Fața lui exprima consternare.

— Nenorocitule, doar nu vrei să pui mîna pe servietă cu labele tale asudate! N-ai mănuși?

— De ce mănuși? Doar nu sînt vizitiul personal al generalului!

Paul Kopatzki izbucni în rîs; rîsul său era penibil și grosolan, neexprimînd nici măcar o bucurie răutăcioasă.

— În fond, ce-mi pasă mie! Dacă vrei să-ți sapi groapa, n-ai decît. Dar nu pe socoteala mea! De servietă răspund eu pînă cînd vei pleca cu generalul.

De aceea Kopatzki, care purta mănuși, așează cu grijă servieta în Bentley, și anume în spate, pe jos, nu înainte însă de a fi controlat starea de curățenie perfectă a vehiculului.

— Am o fire adaptabilă, spuse el între timp, adeseori nu ai de ales.

Hartmann află că această servietă conținea „răcoritoare": o sticlă de coniac, o sticlă de lichior de ienupăr, apoi un termos cu cafea neagră tare: șaptezeci de boabe la o ceașcă la o temperatură de 40 de grade.

— Un grad în plus sau în minus și generalul îți aruncă fiertura pe cel mai apropiat perete sau în cap!

Mina lui Hartmann trăda neîncrederea în veridicitatea celor afirmate de către subofițer. Acesta zise cu regret:

— Măi, ești căzut din lună!

— Generalul bea?

— Bea de stinge! Dar nu este ușor să-l prinzi asupra faptului. Poate să bea găleți întregi de coniac și să pronunțe totuși cu claritate fiecare cuvînt și să stea drept ca o lumînare. Probabil că bea în fiecare dimineață cîteva baterii. În afară de asta fumează ca un turc, cînd n u-l vede însă nimeni. Nu se jenează însă de cei din imediata lui apropiere.

— La urma urmei are și el nervii lui, spuse Hartmann, încercînd să caute o explicație. Trebuie avut în vedere că a trecut prin multe lucruri îngrozitoare.

— Dar nimeni nu se gîndește prin ce am fost noi obligați să trecem!

Hartmann recurse acum la următorul precept general: „Niciodată dracul nu-i așa de negru cum ți-l închipui!"

Kopatzki gîfîi disprețuitor. Făcu următoarea prezicere:

— În curînd o să-ți frigi botul! Îți spun doar atît: Lustruiește tot ce poate fi lustruit — altminteri o să-ți lustruiască el mutra!

Kopatzki îi dădu sfaturi. Avea de fapt ordin de la locotenent- colonelul Sandauer să dea sfaturi. Și anume:

Nu vorbi niciodată fără să fii întrebat.

Execută fără să crîcnești orice ordin chiar dacă ți se pare fără rost și lipsit de sens.

Folosește fiecare oprire — fie că generalul vrea să viziteze ceva, fie să mănînce sau să se ducă la toaletă — pentru a îndepărta toată murdăria făcută între timp.

Supraveghează scrumierele, planșeul și locurile de șezut.

Nu atinge niciodată obiectele curățate — dacă n-ai mănuși — decît cu ajutorul șervetelor. La nevoie este suficientă și hîrtia.

Răspunde la întrebări cu o voce tare și răspicată, chiar dacă generalul le pune, de obicei, foarte încet. De altfel el nu pune întrebarea decît o singură dată.

Fii atent la culoarea caietelor sale de notițe.

— Omul lui Dumnezeu! exclamă Hartmann plin de înfricoșare. Ce vrei să spui cu „Fii atent la culoarea caietelor sale de notițe"?

— Are două, explică subofițerul pe un ton plin de indulgență. Unul este negru, și nepericulos pentru tine. În el își notează gîndurile. Celălalt e roșu. El servește la notarea omisiunilor, erorilor, a ceea ce ai uitat, a neglijențelor și greșelilor celor din anturajul său. Fiecare observație scrisă este urmată de o pedeapsă. În caz de recidivă urmează agravarea gradată a pedepselor pînă la comandoul special și la mutarea disciplinară pe front. Ultima măsură poate fi o condamnare indirectă la moarte.

— Nu pot să cred așa ceva!

— Atunci ai să te convingi singur.

— Tîmpenii! Hartmann încercă să se autosugestioneze; avea urgentă nevoie de încredere în sine. Pe mine nu mă mai poate uimi nimic. În timpul campaniei din Rusia am petrecut șapte zile în serviciul generalului Schörner. Asta înseamnă ceva! Nimeni nu poate fi mai dificil ca el!

— Schörner, dificil? Subofițerul Kopatzki izbucni din nou în rîs. Schörner e blînd ca un motan în comparație cu Tanz.

— Tanz e și el un om ca toți ceilalți! Dovada? Frecăm țiparul și stăm de vorbă. Mi s-a ordonat să fiu aici la ora opt fix și acum e opt și jumătate. Cred că o astfel de întîrziere este o trăsătură foarte omenească.

Kopatzki clătină îngrijorat din capul lui de cîine boxer.

— Sărman nebun! Tu ai fost chemat aici la ora opt de către Sandauer. Asta numai pentru a te mai putea prelucra încă o dată în liniște, pentru a înțelege cum stau lucrurile. Generalul va veni abia la nouă și atunci la ora fixă. Poți să mă crezi. Acum își ia micul dejun.

Hartmann se dădu cu un pas înapoi de parcă ar fi vrut să pareze o lovitură. Atinse din greșeală cu mîna udă de transpirație o aripă a mașinii. În acel loc apăru o pată umedă întunecată. Cu un gest aproape mecanic își scoase batista și se apucă să lustruiască tabla. Kopatzki rînji plin de înțelegere.

Apoi își făcu apariția locotenet-colonelul Sandauer. Ca și Kopatzki, părea foarte obosit, cenușiu ca ceara și extrem de palid. Ochii săi însă priveau pătrunzător și scrutător prin lentilele groase.

— Aveți mănuși? întrebă el.

— Nu, domnule locotenet-colonel, n-am știut că...

— Kopatzki, fă rost de mănuși. Adresează-te cel mai bine portarului hotelului; te va ajuta.

Subofițerul Kopatzki dispăru grăbit în holul hotelului. Locotenent-colonelul Sandauer însă începu să dea ocol mașinii și lui Hartmann pentru a-i examina mai bine. Astfel se scurseră cîteva minute. Soarele scălda această scenă militară neobișnuită din mijlocul Parisului într-o lumină orbitoare și fierbinte. Rarii trecători își întorceau capul — ceea ce se întîmpla aici se petrecea într-o lume care nu-i interesa.

— Nu-i rău, Hartmann, spuse Sandauer în cele din urmă. Se pare că vă puteți adapta exigențelor. V-ați pregătit bine? Domnul general așteaptă de la dumneavoastră niște propuneri concrete. Se vor vizita numai locurile cele mai importante, dar temeinic.

— Da, domnule locotenent-colonel.

— Și cum am mai spus: nici un fel de morminte sau monumente funerare. Din astea avem și noi destule! Veți evita Domul Invalizilor, Arcul de Triumf, Panteonul. Generalul are nevoie de grandoare și frumusețe pentru a se putea destinde, ați înțeles?

Hartmann avu de suportat și alte sfaturi și instrucțiuni date de Sandauer. Primi apoi de la Kopatzki o pereche de mănuși pe care acesta le obținuse de la portar. Peste cîteva momente se auziră bătăile înfundate ale unui orologiu.

— Ora nouă! spuse Sandauer. Domnul general vine.

Generalul Tanz veni — îmbrăcat într-un costum ușor, gri deschis. Îl purta de parcă ar fi fost o uniformă. Ochii lui priveau în sus, spre soare. În clipa următoare își coborî privirea spre Hartmann scrutîndu-l cu rapiditatea unui pilot de vînătoare. Apoi veni rîndul Bentleyului. Generalul înaintă cu un pas măsurat spre mașină.

Hartmann deschise portiera din spate. Generalul rămase trei secunde pe loc pentru a verifica curățenia din interiorul mașinii. Cei trei sateliți ai săi — Sandauer, Kopatzki, Hartmann — încremeniți ca niște statui, nu-l lăsară din ochi.

Dar generalul intră în mașină fără să spună nici un cuvînt. Se așeză pe bancheta din spate, neatingînd aproape perna. Stătea drept și țeapăn ca o lumînare. Se uita înainte, prin parbriz spre coloana din Place Vendôme. S-ar fi putut să-i placă deoarece emana forță și grandoare. Metal întunecat, strălucitor. O coloană a victoriei.

— Pentru început, un tur al orașului, zise generalul cu o voce înceată dar nu nemulțumită.

Dar înainte ca Hartmann să fi pornit motorul, generalul îi spuse lui Sandauer fără să-și întoarcă privirea:

— Îl veți înlocui pe subofițerul Kopatzki. Mi-a murdărit șireturile cu cremă de ghete. Paisprezece zile de corvoadă la bucătărie.

— La ordinele dumneavoastră, domnule general! spuse Sandauer pe un ton indiferent.

— Plecarea! comandă generalul.

Generalul Kahlenberge nu se dădea înapoi de la nici un sacrificiu, cînd i se dădea ocazia să-l prelucreze sistematic pe comandantul lui. Acceptă chiar și invitația la masă a doamnei Wilhelmine. Singurul obiectiv care-l interesa în aceste zile era întărirea rețelei sale subversive formate din ofițeri și realizarea contactului cu nucleul conspiratorilor.

Momentul decisiv părea să se apropie cu viteza vîntului. Dar von Seydlitz-Gabler nu-și spusese încă părerea pe șleau. Nu el ca persoană ar fi fost atît de important, ci numele lui avînd în vedere rangul și funcțiile sale. Acțiunea propriu-zisă va fi dusă la bun sfîrșit, ca de obicei, de ofițeri de stat-major inteligenți și dornici de acțiune. Dar generalul-comandant era tot atît de greu de prins ca o bucată alunecoasă de săpun pe care vrei s-o apuci cu mîinile ude.

— Conferințele și întrevederile se succed, povesti Kahlenberge. Mai multe planuri au fost elaborate deja în cele mai mici detalii.

— Nici nu te poți aștepta la altceva din partea ofițerilor de stat-major, zise von Seydlitz-Gabler evitînd cu eleganță răspunsul direct. Nu întrebă despre ce convorbiri fusese vorba, și nici nu-și exprimă dorința de a i se comunica planurile. Dădea impresia că ar fi de acord sau cel puțin ar tolera toate acestea, evitînd însă să ia o atitudine.

— Și feldmareșalul Rommel a fost cîștigat definitiv pentru cauza noastră.

— Un soldat de mare valoare, fu imediat de acord von Seydlitz-Gabler, deși e greu de văzut în el un mare conducător de armată. Trebuie totuși să-i recunoști meritele din campania din Africa.

Devenea din ce în ce mai greu, chiar și pentru șeful statului-major, de a vorbi între patru ochi cu generalul-comandant. În majoritatea cazurilor era de față Neumaier. Sau subofițerul Lehmann, ordonanța, își făcea de lucru prin încăpere. În timpul deplasării spre hotelul Excelsior șoferul supraveghea scena din spatele volanului său ca o broască țestoasă echipată cu urechi-radar.

La hotel, Wilhelmine nu-și slăbi nici o clipă bărbatul din ochi în timp ce Kahlenberge expunea situația. Dar Kahlenberge se feri să facă și cea mai mică aluzie la conspirație în prezența ei. Ea era femeie și prefera o viață sigură.

Se ivi însă și unul din acele rare momente favorabile — iar Kahlenberge îl folosi pe deplin. Între desertul care se lua în restaurantul hotelului și cafeaua care urma să fie servită în apartamentul doamnei general, cei doi generali au avut ocazia să fie singuri pe coridor timp de cîteva minute.

În timp ce mergeau cot la cot, Kahlenberge spuse pe un ton provocator, dur și răspicat:

— Acest individ va trebui ucis!

Von Seydlitz-Gabler nu manifestă nici cea mai mică emoție, deși știa foarte bine ce personaj era vizat prin „acest individ" — Hitler, bineînțeles. Se stăpîni exemplar și spuse:

— Să mergem să ne bem cafeaua. Ne va face bine.

La cafea fusese învitată și Ulrike, care nu participase la dejun. Căci doamna Wilhelmine profita de ocaziile oficiale pentru a se pune la punct cu afacerile celor doi generali, de astă dată fiind vorba de probleme de serviciu. Ea avea obiceiul să se intereseze în cele mai mici amănunte de tot ce se întîmpla în corpul de armată al soțului ei. Pentru discuția neoficială, lejeră, alesese un subiect deosebit, drag sufletului ei: generalul Tanz.

— Este oare îngrijit cum trebuie? a vrut să știe ea la începutul discuției.

Această întrebare era adresată — ca de altfel toate întrebările importante — în mod deosebit lui Kahlenberge, care îi răspunse:

— Totul a fost pregătit cu cea mai mare grijă. Un bărbat care pare să răspundă exigențelor a fost însărcinat să-i servească ca ghid. Generalul Tanz va fi foarte ocupat, de dimineață pînă seara, acesta fiind lucrul cel mai important.

— Esențialul, îl corectă doamna Wilhelmine cu o voce blîndă, este ca generalul să petreacă cîteva zile plăcute și relaxante. Nimeni nu le merită mai mult ca el!

— Și nimeni nu are mai multă nevoie de relaxare ca el, adăugă Kahlenberge.

— Se spune că bea pe ascuns, afirmă Ulrike.

— Cine ți-a spus? întrebă doamna Wilhelmine cu severitate.

— Mi-a spus cineva!

— Cine este acel „cineva"?

— Un tip oarecare.

— Ar fi bine, Ulrike, să nu te intereseze ce spune oricine. Doamna Wilhelmine îi aruncă lui Ulrike o privire plină de reproș. Un om de caracter urăște calomniile. Privirea ei scormonitoare se ațintì acum asupra lui Kahlenberge. N-am dreptate? întrebă ea.

— Aveți perfectă dreptate! afirmă Kahlenberge cu promptitudine. Apoi adăugă următoarele explicații: Un general nu bea din principiu, el ia, din cînd în cînd, un pahar. Toți generalii practică, într-o măsură mai mare sau mai mică, acest obicei. Acest lucru nu poate fi evitat în război datorită tensiunii nervoase, oboselii, vicisitudinilor, etc.

— Nu văd de ce un general n-ar lua din cînd în cînd un păhărel, sublinie Wilhelmine, cu condiția însă, să ai un stomac sănătos. Din păcate, Herbert, nu e cazul tău. Dar dumneata, dragă Kahlenberge?

Conversația luă astfel o turnură lejeră și degajată. Doamna Wilhelmine o domina în întregime. Ea îi atribui lui Tanz toate calitățile posibile, lăudîndu-l peste măsură. Obiectivul acestei tactici nu scăpă nimănui.

— Intenționez să-l invit pe domnul Tanz la cină. Nu te bucuri, Ulrike?

— Nu! răspunse laconic fiica denaturată a generalului.

Doamna Wilhelmine consideră această reacție ca pe o glumă.

Von Seydlitz-Gabler invocă eticheta socială, obligațiile ospitalității. Numai Kahlenberge bănuia motivele ascunse ale aversiunii lui Ulrike față de Tanz, motive care puteau fi folosite cu abilitate în anumite circumstanțe.

— Aveți motive speciale să vă plîngeți de generalul Tanz? o întrebă el pe un ton politicos.

— Oamenii generalului Tanz nu au nici un fel de maniere. Sînt niște tipi grosolani, insolenți și obraznici. Este semnificativ, nu-i așa?

Kahlenberge urmări deîndată același scop.

— Vorbiți în general, stimată domnișoară? Sau aveți un motiv concret?

— Îl cunoașteți pe plutonierul Stoß?

— Ce înseamnă asta? Doamna Wilhelmine încercă să întrerupă firul discuției. Domnul Kahlenberge are cu totul alte griji pentru a se mai ocupa de un plutonier oarecare!

— Un oarecare plutonier Stoß, spuse Kahlenberge foarte politicos, este, dacă nu mă înșel, șoferul preferat al generalului Tanz.

— Ce comportare tipică! exclamă Ulrike.

Contribuția ei belicoasă la această discuție în jurul ceștii de cafea avea un motiv real. Dorea cu ardoare să fie exclusă de la cina în perspectivă. Căci numai astfel s-ar fi putut duce la barul Mocambo unde se găseau interesele ei particulare.

Dar doamna Wilhelmine nu se preta la astfel de manevre. Cînd vedea că iese fum de undeva ținea neapărat să vadă și focul.

— Ulrike, întrebă ea pe un ton sever, cum ai ajuns să faci cunoștință cu astfel de oameni? Unde, cînd și cum a putut avea loc o astfel de întîlnire? Te rog să-mi răspunzi la această întrebare.

Ulrike refuză orice răspuns.Von Seydlitz-Gabler făcu apel la încrederea pe care fiica lor trebuia s-o aibă în părinți. În acest timp, Kahlenberge își sorbea cu voluptate cafeaua. Peste ceașca de cafea, îi aruncă lui Ulrike o ocheadă amuzată.

Fiica generalului perseveră în mutenia ei. Orice altă informație ar fi putut avea consecințe dezastruoase. Dacă mama ei ar fi aflat că ea își petrecea timpul printre soldații de trupă și pe deasupra în localuri dubioase, zilele ei la Paris ar fi fost numărate. O aștepta, atunci, Allenstein în Prusia Orintală sau Stargard în Pomerania sau Chemnitz în Saxonia sau oricare altă localitate de provincie. N-ar fi trebuit să dea nici un indiciu.

— Oricum, avem un nume, spuse doamna Wilhelmine. Este totuși un punct de sprijin. Pot să vă rog, Kahlenberge, să faceți niște cercetări discrete, care mi se par indispensabile?

— Întotdeauna la ordinele dumneavoastră, doamnă, o asigură Kahlenberge grăbit, fără a ezita nici o secundă. Cu toate că generalul și cu mine va trebui să luăm în zilele următoare niște măsuri foarte grave, voi găsi cu siguranță timp să vă îndeplinesc dorința, stimată doamnă. Puteți conta pe mine!

Caporalul Hartmann îl plimbă pe generalul Tanz prin Paris. Primise următorul ordin: Turul orașului cu viteza maximă de 50 km pe oră. La trecerea prin fața monumentelor și a curiozităților viteza se va reduce la 30 km pe oră. Comentariu succint al celor văzute.

Hartmann își pusese instinctiv ambele mîini, înmănușate în mănușile gri-alburii ale portarului de la Excelsior, pe volan. Își ținea capul ușor înclinat spre spate pentru a nu-i scăpa nici o comandă a generalului.

Dar generalul nu spuse nici un cuvînt timp de o oră. Hartmann auzi niște zgomote, dar nu îndrăzni să întoarcă măcar un pic capul. Motorul Bentleyului era la fel de silențios ca mecanismul unui ceas.

Zgomotele provocate de general erau următoarele: zăngănitul unui pahar, destupatul unei sticle, gîlgîitul unui lichid, zgomotul aspru provocat de aprinderea unui chibrit. Nimic altceva. Generalul nu părea a se fi mișcat în decursul acestei activități.

Hartmann luase drept punct de plecare al turului său Île de la Cité. Se îndepărtase de el în spirală cuprinzînd în circuitul său principalele curiozități din centrul Parisului. Spunea numele lor, explicîndu-le în cîteva cuvinte. Nu știa însă dacă generalul îl ascultă sau nu.

La o curbă, Hartmann privi lateral în oglinda retrovizoare: Tanz avea aceeași ținută ca la începutul deplasării cu singura diferență că în mîna stîngă avea o țigară, iar în cea dreaptă un pahar aproape plin. Lichidul avea reflexe maronii, deci era coniac. Un rictus bizar contracta din cînd în cînd figura sculpturală a generalului, de parcă ar fi fost străbătut de șocuri electrice. Partea dreaptă a feței era străbătută de riduri adînci, de la colțul gurii pînă la ureche. Fruntea însă era netedă și strălucitoare ca tăblia unei mese bine lăcuite.

— Stop! spuse generalul.

Hartamnn apăsă cu grijă pe pedala de frînă, îndreptînd mașina cît mai la dreapta, după care opri. Aștepta alte ordine. Se aflau aproape în mijlocul podului Alexandre III. Sub ei, Sena curgea încet cu reflexele ei gri-argintii.

— Să trecem acum în revistă în amănunțime curiozitățile principale ale orașului, spuse generalul Tanz. Faceți propuneri, Hartmann!

Hartmann se aștepta la un astfel de ordin. El spuse fără ezitare:

— În timpul dimineții Notre-Dame. Masa de prînz la Quasimodo. La începutul după-amiezii tablourile din Luvru.

— Fără șunci bătrîne, i-o tăie generalul.

— Vreau să vă propun impresioniștii de la Luvru. Apoi o excursie la Versailles, palatul, scările exterioare, grădinile.

— De acord! spuse generalul.

Hartmann traversă podul Alexandre, merse de-a lungul Senei în direcția Notre-Dame. Bentleyul se opri în piața din fața catedralei. Hartmann sări din mașină, o înconjură, și deschise portiera din spate dreapta. Generalul coborî fără grabă.

— Datele cele mai importante! ordonă generalul.

Hartmann își recită lecția bine învățată: catedrala Notre-Dame. Construită între 1163-1330. Numele genialului constructor a rămas necunoscut. Suprafață construită 5500 de metri pătrați, lungimea în interior 130 de metri. În fața unei coloane din absidă o statuie a Fecioarei Maria din secolul XIV, numită Notre-Dame de Paris. În tezaur relicve: lemn din crucea Mîntuitorului și o parte a coroanei de spini.

— Bine, spuse generalul. Așteptați-mă aici!

Generalul se îndreptă spre catedrală. Costumul său gri-deschis nu făcea pliuri. Ținuta țeapănă, decorativă, a corpului său era plină de demnitate.

Hartmann se sprijini obosit de Bentley. Generalul Tanz nu făcuse nici un fel de observație, nici un fel de gest care ar fi putut fi interpretat într-un fel oarecare. Era imposibil să-i ghicești sentimentele.

Privi în mașină, acolo unde șezuse Tanz. Văzu cenușă și multe mucuri de țigări. Hartmann își aduse aminte de ce-i spusese subofițerul Kopatzki, care pînă azi de dimineață fusese ordonanța nr. 1 a generalului, și anume: Curățenia mai presus de orice!

Luă deci din portbagaj o perie și un făraș — mama lui folosea astfel de instrumente pentru a înlătura fărîmiturile de prăjitură de pe masă. Se apucă de curățat sistematic partea din spate a mașinii. Apoi curăță cu unul din șervete, paharul folosit pentru băutul coniacului. Lustrui de asemenea pielea pernelor, mînerele și ferestrele.

După ce făcu toate acestea intră și el în catedrală. Și acolo îl văzu pe general care părea cufundat în contemplarea lucrării *Travaux des Mois*, imagini ale vieții cotidiene din secolul XIII.

Cuprins de emoție, caporalul Hartmann cugetă: „Iată un om de acțiune al vremurilor noastre fascinat de operele de artă nemuritoare. Încearcă să uite realitatea penibilă și chinuitoare care îl înconjoară. Eu însă sînt alesul care să-l duc să vadă astfel de opere! Ce datorie nobilă și utilă!“ Brusc, își aduse aminte că uitase să golească scrumiera din partea din spate a mașinii. Uitase s-o curețe. Plecă grăbit să repare această omisiune.

După o oră și douăzeci de minute își făcu apariția generalul Tanz. Se îndreptă spre Bentley și spre Hartmann ca și cum i-ar fi văzut pentru prima oară. Apoi se opri. După cinci sau șase secunde începu să înconjoare mașina — o singură dată. Dar nimic nu scăpă ochilor lui sfredelitori.

— Scrumiera, spuse el.

Hartmann îi prezentă scrumiera — era curată. Generalul Tanz dădu din cap satisfăcut. Ridică apoi covorașul de la picioarele locului său — și acolo totul era curat.

— Mîinile dumneavoastră! zise Tanz. Hartmann i le arătă, după ce-și scoase mănușile de portar. Generalul nu avu nimic de obiectat.

— Pauză de prînz! anunță generalul.

Caporalul Hartmann își conduse generalul la restaurantul Quasimodo care se afla la o distanță de circa două sute de metri. Specialitatea casei era rață cu portocale, iar ca băutură,conform obicieului, șampanie. Tanz mîncă și bău.

Între timp, Hartmann lustrui blocul motor. Își mîncă sandviciul cu friptura de pui rece și bău apă minerală. În timpul acestei pauze de timp a consumat două cîrpe și o legătură de cîlți.

La două și ceva generalul se afla din nou lîngă Hartmann și Bentley. Zîmbetul lui tainic arăta că-i plăcuse mîncarea bine stropită cu șampanie.

— Deschideți capota, ordonă el.

Hartmann execută ordinul. Generalul se aplecă imperceptibil spre motor și scoase din buzunarul stîng al costumului său gri-perle o batistă de un alb imaculat. Cu ea frecă zona delcoului. Albul imaculat al batistei nu rezistă la acest tratament.

— Nu-mi place, spuse generalul, să-mi murdăresc batistele cu murdăria pe care subordonații mei n-o curăță! Acesta este primul avertisment pe care-l capeți! Te sfătuiesc să nu ajungi la al doilea. Care este următorul punct al programului nostru?

— Impresioniștii de la Luvru, domnule general!

— Dă-i drumul!

Tanz se strecură vizibil mulțumit pe locul din spate al automobilului. Spuse:

— Nu doresc să fiu numit în prezența unei terțe persoane „domnule general" în timpul excursiei noastre. Plimbarea noastră are un caracter strict privat. Să nu uitați acest lucru!

Hartmann frînă Bentleyul în Place de la Concorde, unde la marginea parcului Tuileries, lîngă Luvru, se afla pavilionul care adăpostea impresioniștii. Pavilionul avea un nume ciudat: Jeu de Paume.

— Aici se află, explică Hartmann cu entuziasm, aproape toate marile opere de artă pe care Franța le-a dăruit omenirii în ultimii o sută de ani, începînd cu

Monet, Manet și Cézanne, van Gogh, Renoir și Gauguin fără a mai vorbi de Degas, Toulouse-Lautrec, Vameșul Rousseau.

Tanz stătea în fața tablourilor cerînd lui Hartmann să i le explice. Caporalul se execută, explicîndu-i totul în cuvinte frumoase din care străbătea însă un entuziasm reținut. El vorbi cu voce scăzută despre forța explozivă a lui Van Gogh, despre luminozitatea culorilor lui Renoir, despre forțele naturii pe care Cézanne le-a prins în operele sale. Tanz asculta cu atenție. Repeta chiar, în surdină, o explicație sau alta pentru că i se părea esențială, Degas, Edgar, *Femeie pieptănîndu-se,* pastel 80 x 57.

Se opri în fața fiecărui tablou ca și cum cineva i-ar fi dat de rezolvat o problemă de aritmetică. Aveai impresia că-și împarte timpul cu exactitate. Vizionarea fiecărui tablou îi lua același număr de secunde. Tanz nu prefera, dar nici nu neglija pe nimeni. Aveai impresia că trece în revistă un regiment de gardă. Hartmann, în spatele lui, răsfoia catalogul murmurînd date, cifre, nume.

Un singur tablou îi reținu însă atenția generalului ceva mai mult: Vincent van Gogh, *Autoportret 1889,* ulei, 65 x 54 — numit uneori și „Vincent pe un fundal de flăcări".

Descrierea din catalog: „Plin de tensiune interioară, stă mărturie pentru efortul disperat al lui Vincent de a-și stăpîni focul interior care-l devoră. Este expresia echilibrului suprem la marginea prăpastiei".

Hartmann se mulțumi doar cu cititul comentariilor succinte ale catalogului. Nu avea timp să spună mai multe. Și de astă dată dori să treacă mecanic mai departe la tabloul următor. Dar generalul Tanz zăbovi mai mult timp decît de obicei în fața lui „Vincent pe un fundal de flăcări". Privi hipnotizat tabloul sau, poate, privea doar fix înainte. Tabloul fiind la nivelul ochilor lui, îl cuprindea și pe el implicit cu privirea.

Hartmann se apropie de el cu prudența cuvenită. Văzu cum brațul drept al generalului fu cuprins de mișcări sacadate. Mîna crispată ca o gheară se abătu asupra frunții lui, strîngînd-o într-un cerc de fier. Generalul — pînă atunci o construcție din oțel cenușiu și rectiliniu — părea să-și piardă echilibrul, începînd să se clatine. Hartmann se repezi spre el și nu ezită să-l ajute

apucîndu-l cu fermitate de brațul stîng. El simți mușchii încordați sub degetele sale. În același moment, mușchii s-au întins, brațul prins devenind un fel de bielă care printr-o mișcare mecanică îl împinse pe Hartmann cu brutalitate. Caporalul se clătină pe picioare. În ochii săi de copil se putea citi uimirea și perplexitatea. Nu putea înțelege ce se petrece.

În fața lui stătea generalul, așa cum îl văzuse pentru prima oară pe un cîmp de luptă din Rusia — o stîncă inaccesibilă. Ochii săi aveau răceala încremenită a unui șarpe. Generalul murmură abia perceptibil:

— Cum ați îndrăznit să mă atingeți!

— Iertați-mă, domnule general, dar m-am gîndit că....

— Nu se atinge un general!

Tanz îi întoarse spatele, îndreptîndu-se spre tabloul următor. Hartmann îl urmă. Creierul lui părea golit. Era însă în stare să mai citească din catalog.

Generalul păși înaintea lui ca și cum acel moment de slăbiciune n-ar fi existat vreodată. Privi, fără să reacționeze în vreun fel, tablou după tablou; în fața unuia singur trecu fără să se oprească după ce-i aruncă o privire scurtă. Era *Femei scăldîndu-se* al lui Renoir, acea simfonie colosală a culorilor formată din tonurile rozalii și ametitoare ale carnației femeii. Atitudinea generalului deveni și mai rigidă.

Ca încheiere, generalul își alese în holul de la intrare o serie de cărți poștale. El făcu acest lucru foarte sistematic, alegerea lui neoglindind nici o preferință pentru un pictor oarecare. Tanz dorea să-și procure un evantai cît mai complet posibil. Înainte de a-și pune cărțile poștale cu grijă în portofel, el îi ordonă lui Hartmann să le plătească.

Punctul următor al programului era Versailles. Traversă distrat și rapid palatul, aproape cu dispreț. Părea dezgustat de luxul și splendoarea emanată din fiecare colțișor. Grădinile îi plăcură mai mult. Probabil că acurateța lor decorativă îl duccau cu gîndul la planuri de organizare pregătite cu grijă. Marea scară exterioară îi captă întreaga atenție. Generalul o urcă și o coborî de două ori, cu pași măsurați, de parcă ar fi vrut s-o ia în posesie.

La orele 19 programul de vizitare al zilei se terminase. Hartmann se întoarse cu Bentleyul la hotelul Excelsior, sări din mașină și deschise generalului portiera.

— Sînt mulțumit! remarcă generalul, ceea ce reprezenta o înaltă apreciere din partea lui. Să-i telefonați peste o jumătate de oră colonelului Sandauer care vă va da instrucțiunile următoare. Între timp vă rog să vă ocupați de mașină!

Generalul intră în hotel. Hartmann se duse cu mașina într-o stradă alăturată unde se afla un garaj la dispoziția Wehrmachtului. Acolo, se apucă să facă curățenie în Bentley. Dădu astfel peste servieta generalului. O deschise pentru a vedea ce conține.

Ea conținea două cutii de țigări goale, fiecare conținînd douăzeci și patru de țigări, și o sticlă de coniac, goală și ea.

Se întîlniră într-unul din separeurile de la etajul întîi. Restaurantul situat pe Quai des Grands Augustins era celebru — și nu numai pentru prețurile sale pipărate. Vestitul Poulet Docteur servit de această casă era inegalabil; același lucru se putea afirma și despre Crêpes Mona.

Și care din noi plătește nota? întrebă locotenent-colonelul Grau.

— Vă aflați la Paris, spuse Monsieuer Prévert cu vocea lui de băutor de absint. Considerați-vă, cel puțin în cazul de față, musafirul meu.

Au început masa cu languste stropite cu Chablis. Monsieur Prévert avea, după cum spunea, onoarea de a fi prietenul personal al bucătarului-șef, lucru care putu fi remarcat nu numai la nota de plată, ci mai ales la mîncare. Au fost serviți cu cele mai bune bucate și cu cele mai alese vinuri.

De astă dată se întîlniseră pe un teren neutru. Un intermezzo comic precedase întîlnirea. După stabilirea locului și a orei întîlnirii, amîndoi trimiseseră la fața locului un agent însărcinat cu controlul pereților pentru a depista eventualele microfoane ascunse. Aceștia se întîlniră nas în nas, se mirară unul de celălalt și ajunseră repede la următoarea concluzie: Dacă ambele părți se tem de același lucru, înseamnă, de fapt, că nu a existat nici un fel de temei pentru teamă.

— Nu aveți încredere în mine? întrebă Grau vesel.

— Sînt, de altfel ca și dumneavoastră, precaut. Prévert își desfăcu atent langusta. În astfel de vremuri nu poți fi suficient de prevăzător. Ca să vă spun adevărul, domnule Grau, nu pot nici măcar să-mi permit ca discuțiile mele să fie ascultate de oamenii mei.

— Nici eu, spuse Grau.

El privi marea oglindă care acoperea aproape în întregime peretele sălii, între două perdele de damasc prăpădite. Pe oglindă erau scrijelite numeroase cifre și inițiale. Nenumărate fete încîntătoare și-au imortalizat probabil, în decursul deceniilor, datele serilor pline de plăceri petrecute aici, gravîndu-le cu diamantele inelelor lor. Separeurile, așa-numitele salons particulières, erau destinate mai ales perechilor de îndrăgostiți. Dar și afacerea care-i reunea pe cei doi bărbați în acea seară cerea o discreție deplină.

— Ce puteți să-mi livrați? dori Grau să știe.

Monsieur Prévert dădu din cap, înclinîndu-se parcă în fața paharului său de Chablis.

— Doi generali, un colonel și un năvod plin de peștișori!

— Se numără și Kahlenberge printre ei?

Monsieur Prévert dădu din nou din cap afirmativ. Ochii lui se umplură de tristețe. Suferea că bucatele alese erau profanate de astfel de discuții care ar fi fost mai adecvate la cafea.

Grau continuă să insiste:

— Ce fel de delicte?

— Ceea ce se numește la dumneavoastră „înaltă trădare".

— Nimic altceva? Sînt dezamăgit. Nu aveți nimic neobișnuit, nelalocul lui? De exemplu, o crimă frumoasă sau ceva asemănător?

— Ei bine, răspunse Monsieur Prévert, fără să bănuiască unde voia să ajungă Grau, poate o înaltă trădare însoțită pe pregătirea unui asasinat — sau cel puțin complicitate. V-ar conveni mai mult această formulare?

Grau se încruntă, întinse mîna după pahar și-l bău grăbit.

— Aveți documentele corespunzătoare la dumneavoastră?

Monsieur Prévert dădu iarăși din cap, asemeni unui bijutier care vrea să confirme dorința specială a clientului său. Apoi sună. Se putea servi felul doi. Bucătarul-șef îi recomandase Canard Colette — recomandările lui fiind pentru prietenii săi lege. Ca băutură servi un Chateau Lafitte din 1908. Prévert mirosi paharul cu prețiosul lichid de Burgundia. Chipul său oglindea amintirile plăcute legate de această licoare.

Acest ceremonial nu-l împiedică însă pe Grau, după ce fusese servit, să se intereseze insistent de documentele promise.

— Le-am adus cu mine. Prévert își tranșă rața cu reculegere. Și cum stăm cu lista mea?

— O accept. Am făcut deja demersurile necesare. Cînd apăru ospătarul, un domn bătrîn cu prestanța unui prim-ministru la pensie, spuse: Un oarecare domn Engel ia masa jos în restaurant — vă rog să-l chemați la mine.

Engel se prezentă deîndată; era rozaliu și vesel ca un îngeraș. Zîmbetul lui strălucitor era molipsitor.

— Primele trei nume de pe listă, ordonă Grau. La timpul prevăzut și la locul stabilit.

— Se face! exclamă Engel ca și cum ar fi fost vorba de o plăcută tranzacție comercială. Își umflă obrajii și nimeni nu s-ar fi mirat dacă ar fi părăsit încăperea fluierînd.

Monsieur Prévert își desprinse privirea de pe rață, a cărei pieliță aurie avea culoarea frunzelor de rododendron după primul îngheț, și se uită la Grau cu ochii săi melancolici.

— Sper să nu ne înțelegem greșit. Eu vă voi preda de îndată materialele dorite. Este vorba de probe indubitabile. Ce se va întîmpla însă cu acest material dacă nu o să-l puteți folosi sau nu o să doriți s-o faceți?

Grau își puse pe masă furculița și cuțitul.

— Ce vă face să credeți asta?

— Pentru că nu sînteți un nazist. Monsieur Prévert făcu această constatare cu toată naturalețea, ca și cum ar fi spus de exemplu că bucătarul-șef al acestui local este un maestru în meseria lui. Dar asta nu e tot! Dumneavoastră puneți preț pe demascarea unor ofițeri superiori, pe scoaterea lor din circuit. De ce?

— Să servească felul următor! spuse Grau.

Din nou se instală tăcerea. Lampadarele se reflectau strălucitoare în oglinzile vechi. Ospătarul care-i servea părea să anunțe, asemeni unui profet, sfîrșitul lumii. Lambriurile întunecate care auziseră atît șoapte pline de gingășie, cît și rîsete fericite, îi învăluiau și pe acești vînători de oameni cu îngăduința lor plină de răbdare.

— Ce vă pot oferi cu documentele mele, spuse Prévert scoțînd din buzunarul de la piept o legătură de notițe, este o conspirație a generalilor și ofițerilor împotriva lui Hitler. Ei au manifestat indubitabil intenția de a-l înlătura, dacă acesta este lucrul pe care doriți să-l auziți!

Grau întinse mîna după documente, le luă și începu să le răsfoiască cu nerăbdare. Parcurse cu privirea foile, reținînd esențialul. Fața i se îmbujoră de emoție.

— Înțelegerea e înțelegere! spuse el cu hotărîre. Eu vă voi livra trei din oamenii dumneavoastră. Puteți să faceți cu ei ce doriți. Același lucru este valabil și pentru mine. Și dumneavoastră îmi livrați trei oameni, iar eu voi face cu ei ceea ce vreau — în cazul că voi acționa într-un fel.

— Acum să bem un pahar de șampanie! propuse Prévert. Am dat dispoziție să pună o sticlă la gheață; este un Mumm Rosé din 1933... sper sa vă placă.

A fost servită șampania. Au închinat în sănătatea lor. A fost un moment solemn. Un pact neobișnuit fusese pecetluit. Își goliră paharele pînă la fund.

— Noi doi sîntem poate cei mai diferiți oameni din lume, spuse apoi Grau. Cu toate acestea am senzația că sîntem frați.

— Ce poate fi mai natural! Există o fraternitate care nu este condiționată de legăturile de sînge și care nu are nimic de-a face cu spiritul de turmă al celor aduși la același numitor — fraternitatea realiștilor.

— Poporul meu, continuă Grau după cel de-al treilea pahar de rosé care-l pătrunse asemeni ploii de primăvară, mă refer mai degrabă la poporul căruia îi aparțin, se află într-o stare de beție prelungită provocată de cantitățile nemăsurate de bere tare și de șnaps ordinar îngurgitate. Beția i-a atins însă, spre oroarea mea, și părți importante, acelea care, prin definiție, își păstrează sîngele rece în orice situație.

— Vorbiți de generali!

— Așa-numiți generali! exclamă Grau fără nici un fel de reținere. Își închipuie că știu ce înseamnă tradiția prusaco-germană! Dar mulți dintre ei sînt săraci cu duhul și mincinoși, lăsînd milioane de soldați să creadă că Hitler întruchipează această tradiție. Însă au devenit lachei și lingăi.

— Un general nu-i mare lucru! Există cîteva mii. Vă așteptați cumva numai la genii și eroi?

— Există generali care se comportă ca o cireadă de vite. Pot fi mînați în toate punctele cardinale. Dacă evadează vreunul — de exemplu Beck sau Hoeppner — se îmbulzesc cu zecile să-i ia locul. Nimic nu este mai ușor în zilele noastre în Germania decît să înlocuiești un general. Stau drepți în fața unui șobolan împuțit, se lasă împroșcați cu noroi și spun: „Să trăiți! La ordinele dumneavoastră!" Este dezgustător!

Monsieur Prévert era ocupat cu platoul de brînzeturi. Atenția lui părea captată de o bucată de brînză de oaie cu un miros penetrant, aspru, din regiunea la sud de Pau. El spuse cu o voce reținută:

— Nu vă impresionează totuși faptul că există încă niște generali care sînt hotărîți să meargă pînă la capăt?

— E prea tîrziu! murmură Grau sprijinindu-se obosit de spătarul scaunului. A-l omorî acum pe Hitler e ca și cum ai ucide un cadavru. Căci înfrîngerea lui este pecetluită. Rezistența ofițerilor ar fi fost o faptă istorică dacă ar fi avut loc în urmă cu trei ani, să zicem chiar doi. Acum ea nu este decît un act de legitimă apărare.

— Dar îi veți susține? și fără a aștepta un răspuns, Prévert continuă: Oricare ar fi decizia dumneavoastră, nu trebuie să uitați niciodată că există foarte puține lucruri în această lume tristă pentru care merită să mori — dar infinit mai multe lucruri pentru care trebuie să trăiești!

Caporalul Rainer Hartmann îi telefonă locotenent-colonelului Sandauer la ora stabilită. Spera să nu-l găsească la biroul lui sau ca acesta să nu fie dispus să discute la telefon cu un caporal. În realitate Sandauer părea să aștepte cu nerăbdare telefonul lui.

— Hartmann, spuse Sandauer fără nici un fel de introducere, domnul general este mulțumit de dumneata.

Vă rog să considerați acest lucru ca pe o distincție deosebită!

Aceste cuvinte avură darul să impresioneze și pe un om ca Hartmann. Se simți onorat și mîndru. Hartmann omisese însă un mic amănunt: aceste cuvinte de recunoaștere a meritelor sale nu fuseseră spuse de Tanz, ci de Sandauer. Sandauer știa însă foarte bine cînd un angrenaj avea nevoie de ulei.

— Domnul general Tanz, continuă Sandauer ca și cum ar citi un text scris, dorește ca dumneavoastră, pe lîngă misiunea de șofer, și îmi permit să spun și cea de ghid, să preluați și funcțiile ordonanței nr. 1. Aceasta presupune o încredere deosebită din partea lui. Sper că veți ști s-o onorați. Unitatea dumneavoastră a fost informată. Generalul Kahlenberge și-a dat personal acordul.

Hartmann nu remarcă zgomotele de pe linia telefonică, pierduse orice contact cu realitatea înconjurătoare, concentrîndu-se numai asupra vocii neînsufletite de gramofon care-i răsuna în ureche. Înregistră instrucțiunile și ordinele fără a mai avea timp să reflecteze asupra lor. Avea senzația că plutește pe apele învolburate ale unui fluviu, pe o plută sau poate agățat de un colac de salvare, nici el nu știa...

Sandauer continuă: Pentru a putea fi în orice moment la dispoziția domnului general Tanz, veți locui la hotelul Excelsior. Vi s-a reținut deja o cameră. Portarul vă va da toate informațiile necesare. Vă veți muta imediat acolo. De la orele 20 la 22 domnul general Tanz va lua cina împreună cu domnul general von Seydlitz-Gabler. În această perioadă de timp aveți liber. Nu este exclus ca după aceea să fiți solicitat. Ați înțeles?

Era foarte clar. Hartmann repetă ordinele și instrucțiunile primite. Zgomotele de pe linie se intensificară. Cei doi interlocutori începură să vorbească cu voce ridicată.

Cu toate aceste condiții tehnice deplorabile, Hartmann avu senzația că aude cu distincție respirația lui Sandauer. Locotenent-colonelul inspiră aerul profund ca pentru a-și face curaj. El întrebă:

— E totul în ordine, Hartmann? Nu ați remarcat nimic neobișnuit?

Hartmann avu nevoie de trei sau patru secunde pentru a se gîndi cum sau dacă să răspundă la această întrebare. Aceste patru, cinci secunde au fost prea mult! Înainte de a putea răspunde, auzi din nou vocea lui Sandauer, impersonală dar totuși ușurată:

— Deci totul este în ordine, Hartmann. Am luat la cunoștință raportul dumitale. Nici n-am vrut să știu mai mult. Noroc și pe mai departe!

Hartmann nu știu ce să facă, să se bucure, să se mire sau să se supere. În cele din urmă dădu din umeri și agăță telefonul în furcă.

Se duse apoi la hotelul Excelsior unde i se dădu o cameră la etajul cinci, cameră a cărei fereastră dădea în curtea din spate. Un miros dulceag de resturi menajere, toalete și bucătărie urca pînă sus. Dacă se apleca mult în afară, putea să vadă printre acoperișuri o bucățică de cer.

Își însemnă în caietul lui de raport:

> Locuiesc și eu aici în hotel. Ce ziceți? Nu e rău deloc. Camera mea are numărul 548. Pînă la orele 22 sînt la localul nostru. M-aș bucura să vă revăd.
>
> Al dumneavoastră R.H.

Rupse foia din caiet, o împături ca pe o telegramă și coborî în hol unde o dădu portarului zicîndu-i:

— Pentru domnișoara Ulrike von Seydlitz-Gabler. Dar numai pentru ea personal. Vă rog să i-o înmînați numai cînd este singură.

— Am înțeles, răspunse portarul. El luă discret bancnota pe care i-o dădu Hartmann de parcă ar fi șters un fir de praf de pe tejghea.

Hartmann se simți cuprins de o febră de așteptare plină de bucurie. Se întreba la ce preț se poate cumpăra lumea. Sau mai exact: Cît costă Parisul? Și oricît ar fi putut costa viața în aceste zile la Paris, totul se trecea în cont. Ce noroc cu concediul special al generalului Tanz!

Rainer Hartmann se urcă în Bentley; motorul începu să toarcă liniștit. Cei o sută de cai putere nu făceau mai mult zgomot decît trei pisici mulțumite. Hartmann apăsă pe accelerație. El luă cîteva curbe în viteză și se opri în

fața barului Mocambo sub lampa de la intrare care strălucea în spatele geamurilor de sticlă mată cenușii-albăstrii.

Intră în localul lui preferat ca și cum ar fi vrut să-l ia în stăpînire. Nu de mult, în după-masa aceleiași zile, generalul Tanz — generalul lui — coborîse într-un fel asemănător scara exterioară de la Versailles. Hartmann se împiedică. Uitase că ultima treaptă din această pivniță era putredă și denivelată.

Prima persoană pe care o văzu era Raymonde care-l salută cu mîinile ridicate în care ținea un pahar și o sticlă. Hartmann remarcă apoi un individ îmbrăcat într-o uniformă de subofițer. Tipul dansa ca un urs, plin de entuziasm cu două fete deodată. Se învîrtea în cerc, ca la horă, iar fața îi era roșie de excitare, ca o pătlăgică.

Dansatorul dezlănțuit i se păru cunoscut lui Hartmann. După cîteva momente de ezitare, spre marea lui uimire, constată că individul era Kopatzki, subofițerul Kopatzki, fosta ordonanță nr. 1 a generalului Tanz, în prezent un simplu om.

Paul Kopatzki își abandonă dansatoarele. Se apropie clătinîndu-se de Hartmann, și se aruncă literalmente asupra lui pentru a-l îmbrățișa cu afecțiune. Putea ca o pivniță de vinuri. Îl bătu inimos pe Hartmann pe umeri cu labele lui de urs. Vocea lui semăna cu croncănitul unui corb înfometat. Sentimentul de fericire pe care-l simțea părea să-l obosească teribil.

— Ce vrei să bei? strigă Kopatzki. Azi fac cinste. Îmi sărbătoresc renașterea. Și acest lucru ți-l datorez ție! Vrei șampanie? Dacă vrei poți să bei găleți întregi!

Kopatzki îl îmbrățișă din nou cu o veselie fără milă. Părea să aibă brațe nenumărate, ca o caracatiță. Îl trase cu forța pe Hartmann la masa lui. Acolo ședea, rîzînd din inimă, plutonierul Stoß.

Stoß zise:

— Mai trăiești, băiete?

— Poate, spuse Kopatzki, că e un supraviețuitor! Dar mîine poate figura din nou pe lista condamnaților. Oricum ar fi, noi nu putem decît să-i fim recunoscători. Nu ești de aceeași părere, Stoß?

Plutonierul dădu din cap semnificativ. Se dădu puțin la o parte pentru a-i face loc noului venit. Hartmann luă loc și Kopatzki se așeză lîngă el. Cei doi îl înconjurau ca un gard de spini.

— Ce noroc să te întîlnesc! îi spuse Hartmann lui Paul Kopatzki. Trebuie să te înlocuiesc la general. Vrei să-mi dai niște informații? De ce trebuie să mă feresc.

— De ce trebuie să te feresti! Kopatzki izbucni într-un hohot de rîs atît de puternic, încît era cît pe ce să se sufoce. Singurul sfat pe care ți-l pot da e să ai grijă să nu te facă praștie — asta-i tot!

— Omoară-l pe acest Tanz și vei avea liniște, îi recomandă plutonierul Stoß laconic. Un sfat mai bun n-am cum să-ți dau.

— Se mai întîmplă uneori și minuni, spuse Kopatzki golind toate paharele din preajma lui. Și știi care este minunea cea mai mare pentru mine? Că nu s-a găsit încă nimeni care să-i bage cuțitul în burtă sau să-l lovească cu o rangă în cap. Dar poate că tu ești omul potrivit!

— Sînteți beți, exclamă Hartmann.

— Din fericire, spuse Kopatzki cu limba împleticită. O zi fără Tanz e o zi plină de soare. Să fii beat turtă înseamnă să fii pe jumătate fericit. Acest lucru ți-l datorăm ție. De aceea îți sîntem atît de recunoscători, încît vom veni cu plăcere la înmormîntarea ta.

Hartmann se duse la bar la Raymonde. Apuca una din mîinile ei, cealaltă fiind ocupată cu turnarea unui coniac dublu pentru el. Se uită cu atenție la sînii ei care erau ca niște perniță ademenitoare. Se gîndi la coapsele ei, pe care nu le putea vedea, dar pe care le cunoștea pe dinafară. El murmură:

— Aș vrea să fi putut rămîne în noaptea asta la tine.

— Cine te oprește? întrebă Raymonde.

— Un general.

— De cînd este un general mai important decît o femeie?

— De cînd există războiul!

— Nu putem încerca să uităm un astfel de război?

— Poate mîine, Raymonde.

— Cînd dorești!

Își bău coniacul și se uită la ceas. Ulrike nu venise încă. Hartmann ținea mîna lui Raymonde și se gîndea la general, la Ulrike, la hotel și la Bentley. Își spuse: Sper că nu va ploua! Ar fi îngrozitor să curăț mașina! Ce muncă ar fi!

— Îmi știi adresa, îi spuse Raymonde în timp ce destupa o sticlă de vin alb. Știi unde e locul cheii și unde poți să-ți găsești pijamaua.

Hartmann se uită din nou la ceas. O trase pe Raymonde spre el și o sărută cu foc. Nimeni nu le acorda nici un fel de atenție. Îi simți limba mlădioasă, respiră parfumul trupului ei și se simți tentat să se gîndească la patul ei. Rezistă însă tentației și plecă. Se urcă în Bentley, merse la hotelul Excelsior și intră în camera sa.

Se aruncă în pat și luă o carte, un roman de Fallada, dar nu-l deschise. Aștepa, fără a ști însă exact ce. Apoi sună telefonul. Se repezi la telefon sperînd să audă vocea lui Ulrike. Dar era generalul.

— Pregătiți mașina de plecare, zise Tanz.

Hartmann veni cu mașina în fața intrării. Generalul luă loc. Cerul deasupra Parisului strălucea într-un albastru închis. Aveai impresia că orașul, acum leneș și supus, se îmbrăcase într-o cămașă de noapte netransparentă.

— Un local oarecare! ordonă generalul.

Hartmann era pregătit și pentru un astfel de ordin. Urcă în Montmartre și o luă pe strada Fromentin. Se opri în fața localului Don Juan. În prospect se indica: mobilier spaniol autentic; tablouri de maeștri și orchestră de mare clasă. Generalul, îmbrăcat în același costum gri-perle, coborî din mașină și intră în local. Hartmann rămase la volan. El aștepta. Avu de așteptat cam o jumătate de oră.

Generalul reapăru, se lasă să cadă pe scaunul din spate și spuse cu dispreț:

— Nu vreau un local familial, ci un bar de noapte! Ai înțeles?

Hartmann înțelese. Merse cu două străzi mai departe la un local numit Eve discrète. Opri mașina și generalul coborî. Pătrunse în local ca și cum ar fi trecut printr-un zid de vată.

Hartmann îl aștepta trei ore.

Apoi generalul își făcu apariția. Era ca un bloc de oțel care aluneca pe rulmenți. Fața lui avea culoarea cenușie a stîncilor mîncate de apă. Nu scoase nici un cuvînt. Se lasă să cadă în mașină ca într-un pat. Cînd Hartmann porni mașina, alunecă într-o parte. La următoarea curbă se redresă. Hartmann avu impresia că are în mașină o statuie.

Dar această statuie începu din nou să se miște cînd Hartmann opri în fața hotelului. Bușteanul de oțel, care de fapt era un om, se desprinse dintre perne și începu să alunece înainte, spre intrarea hotelului. El intră în hotel fără să scoată un cuvînt. Un munte împietrit. Mașina era plină de aburi de alcool care-ți tăiau respirația.

Rainer Hartmann urcă în camera lui. Patul era răvășit. Ulrike dormea în el.

Raport parțial

Documente diverse care se referă la evenimentele care au avut loc într-o singură zi: 18 iulie 1944, Paris.

Extras din jurnalul intim al doamnei Wilhelmine von Seydlitz- Gabler:

Am din ce în ce mai mult convingerea că Parisul nu este un oraș de valoare și de un rang deosebit. Aici se confundă grandoarea cu stilul pompos, tradiția istorică cu trecutul prăfuit, frenezia nesănătoasă cu bucuria de a trăi. Celor predispuși la viciu acest oraș le oferă ocazia să se degradeze și să decadă. Herbert este și el profund afectat de această constatare. Ieri la prînz mi-a spus: Aici este piatra de încercare a spiritelor!

Herbert, ce multă dreptate ai avut! Niciodată nu l-am simțit mai prusac pe veneratul nostru Tanz ca în acest mediu parizian. Și el suferă; bineînțeles că nu o arată. Nimeni nu-și dă seama. Doar eu, cu intuiția mea feminină, simt cît de mult suferă.

Ca mamă, îmi dau seama că Ulrike trece printr-o fază fericită. Nu mai e atît de crispată. Cu cîtă afecțiune a luat din mîna generalului Tanz platoul cu friptură la petrecerea

noastră de aseară! M-am uitat la Herbert care mă privea și el. Apoi zăngăni un pahar. Nu m-a înșelat oare vederea? Mîna generalului tremura. Ulrike a reușit să-l descumpănească pe acest erou de oțel!

Scriind aceste rînduri, mă simt încă plină de bucurie. Simt nevoia impetuoasă s-o vizitez pe mica mea Ulrike. Voi merge în camera ei. Simte desigur nevoia de a-și revărsa inima, așa ca de la femeie la femeie.

Extrase din corespondența fostului locotenent-colonel Sandauer, ofițerul de legătură al diviziei Nibelungii:

Mă întrebați dacă am remarcat anumite lucruri deosebite la generalul Tanz? Menționați odată chiar termenul de „ciudățenii". Doriți apoi să fiți informați despre anumite detalii cum ar fi tremuratul mîinilor, spasme, dureri în tîmple, apoi consumul de țigări, de alcool etc.

Înainte de a răspunde, fără tragere de inimă, la aceste întrebări, vreau să fac cîteva precizări referitoare la acest subiect:

1. În timpul bătăliei pentru Leningrad din noiembrie/decembrie 1941, generalul a trebuit să se apere „în arici" timp de trei zile și trei nopți cu un grup mic de soldați. În toate aceste zile el nu a dormit nici un minut. Au reușit să scape cu viața doar patru omeni din patruzeci.

2. În timpul represiunii revoltei din Varșovia mașina generalului a trecut peste o mină. Generalul a fost aruncat în aer, și-a pierdut cunoștința pentru mai mult timp și a rămas surd timp de douăzeci de ore.

3. La construirea unui cap de pod peste Don, pontonul s-a rupt și a fost luat de valuri. Generalul a fost mînat de curent cîțiva kilometri, lovindu-se în calea lui de mai multe stînci. Deși ușor rănit, el a fost scos din apă leșinat.

Aceste incidente ar fi putut avea drept urmare anumite tulburări nervoase. Nu-mi rămîne decît să reafirm că generalul avea o stăpînire de sine exemplară.

Nu pot să neg că-i plăcea să bea ocazional alcool. Trebuie să spun însă că în timpul serviciului nu bea niciodată, iar la petrecerile mondene, doar moderat. În concediu sau după orele de serviciu avea din cînd obiceiul să bea cîte un

pahărel. Despre cantitățile consumate nu pot să vă spun nimic deoarece nu am fost niciodată de față.

De aceea cred că vă înșelați cînd afirmați că aș fi purtat vreodată convorbiri telefonice cu subalternii mei în care mi-aș fi exprimat îngrijorarea cu privință la acest subiect. M-am străduit pur și simplu să mențin contactul cu cei care erau responsabili în acel moment de bunăstarea personală a generalului. Nu trebuie să uităm că el era șeful diviziei căreia îi dedicam întreaga mea muncă și toate forțele mele. Acestea au fost adevăratele motive...

Raportul unui prieten francez despre o vizită făcută la Madame Raymonde Gautier:

Localitatea: Hossegor — o mică stațiune balneară pe malul Atlanticului, la nord de Biarritz.

Data: în ultima săptămînă a lunii august 1961.

Polițistul din Hossegor, un fel de prusac ratat, ne-a prilejuit întîlnirea. Doream să traversez intersecția, exista doar una în acel orășel, cînd m-am trezit în brațele lui întinse, cu ajutorul cărora reglementa „circulația" unei singure mașini. Mi-a dat un avertisment și m-a trimis înapoi avînd de așteptat, drept pedeapsă, mai mult timp semnalul său. Lîngă mine o femeie izbucni într-un rîs vesel, care m-a atras ca un magnet. M-am uitat la ea și mi s-a părut că o cunosc de foarte multă vreme.

Observație intercalată:

Pentru a rezuma raportul acestui prieten, care reprezintă de fapt o carte în sine, trebuiesc relatate următoarele fapte: Această femeie îi amintea de o fotografie care-i fusese trimisă. Era Raymonde, fata de la barul Mocambo. Prietenul o întrebă: „Vă cheamă Raymonde, nu-i așa?" Ea spuse da. El o rugă pe Raymonde să-i acorde o întîlnire. După niște discuții preliminare urmă întrebarea: „Vă mai aduceți aminte de un oarecare Hartmann?" Despre el, Raymonde a declarat următoarele:

„Un tînăr ca o zi de primăvară", spuse ea. Vorbi foarte elogios despre Hartmann. Îl iubise, evident. Faptul că era

neamț n-o deranjase. Hartmann era un om pașnic și tandru, care putea fi foarte fericit în anumite momente. Trebuie să adaug că nu era deloc greu să fii fericit în preajma lui Raymonde.

Altă observație intercalată:

Urmează amănunte, pline de entuziasm, despre Raymonde. Hartmann avusese norocul să dea peste o pasăre pe cît de rară, pe atît de prețioasă. De ce nu se măritase cu Hartmann, ci cu un oarecare Gautier?

În acea epocă, spuse ea, mă gîndeam adesea că singurul lucru care contează este dragostea. Dar pe atunci nu puteam bănui cîte lucruri se pot petrece în lume. O zi numai, și această zi veni prea repede pentru mine, și totul s-a sfîrșit pentru mine, ca un vis. În cele din urmă te întrebi dacă totul n-a fost decît un vis frumos! Cînd te trezești, l-ai și uitat.

5

— Este ora cinci și jumătate, Monsieur!

Vocea avea ceva amenințător. Lui Rainer Hartmann îi vîjîia capul de parcă ar fi fost o cascadă.

Auzi iarăși aceeași voce:

— Auziți Monsieur, este ora cinci treizeci.

— Și ce-mi pasă!

Hartmann își aminti brusc că se găsea într-o cameră de hotel. Începu să-și aducă încet și greu aminte de cursa nebună prin Paris, de așteptarea încordată, de generalul bălăngănindu-se ca un catarg de oțel, de fiica de general goală pușcă din patul lui, de sticla din servieta încredințată lui.

Această sticlă zăcea acum goală pe noptieră. Vocea portarului răsună cu insistență:

— Este ora cinci și treizeci, Monsieur, trebuie să-l treziți pe general la șapte fix.

— Fir-ar să fie, dar pînă atunci mai pot dormi cel puțin o oră!

— Monsieur uită pregătirile!

— Ce vă interesează?

— Avem dispozițiile noastre ferme, Monsieur.

Organizația, semnată Sandauer, funcționa perfect. Portarul de noapte avea un plan precis, nu se admitea nici un fel de derogare. Direcțiunea îl dăduse portarului de zi pentru a-l preda apoi, în copie, portarului de noapte.

Punctele principale — indicațiile speciale pentru apartamentul 12, ocupat pentru moment de domnul general Tanz, numit de personal „clientul" — sunau în felul următor:

Nici un angajat al hotelului nu are voie să intre în camere în perioada în care locuiește acolo clientul.

Singura excepție fiind făcută la solicitarea directă, clară, a clientului însuși sau a însoțitorului acestuia. Însoțitorul acestui client, pentru moment un oarecare Hartmann; trebuie trezit la ora cinci și treizeci. Micul dejun va avea loc la scurt timp după aceea. Însoțitorului clientului i se va pune la dispoziție între orele 6 și 7 un valet și o cameristă. Ei vor primi instrucțiunile necesare de la însoțitor, care are singur dreptul dc a pătrunde în salonul apartamentului.

Hartmann a fost pus la curent cu aceste dispoziții și cu altele, după sosirea lui în holul de la intrare. Portarul îl măsură cu o îngăduință solemnă ca și cum ar avea în fața lui un bolnav incurabil.

— Vă admir sîngele rece, spuse portarul.

— Îmi vine să vomez.

— Vă înțeleg. Cafeaua e deja pregătită.

Hartmann era singurul client în picioare din hotel. Înghiți în grabă ceașca de cafea însoțită de un corn uns gros cu unt și marmeladă. În acest timp studie indicațiile speciale ale lui Sandauer. Nu-i trebui prea multă fantezie ca să înțeleagă ce-l așteaptă.

Se duse în apartamentul 12 însoțit de un valet și o cameristă care nu-și ascundeau curiozitatea. După ce adună obiectele vestimentare răspîndite prin cameră le spuse:

— Vă rog să curățați și să călcați costumul și să îndepărtați petele. Pantofii trebuie curățați și lustruiți foarte bine. Dar vă rog să scoateți mai întîi șireturile.

Următoarea jumătate de oră Hartmann o petrecu curățind valiza și cele două serviete ale generalului. Le unse cu cremă și le lustrui. Folosi pentru aceasta două cîrpe de lînă și o jumătate de cutie de „Glizando" — cremă specială pentru cea mai fină piele. Toate acestea le găsi într-o cutie pe care era înscrisă litera „P". Conținutul cutiei era înregistrat pe o foaie lipită pe interiorul capacului.

La ora șapte fix, Hartmann era gata. Își potrivise ceasul nu după orologiul unei biserici oarecare, ci după ora

exactă a radiodifuziunii germane. Bătu decent la ușa dormitorului. Auzi vocea generalului, înceată dar clară.

Tanz stătea la fereastra dormitorului său. Trupul său fibros era învelit într-un halat cafeniu dintr-un material grosolan și tare. Într-o mînă ținea o țigară aprinsă, iar în cealaltă ceasul lui de buzunar.

— Ora șapte, domnule general.

— Ora șapte și treizeci și șapte de secunde, Hartmann. Vă rog să fiți foarte exact în tot ceea ce afirmați.

Generalul arăta de parcă ar fi petrecut o noapte odihnitoare. Își pieptănase cu grijă părul său scurt, blond deschis. Ochii săi aveau sclipirea rece a diamantelor bine șlefuite.

— Baia mea, Hartmann. Treizeci și unu de grade.

Hartmann se îndreptă spre baie. Patul generalului era desfăcut și așternutul împăturit cu grijă. Perna avea urme de salivă, dar fusese bine îndreptată ca și cum nimeni n-ar fi dormit pe ea. Prin fereastra larg deschisă pătrunse în cameră aerul călduț al dimineții de vară. Era ca și cum ziua și noaptea precedentă n-ar fi existat!

Hartmann lasă să curgă în cadă apa caldă și cea rece. La marginea căzii se afla un termometru. Puse o bucată proaspătă de săpun în savonieră, controlă albeața imaculată a prosoapelor, îndreptă covorașul din fața băii și se uită în oglindă pentru a se convinge cît de curată este. Îl văzu astfel pe general stînd în spatele lui și observîndu-l insistent.

— Hartmann, spuse generalul încet, accentuînd însă fiecare silabă cu o insistență deosebită, aveți să-mi comunicați ceva?

— Nu, domnule general.

— Deci totul este în ordine?

— Da, domnule general.

Tanz se dezlipi din tocul ușii de care se sprijinise. Înaintă doi pași spre Hartmann, apoi se opri în mijlocul băii. În ciuda zgomotului făcut de apă, vocea lui penetrantă se auzea clar.

— Pretind o sinceritate absolută, Hartmann.

— Am înțeles, domnule general.

— Ei bine?

— Domnule general, sînteți bărbat. Și fiecare bărbat are anumite nevoi.

— Mai departe, Hartmann.

— Nici eu, dacă aș fi fost în locul dumneavoastră, domnule general, nu m-aș fi dat în lături să frecventez anumite localuri. Ne aflăm doar la Paris. În afară de aceasta, domnul general este în concediu.

— Asta nu vă privește, Hartmann.

— Am înțeles, domnule general.

— Supraveghează apa de baie. Aveți de executat doar ordinele care vi se dau. Restul nu trebuie să vă intereseze.

Hartmann potrivi apa de baie la treizeci și trei de grade — cu două grade peste temperatura cerută. El calculă timpul necesar generalului pentru a se dezbrăca și a se urca în vană. Tanz înregistră toate aceste acțiuni ca o mașină de calculat.

— Ocupați-vă între timp de micul dejun, ordonă el. Fără lapte. Numai cafea. Cinci ouă la pahar, piper și sare. Două felii de șuncă, una fiartă și una crudă. Un coniac triplu, marca mea preferată.

Generalul făcu baie, apoi se îmbrăcă. În acest timp Hartmann aștepta în camera de alături. Tanz se așeză la masă și începu să mănînce. Hartmann stătea la perete, în apropierea ușii, imobil de parcă ar fi făcut parte din inventar.

— Hartmann, spuse generalul după prima ceașcă de cafea, la ora nouă vei fi cu mașina în fața hotelului. Pînă atunci să folosești timpul pentru curățirea mașinii. Nu uitați să reîmprospătați proviziile din sacoșa mea de voiaj.

Caporalul răspunse cu stereotipul „Am înțeles, domnule general". Se abținu de la orice alt comentariu, așteptînd cu nerăbdare momentul în care putea să părăsească această cameră. Dar generalul nu făcu gestul obișnuit.

— Hartmann, spuse Tanz aplecîndu-se asupra ouălor, sînt dispus să vă iau în serviciul meu. Aveți anumite calități. Acest post vă va aduce anumite avantaje. Sper că nu mă veți dezamăgi. Care este programul zilei de astăzi?

Hartmann își pregătise cu grijă propunerile ținînd cont de recomandările lui Sandauer.

— Propun, domnule general, ca în această dimineață să vizităm colecțiile grecești și egiptene de la Luvru. După amiază, Muzeul Armatei, Palais Chaillot — iar dacă ne mai rămîne timp muzeul Balzac și muzeul Rodin.

— Nu-i rău, spuse generalul. Se ridică, zvelt ca un furnal, abandonă ouăle și șunca și se duse în dormitor.

De acolo aduse un teanc de cărți poștale pe care le aruncă pe masă. Ilustratele se împrăștiară ca un evantai.

— Ce spuneți de asta, Hartmann?

Hartmann era încurcat. Erau reproducerile impresioniștilor de la Jeu de Paume, și a celor de la Luvru pe care însuși generalul le alesese. Ele reprezentau acele tablouri care, aparent, îl impresionaseră pe general. Hartmann spuse prudent:

— Aceste reproduceri sînt modeste în comparație cu originalele.

Generalul dădu aprobator din cap ca și cum i-ar fi fost confirmate bănuielile lui ascunse.

— Nu știu cum au ajuns aceste ilustrate în dormitorul meu. Probabil că portarul hotelului le-a procurat pentru mine. I s-a ordonat probabil să-mi atragă atenția asupra curiozităților orașului.

Hartmann se uită buimăcit la general ca și cum ar fi văzut în fața ochilor un centaur, sau un leu cu trupul de femeie, sau un copil care avea în mijlocul feței un cioc de vultur. Ideile i se învălmășeau în cap ca un joc de artificii pe cerul întunecat al nopții.

— Aceste tablouri, spuse generalul arătînd cu un gest energic reproducerile, mă interesează. Aș dori să le văd! Să mă conduceți la acest muzeu!

Caporalul părăsi grăbit apartamentul, coborî în goană scările și se duse la portar. Aici încercă să obțină legătura telefonică cu Sandauer.

— E urgent! Foarte urgent!

Dar locotenent-colonelul nu era de găsit.

Toate acestea se petreceau în ziua de 19 iulie 1944, la Paris, hotelul Excelsior la ora nouă fără treisprezece minute.

Caporalul Hartmann era convins că nu înțelesese bine. Nu putea exista o altă explicație a scenei la care tocmai asistase. Noaptea trecută fusese prea extenuantă pentru el. Acest fapt nu putea fi o scuză, dar putea explica anumite lucruri.

În timp ce se grăbea spre mașină murmură: „Trebuie să fi înțeles greșit. Sau generalul a vrut să mă pună la încercare. Cine poate ști ce se petrece în creierul unui astfel de om?"

Doamna Wilhelmine von Seydlitz-Gabler se zvîrcoli în pat neliniștită în așteptarea unei zile grele. Nu

îndrăznise să se lase pradă somnului izbăvitor. Miza era mult prea mare.

Iată etapele acestei nopți:

Ora 23.42: Doamna Wilhelmine termină cu notarea impresiilor în jurnalul ei intim, cuprinsă de speranțe pentru viitor. Conform acestora, bărbatul ei, Herbert, urma să mai urce o treaptă în cariera lui militară. Ulrike, fiica ei, se va căsători cu Tanz. Astfel ea, Wilhelmine, nu va fi numai soția unui șef de armată, ci și soacra unui erou național. Acest sentiment înălțător o transpuse într-o stare euforică și sentimentală. Ea luă hotărîrea să-și viziteze fata pentru a o iscodi și încuraja.

Ora 23.47: Doamna Wilhelmine pătrunse în camera fiicei ei situată la etajul doi al hotelului. Era goală. Wilhelmine își spuse că trebuie să fie o absență momentană. Toate hainele lui Ulrike erau la locul lor, inclusiv rufăria intimă, aleasă personal de Wilhelmine. Nu lipsea decît Ulrike, o cămașă de noapte roz și un halat albastru. Singura concluzie logică era că Ulrike era undeva pe aproape. Probabil la toaletă.

Ora 23.51 — 00.07: Doamna Wilhelmine s-a dus la toaleta de femei de la etajul doi. Era goală. Oare ce se întîmpla? Wilhelmine se gîndi că toaleta fusese probabil ocupată în momentul în care Ulrike avusese nevoie de ea. Mai existau însă două posibilități: toaleta de la etajul unu și cea de la etajul trei. Dar nici acolo nu se afla nimeni. Doamna Wilhelmine fu cuprinsă de panică.

Ora 00.07 — 4.12: Doamna Wilhelmine așteptă în camera lui Ulrike, mai întîi pe un scaun, apoi pe pat. În cele din urmă se întinse pe pat fiind ruptă de oboseală. Urmară cîteva ore de așteptare încordată. Imagini obsedante îi treceau prin minte: Ulrike rătăcind în noapte, Ulrike pură și încrezătoare pradă brutalității unui bărbat, Ulrike căzută în mîinile unui bărbat, făcînd dragoste cu el.

Ora 4.13: Doamna Wilhelmine, cufundată în somn, se trezi speriată. Apăru Ulrike. Era îmbrăcată, conform așteptărilor, în cămașa de noapte roz și în halatul albastru. Dar amîndouă bocite. Părul îi era despletit și vîlvoi.

— Unde ai fost? întrebă doamna Wilhelmine.

— Nu te privește, răspunse Ulrike.

Ora 4.28 — 4.40: Doamna Wilhelmine o copleși pe Ulrike cu întrebări. Ulrike tăcea. Wilhelmine apelă la sentimentul familial, la onoare, înțelegere, bunăvoință și la bunul simț al fiicei sale. Zadarnic. În faza următoare, doamna general recurse la amenințări masive, la autoritatea părintească, la puterea și influența tatălui ei. Ulrike căscă și-i spuse complet epuizată:

— Dacă ai ști mamă ce obosită sînt! N-am închis un ochi toată noaptea.

— Nici eu! răspunse Wilhelmine prompt.

La care Ulrike zise:

— Probabil că fiecare din noi din alte motive!

Ora 4.30 — 8.47: Doamna Wilhelmine se întoarse în camera ei. Se aruncă pe pat, fixînd cu privirea plafonul gri-albăstrui ornat cu stucatură: trandafiri ieșind din cornuri ale abundenței. Wilhelmine închise ochii și adormi.

În jurul orei 8.40 somnul chinuit al doamnei von Seydlitz-Gabler luă sfîrșit. Era ora la care portarul trebuia s-o sune. Portarul de zi, un om cu experiență în materie de hotelărie, își luase postul în primire. După primele întrebări introductive puse de Wilhelmine, el se scuză spunînd că numai portarul de noapte ar putea probabil să-i dea informațiile necesare.

Portarul de noapte, care tocmai se pregătea să plece acasă, fu chemat la doamna von Seydlitz-Gabler. Stătea cu un aer supus și devotat în fața ei. În cursul lungii sale vieți de portar de hotel el cunoscuse mulți clienți ciudați, și era sigur că nimeni și nimic în lume nu-l va putea face să-și piardă sîngele rece.

— Stimată doamnă, explică el pe un ton plin de indulgență, un portar stă în loja lui. El vede și înregistrează pe toți cei care vin și pleacă din hotel, dar el nu se ocupă cu ceea ce se întîmplă la etajele superioare.

— Cine supraveghează etajele?

— Nimeni, stimată doamnă. Începînd cu miezul nopții nu mai sînt de serviciu nici chelnerii de etaj și nici cameristele.

— Nimeni nu se ocupă de etajele superioare unde se poate întîmpla orice?

— De ce să se întîmple, stimată doamnă?

— Deci oricine poate intra în ce cameră dorește!

— Cu condiția să aibă cheia respectivă sau ca acea cameră să fie neîncuiată. Ceea ce înseamnă practic să fie lăsată deschisă!

Doamna Wilhelmine concedie portarul care se retrase cu plăcere. Ea începu să telefoneze și ceru să vorbească cu soțul ei.

— Vino imediat aici, îi spuse ea, am o problemă importantă de discutat cu tine. Te rog, fără eschivări! Mă tem că ne aflăm în fața unui scandal.

— Un domn Prévert, anunță Otto.

Generalul Kahlenberge răsfoia rapoartele de rutină ale serviciilor pe care le avea în subordine. Constată cum colonelul Sandauer se străduia din nou să-și facă temeinic treaba, fiind pe cale să adune toate trupele disponibile încă pentru a completa divizia lui Tanz.

— Ce vrea acest Prévert de la mine? Kahlenberge vedea cu ochi buni orice ocazie de diversiune; obligațiile sale cotidiene îl pictiseau; aștepta cu nerăbdare momentul decisiv.

— Acest domn vrea să stea de vorbă cu dumneavoastră, răspunse Otto. În orice caz așa mi-a spus.

Generalul făcu un semn cu capul. Otto-Otto deschise ușa și-l lăsă pe Prévert să intre. Kahlenberge îi oferi musafirului său un scaun.

— Eu sînt, cum s-ar spune, veriga intermediară între serviciile germane și franceze din acest oraș, sînt, dacă vreți, un polițist. Cu aceste cuvinte se prezentă acest bărbat. Avea vocea unui clochard, care infirmă cu un gest regesc bănuiala că ar dori doar o sticlă de vin roșu.

— Am motivele mele să presupun că activitatea mea v-ar putea interesa.

Ceea ce și era cazul. Kahlenberge mirosi imediat că acest Prévert este unul dintre acei oameni pe care nu-i poți ignora și pe care trebuie să-i ai în vedere.

Fața de oaie a vizitatorului ascundea cu grijă curiozitatea care-i înviora ochii. Își lăsase capul în față ca și cum ar gîndi profund. Spuse apoi:

— Adeseori, serviciul meu mi se pare ca un fel de groapă de gunoi; găsești acolo tot felul de deșeuri și resturi.

Kahlenberge nu-i răspunse. Își aplecase și el craniul neted ca un ou. Privi coloanele nesfîrșite de cifre, care

zăceau în fața lui pe birou și care constituiau hrana lui spirituală zilnică. La vederea lor îl apucă greața.

— Ce legătură poate să fie între mine și groapa dumneavoastră de gunoi? întrebă generalul precaut.

— Materialul care mi se aduce este format în majoritatea cazurilor din așa-numite „rapoarte secrete." În aceste rapoarte, domnule Kahlenberge, numele dumneavoastră apare din timp în timp.

Kahlenberge se rezemă de speteaza scaunului.

— Ce doriți de la mine, domnule Prévert?

— Am vrut doar să vă cunosc, să vă văd!

— De ce?

— Am fost întotdeauna un om foarte curios. Am vrut să văd omul pe care l-am vîndut, fără a-l fi cunoscut mai îndeaproape.

— M-ați vîndut?

— Așa s-ar spune! Prévert vorbea de parcă ar fi discutat pur și simplu despre calitățile vinului din acel an. V-am vîndut în schimbul unui om care are și el ambiții politice. El este unul din conducătorii mișcării noastre de rezistență din Marsilia.

Chipul lui Kahlenberge se transformă într-o mască rigidă. Făcu un gest ușor cu mîna prin care dori să arate vizitatorului său că nu înțelege prea bine despre ce este vorba. Generalul se feri să facă și cel mai mic comentariu. Într-o astfel de situație, cea mai mică greșeală putea să aibă consecințe dezastruoase.

Monsieur Prévert își pipăi bărbia inexpresivă.

— Problema e simplă, spuse el. Se spun o groază de lucruri pentru a ajunge la anumite urechi. Din păcate însă mai sînt și microfoane. La aceasta se adaugă și acei oameni care nu pot păstra un secret. Pe scurt: există flecari și printre conjurați. Vă sînt suficiente aceste explicații?

— Îmi sînt suficiente, spuse Kahlenberge ale cărui trăsături luară nuanța cenușie a cimentului.

— Veți dori, acum, să aflați, domnule Kahlenberge, cui v-am vîndut — fără a vă cunoaște în prealabil. Trebuie să recunosc că nu mi-a fost deloc greu s-o fac. Am făcut această vînzare pentru că mi s-a părut o afacere deosebit de bună, nu numai pentru mine și pentru cauza mea, ci și pentru cel vîndut, deci pentru dumneavoastră.

Fața încordată a generalului începu să-și schimbe aspectul; nu se destinse încă, se putea însă citi pe ea un fel de uimire. El întrebă precaut, de parcă ar fi dezamorsat o bombă temporizată:

— Pot să aflu ce înțelegeți prin „afacere deosebit de bună"?

— Apărarea spatelui, dragul meu! Doresc să mă asigur. Lăsați-mă să vă explic! Toate regimurile brutale și totalitare nu au numai adepți fanatici, ci, din fericire, și adversari hotărîți. Istoria, de altfel și istoria franceză, este plină de astfel de exemple. La dumneavoastră, în Germania, s-a dezvoltat un al treilea tip, de creație recentă, și anume un fel de răzbunător al onoarei prea ușor pusă-n joc. Acest tip de oameni nu urăsc naziștii, îi detestă pur și simplu. Căci ei gîndesc toate lucrurile prin prisma criteriilor istorice. Dacă creaturile nazismului sînt atît de tîmpite și de criminale pentru a permite să se abuzeze de ele pînă la crimă, trebuie lăsate în pace. Ele vor deveni victimele propriilor lor crime. Iată ce crede cea de-a treia categorie de nemți. Ei nu disprețuiesc nimic mai mult decît atitudinea lașă de așteptare, disponibilitatea de a face compromisuri, lipsa belicoasă de caracter a oamenilor, care, datorită rațiunii lor și a educației primite, ar fi trebuit să dea dovadă de o demnitate și un curaj minim. Pe scurt: ceea ce poate fi trecut cu vederea unui măcelar de cai nu trebuie iertat în nici un caz unui general.

— Văd că-l cunoașteți foarte bine pe locotenet-colonelul Grau! El este fără îndoială una din sursele dumneavoastră de informație!

Monsieur Prévert dădu din cap afirmativ și în același timp admirativ. Își dădu seama că interlocutorul său merita atenția pe care i-o acordase. Kahlenberge nu avea numai capacitatea de a înțelege rapid și sigur datele unei probleme, ci și a premiselor ei.

— Și el face parte din acea acoperire a spatelui, de care v-am vorbit adineaori. Grau ar putea, dacă dorește, să vă trimită împreună cu cîțiva din camarazii dumneavoastră la spînzurătoare. Departe de el gîndul s-o facă! El așteaptă. Știți ce? Așteaptă ultima ocazie care s-ar putea prezenta ofițerilor germani de a se detașa printr-un gest hotărît de trecutul murdar! Dacă însă ofițerii se vor da

încă o dată în lături, pentru ultima oară, din fața datoriei lor, dacă vor face încă o dată proba incompetenței și inepției lor, Dumnezeu să-i aibă-n pază! Va rog să mă iertați că am recurs la cuvinte sforăitoare, am vrut doar să vă explic ce se petrece în sufletul lui Grau!

— Vă mulțumesc pentru sinceritatea dumneavoastră, Monsieur Prévert.

Prévert încerca să zîmbească, parcă ar fi mirosit un vin vechi și tare de Burgundia.

— Sper că nu credeți, domnule Kahlenberge, că v-am spus toate aceste lucruri pentru a vă face dovada îmbucurătoare a sincerității mele. Doresc mai degrabă să fac o mică afacere cu dumneavoastră.

Kahlenberge își înclină capul pleșuv, ceea ce în cazul lui însemna un acord tacit.

— Spuneți-mi condițiile dumneavoastră! Voi fi probabil obligat să plătesc un preț ridicat!

Monsieur Prévert scoase din buzunarul de la piept o foaie de hîrtie de mărimea unei cărți de vizită pe care erau scrise trei numere de telefon.

— Mă puteți găsi întotdeauna la unul din aceste trei numere. Pot să vă rog să notați aceste numere pentru a le avea mereu asupra dumneavoastră la nevoie? Cunoașteți cumva un oarecare Alexandre Dumaine din Saulieu? El este unul dintre cei mai buni bucătari ai Franței și unul din prietenii mei. Ar fi cazul să-i faceți o vizită. Nimic nu se compară cu un cocoș în vin de Burgundia pregătit de acest maestru.

— Înțeleg, răspunse Kahlenberge. Își notă numerele de telefon în agenda lui.

— Doriți să vă avertizez cînd a venit momentul? Conform informațiilor mele este o chestiune de ore. Dumneavoastră veți fi primul căruia îi voi comunica vestea!

— Mulțumesc, spuse Monsieur Prévert, înclinîndu-și capul într-o parte și pipăindu-și nasul cu două degete.

— Un cocoș în vin de Burgundia este, desigur, o mare tentație. Dar să ți se ofere posibilitatea să trăiești una dintre cele mai memorabile ore ale istoriei, asta da, tentație. Nu știu într-adevăr pe care din cele două s-o aleg! Dar dacă

îmi veți da posibilitatea să mă decid din timp, înseamnă deja mult!

— Veți mai auzi de mine, Monsieur Prévert.

— Sper că nu va fi și pentru ultima oară!

Turul de oraș al generalului Tanz începu și în acea zi la ora fixată. La ora nouă fix generalul apăru în costumul lui gri-perle în fața hotelului Excelsior. Hartmann deschise repede portiera din spate a Bentleyului. Soarele de dimineață se reflecta provocator în caroseria mașinii.

Generalul Tanz se opri. Nu i se mișca nici un mușchi pe față. Privirea sa bănuitoare se plimba peste Bentleyul strălucitor, începînd de la faruri, peste aripile din față, parbriz, alunecînd apoi peste geamuri, peste lacul părților laterale, peste aripile din spate, peste pneuri și roți, oprindu-se apoi asupra capacelor de la roți. Nimic nu trăda ce gîndește.

— Deschideți capota, Hartmann!

Generalul făcu doi pași înainte; apoi, după o scurtă pauză mai făcu unul. Se aplecă deasupra motorului privindu-l cu atenție, după care scoase din buzunarul de la piept o batistă albă ca neaua cu care începu să frece de zor o bujie. Examină apoi batista, nedescoperind nici o urmă de murdărie. Aplecîndu-se încă o dată asupra motorului, el se apucă să frece delcoul.

Hartmann stătea drepți în costumul lui cafeniu de serie, încercînd să pară degajat. Își ținea, conform obiceiului, mîinile lipite de cusătura pantalonului, genunchii apropiați și pieptul bombat. Se gîndea în sinea lui la ceea ce s-ar fi gîndit orice pifan în situația lui. Se gîndi la acel liniștitor „Pupă-mă în cur!" Simți însă că mîinile îi erau ude de sudoare.

Tanz examină încă o dată batista lui albă ca zăpada fără ca pe chipul lui să se înregistreze vreo schimbare. Își băgă apoi, cu un gest rapid și energic, batista în buzunarul de la veston și ordonă:

— Turul orașului!

Hartmann simți o ușurare de moment. Închise încet portiera din spate dreapta. Purta, conform regulamentului, mănuși de piele. Se așeză în spatele volanului și porni. De astă dată nu-și pregătise cu grijă itinerarul. Generalului părea să-i fie cu totul indiferent ceea ce vedea, încotro

se îndrepta mașina. El nu dădu nici un ordin, nici o indicație. Nu-și manifesta în nici un fel aprobarea sau dezaprobarea. Bea și continua să tacă.

Hartmann își pilotă mașina de-a lungul și de-a latul Parisului, traversînd Sena de la stînga spre dreapta și invers. Zgomotul minunatului motor era aproape imperceptibil. Tocmai de aceea Hartmann putu să perceapă un alt fel de zgomot, care-l intrigă: era ca și cum o ploaie fină s-ar fi abătut asupra geamurilor. Dar străzile erau uscate, soarele strălucea radios, parbrizul lucea.

Dar aceste sunete monotone, asemeni unor lovituri sacadate, continuară. Hartmann se aplecă precaut într-o parte, pînă cînd reuși să-l vadă pe general în oglinda retrovizoare. Văzu chipul imobil al generalului, sculptat parcă în lemn de stejar; văzu mîna care ținea un pahar pe jumătate plin și apoi mîna dreaptă pusă cu nonșalanță pe speteaza de piele. Degetele mîinii sale drepte băteau ritmul în speteaza scaunului, sever și regulat. Minute întregi; sferturi de oră nesfîrșite. Degete de fier, componente de motor.

— Stop! spuse generalul brusc. Ce reprezintă acest edificiu?

— Domul Invalizilor, explică Hartmann.

Abia în acel moment își aduse aminte de recomandarea expresă a lui Sandauer: acest monument făcea parte din obiectivele care trebuiau evitate cu orice preț.

— Dați-mi niște date, spuse Tanz.

Hartmann luă în mînă ghidul care se afla la îndemînă, pe scaunul alăturat. Deschise cartea și începu să citească, sărind, fără să ezite, peste acele pasaje care i-ar fi putut șoca sensibilitatea generalului. Domul Invalizilor, monument clasic din perioada Regelui Soare, data construcției domului:1679 în stil iezuit, consacrat în 1706, muzeu militar din 1905.

— Aș dori să-l vizitez, spuse generalul. Așteptați-mă aici!

Tanz se apropie cu un pas de cuceritor de Domul Invalizilor. Hartmann îl urmări cu o privire supusă, ca și cum și-ar lua rămas bun de la el pentru totdeauna. Era conștient de vina lui, de a fi omis amănunte importante. Căci acolo, în Domul Invalizilor se afla mormîntul lui Napoleaon și al altor generali care, cum se spune, merita-

seră această onoare din partea patriei. Dar Tanz nu trebuia oare să știe acest lucru? Făcea parte din cultura generală, chiar și cea a unui general german.

Hartmann dădu din umeri. Apoi se apucă să curețe sistematic Bentleyul cu ajutorul cîrpelor de lînă, șervetelor de piele de căprioară, a periilor și a lopățicii de gunoi.

Peste două ore apăru generalul. Era palid ca și cum i s-ar fi făcut rău. Se îndreptă spre Hartmann sfredelindu-l cu privirea.

— V-ați pierdut mințile să mă trimiteți într-un asemenea loc? spuse el.

Hartmann preferă să nu răspundă la această întrebare. Chiar și încercarea de a se scuza era periculoasă. De aceea își îndeplini, fără să scoată un cuvînt, obligațiile sale de șofer. Deschise ușa dreaptă din spate a mașinii.

— Morminte! spuse generalul cu dispreț. Le cunosc pe dinafară. Nu de aceea mă aflu la Paris. Vă interzic să-mi mai aduceți un astfel de afront! Încă o dată și-o să plimbi rahat, nu un general german!

Tanz se urcă în mașină. Băgă mîna în geantă și scoase de acolo un caiet de notițe. Hartmann nu reuși să distingă culoarea caietului. Tanz începu să noteze ceva. Hartmann nu îndrăzni să se uite în oglinda retrovizoare. Din întîmplare, într-o frîntură de secundă putu să vadă fața generalului scăldată în sudoare.

— Aer curat, spuse generalul într-un tîrziu.

Hartmann se îndrepta către vest, spre Bois de Boulogne. O luă mai întîi de-a lungul Senei, evitînd cu grijă, în urma experienței avute de curînd, drumul prin Place de l'Etoile unde se afla mormîntul Soldatului Necunoscut. Trecu pe lîngă Palatul Chaillot, care nu ascundea nici un pericol, adăpostind numai tablouri, și de aici o luă în direcția lacului din Bois.

Ajuns aici, se socoti salvat. Sau aleile mărginite de pomi i-ar putea aminti de cimitirele militare? Nu puteai să știi niciodată, mai ales cu un individ ca Tanz...

Masa luată pe terasa unui restaurant din Bois îi aduse liniște generalului. Mîncă păstrăv cu migdale și o jumătate de cocoș la proțap stropit cu vin alb și roșu. Ca aperitiv bău un Pernod, iar după masă un coniac. La cafea fumă o țigară de foi, iar între feluri țigări obișnuite.

— Totul mă dezgustă, spuse Tanz mai tîrziu, pe un ton confidențial. Trebuie să mă relaxez din cînd în cînd. Ca atunci cînd trebuie să te caci. Ți se face scîrbă, dar este absolut indispensabil.

— Aveți vreo dorință anume pentru această după-amiază, domnule general?

— Aș dori să văd tablourile ale căror reproduceri ți le-am arătat.

— Impresioniștii de la Luvru, domnule general?

Tanz făcu un gest violent cu mîna. Dădea impresia că se simte rău. Un rictus de durere îi schimonosi partea dreaptă a feței sale în două reprize. Vocea sa deveni tranșantă ca lama unui cuțit:

— Nu vă holbați la mine ca la un idiot! Vă interzic să mă fixați ca un bou! Ați înțeles?

— Am înțeles, domnule general.

— Ce mai așteptați? Demarați!

Hartmann se aplecă deasupra volanului. Timp de cîteva clipe avu senzația ca o mînă rece și puternică îl va apuca de gît. Știa însă că erau doar ochii încremeniți ai generalului care-l fixau din spate. Ochii generalului erau ca niște clești de fier. Era imposibil să scapi din strînsoarea lor. Singurul lucru pe care-l puteai face era să-ți păstrezi sîngele rece și să tratezi totul cu indiferență. Ce se întîmpla acum era, fără îndoială, una din acele escapade năucitoare, binecunoscute ale lui Tanz.

Hartmann o luă din nou spre Place de la Concorde și opri mașina în același loc ca în ziua precedentă: lîngă Jardin des Tuileries, colț cu Rue de Rivoli. Generalul coborî. Părea să vadă aceste locuri pentru prima oară.

— Luați-o înainte, ordonă generalul. Cumpărați biletele de intrare și lista cu tablourile expuse. Apoi mă veți urma prin expoziție. Vă rog să-mi spuneți toate detaliile de construcție, bineînțeles. Puteți renunța la trăncănelile pseudo-tehnice!

Scena din ajun se repetă, pas cu pas. Generalul trecu în revistă toate tablourile ca și cum ar inspecta trupele. Din nou, proceda extrem de metodic. Urmă indicațiile din catalog, număr după număr, acordînd fiecărui tablou același număr de secunde.

Hartmann își urmă generalul ca în ziua precedentă. Explicațiile pe care le citea erau aceleași: numele pictoru-

lui, denumirea tabloului, anul în care a fost pictat, dimensiunile sale. Edouard Manet, *Lola, Dejunul pe iarbă, Olympia, Vază cu bujori*, ultimul pictat în 1864/1865, semnat, ulei pe pînză, 91x69. Urmau apoi Degas, Monet, Cézanne și Pissaro.

Generalul Tanz contemplă aceste tablouri fără ca mușchii săi să se destindă nici o clipă. Ochii săi de un albastru intens nu exprimau nimic. Te întrebai dacă înregistrează ceva din cele văzute sau nu. Uneori, mîinile sale se căutau. Își încleșta degetele cu atîta vehemență încît auzeai articulațiile trosnind. Buzele sale erau subțiri ca fanta unui telefon cu monezi. Timp de o oră nu scoase nici un cuvînt.

Hartmann căzu într-o stare de indiferență și de oboseală. Eforturile nopții și ale zilei precedente îi epuizaseră forțele și rezistența. Era obosit ca un cîine după o lungă zi de vînătoare. În timp ce debita cu o voce monotonă comentariile catalogului, încerca să se autosugestioneze că ceea ce făcea în acel moment trebuia să aibă un sens, așa cum au toate lucrurile. Un Tanz știa întotdeauna cu exactitate ce dorește. Era doar general.

Astfel de raționamente și altele asemănătoare treceau prin mintea obosită a lui Hartmann asemeni unui rîu tulbure în care cad picături de ploaie. Această tortură spirituală avea să ia în curînd sfîrșit. Se aflau la etajul trei unde mai aveau de văzut cam o treime din tablouri. Contemplaseră cele mai uluitoare opere a lui Monet, și anume cele trei tablouri care reprezentau catedrala din Rouen: în zorii zilei, în lumina dimineții și în plin soare. Generalul era cît pe-aci să dea din cap dezaprobator. Probabil că acest triplu efort i se părea lipsit de sens, ceea ce nu l-a împiedicat să-l aprecieze.

Brusc, ca atras de un magnet, generalul se îndreptă spre grupul central al tablourilor lui Van Gogh. Dar aceste tablouri nu păreau să reprezinte nimic altceva decît o învălmășeală de culori, de pînze, de numere de catalog. Tanz trecu pe lîngă tablourile de la Arles la fel de indiferent ca pe lîngă cele de la Anvers; nici doctorul Gachet, nici biserica, nici cîrciuma n-au reușit să-i capteze atenția și să-i încetinească ritmul.

Dar deodată se opri, ca și cum s-ar fi lovit de un perete. Rămase nemișcat ca un stîlp înfipt în pămînt. Minute întregi.

În fața lui atîrna autoportretul lui Van Gogh, același „Vincent pe un fundal de flăcări". Un iad în flăcări din nuanțe de verde sticlos. Flăcări de gheață atotdevoratoare. În mijlocul acestui cosmos efervescent, o ființă umană. Ultima privire îndreptată asupra lui însuși, înainte de prăbușirea în abis.

Hartmann, care se afla în spatele generalului, văzu cum umerii de piatră ai generalului începură să se încovoaie și timp de o secundă avu senzația că vede cum capul generalului era gata să se rostogolească de pe umeri. Generalul părea strivit de niște greutăți invizibile enorme.

Privirea lui Van Gogh exprima cunoașterea nemiloasă a calvarului ultim pe care un om îl poate suporta.

Cu un efort supraomenesc, generalul reuși să-și adune încă o dată forțele. Încercă să se redreseze. Se întoarse pe călcîie și se îndreptă spre scară cu pași greoi, tîrșiți. Mîna lui dreaptă apucă pipăind balustrada. Coborî scara, părăsi palatul, se repezi afară, sub cerul liber, alergă peste prundișul esplanadei trecînd pe lîngă scaunele de grădină mîncate de vreme și îndreptîndu-se spre balustradă, unde se opri cu răsuflarea tăiată. Hartmann îl văzu respirînd cu greutate ca și cum ar fi alergat la maraton.

Generalul își reveni cu greu. Privirea lui rătăci peste Place de la Concorde, unde fusese înălțată odinioară ghilotina, spre Champs Élysées la al cărui capăt se înălța Arcul de Triumf. Într-acolo privea Tanz, unde, neștiut de el, se afla mormîntul Soldatului Necunoscut.

Hartmann se opri în spatele generalului, la o distanță respectuoasă. Nu putea înțelege ceea ce se întîmplase. Aștepta fără să știe ce.

Așteptă treizeci și cinci de minute.

Doamna Wilhelmine von Seydlitz-Gabler credea că ar cunoaște bine lumea, lumea ei. Era la curent cu slăbiciunile soțului ei și cu eforturile merituoase pe care le făcea pentru a le ascunde. El reușea de minune, dar nu în fața ei.

— Este vorba de onoarea și viitorul fiicei tale!

— Posibil, răspunse generalul von Seydlitz-Gabler evaziv. Din păcate, am impresia că fiica noastră are cu totul alte noțiuni despre onoare și viitor decît noi.

— Să nu uităm că Ulrike n-a dormit în această noapte acasă. E un fapt constatat. Știm de asemenea că n-a putut să părăsească hotelul. Singura problemă care se pune acum este să știm la cine a petrecut noaptea.

— La un bărbat oarecare!

— De ce nu la Tanz?

Wilhelmine își joacă acest atu, ținut în mînecă, cu un aer de superioritate. Ea judeca lumea după propriile ei criterii. Își spune deci: „Ce am riscat eu ca tînără fată (acest lucru se întîmplase cu aproape un sfert de secol în urmă), de ce să nu riște și Ulrike acum?" Ea îl pusese atunci pe general în fața faptului împlinit. Herbert însă nu-și mai aducea aminte. Ulrike era doar fata ei. Putea deci să facă un astfel de lucru.

— Imposibil! spuse von Seydlitz-Gabler cu convingere. Tanz nu intră în socotelă.

— Nu trebuie să rămînem indiferenți la aventurile fetei noastre. Recunosc că nu sîntem poate imparțiali. Avem nevoie de sfatul unei persoane neutre. Și de încredere, bineînțeles. Presupun că știi la cine mă gîndesc?

Von Gabler-Seydlitz știa. Și el se gîndise la aceeași persoană, la Kahlenberge. Kahlenberge era un om de încredere, cu experiență, uns cu toate unsorile. Era persoana cea mai potrivită pentru a rezolva astfel de probleme dificile.

Kahlenberge veni în calitate de amic, oricînd gata să facă un serviciu. Cel puțin asta era impresia pe care o lăsa.

Doamna Wihelmine procedă diplomatic. Nu dorea să se pripească. Se dedică mai întîi obligațiilor ei sociale. Servi cafea și coniac. Urmă apoi un monolog despre obligațiile și grijile materne. Puțin mai tîrziu, întrebă direct:

— Este oare posibil ca fiica mea să-și fi petrecut noaptea cu generalul Tanz?

— Posibil dar puțin probabil! răspunse Kahlenberge laconic. De altfel, nu e singurul bărbat care a dormit în acest hotel în noaptea trecută.

— Domnule Kahlenberge, spuse doamna Wilhelmine cu insistență, presupun că știți mai multe decît spuneți.

— Stimată doamnă, sînteți foarte perspicace, o asigură Kahlenberge provocator.

— Vă rog să fiți sincer! interveni von Seydlitz-Gabler prompt.

— Voi veni în întîmpinarea acestei rugăminți, răspunse Kahlenberge, deși în acest caz rolul meu este foarte ingrat. Un răspuns sincer ar putea duce la neînțelegeri.

— Nu din partea mea! susținu doamna Wilhelmine. Vă rog!

Kahlenberge spuse tărăgănat:

— De ce credeți că trebuie să fie neapărat un general de vină, dacă o fată nu-și petrece noaptea acasă? Nu credeți că un caporal tînăr ar fi la fel de potrivit?

— Un caporal? exclamă speriată Wilhelmine ca și cum cineva ar fi amestecat cu apă de la robinet cel mai bun vin de Burgundia. Pot să vă întreb, pe ce vă bazați, cînd faceți o astfel de afirmație?

— Mă întreține uneori cu Otto-Otto, secretarul meu, spuse Kahlenberge.

— Aveți cumva obiceiul să discutați cu acest om și despre probleme personale?

— Numai despre probleme personale, stimată doamnă. Nu îmi stă în obicei să vorbesc cu subordonații mei despre probleme de serviciu.

— Foarte corect! interveni von Seydlitz-Gabler, mînat de dorința de a-și face simțită prezența. Cînd sîntem la serviciu, obișnuim să dăm ordine și indicații!

— Nu-mi spui nimic nou, dragă Herbert, spuse Wilhelmine, neslăbindu-l din ochi pe Kahlenberge. Nu știu însă ce se poate discuta de obicei cu secretarii.

— Otto-Otto, stimată doamnă, este pentru mine ceea ce pentru anumite doamne reprezintă o veche menajeră. Drăgutul de Otto este o adevărată țață de sex masculin. Cred că bate toate bîrfitoarele din oraș. Otto obișnuiește să-mi raporteze tot ce știe, ce află, tot ce observă și ce presupune.

— Chiar și despre fiica mea?

— Și despre fiica dumneavoastră. Otto-Otto are un camarad care e caporal. Un oarecare Hartmann.

— Hartmann? întrebă doamna Wilhelmine.

— Cred că vă mai aduceți aminte de el. La Varșovia s-a bucurat de protecția dumneavoastră deosebită.

— Nu poate fi adevărat! strigă generalul von Seydlitz-Gabler revoltat.

Gîtul doamnei Wilhelmine se coloră ușor în roz, roșeața răspîndindu-se apoi pe față. Un semnal de alarmă, pentru cei care o cunoșteau.

— Mă ocup dezinteresat de oamenii tăi, păstrînd întotdeauna distanța necesară, constată ea. Este oare un motiv pentru a-mi face reproșuri?

— Te rog să mă ierți, draga mea! exclamă generalul von Seydlitz- Gabler jignit. Revolta mea nu a fost îndreptată împotriva ta — ci împotriva acestui om. A acestui... Cum îl cheamă? A acestui Hartmann! Corect. O să țin minte numele lui. Cum îndrăznește un individ de teapa lui să pătrundă în cercurile noastre! Nu-mi vine să cred!

— Nu vă jenați din cauza mea! exclamă Wilhelmine cu emfază.

Recomandarea era inutilă. Lui Kahlenberge nici nu-i trecea prin minte să se jeneze.

— Domnișoara Ulrike l-a cunoscut pe acest Hartmann la Varșovia. N-aș putea sa vă pun cît de apropiate au fost raporturile dintre ei. Au purtat corespondență. S-au revăzut aici, la Paris.

— S-au revăzut? Doamna Wilhelmine se agață de un licăr de speranță. Asta nu înseamnă mare lucru. O revedere poate fi nevinovată. În afară de asta este absurd ca un caporal să locuiască la hotelul Excelsior.

Generalul Kahlenberge își drese glasul cu îndemînarea unui artist de cinema care se pregătește să țină o tiradă. În tot acest timp se uită la von Seydlitz-Gabler ca și cum acesta ar fi fost un afiș care anunța ceva important. Wilhelmine remarcă și ea această privire.

— Ai să-mi încredințezi un secret, Herbert?

— Nicidecum! Cu excepția unui mic amănunt: Acest caporal Hartmann locuiește într-adevăr în acest hotel. Kahlenberge l-a instalat aici. Bineînțeles cu acordul meu, trebuie să recunosc.

— Și ce face acest om aici?

— Caporalul Hartmann, explică Kahlenberge cu amabilitate, are sarcina de-a face cît mai plăcut concediul generalului Tanz.

— Incredibil! murmură doamna Wilhelmine cu o voce atonă. Ce zici, Herbert?

— Vom lua toate măsurile necesare, promise generalul-comandant. Bineînțeles, cu corectitudinea necesară. Nu admit ca un Hartmann să-și bată joc de mine. Hotărîrea mea va fi neiertătoare. Vă rog să faceți cele necesare, dragă Kahlenberge.

Raport parțial

Extrase din alte documente, însemnări și relatări

Hector Meurisse, Paris, fost portar de hotel în acele vremuri. Ocupă în prezent, în 1960, aceeași funcție.

Hector Meurisse ne-a dat cu amabilitate următoarea declarație:

Hotelul nostru, căruia îi dați numele de Hotel Excelsior, — direcțiunea vă va fi recunoscătoare pentru discreția dumneavoastră — , a fost în acea epocă și mai este și astăzi unul din cele mai cunoscute hoteluri din Paris. El nu fusese rechiziționat de nemți. Am primit doar instrucțiuni conform cărora trebuia să asigurăm cazarea unor clienți ilustri. Clienții care ne-au fost repartizați erau cu toții persoane de clasă — chiar dacă nu corespundeau întru totul standardelor internaționale.

Puteți să-mi arătați lista dumneavoastră încă o dată? Doamna Wilhelmine von Seydlitz-Gabler! Dacă-mi mai aduc aminte de această doamnă? Perfect. Își exprima dorințele cu o politețe desăvîrșită, totuși ele sunau ca niște ordine. Ea știa să aprecieze cu exactitate orice fel de serviciu bun, deși nu avea gusturi prea alese în ceea ce privește bucătăria sau pivnița de vinuri.

Să revenim la lista dumneavoastră: Domnișoara Ulrike von Seydlitz-Gabler, fiica generalului, nu-i așa? Permiteți-mi să mă gîndesc puțin. Da. Nu prea semăna cu mama ei. Foarte simpatică. Nu părea prea fericită. Se pare că a avut

necazuri. Chiar și poliția s-a interesat de ea. Nu cunosc amănunte.

Caporalul Hartmann? Nu-mi aduc aminte de el. Însoțitorul generalului Tanz? Posibil. Dar nu cred că a stat mai mult de-o noapte la noi. Cînd a venit, de ce a plecat, ce s-a întîmplat cu el? Nu știu nimic.

Ia să ne uităm aici, generalul Tanz! Nu-l voi uita niciodată. Chiar în civil era prototipul generalului. A vrut să petreacă la noi un fel de concediu de convalescență. A spart mai multe pahare și o oglindă. Se spune că le-a spart în cădere. În general se poate spune despre el că era un domn cu ținută.

Extrase dintr-o conversație cu un fost membru al serviciilor de securitate din Paris.

Acest fost membru al serviciilor de securitate este astăzi comerciant de textile la Frankfurt pe Main. El a fost vizitat cu speranța că ne va putea ajuta în elucidarea anumitor aspecte din acest raport.

Dumneavoastră puteți, dacă doriți, să-mi citați numele întreg și să indicați adresa mea: Horst Torgauer, Zeil 17, Frankfurt/Main. Nu am nimic împotrivă, deoarece nu am nimic de ascuns. Am fost în acea epocă agent al serviciilor de securitate de la Paris, dar într-o funcție de subordonat. N-am nici un motiv să-mi fie rușine.

Astăzi începe să se facă încet lumină în întunericul de atunci. Numeroasele memorii publicate de atunci încoace aruncă lumină asupra evenimentelor din acea perioadă. Un jurămînt rămîne totuși un jurămînt. Omenia înseamnă întotdeauna omenie. Am ajutat mai mulți evrei. Doriți documente? Vi le pot prezenta în copii. Am avut întotdeauna multă simpatie pentru patrioții francezi și am un simț înnăscut al adevăratei democrații.

Doriți să aflați cîteva lucruri despre locotenentul Grau de la Abwehr? Ei bine, cu oameni de genul lui era foarte greu să lucrezi. Din cînd în cînd, voia anumite lucruri de la

noi, dar cînd îl rugam noi ceva întîmpinam mereu greutăți din partea lui.

Era un om dificil. Lipsit de rațiune. Discordia noastră avea ceva tragic. Nu știu exact ce capete de acuzare au existat împotriva lui. Dar șeful nostru, doctorul Knochen, a spus după prima întîlnire cu acest Grau: „Orele lui sînt numărate!"

Și așa s-a și întîmplat.

Stenograma unei ședințe care poate fi numită „de informare" sau „de instruire".

Această stenogramă a fost transcrisă de un caporal repartizat, împreună cu alți gradați, serviciului personal al generalului Tanz. El a deținut postul de ordonanță timp de trei săptămîni.

Aceste sfaturi sau indicații au fost date de locotenent-colonelul Klaus Dieter Zirsch, aghiotantul generalului Tanz în primăvara lui 1944.

Textul acestei stenograme a fost citit pentru ultima oară în octombrie 1961 la o reuniune amicală care avea loc săptămînal, în ziua de luni, în Köln-Wahn sub lozinca „Prietenii veseliei".

Lectura acestui document s-a bucurat de un succes nebun, provocînd hohote de rîs.

Aceste amănunte ne-au fost comunicate de Otto care ne-a permis și consultarea acestui document.

Locotenentul-major Zirsch, primăvara lui 1944:

...nu vă uitați ca boii la mine, tîmpiților, strîngeți din buci, destupați-vă mințile. Aveți hîrtie și creioane ca să vă notați ce spun, țineți-vă fleanca, altfel o luați pe coajă, să țineți bine minte, cîrnați nenorociți ce sînteți, că voi nu aveți nici un fel de opinie dacă țineți la existența voastră mizerabilă; cretinii se împuținează din ce în ce mai mult datorită eutanasiei; important e să țineți mîinile pe cusătura pantalonului și totul să strălucească începînd de la hîrtia igienică, batistă, pînă la gamelă; se pune doar mare preț pe igienă; vai de cel care se șterge la cur cu degetele cînd cresc atîtea frunze pe pomi; pantofii și cizmele să arate ca venite din

fabrică, să strălucească ca luna, cutiile de cremă de ghete goale trebuiesc deîndată înlocuite, iar inimile voastre trebuie să bată pentru Germania Mare; niciodată să nu uitați că un general reprezintă Germania Mare, nenorociților, împuțiților, mizerabililor; ați notat tot ce v-am spus? parchetul trebuie să fie oglindă, să poți mînca de pe el, la nevoie trebuie să-l lingeți, căci periuța de dinți și cîrpele sînt arareori limbi dar pe ele le avem mereu la dispoziție pentru a ne face treaba; ajungem astfel la binefacerile culturii; batistele și servetele trebuie să fie albe ca zăpadă cînd își șterge generalul mucii, dar vai de cel care-și șterge labele de pantaloni sau și le pune pe mașina generalului care trebuie să strălucească asemenea unui ou uns cu ulei în soarele deșertului, chiar dacă plouă sau ninge sau cade cerul pe voi sau vă căcați în pantaloni, lucru de care vă cred capabili; dar vai de acela care pute, chiar dacă Dumnezeu ar fi pus sudoarea înaintea recompensei, nu poate fi vorba de putoare, lenjeria de corp și labele trebuie să fie curate ca și dinții, cine are murdărie sub unghii poate să-și pregătească sicriul fără să vorbim de moarte și de alte rahaturi ce n-au de-a face cu metafizica picioarelor transpirate, nici dracu nu știe; important e ca tot ce e piele să strălucească, cine nu ascultă o s-o pățească; atenție la buza paharelor și a ceștilor, strîngeți din buci și curățați cu peria pila de unghii a generalului după fiecare întrebuințare, v-ați notat ce v-am spus, scîrboși nenorociți ce sînteți..

6

În acea seară de 19 iulie 1944, generalul Tanz luă cina la Versailles. Mîncă limbă de mare la care bău o sticlă de vin alb; apoi un pui de Bresse bine stropit tot cu o sticlă de vin, de astă dată roșu. Drept încheiere i se recomandă un coniac dublu.

Prin ferestrele restaurantului, el contemplă palatul care se detașa pe cerul de noapte de un albastru deschis ca o cutie uriașă plină ochi cu istorie. Acolo se găsea și acea scară exterioară! Mare, impunătoare, unică! Ce plăcere să o urci și să o cobori chiar de trei, patru ori.

Tanz își comandă coniacul dublu. Ospătarul îl servi cu o amabilitate și un respect deosebit. Era foarte impresionat de enorma cantitate de mîncare și de băutură pe care generalul era capabil s-o consume. Tanz ridică paharul, îl mirosi și-l puse din nou pe masă. Îl văzuse pe Hartmann în ușa restaurantului și-i făcu semn cu mîna.

— Hartmann, doriți să beți un pahar de coniac cu mine? întrebă generalul.

Hartmann nu ezită nici un moment pentru a da unicul răspuns corect:

— Domnule general, sînt în timpul serviciului.

Era convins că răspunsese pe placul generalului.

Generalul dădu din cap mecanic, asemeni unei păpuși de ceară dintr-o vitrină, fără să manifeste nici cea mai mică apreciere.

— Luați totuși loc, Hartmann! zise el. Apoi comandă pentru însoțitorul și șoferul lui o sticlă de apă minerală de Vichy.

Generalul își băgă mîna în buzunarul de la piept și scoase un teanc de ilustrate; erau aceleași pe care le cumpărase în ziua precedentă. Le întinse cu un gest solemn în fața lui, după care scoase automat din același buzunar un creion.

— Hartmann, spuse el, sînt mulțumit de dumneata. Vederea acestor tablouri mi-a trezit un interes deosebit. Vă rog să definiți termenul de „impresionism"!

Hartmann se execută. Observă că Tanz își lua notițe, pe dosul ilustratelor din fața lui. Ospătarul, atent, își făcu apariția, apropie sfeșnicul de pe masă cu un gest discret de Tanz. Hartmann ținu un curs detaliat despre pictura impresionistă. Din bucătărie se auzea zgomot de vase.

— Încercați, vă rog, acum, să definiți diferența dintre Manet și Monet, îi ceru generalul. Acești doi pictori pot fi foarte ușor confundați de un profan, nu-i așa?

Hartmann crezu că descoperă o latură nouă, complet necunoscută și neașteptată a generalului Tanz: acesta avea aerul că absoarbe ca un burete aceste cunoștințe pînă acum necunoscute lui. Ori o făcea poate doar cu un gînd ascuns? Cu Tanz, te puteai aștepta la orice. Hartmann își puse tot felul de astfel de întrebări, nereușind însă să le aprofundeze, din cauza lipsei de timp.

— Ați vorbit la telefon cu locotenent-colonelul Sandauer despre mine? întrebă Tanz brusc cu o umbră de neîncredere în glas.

— Nu, domnule general.

— Și de ce nu, Hartmann? N-ai avut ordin să prezinți permanent raportul?

— Nu, domnule general, nu am avut un ordin direct.

Hartman trecu sub tăcere încercările sale repetate de a-l prinde pe Sandauer la telefon. E foarte posibil ca nici Sandauer să nu fi vrut să stea de vorbă cu el. Aveai vaga impresie că pe această lume nu exista nimeni în afară de Hartmann și de Tanz.

— V-ați gîndit vreodată la obligațiile pe care le are un general? întrebă Tanz cu o undă de blîndețe în glas. Vă rog să n-o faceți. Toate concluziile pe care le-ați putea probabil trage ca urmare a comportamentului meu sînt eronate. Și periculoase. Sau există cumva niște lucruri pe care le-ați dori explicate?

Hartmann tăcu încurcat. Se simțea pradă privirii sticloase de șarpe a generalului. Expresia de perplexitate care se citea pe fața caporalului îi trăda starea de spirit în care se afla.

— Am să-ți pun o întrebare, spuse generalul contemplînd una din ilustrate care reprezenta *Aleea mormintelor*, a lui

Paul Gauguin. Cine dintre noi doi este mai important, dumneata sau eu?

Lui Hartmann nu-i fu greu să răspundă la această întrebare.

Răspunsul său sună convingător:

— Un general este incomparabil mai important decît un caporal!

— Bine, spuse generalul zîmbind ușor. Iau la cunoștință răspunsul vostru. Și se poate, ca la momentul potrivit, să vă aduc aminte de el.

Un rictus ironic îi schimonosi fața. Tanz luă paharul cu ambele mîini, îl duse la gură și-l bău pînă la fund, cu ochii închiși, ca și cum ar fi murit de sete.

— Hartmann, spuse generalul după cîteva secunde, presupun că în timp ce luam masa ați curățat mașina și ați controlat-o. Cred, de asemenea, că ați avut timp să și cinați. Vă mai acord o jumătate de oră ca să vă puteți destinde. Beți-vă în liniște apa minerală și fumați o țigară. Între timp eu voi face o mică plimbare pentru digestie. Ați înțeles?

— Da, domnule general.

Generalul se uită la ceasul de la mînă.

— Acum este ora 21 și șapte minute. Vă rog să vă reglați ceasul după al meu. La ora 21 și 35 de minute să fiți cu mașina în fața intrării restaurantului. Ați înțeles?

— Am înțeles, domnule general.

Tanz se ridică. Era drept ca o prăjină. De parcă n-ar fi băut două sticle de vin și un coniac dublu. Nu se clătină deloc.

Îi dădu lui Hartmann portmoneul său doldora de bancnote.

— Plătiți nota și nu uitați să dați un bacșiș corespunzător. Vă rog să păstrați portmoneul pînă la reîntoarcerea mea!

— Da, domnule general!

— Mai tîrziu, spuse generalul în încheiere, aș dori să cunosc și alte aspecte ale vieții nocturne ale Parisului. Vă rog să vă gîndiți la ceva deosebit. Ceva cu totul deosebit. Localul pe care mi l-ați recomandat ieri e bun doar pentru petreceri de familie! Mă înțelegeți, ce vreau să spun?

Hartmann crezu că înțelege. Îl urmări cu privirea pe general care se îndepărta țeapăn ca un automat. Apoi își comandă un coniac dublu și o sticlă mică de calvados.

Totul pe socoteala generalului Tanz. Hartmann regla nota de plată, lasă un bacșiș gras și părăsi localul.

În fața lui se întindea, solemn și monoton, parcul imens. Minunatul gard de fier forjat se înălța asemeni unor siluete boante, împodobite pe cerul nocturn. Totul era armonios și bine proporționat. Totul luase o nuanță de albastru nocturn sau negru strălucitor.

În fața portalului central se distingea o umbră lunguiață, fără contururi clare. Era silueta unui bărbat care putea fi Tanz. Bărbatul urina pe piatra seculară, de o frumusețe perfectă, martoră a multor evenimente istorice.

Generalul von Seydlitz-Gabler traversa Parisul la bordul mașinii sale. Tocmai terminase de cinat cu soția sa care îl copleșise cu reproșurile și recomandările ei. Von Seydlitz-Gabler făcu încă o dată dovada stoicismului său perfect. Acum se îndrepta spre cartierul său general.

Șoferul lui, al cărui nume nu-l știa, se angajă în Place de la Concorde, care la ora aceea era aproape goală. Rarele vehicule care circulau aparțineau în exclusivitate serviciilor germane. Patrule, ambulanțe, mașini care transportau gradați spre locurile de plăceri sau birouri.

Lumina farurilor cădea pe asfalt prin fantele înguste ale huselor de camuflaj. Acest fascicul subțire de lumină pipăia asfaltul, măturînd din cînd în cînd cîte o fațadă. În obscuritatea din ce în ce mai profundă a nopții care se lăsa, casele se înălțau nude și dure ca un peisaj cu stînci în lumina palidă a lunii noi.

Se simțea apropierea apăsătoare a războiului în ciuda zecilor de kilometri care separau Parisul de cîmpurile de bătaie. În Normandia, trupele germane mai credeau că pot stăvili invazia. Dar acest oraș trăia deja în umbra catastrofei iminente. Era plin de neliniște.

Von Seydlitz-Gabler nu se bucura deloc de perspectiva de a dormi într-un pat de campanie. Nici măcar solicitudinea impacientă a colaboratoarei sale Melanie Neumaier nu-l mai atrăgea. Afară de asta îl va căuta cu siguranță și Kahlenberge. Dădu din cap cu un aer plictisit. Știa că nu va putea dormi, indiferent din ce motive.

De fapt, nu mi-am dorit acest concediu! spuse generalul Tanz, adresîndu-se, pe un ton aproape amical, lui Hartmann care ședea aplecat asupra volanului.

Hartmann tăcu, plin de așteptare.

— Aș avea alte lucruri mult mai importante de făcut. Dar s-a susținut că aș avea nevoie de acest concediu bine meritat. Și-au făcut griji pentru sănătatea mea! Ce ziceți de asta, Hartmann?

— Pot să-i înțeleg, domnule general.

— Că-și fac griji din cauza mea?

— Că sînt de părere că dumneavoastră ați meritat acest concediu, domnule general.

Tanz respiră cu greu. Apoi tăcu. Motorul Bentleyului torcea. Un ușor clinchet de pahar anunța că generalul își turna un coniac. Hartmann făcu un efort pentru a nu auzi acest zgomot chinuitor care se repeta tot mereu. Fixa cu privirea strada întunecată, aproape goală. O rază slabă de lumină cădea pe asfalt. Bentleyul o coti pe bulevardul Montmartre Poisson.

Generalul începu din nou să vorbească.

Îi veni, probabil pentru întîia oară în ultimii patru ani, pofta să se exteriorizeze. Se aplecă în față spre șoferul lui. Mirosul de alcool era acum mult mai puternic decît cel de benzină.

— E primul meu concediu de ani de zile, Hartmann. Am primit pur și simplu ordin să mă recreez. Ce spuneți de așa ceva?

— Este un ordin plăcut, domnule general.

— Nu și pentru mine! Dar e un ordin, Hartmann. Iar ordinele trebuie executate. Acest lucru este valabil și pentru generali. Cu atît mai mult, ele trebuie să fie executate de către caporali. Înțelegeți acest lucru, Hartmann?

— Desigur, domnule general!

La 11 seara, Parisul părea un oraș gol. Doar cîțiva trecători pe stradă.

— Cînd ai concediu, reluă generalul după o scurtă tăcere, trebuie să profiți de el. Nu cu jumătăți de măsură. Ori faci un lucru cum trebuie, ori te lași păgubaș. Dintr-un concediu nu trebuie să lipsească nici savurarea operelor de artă, nici plăcerile nocturne oricît de derizorii sînt ele. Sper că ați ales un local de noapte unde poți să petreci cu adevărat!

Hartmann nu neglijase de astă dată acest aspect. Alegerea lui căzu asupra unei „pivniți" de curînd inaugurată în strada Drouot, care purta numele atotpromițător de

„Grajdul lui Madeleine". Este adevărat că Hartmann nu cunoștea acest grajd personal, dar fusese informat că iepele lui Madeleine erau grozave și făceau față oricăror pretenții.

— Opriți-vă la o sută de metri de intrare, pentru a o putea supraveghea! ordonă Tanz.

Hartmann parcă Bentleyul conform dorinței exprimate. Înconjură mașina cu sprinteneala unei nevăstuici pentru a deschide portiera din spate. Tanz coborî și se uită împrejur ca un câine de vînătoare care ia urma prăzii. Spuse apoi:

— Dați-mi cîteva bancnote mari din portofelul pe care vi l-am încredințat.

Hartmann scoase portofelul generalului, îl deschise și i-l întinse lui Tanz. Acesta luă cîteva bancnote, cinci sau șase în valoare de cîteva mii de franci fiecare.

— Asteptați-mă aici, Hartmann! ordonă el.

Tanz se îndepărtă. Hartmann îl văzu îndreptîndu-se spre localul respectiv. Parcă trecea în revistă o trupă pe un cîmp de instrucție. Înaintea întrării se cocoșă ca și cum ar fi trebuit să intre într-un adăpost subteran.

Hartmann se pregăti pentru o noapte lungă. Intră în mașină, se așeză pe locul lui și aprinse o lampă care se afla sub tabloul de bord. Își puse la îndemînă pachetul de țigări și sticluța de calvados. Din compartimentul pentru mănuși scoase romanul *Père Goriot* de Balzac.

Hartmann fumă, bău și începu să citească. Se uită la ceas. Era ora 11 și 10 minute.

Rainer Hartmann se opri speriat din lectură. O mașină de teren se opri scrîșnind din frîne lîngă mașina lui. Era un Mercedes 200. Otto-Otto sări din mașină și veni spre Hartmann, asemeni unei bile care se rostogolește.

— Bată-te norocul, omule! Mai ești încă în viață! exclamă Otto-Otto aferat și fericit.

Hartmann îi întinse lui Otto-Otto pachetul de țigări și sticluța de calvados care era pe jumătate plină. El se servi fără jenă. Hartmann îl întrebă:

— Ce faci aici?

— Colind prin zonă, spuse Otto-Otto ducînd sticla la gură. Dădea impresia că ar cînta la trompetă o melodie

care-i place. Ocazia e mai mult decît favorabilă. Cartierul general este ca un columbar: Toți generalii și-au luat zborul care încotro. Cum sînt un tip isteț, profit din plin de aceste zile, respectiv nopți!

— Atunci ia-o din loc! spuse Hartmann pe un ton prietenos.

— Pari nevinovat ca un prunc. Pentru a folosi o metaforă anodină, ai făcut pipi într-un vas de flori. Mă refer la domnișoara Ulrike. Dar ce face tipul teribil atunci cînd e prins? Nu mai repetă aventura. Mai bine zis nu i se mai oferă ocazia.

— Dă-mi înapoi sticla, spuse Hartmann, cred c-ai băut mai mult decît suporți!

— Cu cît sînt mai beat, urlă Otto-Otto cu o voce răsunătoare în Parisul nocturn, cu atît spun mai multe adevăruri necruțătoare. În beție am o limbă ascuțită ca o lamă. Tu ești sau naiv sau imbecil sau amîndouă la un loc. Te faci că nu știi ce-ai făcut. Nu te poți culca nepedepsit cu fata unui general! Pe deasupra să te lași și prins!

— Nici acum nu știu despre ce vorbești, Otto!

— Nu știi? Otto se tăvălea de rîs. Dar mama fetei știe, tatăl știe, și deoarece acest tată este generalul von Seydlitz-Gabler știe și șeful lui de stat-major, generalul Kahlenberge și astfel am aflat și eu. Și dacă eu știu ceva, se poate liniștit spune c-o știe toată armata.

Hartmann se sperie. Începu să bănuiască ce poate însemna această veste. Pierdut în gînduri sumbre îi permise lui Otto să-i ia încă o dată sticla din mînă. Noaptea din jurul lui devenea din ce în ce mai întunecată și mai amenințătoare. Luna dispăru, voalată parcă de geamuri mate, iar casele de pe stradă își pierdură conturul. Numai lanterna palid-albăstruie de la intrarea Grajdului lui Madeleine, în care se afla Tanz, lumina mai puternic decît înainte.

— E grav, spuse Hartmann pe o voce stinsă.

— Este și va fi și mai grav! Vei fi trimis pe front, hîrtiile sînt deja întocmite. Este încă cel mai nevinovat lucru ce poate să ți se întîmple, căci nu este numai vorba de fiica unui general, ci și de logodnica unui general. Acest general este chiar generalul Tanz! În acest caz, nici Kahlenberge nu mai poate face mai nimic pentru tine. Dacă ia Tanz problema în mînă, atunci nu se va opri la

mutarea ta pe front și la o eventuală moarte eroică, ci te paște curtea marțială!

— Nu bea tot! spuse Hartmann morocănos.

— În locul tău aș da bir cu fugiții!

— Nu ești în locul meu, Otto.

— Tocmai de aceea, cu prima ocazie, voi aprinde o lumînare în Notre-Dame! Ce mai vreau să-ți spun: Dacă o ștergi de aici de bunăvoie sau numai cu ordin de serviciu, ai putea să mi-o lași pe Raymonde.

— Cară-te! spuse Hartmann.

— Cu plăcere! Dacă cineva te întreabă, nu m-ai văzut, nu ți-am spus nimic. De la mine nu știi nimic!

— De acord. Tu nu exiști pentru mine.

— Grozav. Tu știi ce înseamnă camaraderia. Dar pentru că tocmai vorbim de camaraderie, n-ai putea să-mi împrumuți niște bișțari?

Hartmann scoase portmoneul generalului și luă din el două bancnote. Otto scoase un fluierat de recunoștință, îl bătu pe Hartmann pe umăr și-și băgă banii în buzunar.

— Încă o întrebare, bătrîne, ca de la bărbat la bărbat, chiar ai reușit să te culci cu mîndra de Ulrike?

— Spală putina! exclamă Hartmann, furios. Sau am să-mi aduc aminte, cu prima ocazie, de toate amănuntele conversației noastre!

— M-am cărat deja! strigă Otto urcîndu-se în Mercedes. Noroc, bătrîne, și nu uita că n-ai decît o viață!

— În vremuri neobișnuite, declară Prévert pe un ton amabil ca și cum ar fi oferit interlocutorului său un Meursault nobil, trebuie să se recurgă la metode neobișnuite.

Prévert nu ezitase să-l viziteze pe locotonent-colonelul Grau în biroul său. El inspectă încăperea cu un viu interes. Totul era simplu, utilitar, în lemn sau în ciment, într-o prezentare rudimentară. Culorile dominante erau albul de cretă și negrul pămîntiu. Pe pereți erau tablouri, organigrame, ordine de zi și instrucțiuni. În mijlocul acestei camere, Grau, în lumina crudă a unui bec agățat de tavan.

— O astfel de încăpere în mijlocul Parisului! spuse Prévert. Cum e cu putință? În comparație cu acest birou, posturile noastre de poliție din suburbii sînt niște foaiere de teatru.

— Eu ofer un simbol, spuse Grau. Biroul meu este vitrina mea. Credeți-mă, m-a costat un oarecare efort pentru a instala un birou de o urîțenie atît de inexpresivă. Dar după cît vă cunosc, Monsieur Prévert, n-ați venit la mine pentru a-mi admira biroul. Ce aveți să-mi propuneți?

— Între timp m-am ocupat mai intens de intrigi. N-am putut să-mi refuz plăcerea de a-l cerceta mai de aproape pe generalul Kahlenberge.

Grau dădu din cap fără a manifesta nici cea mai mică surpriză, deschise un dosar de pe masă, luă din el o hîrtie pe care i-o întinse lui Prévert. Acesta citi raportul amănunțit al vizitei sale la Kahlenberge, locul, ora, durata întrevederii.

— Mă supravegheați? întrebă Prévert cu curiozitate.

— În prezent, iau parte la un joc de societate, jucîndu-l după regulile sale!

— Figurez cumva pe o listă de persoane care urmează să fie arestate?

— Bineînțeles, Monsieur Prévert. Dar cum puteți să vă închipuiți, am mai multe liste. Pe unele din ele nu figurați însă.

— Excelent, spuse Monsieur Prévert. Cadrează perfect cu ideea pe care mi-am făcut-o despre dumneavoastră. În cazul în care conspirația se realizează, o veți sprijini indirect, dar mai întîi vă veți da la fund pînă cînd noile fronturi se vor delimita cu claritate. Conform circumstanțelor respective, veți scoate la iveală una sau alta din listele dumneavoastră sau veți interveni decisiv în joc prin simpla dumneavoastră prezență. Am ghicit corect?

Grau schiță un zîmbet ușor.

— Deci asta este teoria dumitale? Considerați, presupun eu, că aceste procedee sînt demne de dispreț?

— Sper că nu așteptați din partea mea să mă pretez la aceste jocuri patriotice, un pic tardive, cu naivitatea unei gîște prăjite de Crăciun. Eu sînt francez și sînt polițist. N-am nici un chef de liniile de foc germane. Îmi iau și eu măsurile mele de siguranță.

— Și, dacă vă înțeleg bine, în toate direcțiile?

— Mă veți înțelege și mai bine dacă veți asculta cu atenție propunerea pe care vreau să v-o fac. Presupun că sînteți în imposibilitatea de a intra în contact direct cu

grupul principal al conspiratorilor, nu-i așa? Eu însă am făcut-o deja. Folosiți-mă ca agent de legătură. Oricare ar fi evoluția situației, nu veți avea decît de cîștigat. Desigur, și eu. Conjurația reușește, ceea ce dorim amîndoi cu ardoare, deși din motive diferite — atunci ați luat parte la ea. Conspiratorii eșuează — nimeni nu va putea dovedi că ați luat vreodată legătura cu ei.

— Vă înșelați, Prévert. Cunosc o persoană care va putea cu ușurință furniza dovada. Dumneata!

Prévert își clătină capul lui de dovleac. Ochii lui erau plini de tristețe.

— Uitați un fapt esențial: dacă eșuează, mă voi refugia la dumneavoastră, simbolic bineînțeles, ca un pui la cloșcă. Și atunci veți atesta că v-am furnizat niște documente pentru a vă permite să descoperiți complotul și veți spune că am colaborat mereu în acest sens.

Grau dadu afirmativ din cap. Aici era vorba de jocul preferat al tuturor marilor polițiști care se învîrteau în cele mai înalte cercuri ale puterii: să arunci un os deținătorilor puterii, să lupți împotriva criminalității, să veghezi asupra securității cetățenilor, fără însă a uita grija pentru propria-ți persoană.

Văzuți din acest unghi de vedere, Grau și Prévert păreau făcuți din același aluat, metodele lor asemănîndu-se. În primul rînd s-au asigurat. Au stabilit, etapă cu etapă, planul nr.1:Împotriva conspiratorilor. Materiale, idei, stimulente, intenții și propuneri, totul stabilit prin note scurte de către ambele părți, intenționîndu-se ca o eventuală urmărire a conspiratorilor să nu fie nici ușurată nici îngreunată. A urmat apoi planul nr. 2: În favoarea conspiratorilor. Și aici a fost discutat în amănunțime fiecare detaliu. Indiferent în ce fel de moară ar ajunge amîndoi, nu vor avea cum să facă declarații contradictorii.

— Splendid, spuse Monsieur Prévert ca încheiere. Mă simt mult mai bine acum!

— Să sperăm că și oamenii din jurul lui Kahlenberge lucrează la fel de exact.

— Dacă toți ar semăna cu Kahlenberge, am avea mult mai puține probleme de rezolvat.

— Cum rămîne însă cu ceilalți trei, patru mii de generali? întrebă Grau încet.

— Vă îndoiți de ei?

— Să spunem mai bine că sînt suspicios. Îmi cunosc compatrioții. Pot însă să vă asigur de un lucru: dacă vor eșua încă o dată, va fi pentru ultima oară. În acest caz, contrar voinței dumneavoastră, veți face dovada că onoarea soldaților germani este pierdută pentru totdeauna. Și această argumentare nu vi se va ierta niciodată. Niciodată! Și eu voi fi unul din primii care vor vorbi deschis despre acest lucru, în fața tuturor. Voi acționa în consecință și-i voi scuipa în obraz pe toți acești porci lași și tîmpiți!

— Ce spectacol! murmură Prévert pentru sine. Nu știu dacă trebuie să doresc să asist la el.

— Asta nu vă privește! exclamă Grau. Este problema noastră! Dar dacă ați ști de ce sînt în stare unii dintre acești generali, v-ar sta vinul de Burgundia în gît!

Caporalul Hartmann se cufundase din nou în lectura lui Balzac. Îl aștepta pe Tanz. Se pregătise să aștepte ore întregi ca în noaptea precedentă.

Strada Drouot era aproape goală. Pe celălalt trotuar se strecura un om în umbra nocturnă a caselor. La colț, lîngă chioșcul de ziare, o femeie stătea de vorbă cu un bărbat insistent. Două pisici se scuipau într-o rigolă. Din depărtare răzbătea un zgomot înfundat de convoaie grele.

Hartmann ridică ochii întîmplător, cel puțin așa crezu el; poate dintr-un simplu reflex interior. El văzu în lumina albăstruie a felinarului de la Grajdul lui Madeleine o umbră care putea fi cea a generalului Tanz, o siluetă suplă, filiformă, cu contururi precise. Tanz ridică mîna ca pentru a da un semnal, îndreptîndu-se apoi spre Bentley.

Hartmann stinse cu repeziciune radioul și-și puse bine Balzacul. Închise pachetul cu țigări și astupă sticluța cu calvados care era aproape goală. Puse contactul, porni motorul și apăsă pe accelerație.

Generalul se apropie, zvelt ca un plop și mut ca un pește. Se lăsă să cadă pe pernele mașinii, respirînd adînc. Abia apoi începu să vorbească cu o voce moale, de parcă ar fi fost muiată în glicerină. El spuse cu o voce voit accentuată:

— Mergeți foarte încet înainte!

Hartmann se conformă ordinului primit. Bentleyul se tîra pe asfalt. Caporalul văzu apoi ceea ce era de așteptat, o femeie de o vîrstă nedefinită, de înălțime mijlocie cu forme bine rotunjite și părul blond care se oprise la intrarea în local. Femeia privea cu dispreț spre mașina care se apropia. Ochii îi străluceau flămînzi.

— Îndreptați-vă spre această femeie, Hartmann!

Hartmann acceleră cu grijă și frînă după ce parcurse circa treizeci de metri. Bentleyul se opri cu un zgomot ușor. Generalul deschise portiera stîngă din spate și spuse:

— Urcați-vă!

Femeia rîse strident; se simțea probabil flatată și totodată plăcut surprinsă. Gura ei senzuală era întredeschisă. Se lasă să alunece pe perne, balansîndu-se cu vădită plăcere de la stînga la dreapta. O undă de parfum pătrunzător se răspîndi în mașină.

— Unde locuiți? întrebă Tanz cu o voce aspră.

— Rue de Londres, spuse ea. Aproape de gara Saint-Lazare.

— Cunosc strada! spuse Hartmann și apăsă pe pedala de accelerație.

Încercă să nu urmărească conversația din spatele lui. Dar vocea femeii era ascuțită, puternică și de o veselie forțată. A început să toarne tot felul de banalități, de exemplu: c-ar putea să se tutuiască, că nu e cazul ca cineva să fie timid cu ea deoarece este generoasă din fire, că-i place să trăiască și să-i lase și pe alții, că noaptea trebuie trăită deoarece mîine ar putea fi prea tîrziu. Îl întrebă dacă vrea să știe cum o cheamă, dacă vrea ca ea să-i ghicească numele, dacă face parte din soiul de bărbați tăcuți, deh, apele liniștite sînt adînci!

— Mai tîrziu, spuse Tanz cu o voce obosită.

Hartmann se uită în oglinda retrovizoare. Generalul ședea țeapăn în colțul din dreapta al banchetei. Femeia se întinse voluptuoasă și plină de așteptare. Avea un chip pătrat, cu trăsături dure; buzele ei fardate semănau cu două cercuri de cauciuc; ochii ei mici și spălăciți aveau

culoarea cositorului lichid. Nici ea nu îndrăzni să se apropie de Tanz neinvitată.

— Tu nu ești ca ceilalți! spuse ea pe un ton confidențial. De mult timp n-am mai avut un tip cu șofer.

— Fiți atent la drum, spuse Tanz, aceste cuvinte adresîndu-se, probabil, atît lui Hartmann cît și femeii.

Ea se aplecă înainte, spre Hartmann. El simți în nări un miros greoi de grajd — un amestec de parfum, sudoare și alcool. Apăsă pedala de accelerație pînă la fund pentru a putea scăpa de mirosul fetid. Bentleyul gonea cu viteză maximă prin Parisul nocturn. Hartmann depășise cu mult limita de viteză admisă.

— Încetiniți, spuse femeia din spatele lui Hartmann. Simți cum degetele ei îi pipăiau ceafa și se aplecă în față pentru a scăpa de strînsoarea lor. Am ajuns. Casa aceea cenușie aproape de rotondă.

Hartmann opri mașina la marginea trotuarului. Sări afară, alergă în jurul mașinii și deschise ușa lui Tanz. Femeia coborî prima, urmată de general.

— Unde exact? întrebă el.

— La etajul trei. E o locuință comodă. O să-ți placă. Nimeni nu ne deranjează.

— Luați-o încet înainte, îi spuse Tanz femeii. Se uită apoi în jur, de parcă ar avea de inspectat un cîmp de bătaie. Văzu doar fațade cenușii cu geamuri mate, o stradă fără obstacole. În fundal se înălța o construcție imensă de oțel, sticlă și beton învăluită într-un fum negru: gara Saint-Lazare. Totul era învăluit în liniștea letargică a nopții.

— Așteptați-mă aici, Hartmann, spuse Tanz. Ochii lui aveau o strălucire fosforescentă. Chipul lui era aceeași mască de fiecare zi cu trăsături dure și marcante. S-ar putea să am nevoie de dumneata. Supravegheați ferestrele de la etajul trei!

— Am înțeles! spuse Hartmann.

El mai auzi încă o dată rîsul strident al femeii înainte ca ea sa intre în casă. Tanz o urmă de parcă ar fi luat parte la acțiunea unui detașament de șoc. Poarta se închise în spatele lui cu o bufnitură surdă.

Hartmann își aprinse o țigară observînd casa din Rue de Londres. Văzu o dîră de lumină la etajul trei, apoi o alta în fereastra de alături. Hartmann trase concluzia că cei doi au intrat în locuință, mai intîi într-o cameră, apoi în a doua, probabil dormitorul.

Hartmann se duse la mașină și goli sticluța. Își aprinse a doua țigară. Apoi începu să se miște automat în sus și în jos ca o santinelă, Bentleyul servindu-i de gheretă.

Se simți tentat să se gîndească la evenimentele trăite în ziua precedentă, la atitudinea lui Ulrike față de el, la relația lui cu Raymonde. Făcu un efort pentru a alunga aceste imagini. Era mai bine să se gîndească la Tanz. Încercă să-și închipuie ce se petrecea în acel moment acolo sus, la etaj, unde dîra de lumină pătrundea prin fereastra camuflată.

Dar nu reuși. Fantezia lui o luă razna, imaginile care-i treceau prin fața ochilor luînd forme grotești.

Hartmann își înălță privirea spre ferestrele etajului trei de parcă de acolo ar putea veni rezolvarea unei enigme. Și el văzu cum dîra de lumină începu să se lățească. Perdeaua a fost dată la o parte. Hartmann văzu aparînd silueta binecunoscută a unui bărbat, conturul pregnant al trunchiului său care semăna cu acele ținte în care tinerii recruți trag cu pistoalele sau mitralierele.

Tanz întrebă încet și scrutător în întuneric:

— Sînteți aici?

— Da, răspunse Hartmann.

— Veniți sus!

Hartmann nu ezită nici o clipă în executarea ordinului. El luă din mașină lampa de buzunar, se îndreptă spre casă, deschise ușa, o luă de-a lungul coridorului și urcă treptele. În lumina lămpii zări pereți murdari și uzați, atinși parcă de mii de mîini asudate și nespălate. La etajul trei, un dreptunghi de lumină orbitoare încadrînd o siluetă: Tanz îl aștepta în ușa unei locuințe.

— Intrați, spuse generalul.

Părea să zîmbească. Fața lui avea un aer destins de parcă ar fi cîștigat o bătălie. În ochii lui puteai citi oboseala plină de mulțumire și fericire a celor care au realizat niște

munci grele. Gesturile lui, el schiță un gest larg cu mîna dreaptă, aveau blîndețea armonioasă a unui dansator care tocmai a terminat de prezentat numărul lui cel mai dificil.

— Mergeți în cealaltă cameră!

Hartmann ascultă. Traversă camera de zi și văzu în trecere mobilele uzate și mizerabile acoperite de praf; tapetul cu flori atîrna în zdrențe de pe pereți; perdelele și covorul erau scămoșate de parcă ar fi fost stoarse de mii de mașini de spălat.

— Cealaltă cameră! spuse Tanz cu insistență.

Hartmann avu impresia că trebuie să străpungă un perete de mirosuri puternice, lipicioase. Simți din nou parfumul dulceag care-ți tăia respirația amestecat cu valuri de sudoare. Un lampadar arunca o lumină roză pe un pat lat răscolit, pe hălci de carne răspîndite ca pe tejgheaua unui măcelar.

Această carne avea reflexe alburii, fiind însă străbătută de dîre groase purpurii. Aceste dîre adînci, bine conturate începeau la gît, se continuau peste sîni, peste burtă, contopindu-se între pîntece și șale într-o suprafață vîscoasă și colorată.

— Uitați-vă bine, spuse Tanz, dar nu zăboviți prea mult la acest spectacol. Am de vorbit cu dumneavoastră!

Hermann părăsi de-a îndărătelea, cu pași tîrșiți dormitorul în care se afla cadavrul urmărit de putoarea sîngelui. Se clătină. I se făcu rău. Alunecă pe un covoraș și căzu ca un sac lovindu-se de tocul ușii. Simți de îndată o durere surdă și pătrunzătoare în cap. Își duse mîna la frunte și-și dădu seama că s-a rănit. O masă lipicioasă, umedă și fierbinte i se lipi de degete. Această rană ușoară îl smulse pe Hartmann din coșmar. Durerea îl trezi și-i ascuți simțurile.

— Luați loc, spuse generalul, arătați ca un cadavru scos din apă. Sînteți o ființă fragilă, nu suportați mare lucru!

Generalul ședea în mijlocul camerei, iar lumina plafonierei scotea în evidență trăsăturile lui sculpturale. Stătea drept ca de obicei, dar luase o poziție mai puțin rigidă.

Zîmbea chiar. Zîmbetul lui exprima o satisfacție profundă. Ținea în mîna dreaptă, cu o eleganță jucăușă, un pistol, un Walther de 7,65 mm.

— Am spus să vă așezați, spuse generalul. A fost un ordin. Arătă cu mîna în care ținea pistolul spre un scaun din fața lui. Apoi arătă spre o sticlă și două pahare care se aflau pe masă. Beți, Hartmann, văd că aveți nevoie de un mic întăritor.

Hartmann luă cu mîna tremurîndă sticla. Umplu unul din pahare și-l bău dintr-o înghițitură. Din nou i se întoarse stomacul pe dos. Bău încă un pahar și observă că Tanz îi urmărea fiecare mișcare cu o atenție binevoitoare.

— Știți, deci, acum, ce s-a întîmplat, Hartmann. Păreți foarte impresionat. De ce oare? Aveți chiar atît de puțină experiență cu cadavrele? Am văzut un om care a încercat să scape din focul dușmanului trăgîndu-și după el viscerele. Mergea clătinîndu-se peste o miriște. Cădea, se încolăcea ca un vierme și încerca iarăși să se ridice. În cele din urmă se încurcă în propriile lui intestine. Apoi, cu un urlet animalic își smulse intestinele din trup. Acest om a fost singura ființă pe care am iubit-o în lumea asta. Cînd m-am repezit spre el, nu m-a mai recunoscut. Murind, el murmură numele unei femei. Și acesta era numele unei muieri care în ochii mei era o curvă.

— Ce are asta de-a face cu ceea ce s-a întîmplat aici?

— E un fapt divers.

— Dar de ce?

— Vă trebuie neapărat o explicație, Hartmann? S-a întîmplat, pur și simplu. Există desigur mai multe motive care au dus la acest act. Toate aceste motive au fost exacerbate de război. Este poate prețul pe care trebuie să-l plătești. Mulți oameni îl plătesc cu propria lor viață, așa sau altfel. Oamenii sînt incapabili să stăpînească forțele naturii.

Generalul debită această explicație, ca și cum ar da un ordin de zi. Vocea lui își recîștigase accentul ei rece și obiectiv. Numai zîmbetul lui constant și înghețat părea să exprime o melancolie profundă.

— Asta ar fi o explicație posibilă, spuse Tanz în timp ce mîngîia tandru cu mîna stîngă pistolul din mîna dreaptă. Există desigur și altele. Dar de ce să vă plictisesc

pe dumneavoastră și pe mine cu ele? Să privim faptele în față. Să nu ne pierdem timpul cu explicații inutile. Fapta a avut loc! Și nu s-a întîmplat pentru prima oară. Probabil că se va repeta după cîteva luni sau ani. Dar să nu ne gîndim la asta. Beți încă un pahar, Hartmann. Puteți să și fumați dacă doriți. Nu mă deranjează. Nimic nu mă mai deranjează acum. Mă simt ca un nou-născut. Priviți mîinile mele, le voi întinde — nu tremură. Ați remarcat că nu mai beau alcool și nu mai simt nevoia să fumez? Nu voi mai avea nevoie de toate acestea — să sperăm, pentru o lungă perioadă de timp.

Hartmann se holbă la general de parcă l-ar fi văzut pentru întîia oară: țeapăn, calm, neclintit ca o stîncă în mijlocul valurilor. Caporalul Hartmann înțelese acum de ce legenda îi atribuia lui Tanz renumele unui sînge rece extraordinar. Dar nimic nu putea să-l facă să uite cadavrul din camera de alături.

— Un cadavru ca acesta, reluă Tanz pe un ton foarte obiectiv, va stîrni probabil vîlvă, chiar în vremurile astea agitate. De fapt, o vîlvă nemeritată. Căci cine a fost această femeie? O prostituată mizerabilă, murdară și depravată. Un rebut al umanității. O epavă. Oricum, a fost și ea bună la ceva în ultimele momente ale vieții sale! În tot cazul există milioane de morți în epoca noastră, care merită să fie mai mult regretați decît această femeie. Înțelegeți ce vreau să zic?

— Nu, spuse Hartmann.

— O să înțelegeți, spuse generalul. Se va face o anchetă. Ea poate deveni dezagreabilă dar nu și periculoasă. Există însă posibilitatea să apară de undeva niște martori incomozi. Este suficient ca cineva să fi văzut Bentleyul pentru ca să apară complicații. Și tocmai de aceea, Hartmann, — am reflectat îndelung înainte de a lua această hotărîre! — vom crea un ansamblu de alibiuri irefutabile și convingătoare. Vă puteți închipui, cum vor arăta ele?

— Cazul este foarte clar.

— Pentru noi doi, Hartmann, nu pentru ceilalți.

Tanz ridică pistolul pentru a-l putea vedea mai bine, țeava fiind îndreptată spre pieptul lui Hartmann.

— Vă amintiți de întrebarea pe care v-am pus-o în cursul zilei de azi? Am vrut să știu, ce este mai important pentru armată, pentru Führer, pentru Germania sau pentru orice doriți, un general sau un caporal?

— Iar eu am răspuns: Un general!

Un val de indignare îl sufocă pe Hartmann. Avu impresia că nu mai poate respira. Făcu un efort disperat să-și revină și, adunîndu-și toate forțele, îi spuse generalului:

— Acum însă, în aceste condiții pot doar să spun că generalul *era* mai important. Sau mai degrabă mi se părea a fi mai important.

— Vă înșelați, replică Tanz pe un ton aproape amabil. Veți recunoaște în curînd această eroare. Și atunci veți face exact ceea ce aștept de la dumneavoastră și anume: Vă veți asuma această poveste!

— Niciodată! exclamă Hartmann pradă unei furii neputincioase. Niciodată! Este un asasinat bestial și pervers! Vinovatul trebuie să plătească!

Generalul Tanz se rezemă ușor de spătarul scaunului. Aveai impresia că e gata-gata să izbucnească într-un hohot de rîs. Dar lui nu-i era dat să poată rîde. Totuși puteai să-ți dai seama că face niște eforturi chinuitoare pentru a se amuza pe seama amărîtului de caporal. Ochii lui aveau strălucirea Mediteranei într-o zi însorită.

— Nu mă cunoașteți, Hartmann! spuse Tanz. Vă supraestimați atît pe dumneavoastră cît și situația în care vă găsiți. Îmi place de dumneata, Hartmann! Îmi sînteți simpatic. Apreciez discreția dumitale, bunele maniere. Noi am petrecut împreună două zile frumoase și interesante. Ai avut grijă de mine într-un mod discret și plin de sensibilitate. Vizita noastră la impresioniștii de la Luvru a fost pentru mine o experiență pe care nu doresc s-o uit. De aceea și indulgența mea pentru dumneata, Hartmann. Mi-ar părea rău să fiu obligat să-ți găuresc capul tău frumos și prost cu niște gloanțe.

Hartmann încercă să se dea înapoi, dar fu împiedicat de spătarul scaunului. Simți o durere violentă în rana de pe frunte. Șiroaie de sudoare i se prelingeau din păr pe

obraz. Palmele îi erau umede. Respira greoi, cu gura deschisă.

— Încercați să vă mobilizați ultimele resturi de inteligență, Hartmann, îl sfătui generalul Tanz. V-am spus doar că cea mai bună metodă de a evita anchetele vaste și neplăcute este crearea unor condiții ideale, indubitabile. Am prevăzut totul, și acum vom completa aceste pregătiri. Inițial am avut intenția să vă împușc pur și simplu. Explicația ar fi fost foarte simplă: Nu ați respectat ordinele mele, ați furat mașina și portmoneul meu. V-am urmărit aici, v-am găsit alături de această femeie, v-am somat să mă ascultați și apoi v-am împușcat în legitimă apărare.

— Credeți că cineva ar lua de bune aceste povești?

— Evident. Eu sînt general. Cine și ce ești însă dumneata?

Hartmann tremura din tot corpul, ca și cum ar fi fost aruncat într-o pădure într-o noapte înghețată de iarnă.

— N-o să vă puteți salva pielea în acest mod, spuse el.

— Supraestimați valoarea unui caporal, Hartmann!

— Încerc să gîndesc logic. Mă voi apăra ca un leu.

— Se poate oare apăra un leu mort?

— Se vor face totuși cercetări. Se va stabili că această femeie s-a aflat, înainte de a fi ucisă, în localul lui Madeleine. Și va ieși la iveală că ați stat de vorbă cu ea. Un astfel de local este plin de clienți. Unii dintre ei vor depune mărturie.

Tanz ridică mîna în care avea pistolul cu un gest de refuz. Zîmbetul i se întunecă trădînd o doză de dispreț.

— Mă crezi un imbecil, Hartmann! Trebuie să recunosc că nu-mi place să fiu considerat ca atare. Ar fi trebuit să cunoașteți obiceiurile din astfel de localuri. Nu se discută niciodată cu astfel de dame, se ridică doar degetul mare, asta-i tot. N-am schimbat nici un cuvînt cu această persoană. Stătea la trei mese de mine. Nimeni nu a putut observa acordul nostru tacit.

Hartmann întinse mîna după sticlă, dar se opri din gest la jumătatea drumului. Își dădu seama că pe sticlă erau amprentele sale digitale, la fel ca și pe pahar, și dumnezeu știe unde în această cameră! Tocul ușii era mînjit cu sîngele lui.

— Și asta nu e încă totul, continuă generalul pe un ton moderat de satisfacție. Chipul său, de obicei impenetrabil, luă o expresie plină de viață; vocea lui era acum capabilă să exprime sentimente, făcea impresia că s-ar fi trezit dintr-o amorțire profundă și lungă. La Versailles, în timp ce ai băut apa minerală, am luat cîteva din documentele dumitale de identitate pe care le-ați pus în compartimentul pentru mănuși. Unul din aceste acte se află undeva, în camera de alături. Poliția îl va găsi. Și el va fi una din numeroasele dovezi pe care depoziția mea le va completa și întregi.

Mirosul dulceag al sîngelui pătrunse din camera alăturată învăluindu-l pe Hartmann. Se temu să nu descopere pe el pete de sînge. Închise ochii; avea senzația că s-a isprăvit cu el.

— Vă rog să vă decideți acum! spuse generalul, ridicînd pistolul a cărui țeavă era îndreptată acum spre fruntea lui Hartmann. Vreți să fiți împușcat sau vreți să încercați să scăpați?

Hartmann murmură:

— Voi încerca să scap.

— Bine. Tanz dădu din cap satisfăcut. E cea mai bună soluție. Personal, îmi pare bine că ați luat această soluție. Vă apreciez, dar acest lucru vi l-am mai spus deja. Nu sînteți perfecțiunea în persoană, aveți defecte ca toată lumea. Ați avut chiar îndrăzneala să pătrundeți în viața mea particulară. Să nu credeți că-mi scapă ceva! Cunosc și aventura dumitale cu Ulrike von Seydlitz-Gabler. Dar ea mă lasă rece.

Hartmann se uită fix la pistolul îndreptat asupra lui fără să răspundă.

— Să dispăreți, Hartmann, cu cît mai departe, cu atît mai bine! Încercați să vă ascundeți undeva. Vă las banii din portofelul meu. Vă las chiar și Bentleyul. Sînteți îmbrăcat deja în haine civile și mai aveți încă aproape toată noaptea la dispoziție. Profitați de ea!

— Și ce veți face dumneavoastră?

— Voi mai face o mică plimbare. Apoi voi merge la culcare. Abia mîine dimineață îmi voi da seama, oficial, de absența dumitale. Voi spune că v-am dat liber ieri

seară după întoarcerea de la Versailles. A doua zi nu v-ați prezentat la serviciu. Se va face bineînțeles o anchetă. Nu știu la ce rezultate vor duce aceste cercetări. Depinde cînd va fi descoperit ce avem aici, spuse el arătînd spre dormitor, și cît de repede va lucra apoi poliția. Dar dispăreți odată, Hartmann! Timpul dumitale este foarte prețios!

Caporalul Hartmann se îndreptă spre ușă unde se opri. Privi încă o dată în cameră și întrebă:

— Credeți c-o să scăpați basma curată?

— Este deja un lucru împlinit. Acum este în joc doar capul tău, Hartmann!

Raport parțial

Declarații, luări de poziții, rapoarte, supoziții, afirmații cu privire la evenimentele din noaptea de 19 spre 20 iulie 1944

Declarația numitului Alexandre Petit, în acele vremuri ospătar la Boûle d'Or din Versailles, în prezent, la șaisprezece ani de la evenimentele mai sus amintite, șef de sală la restaurantul Chez Pierre, cu specialități mediteraneene, din Paris, Avenue Victor Hugo.

Obișnuiam încă de pe atunci să împart oamenii în trei categorii, și anume: în cei care mănîncă cu plăcere, cei care mănîncă mult și cei care mănîncă mult și cu plăcere. Cei care nu făceau parte din nici una din aceste trei categorii nu erau pentru mine oameni de lume.

Acel vizitator în costum gri-perle, de care îmi mai amintesc și acum, făcea parte din categoria a treia.

El mînca, cum s-ar spune, cu pasiune. Am observat cum însoțitorul lui i s-a adresat discret cu apelativul „domnule general". Generalul îi spunea simplu „Hartmann".

Despre acest Hartmann pot să relatez puține lucruri îmbucurătoare: a băut numai apă minerală și s-a hrănit cu o cantitate respectabilă de deșeuri culinare, cunoscute sub

numele înfiorător de „sandviș". Acest Hartmann era evident un individ incult și inferior, în timp ce generalul....

Declarația doamnei Wilhelmine von Seydlitz-Gabler.

Mi se pare impertinentă încercarea de a scormoni în trecutul nostru. Deși nu avem nimic de ascuns, ne repugnă să sprijinim activitatea unor cîrtițe notorii și calomniatori bolnavi la minte.

Aș dori să spun doar un singur lucru: Dacă cineva va îndrăzni să ne calomnieze, îi vom da în judecată pe toți acești scribi jegoși. Vom protesta în mod deosebit împotriva afirmației răuvoitoare și insidioase de a fi întreținut relații intime cu generalul Tanz.

Fiica mea este căsătorită și trăiește într-o țară care are relații de prietenie cu Germania. Ea este mama a doi copii foarte promițători și se află deasupra oricărei defăimări. Avertizăm pe această cale pe toți cei care n-au habar de cele petrecute!

Madeleine V. — în acele vremuri proprietara localului Grajdul lui Madeleine din strada Drouot; în prezent, directoarea unei agenții artistice internaționale ale cărei birouri se află pe Champs- Élysées.

Un local de noapte este un locl de noapte, care nu are nimic de-a face cu morala. Client este cel ce vine, comandă ceva, consumă și plătește. O parte din clienți este de sex masculin, cealaltă de sex feminin. Proprietarului unui local de noapte nu-i pasă de natura legăturilor dintre acești bărbați și femei. Li se cere să aibă doar o atitudine decentă pe pista de dans.

Exact aceste cuvinte le-am spus și atunci poliției. „Grajdul" era binecunoscut, iubit și întotdeauna plin. Un negustor de vinuri, care-mi era obligat, avea grijă ca vinul să nu-mi lipsească. Dacă vreodată a fost un general la mine, vreți să spuneți, dacă a frecventat localul meu? Posibil. Am avut printre clienți chiar miniștri. Să nu mai vorbim și de alte personaje proeminente.

O anumită Yvonne, domiciliată în Rue de Londres, era, într-adevăr, una din clientele mele. Nu era tocmai un exemplar de lux, dar întotdeauna disponibilă și pe deasupra ieftină. În acea seară a dispărut brusc. Cînd și cu cine a venit nu pot să vă spun, cu toată bunăvoința mea. Știți doar ce du-te vino este într-un astfel de local!

Grasul Otto, secretarul și confidentul generalului Kahlenberge numit de către prieteni Otto-Otto.

Omule, nu te lăsa trombonit! Sigur că ne-am făcut uneori de cap. Ne aflam doar la Paris. Dar totul în anumite limite! Atenție mare la afirmațiile care nu pot fi dovedite!

De ce să vă vorbesc despre Hartmann! Ce motive aș avea s-o fac? Ce sînt eu, cronicar sau profet? Ne-am îmbătat ocazional. Aveți ceva împotrivă? Ei bine, în acea epocă era același lucru.

Sînt dispus să afirm sub jurămînt următoarele: Niciodată nu l-am turnat pe Hartmann! Nu i-am spus că este amenințat. Ce înseamnă toate balivernele astea? La noi totul se derula foarte corect. Nici nu putea fi vorba de amenințări sau de ceva asemănător. Hartmann a șters-o atunci. De ce, Dumnezeu știe!

Monsieur Paul Victor Magron, în acele vremuri inspector la poliția criminală din Paris, subordonatul lui Monsieur Prévert. În prezent, comisar al poliției criminalistice undeva în partea sudică a Franței.

Războiul are același efect asupra criminalității ca primăvara asupra creșterii plantelor.

Vă rog să nu vă așteptați din partea mea să vă furnizez toate detaliile acestei afaceri. În acea epocă, numărul fetelor de stradă era enorm. La fel de mare era și coeficientul lor de mortalitate.

Asasinarea unei prostituate este mult mai frecventă decît cea a unei femei casnice sau a unei funcționare. Motivele obișnuite erau setea de cîștig sau răzbunarea. Există, de asemenea, și crime pasionale care nu trebuie asimilate cu cele sexuale. Pe scurt: Astfel de cazuri constituiau o simplă muncă de rutină. Dar crima din Rue de Londres avea anu-

mite particularități. Dumneavoastră știți bine că orice crimă este inumană, dar aceasta a fost de-a dreptul bestială.

La aceasta se adăuga posibilitatea ca ea să fi fost comisă de un membru al Wehrmachtului german. Datorită acestui fapt ea depășea, din fericire, competența departamentului meu. Conform instrucțiunilor, am comunicat mai departe faptele, și anume, funcționarului care răspundea de legătura dintre serviciile germane și franceze.

L-ați pomenit pe Prévert? Vreau să precizez că nu sînt eu acela care a vorbit despre acest personaj.

Medicul-maior Dr. Martin Volges, repartizat în acele vremuri diviziei Nibelungii, astăzi directorul unei clinici din Hamburg.

Eu sînt internist. Dispun, în afară de asta, și de cunoștințe în domeniul chirurgiei. Dar nu m-am ocupat niciodată serios de psihiatrie sau de psihanaliză sau de domeniile lor înrudite. Insist în mod deosebit asupra acestui fapt.

Nu pot afirma că fostul general Tanz s-a numărat printre pacienții mei. Dacă informațiile mele sînt exacte, generalul refuza sistematic orice fel de asistență medicală. Generalul a recurs la serviciile mele maximum de cinci ori. Nu s-a făcut nici un consult amănunțit cu această ocazie. Generalul Tanz a declarat că suferă de dureri puternice de cap și de insomnie repetată. I-am prescris medicamentele uzuale. Nu pot să vă declar mai multe. Nu am fost pus niciodată în situația de a-l consulta pe generalul Tanz. Sub această rezervă, pot afirma că generalul se bucura de o sănătate normală.

Pot să declar, în continuare, că nu am avut nici un fel de motiv special să presupun că generalul Tanz ar fi suferit de o boală deosebită, neobișnuită.

Căpitanul Kahlert, istoric și cronicar al companiei statului-major. În prezent, istoric. El a făcut, referitor la Hartmann, următoarea declarație:

... am avut deseori ocazia de a-l observa cu atenție pe caporalul Hartmann, care era sub ordinele mele, pentru

a-mi putea face o părere precisă despre caracterul lui. Ca șeful lui ierarhic eram obligat să scriu rapoarte despre el. În general scriam următoarele:

Hartmann Rainer este un soldat inteligent și capabil să se adapteze tuturor situațiilor. Poți să-i încredințezi sarcini variate, iar aspectul lui fizic e plăcut. El poate fi caracterizat drept un om citit, chiar cult. Este ambițios, deși nepăsător. Nu prea are sentimnetul responsabilității, putînd fi deci caracterizat drept labil.

Trăsăturile sale de caracter nu sînt ușor de definit; se pare că sînt încă în dezvoltare. Duce lipsă de duritate și energie. Este probabil incapabil să suporte șocuri și emoții puternice. El nu are conștiința datoriei sale de soldat.

Nu se recomandă încredințarea unor sarcini dificile și neobișnuite. Se poate de asemenea presupune că imaginația lui debordantă îl face deseori să exagereze inconștient sau să spună niște minciuni.

În concluzie, conform acestei aprecieri, Hartmann trebuie considerat ca un element nesigur și un subordonat incomod. Se recomandă deci prudență!

Extras dintr-o scrisoare a fostului locotenent-colonel Sandauer.

...trebuie să recunosc, cu o oarecare emoție interioară, că afirmațiile dumneavoastră m-au zguduit profund. Nu îndrăznesc să vă pun întrebarea de unde aveți atîta îndrăzneală pentru a emite asemenea ipoteze. Sînt însă gata să admit că motivele dumneavoastră sînt onorabile și justificate. Simțul meu ascuțit al toleranței îmi poruncește să vă răspund cu cît mai multă obiectivitate posibilă.

Vă rog, să luați în considerare mai întîi următoarele: Nu m-aș fi pretat niciodată la un joc care ar fi constat în acoperirea sau ignorarea sistematică a anumitor manifestări morbide. De aici reiese clar că nu am sesizat nimic care să mă facă să deduc un comportament anormal din partea generalului. Dacă aș fi cunoscut, un astfel de fapt, conștiința mea m-ar fi obligat să-l fac cunoscut, indiferent de consecințele pe care le-ar fi putut avea în ceea ce mă privește.

Concluzia care se poate trage este numai una, și anume: Avem de-a face cu calomniatori răuvoitori și fără scrupule! Sau poate starea patologică în care se află aceste persoane îi face să vadă peste tot numai bolnavi. Nu știu de unde aveți aceste informații, dar am impresia că aud din nou strigătul hoțului care caută un alibi — „Săriți, hoții!" Vinovat este cel care acuză un inocent!

Vă implor să vă gîndiți bine înainte de a continua o anchetă care are drept scop punerea sub semnul întrebării a onoarei unui mare conducător de oști. Avem cu toții obligații față de istorie! Vai de cel care refuză să-și facă datoria, mai ales atunci cînd trăiește în Germania și speră să trăiască și pe viitor aici.

Extrase din două scrisori care au parvenit autorului împreună cu multe altele.

Prima scrisoare este scrisă de un oarecare Matthuber, fost grenadier în divizia Nibelungii:

...pot doar să sper că veți recunoaște și dumneavoastră: acest om a fost întruchiparea războiului. Avea privirea unui șarpe. Noi, soldații săi, tremuram de frică în fața lui. Uneori acționam numai de frica lui.

A doua scrisoare a fost scrisă de un oarecare Biermann, și el un fost grenadier în divizia Nibelungii:

...vă pun în gardă! Să nu îndrăzniți să ne jigniți sentimentele noastre cele mai sfinte! El a fost un erou pe care numai acele vremuri îl puteau produce! Pentru el mergeam și-n foc! Sîntem și astăzi gata să facem la fel.

7

Cronica unei zile: Paris, 20 iulie 1944:

Către ora 01.15:
Crimă în Rue de Londres.
Conform constatărilor medicului venit la fața locului asasinatul a survenit între miezul nopții și ora trei dimineața.

În jurul aceleiași ore Kahlenberge a încercat din nou să-l atragă pe generalul său comandant în conspirația împotriva lui Hitler și a tovarășilor săi. Și de data aceasta, generalul a reușit să se eschiveze.

Doamna Wilhelmine o supraveghea pe fiica ei Ulrike. Monsieur Prévert și locotenent-colonelul Grau încheiaseră un acord și puteau acum să-și permită să discute despre vinurile roșii, cai și femei. Colonelul Sandauer, adjunct al șefului statului major al diviziei Nibelungii lucra la completarea planurilor sale de organizare. Otto-Otto se chinuia zadarnic s-o cucerească pe domnișoara Melanie Neumaier, mîna dreaptă a generalului von Seydlitz-Gabler. Plutonierul Stoß, șoferul generalului Tanz, o atacă susținut pe Raymonde la barul Mocambo, concentrîndu-se, în cele din urmă, asupra unei sticle de Peppermint.

În aceeași noapte, aliații reușiseră să străpungă în mai multe locuri frontul; o lună mai tîrziu Parisul nu se mai afla în mîinile trupelor germane. În est, armatele rusești înaintau spre frontierele Reichului. În camera unui oarecare colonel Stauffenberg din Berlin se afla o servietă în care se găsea o bombă. Hitler încerca să doarmă. Războiul nesătul devora, oră de oră, mii de soldați și de civili. Mii de copii fuseseră concepuți în acea noapte.

Subofițerul Engel de la Abwehr, care tocmai terminase unul din interogatoriile sale nocturne, întreba:

— De ce oare ține omul atît de mult la viața lui? Pentru că nu o cunoaște!

Ora 02.21:

Caporalul Hartmann părăsi casa din Rue de Londres. Timp de cîteva minute stătu pierdut în întunericul nopții. Se urcă apoi în Bentley și o lua în direcția Champs Élysées, evitînd marile artere. Opri în cele din urmă în Place de la Concorde unde își abandonă mașina.

Se duse pe jos pînă la strada unde se afla barul Mocambo. Se postă sub bolta unei porți vizavi de bar și așteptă. Se uită la ceas. Dacă totul mergea bine, nu mai avea mult de așteptat. Își aprinse o țigară pe care o ascunse în podul palmei. Tremura de frig.

Începu să numere casele, apoi pomii de pe stradă, apoi ferestrele din zidurile caselor. Înregistra numere pe care le uita pe loc. O lua mereu de la capăt cu numărătoarea pentru a nu fi obligat să gîndească.

La scurt timp după ora trei, părăsiseră, așa cum era de așteptat, și ultimii clienți barul Mocambo, împinși fără brutalitate de paznicii localului. Unii din ei dispărură ca niște umbre, alții țineau discursuri importante, un altul începu să cînte. Încet, încet se pierdură cu toții în noapte.

Un singur individ rămase pironit în mijlocul străzii. Semăna cu un dulap. Se clătina ușor, dar nu se mișcă din loc, încăpățînat ca un măgar. Era plutonierul Stoß. Făcea același lucru ca Hartmann: o aștepta pe Raymonde.

Raymonde apăru peste un sfert de oră. Își terminase socotelile și se pregătea să se întoarcă acasă. Stoß se năpusti asupra ei, gîngurind ca un stol de porumbei. Apoi se apucă să facă oferte masive: o sută de mărci, trei sute de mărci, cinci cutii de conserve și o sută de mărci, trei cutii de conserve și două sute de mărci, șapte cutii de conserve și...

Raymonde îl împinse pe plutonier din fața ei. Acesta se răsturnă și căzu în fund pe asfalt. Începu să înjure cu vehemență și să spună tot felul de obscenități. „Curvă franțuzoaică împuțită" a fost una din expresiile lui cele mai blînde.

Raymonde o luă la picior. Hartmann o urmări în vîrful degetelor, mergînd pe lîngă fațadele caselor. După trei sute de metri o ajunse din urmă.

Ea îi căzu în brațe.
— Pot să vin la tine? întrebă Hartmann.
— Bineînțeles.
— Pot să și rămîn la tine?
Raymonde întrebă cu vocea plină de speranță:
— Toată noaptea?
— Poate chiar mai mult decît atît.
— Vino! spuse Raymonde fericită, și-l luă cu ea.

Între orele 03 și 07:

Se poate ca moartea să fie aceeași pentru toți, somnul însă în nici un caz. Dacă există cumva un „somn al celor drepți" trebuie, în mod logic, să existe și un „somn al celor nedrepți". În realitate, există mult mai multe grade de diferențiere.

Doamna Wilhelmine avea somnul cîinilor de pază deoarece se simțea obligată s-o păzească pe Ulrike. Ulrike avu un somn agitat și neliniștit. De vină puteau fi mustrările ei de conștiință, simțurile surescitate sau păturile groase.

Generalul von Seydlitz-Gabler transpira abundent, iar din gură i se prelingea un fir de salivă. Kahlenberge se răsucea neliniștit pe patul lui. Grau dormea încolăcit ca un vierme. Prévert zăcea obosit cu ochii clipind în întuneric. Generalul Tanz se odihnea ca Napoleon sau Lenin în coșciugele lor, țeapăn, letargic, zîmbind.

Hartmann o ținea pe Raymonde strîns în brațe. Raymonde interpretă gestul lui ca pe un semn de pasiune și dorință. În somn, cei doi formau un singur trup.

Termometrul indica pentru acea noapte o temperatură estivală; cerul era senin și sticlos. Se anunța o zi toridă, cu multă zăpușeală.

Ora 07.03:

Generalul Tanz se trezi. Aveai impresia că are încastrat în trup un ceas. Se sculă. Mintea îi era clară, fața netedă, mișcările armonioase, aproape elegante. El făcu cîteva exerciții de gimnastică și privi pe fereastră în dimineața strălucitoare de vară. Apoi îi telefonă portarului.

Întrebare: — Unde este Hartmann, însoțitorul meu?

Portarul: — Am încercat să-l trezim la ora stabilită, dar nu era în cameră. N-am putut să aflăm unde este. Patul era neatins.

Întrebare: — Mașina mea, un Bentley, e în curte? În fața hotelului? În atelier? În Place Vendôme? Pe o stradă din împrejurimi?

Răspunsul portarului, după o jumătate de oră:

— Mașina, un Bentley, nu a fost găsită nici în fața hotelului și nici prin împrejurimi.

A urmat apoi o discuție telefonică mai lungă cu locotenet-colonelul Sandauer. Tanz îl înștiință că Hartmann și mașina sînt de negăsit. Sandauer rămase consternat. Cuvîntul „dezertor" nu fusese încă pronunțat, dar Sandauer îl notă pe carnetul din fața lui.

Tanz explică:

— Oricare ar fi dedesubturile acestei afaceri, mă bizui pe cercetările pe care le vei efectua dumneata, Sandauer. În rest, mă simt plin de energie. Îmi voi întrerupe concediul pentru a mă ocupa din nou intensiv de divizia mea. Trimiteți-mi o mașină. Mă bucur să pot activa din nou cu trupele mele.

Ora 08.19:

Un individ pe nume Jean Marceau a pătruns în imobilul din Rue de Londres. Acest Marceau era prietenul femeii de la etajul trei și venea să-și încaseze banii. Partea lui consta de obicei din cincizeci de procente. Femeile sale erau deosebit de active, ceea ce îi permitea să se îmbrace elegant și să facă o impresie serioasă de om prosper. Profesia sa oficială era cea de misit.

Jean văzu cumplita baie de sînge, și hotărî, zguduit, să se retragă. Își dădu însă seama că fusese văzut de portăreasă, o cumătră foarte grijulie și curioasă, așa că nu-i rămase altceva de făcut decît să anunțe poliția.

O oră mai tîrziu își făcu apariția Paul Victor Magron, inspector la Sûreté, însoțit de cîțiva colaboratori. El ghici cu ușurință adevărata meserie a lui Marceau. Examină cadavrul și descoperi după cîteva minute o hîrtie în apropierea lui, mai bine spus sub noptiera de lîngă pat.

Această hîrtie, un fel de ordin de serviciu, era redactată în limba germană.

Magron îl luă cu un aer satisfăcut. Căci, după constatările de rigoare, putea să transfere acest caz funcționarului care asigura legătura între serviciile franceze și cele germane, inspectorul Prévert. Astfel, cazul va ajunge în mîinile cele mai bune.

Ora 09.02:

Kahlenberge se duse la Seydlitz-Gabler.

— E o poveste care ne-ar putea crea mari necazuri, explică Kahlenberge. Se presupune că Hartmann a spălat putina. Nu s-a prezentat azi dimineață la Tanz. Tanz pare să profite de situație pentru a-și întrerupe concediul; asta înseamnă că se va întoarce la trupele sale.

— Presimțirile mele! exclamă von Seydlitz-Gabler. Vă mai amintiți desigur de avertismentul dat de soția mea. Nici eu n-am avut încredere în Hartmann. Bine ne-am mai pricopsit! Dumneavoastră, Kahlenberge, ați fost cel care a făcut acest aranjament.

— Am luat această hotărîre cu acordul dumneavoastră formal, domnule general!

— Pentru că n-am avut nici un motiv să mă îndoiesc de calitățile dumneavoastră psihologice, Kahlenberge. De obicei presupun că propunerile dumitale sînt bine gîndite. De astă dată însă se pare că m-am înșelat.

— Propun, spuse Kahlenberge vizibil ofensat de aceste cuvinte, să-l urmărim pe Hartmann pe căi oficiale.

— Faceți ce credeți de cuviință! spuse von Seydlitz-Gabler prost dispus. Dar vă rog să nu uitați că datorită greșelii dumneavoastră, generalul Tanz va intra în acțiune, fapt care ne va crea tot felul de neplăceri. Planul meu a fost bun! Izolarea generalului Tanz prin intermediul concediului însemna desfășurarea normală a lucrărilor de reorganizare a corpului nostru de armată. Acum totul trebuie reînceput! Ne va face tot felul de greutăți și șicane pînă cînd îi vom da și ultimile noastre rezerve. Și asta numai din cauza erorii dumitale, Kahlenberge! Ce ne facem?

Ora 09.59:

Toți ofițerii diviziei Nibelungii au fost prezenți la apel. După două zile de absență, Tanz se pregătea să țină o conferință cu privire la situația existentă.

Ofițerii stăteau imobili ca niște statui sculptate în lemn cînd generalul Tanz intră în biroul lui care te frapa prin austeritate: pereți albi, mobile de culoarea lemnului de nuc. Singurele pete de culoare erau liniile roșii și albastre trasate pe hărțile de stat-major.

Generalul Tanz dădu și de astă dată dovada extraordinarei sale stăpîniri de sine și a spiritului său de inițiativă. El pretindea subalternilor săi o supunere plină de bucurie. Ochii lui luceau ca două lame de cuțit — proaspăt ascuțite — în lumina soarelui. Vocea lui avea timbrul mediu al unei orgi mecanice; ea umplea încăperea.

— Cartierul general ne-a acordat trei săptămîni pentru a reorganiza divizia noastră. Șeful statului meu major s-a gîndit că ar fi suficiente doar cincisprezece zile. Eu am stabilit inițial termenul la zece zile. Dar noi îl vom reduce. Chiar astăzi, în cursul după-amiezii, voi inspecta primele unități echipate pentru front. Vă rog deci să luați măsurile corespunzătoare!

Ora 10.10:

Telefonul de pe biroul colonelului Finckh începu să sune. Acest birou se afla într-una din încăperile unui imobil administrativ din strada Surine. Aici fusese instalat comandamentul cartierului general din vest. Finckh era șeful acestui stat-major.

Colonelul ridică receptorul. La celălalt capăt al firului se afla biroul lui Wagner, șeful marelui cartier general din Zossen, de lîngă Berlin. O voce necunoscută pronunță un singur cuvînt: „Exercițiu".

Nimic altceva!

Colonelul auzea acest cuvînt pentru a treia oară în ultimele paisprezece zile. Îl mai auzise pe 6 și pe 11 iulie. Știa ce înseamnă. Căci Finckh făcea parte din cercul restrîns al inițiaților.

El știa că prietenul lui, colonelul infirm Stauffenberg, care-și pierduse în lupte un ochi și un braț, luase avionul spre Prusia Orientală unde se afla marele cartier general al așa numitului „Führer", cunoscut sub numele de Wolfschanze.

Sfîrșitul lui Hitler părea că se apropie.

Ora 11.15:

Debutul reuniunii zilnice de la Sûreté sub conducerea lui Monsieur Prévert. Referenți: un inspector al Poliției

Secrete, un ofițer al Jandarmeriei, un comisar de la Poliția Judiciară, doi funcționari însărcinați cu misiuni speciale.

Scopul acestei reuniuni era obținerea unei priviri de ansamblu asupra situației generale, luîndu-se în considerare toate elementele care ar fi putut fi de interes pentru colaborarea franco-germană.

Trebuie spus că surprizele sau detaliile inedite erau extrem de rare în aceste medii. Nimeni nu se aștepta la revelații senzaționale. Acești funcționari cunoșteau foarte bine toate intrigile, josniciile și violențele, toate crimele posibile și imaginabile. Nimic nu le era străin.

— O crimă în Rue de Londres, raportă comisarul de serviciu de la poliția judiciară. Cercetările au fost încredințate inspectorului Magron. Victima este o femeie de circa treizeci de ani. Probabil o prostituată. Primele rezultate indică o crimă sexuală. Au fost găsite diferite amprente digitale.

— Ceva deosebit? întrebă Prévert.

— Da, un fel de document în limba germană, un ordin de serviciu cu numele șoferului, datele mașinii. Semnătură ilizibilă cu ștampila unității emitente.

— Aș dori să văd acest document, spuse Prévert.

I s-a înmînat documentul. Prévert n-a descoperit nimic senzațional în el, cu excepția semnăturii pe care o descifră cu ușurință și care aparținea general-locotenentului Kahlenberge, șeful statului-major.

Ora 11.47:

Caporalul Hartmann privea plafonul mansardat de deasupra capului. Era decorat cu fotografii decupate din reviste ilustrate reprezentînd păduri, cîmpii, flori și animale. Fără oameni, fără sculpturi în piatră sau lemn.

Hartmann simți căldura trupului de lîngă el, pe care-l cunoștea în cele mai mici amănunte. Rezista arareori tentației de a-i verifica perfecțiunea. Dar în această dimineață sîngele îi era rece în ciuda zilei de vară care-și revărsa valurile de căldură apăsătoare pe ferestrele închise.

— Ce-i cu tine? întrebă Raymonde încet. Ești schimbat, o simt!

— Te-am decepționat cumva?

— Nu, nu, exclamă ea imediat. Niciodată nu m-am simțit atît de bine cu tine! Se aplecă asupra lui, îi căută urechea cu limba și-i spuse încet, pe un ton tandru:

— Îmi vine să mor de fericire!

Hartmann își închise ochii. Spuse apoi cu o voce amară:

— Ce are de-a face moartea cu fericirea?

Raymonde se ridică.

— Ce-i cu tine? întrebă ea.

— Sînt, cum se spune, un dezertor, zise el.

— Ce-mi pasă!

— Nu ți-e frică?

— Prostii! spuse Raymonde cu convingere. Acum ești lîngă mine, restul nu mă interesează!

— Pot să rămîn la tine?

— Cît timp dorești! În ceea ce mă privește, chiar toată viața!

Hartmann nu-și schimbă încă poziția. Dar ochii lui încercară să evite privirile ei pline de îngrijorare. Murmură apoi:

— Mă vor căuta.

— Dar nu te vor găsi!

— Și ceilalți oameni din casă?

— Nu-i privește cu cine trăiesc eu. N-au obiceiul să-și bage nasul unde nu le fierbe oala. Dacă un bărbat și o femeie sînt mereu împreună, asta înseamnă că sînt aproape o familie...cel puțin începutul unei familii. Există multă înțelegere pentru astfel de situații.

— Trebuie să mă ascund, Raymonde!

— Cu atît mai bine! afirmă Raymonde rîzînd. Nu sînt deloc dornică să te prezint cunoștințelor mele, căci mai mult de jumătate sînt de sex feminin. Vreau să te păstrez, în sfîrșit, doar pentru mine cît mai mult timp posibil!

Ora 12.30:

Chemat de urgență de soția lui, generalul von Seydlitz-Gabler făcu o vizită acesteia la hotelul Excelsior. Doamna Wilhelmine și fiica lui Ulrike îl primiră în salon. Privirile celor două femei i se părură încărcate de reproș.

— Cum de s-a putut întîmpla așa ceva! exclamă doamna Wilhelmine pe un ton acuzator. Generalul Tanz a părăsit hotelul fără să-și ia rămas bun de la noi. I s-a dat

o nouă însărcinare? Și dacă e așa, cum de nu m-ai avertizat din timp? Nu vreau să mă amestec în treburile tale, dar aș fi dorit oricum să port o discuție intimă, clară și edificătoare cu domnul Tanz. Mi se pare că am pierdut momentul favorabil.

— Datorită unei înlănțuiri de evenimente nefericite! explică von Seydlitz-Gabler.

— A cărei vină o porți tu, Herbert!

Generalul se apără cu un gest energic al mîinii.

— Mizerabilul de Hartmann! A dispărut pur și simplu. A dezertat cu siguranță. Astfel generalul Tanz a rămas fără însoțitor. Se pare că din această cauză și-a întrerupt concediul.

— Acest Hartmann, un dezertor? Doamna Wilhelmine îi aruncă, fără jenă, o privire triumfătoare fiicei ei care se făcu albă ca ceara. Poți acum să vezi cu cine te-ai încurcat! Un om nedemn de tine, un dezertor!

— Dacă e un dezertor, e din cauza voastră! Ulrike era la fel de agresivă ca mama ei. Ați organizat o vînătoare în cerc împotriva lui. Dar nu am de gînd să asist pasivă la o astfel de nedreptate. Nu sînt un cățeluș cu care te poți juca după placul tău. Nu știu încă ce voi face, dar voi face în orice caz ceva!

Ora 13.25:

Prévert și Grau își părăsiseră birourile. Ei se întîlniră, cum se zice, la mijlocul drumului, la restaurantul Relais Bisson de pe cheiul Senei. Pretextul invocat era plauzibil: primiseră tocmai languste și vin de Chablis. În ultima vreme, Grau obișnuia să profite de toate ocaziile care i se ofereau pentru a-și perfecționa, datorită lui Prévert, cunoștințele sale în materie de bucătărie și de vinuri.

Mîncară cu poftă bucatele oferite. Între timp, Monsieur Prévert puse următoarea întrebare:

— Vă interesează deci și crimele, domnule Grau?

— Numai cele ieșite din comun.

— În rapoartele noastre cotidiene, pe care le veți primi, ca de obicei, la sfîrșitul după-amiezii, veți găsi astăzi relatarea unei crime neobișnuite. Dar nu aceasta este singurul motiv pentru care vă recomand să acordați o atenție deosebită acestei afaceri. Ar fi bine să puneți mîna pe acest dosar înainte ca serviciile de securitate sau Gestapoul s-o facă. Căci conform documentelor pe care le conține, s-ar putea ca unuia dintre prietenii noștri indi-

recți să i se pună niște întrebări neplăcute. Mă refer la Kahlenberge.

Grau ridică ochii din farfurie și-i aruncă interlocutorului său o privire mirată.

— Generalul Kahlenberge?

— Lîngă cadavru a fost găsit un ordin de serviciu emis pentru caporalul Hartmann, semnat de general-locotenetul Kahlenberge. Curios, nu-i așa? Asasinul ne-a lăsat cartea lui de vizită.

Grau se îndreptă:

— Sper că nu este vorba de o crimă sadică?

Acum veni rîndul lui Monsieur Prévert să se oprească din mîncat. Uimirea lui era sinceră.

— Așa e. Dar de unde știți?

— Este vorba despre o femeie, spuse Grau surescitat. Ea a fost omorîtă prin lovituri de cuțit, găurită ca un ciur începînd de la gît pînă la șolduri.

— Toate astea sînt consemnate în procesul verbal. De unde îl știți?

— Nu cunosc raportul, spuse Grau cu brutalitate, dar cunosc acest gen de cadavre.

— De unde?

— Am să vă povestesc mai tîrziu, Monsieur Prévert.

Grau îndepărtă cu un gest farfuria cu resturile de langustă. Semăna acum cu un gladiator care vede prin ceață adversarul îndreptîndu-se spre el.

— Pentru moment nu vă pot spune decît atît: Acest caz este de cea mai mare importanță! Vinovatul mi-a scăpat o dată printre degete. De astă dată nu trebuie să-mi scape! Ce noroc cu dumneata, Monsieur Prévert! Mă veți ajuta să elucidez crima.

— Cu multă plăcere, spuse Prévert cu indulgență și curiozitate. Dacă doriți, vă voi pune la dispoziție cîțiva dintre cei mai buni specialiști de-ai mei.

— Cel mai bun specialist! exclamă Grau cu hotărîrea de neclintit a unui luptător care vrea să-și pună adversarul la podea. Am nevoie de cel mai bun specialist! Și acesta sînteți dumneavoastră, Monsieur Prévert! Dumneavoastră personal. Sprijinit de toate mijloacele de care dispunem, atît dumneavoastră cît și eu. Dacă veți rezolva acest caz, dacă îmi aduceți criminalul, atunci veți putea să-mi cereți tot ce doriți!

— Ce doresc?

— Tot ce doriți! Din partea mea, chiar și un vagon plin de patrioți!

Între orele 13.50 și 14.07:

Convorbire telefonică între Prévert și generalul Kahlenberge. Ea a fost purtată de la restaurantul Relais Bisson fără a trece prin centrala aflată în loja portarului din hotelul aferent. Locotenet-colonelul Grau urmări convorbirea cu ajutorul unui al doilea receptor. După cîteva cuvinte introductive avu loc următorul dialog:

Prévert: Aveți în unitatea dumneavoastră un caporal Hartmann, Rainer Hartmann?

Kahlenberge: Da.

Prévert: Unde se află acum?

Kahlenberge: Habar n-am. Este posibil să fi dezertat. El primise ordinul din partea șefului corpului de armată, generalul von Seydlitz-Gabler să-l însoțească pe generalul Tanz. Amîndoi, Hartmann și Tanz, locuiau la hotelul Excelsior. Hartmann a dispărut însă în cursul nopții trecute.

Prévert: Ați emis cumva pentru el un ordin de serviciu?

Kahlenberge: Da, pentru o mașină luată de la englezi, un Bentley. Dar ce-mi puneți toate aceste întrebări? L-ați prins cumva?

Prévert: Ați găsit mașina?

Kahlenberge: Nu.

Prévert: Unde se află acum generalul Tanz?

Kahlenberge: La divizia lui. Dar ce înseamnă toate astea, Monsieur Prévert?

Prévert: Vă voi explica altă dată, cînd voi avea mai multe amănunte. Pot să vă întreb, domnule Kahlenberge, dacă pregătirile pentru lupta decisivă au fost încheiate?

Kahlenberge: Așa se pare, probabil chiar în acest moment.

Prévert: Foarte bine. Vă urez noroc! Voi rămîne într-un contact permanent cu dumneavoastră.

Ora 14.04:

Din nou, Zossen de lîngă Berlin — biroul lui Wagner, șeful marelui cartier general ceru să vorbească cu colonelul Finckh de la Paris.

Colonelul ascultă încă o dată vocea calmă, obiectivă, necunoscută lui. Vocea spuse: „S-a terminat".

Doar atît: „S-a terminat".

Aceasta însemna că bomba colonelului Stauffenberg explodase. Lui Hitler îi sunase ceasul. Führerul nu mai exista.

Și acum? Să aștepte? Ce anume?

Ce să mai aștepte!

Ora 14.08:

Prévert explică locotent-colonelului Grau planul său de bătaie:

— Voi studia rapoartele existente și voi discuta cu funcționarul care anchetează acest caz, inspectorul Magrot. Vom vizita apoi locul faptei. Între timp voi da dispoziție să fie căutată mașina și, bineînțeles, Hartmann.

— Noi vom cere ajutorul jandarmeriei de cîmp și al unor patrule militare.

— Mai am apoi nevoie de declarațiile unor membri ai Wehrmachtului, și anume, declarațiile celor care au fost camarazi cu Hartmann. Este foarte important să știm cu cine era prieten, care erau obiceiurile sale, localurile pe care le frecventa, cine erau fetele pe care le vedea și alte întrebări de rutină.

— Îl voi delega pe Engel, unul din colaboratorii mei intimi.

— Foarte bine, zise Prévert. Cercetările de rigoare de la hotelul Excelsior vor fi făcute de unul din funcționarii mei. Dar cine își ia sarcina să-l interogheze pe generalul Tanz și pe ceilalți generali?

— Eu! spuse Grau. Și adăugă cu înverșunare: Cu cea mai mare plăcere!

— Permiteți-mi să vă dau un sfat: Vă rog să așteptați primele rezultate pozitive ale anchetei.

— Bineînțeles, replică Grau, dar atunci îi voi interoga temeinic!

Ora 14.52:

Generalul von Seydlitz-Gabler se odihnea. Își scosese tunica, pantofii care străluceau ca lacul, își descheiase centura. Stătea întins în pat, nemișcat, cu gura ușor întredeschisă, horcăind din cînd în cînd.

Fu trezit din somnul lui bine-meritat de după-amiază de niște bătăi violente în ușă.

— Vă interzic să mă deranjați! strigă cu greu von Seydlitz-Gabler.

Strigă în zadar. Ușa se deschise. În cadrul ei apăru Melanie Neumaier, complet răvășită. Ea fu dată la o parte cu brutalitate și Kahlenberge păși în cameră. Închise ușa și se repezi la general spunînd:

— Se pare că a sosit momentul!

Von Seydlitz-Gabler se sprijini în cot. Arăta epuizat, ca după un lung marș în soarele deșertului. Dar ochii lui priveau reci și mustrători.

— Nu înțeleg! spuse el rece.

— Tocmai am primit un telefon intern, raportă Kahlenberge. Un vechi camarad care se bucură de întreaga mea încredere lucrează la Berlin în strada Bendler. Mi-a promis că-mi telefonează dacă se întîmplă ceva neobișnuit, lucru pe care l-a făcut tocmai acum. Conform informațiilor sale, bomba a explodat în Cartierul General al Führerului în timpul discutării raportului zilnic. Hitler însuși ar fi murit.

— E oficială știrea? întrebă von Seydlitz-Gabler.

— Noi așteptăm dintr-un minut în altul parola „Valkiria"!

— Care nu s-a dat încă! Prin urmare nu există nimic oficial. Ce vreți deci? Trebuie să mă deranjați neapărat pentru o simplă presupunere? Am nevoie urgentă de siesta mea! Vă rog să o respectați!

Ora 15.45:

Prima consfătuire din biroul inspectorului Prévert, în clădirea Sûreté-ului. Persoane prezente: locotenent-colonelul Grau și Monsieur Prévert. Iată rezultatele provizorii ale anchetei:

1. Bentleyul în chestiune a fost găsit de jandarmeria de cîmp în Place de la Concorde și a fost pus sub paza poliției.

2. Ancheta de la hotelul Excelsior n-a adus mare lucru. Nu a putut fi stabilită nici ora cînd s-au reîntors la hotel generalul Tanz și caporalul Hartmann. Portarul a

dat dovadă de bunăvoință, dar probabil că a dormit cea mai mare parte a nopții.

3. Verificările făcute la locul crimei au confirmat datele existente. Crimă sadică, fără nici un fel de îndoială. Raportul oficial a fost trimis la Abwehr, deci lui Grau. Detaliile corespund în întregime cu cele ale crimei neelucidate de la Varșovia.

4. Cercetările subofițerului Engel au permis strîngerea unor informații prețioase alături de multă bîrfă, mai ales în legătură cu așa-zisa viață sentimentală a lui Hartmann. Au fost numite în unanimitate două nume: cel al lui Ulrike von Seydlitz-Gabler și cel al unei oarecare Raymonde.

Monsieur Prévert se apropie de planul imens al orașului care acoperea un perete întreg din biroul lui. El arătă, jucîndu-se parcă, două puncte pe hartă: Place de la Concorde, unde fusese găsit Bentleyul, și barul Mocambo, unde lucra Raymonde.

— De aici trebuie să pornim, recomandă inspectorul Prévert. Logica cea mai primitivă se dovește a fi cea mai eficace. Căci majoritatea oamenilor sînt primitivi; ei gîndesc și acționează în consecință, mai ales atunci cînd nu au prea mult timp de gîndire. Vă rog să-mi încredințați mie această parte a anchetei și consacrați-vă, între timp, generalilor dumneavoastră!

Ora 16.06:

Marele cartier general al comandamentului Wehrmachtului din Franța era instalat în hotelul Majestic. Aici se adunaseră inițiații. Printre ei, șeful suprem al Wehrmachtului din Franța, generalul de infanterie von Stülpnagel și cîțiva ofițeri din statul lui major. Printre aceștia se afla locotenet-colonelul Cäsar von Hofacker, inima conjurației de la Paris.

Nici un mesaj decisiv nu sosise încă. Ofițerii așteptau cu fețele trase, palide și obosite. Toate planurile erau gata. Dar parola care trebuia să declanșeze acțiunea nu sosise încă.

Locotent-colonelul Hofacker a fost chemat la telefon. Un apel de la Berlin. Cel care vorbea era colonelul Stauffenberg. Hofacker îl asculta cu respirația tăiată.

Peste cîteva clipe el spuse:

— Lovitura de stat este în curs de desfășurare! În Berlin tocmai are loc ocuparea clădirilor guvernului.

Ora 16.26:

Inspectorul Prévert se îndrepta spre un imobil de pe Rue de l'Université, în apropiere de Pont des Invalides. Tocmai îl supusese pe proprietarul barului Mocambo unui interogatoriu scurt dar eficace. Prévert urcă la ultimul etaj unde se aflau două ateliere și mai multe camere de mansardă.

Inspectorul îi ceru tipului solid care-l însoțea să-l aștepte în casa scărilor. Pătrunse singur în mansardă. El găsi aici, așa cum prevăzuse, două persoane sumar îmbrăcate care păreau terorizate, dar dintr-un cu totul alt motiv.

— Nu vă neliniștiți, spuse Prévert prietenos. Nu sînt de la poliția de moravuri. Cu toate acestea v-aș sfătui să vă îmbrăcați. Poți să te alegi cu o răceală chiar și-n plină vară.

— Ne molestați! strigă Raymonde arțăgoasă.

— Recunosc, spuse Prévert cu amabilitate. Dar și eu am pasiunile mele, care în acest caz special sînt mai importante decît ale voastre.

— Pot să trăiesc cu cine-mi place, spuse Raymonde imperturbabilă.

— Desigur. Prévert zîmbi binevoitor. Nimeni în această lume nu vă va contesta dreptul la eroare.

Întorcîndu-se spre Hartmann, el se arătă deosebit de amabil, deoarece acest tînăr îl interesa în mod deosebit.

— Presupun că n-o să vă recomandați drept un oarecare Hartmann, caporal în Wehrmachtul german. Dacă cumva ar fi așa, voi fi obligat să vă predau serviciilor germane. Dar pot să-mi închipui că nu doriți acest lucru.

— Ce doriți de la mine? întrebă Hartmann.

— Pentru moment, aș dori să am o mică conversație cu dumneata. Dar nu aici. Vă rog să mă urmați!

— Numai peste cadavrul meu! exclamă Raymonde patetic.

— Mă tem că această dorință v-ar putea fi îndeplinită, în anumite condiții, dacă informațiile pe care le dețin sînt adevărate.

— Și dacă refuz să vă urmez?

— Veniți cu mine! îi spuse Prévert încurajator. Am sentimentul că nu vi se mai poate întîmpla nimic mai rău decît vi s-a întîmplat deja. Vă întind o mînă de ajutor, ceea ce reprezintă o enormă șansă pentru dumneata, dacă în vremurile astea mai avem dreptul să vorbim de șanse.

Ora 17.52:

Generalul von Stülpnagel, comandantul suprem al forțelor germane din Franța, îl primi în biroul său pe comandantul regiunii Paris.

El îi spuse:

— La Berlin a avut loc un puci al Gestapoului. Un atentat asupra Führerului.

Comandantul luă poziția de drepți. Totul era clar. Nici o întrebare? Nici una.

Comandantul forțelor germane din Franța declară:

— Trebuie arestați deîndată membrii serviciului de securitate de la Paris. De asemnea și șefii S.S. Dacă opun rezistență se va face uz de armele de foc.

Comandantul luă un plan al orașului pe care erau însemnate toate birourile și serviciile secrete. Spuse:

— Am înțeles, domnule general! după care părăsi biroul.

Ora 17.58:

Generalul Kahlenberge primi din nou o veste de la Berlin; și de această dată de la prietenul lui vechi și demn de încredere. Acesta îi spuse: „Totul funcționează!"

Kahlenberge insistă ca amicul lui să-i numească o persoană din Paris la care să se poată adresa. El avea nevoie de ordine precise nu pentru el, ci pentru generalul-comandant. Camaradul regretă că nu este suficient de informat în legătură cu situația de la Paris, pomenind însă numele lui Hofacker.

Kahlenberge înjură copios cînd legătura cu Berlinul a fost întreruptă. El și prietenii lui nu făceau parte din cercul intim al conjuraților. Ei nu dispuneau de contactele

necesare. Situația cerea luarea unor măsuri urgente. Care oare?

Conform înțelegerii îi telefonă mai întîi lui Prévert. „A venit momentul!"

Monsieur Prévert telefonă îndată locotenent-colonelului Grau.

— Zarurile au fost aruncate, după cum se spune. Acum va trebui să luăm măsurile care se impun. Ce spuneți de un mic voiaj în provincie? Vă recomand ruta spre Lyon deoarece acolo se găsesc cele mai bune restaurante din Franța.

— Mai tîrziu! exclamă Grau. În acest moment nu mă pot scoate afară de aici nici zece bucătari, nici zece cai!

— Vă rog să vă gîndiți bine și dacă se poate cît mai repede! Ce vreți să faceți aici? Conjurația împotriva Führerului dumneavoastră se desfășoară promițător. Intenționați să deranjați derularea evenimentelor? Vreți să vă expuneți inutil la pericole? Cel mai bun lucru este să vă puneți la adăpost! Și eu voi face același lucru.

— Nu! exclamă Grau cu încăpățînarea unui măgar provensal. Pentru moment rămîn la Paris și vă rog și pe dumneavoastră să rămîneți pînă cînd va fi elucidată crima din Rue de Londres.

— Nu vă dați seama, dragă prietene, că pentru oameni ca noi există riscul să ne pierdem viața, dacă nu vom dispărea cît mai repede? În curînd va începe masacrul. Ar fi poate suficient să ne ascundem în Paris pentru următoarele douăzeci și patru de ore. Nu pot însă să înțeleg de ce vreți să vă riscați capul pentru o crimă mizerabilă fără mare interes de altfel.

— Pentru mine această crimă nu este deloc simplă, stimate prietene. Este o sarcină pe care trebuie neapărat să o rezolv. Cînd am văzut, acum doi ani, un astfel de cadavru, el a reprezentat în ochii mei mai mult decît un om ucis. Pentru mine această faptă a reprezentat un simbol. Simbolul decadenței unei națiuni, al instinctelor sadice ale unui popor pe care-l iubeam. Vă rog să-mi iertați aceste cuvinte grandilocvente pe care le-am folosit

numai pentru a vă demonstra ce importantă este această crimă pentru mine.

Monsieur Prévert scoase un oftat.

— Împotriva unei astfel de argumentări nu poți face nimic! spuse el laconic.

— Dumneavoastră rămîneți?

— Vă recomand atunci să nu stați mult într-un loc, spuse Prévert. Ar fi imprudent, într-o astfel de situație, poți fi găsit la birou oricînd. Aveți trei numere de telefon la care puteți să mă găsiți oricînd. Și eu am tot trei de la dumneavoastră. Să ne încercăm norocul, avem multă nevoie de el. Altceva: Caporalul Hartmann se găsește acum într-una din celulele de la Sûreté. Nu s-a înmuiat încă, dar asta poate fi o chestiune de cîteva minute.

Ora 18.08:

Parola „Valkiria" fu transmisă corpului de armată condus de von Seydlitz-Gabler. Kahlenberge recepționă această comunicare și se duse în grabă la generalul-comandant.

— Acum știrea e oficială! spuse el.

— Sînteți sigur că nu poate fi o eroare? întrebă von Seydlitz- Gabler plin de îngrijorare.

— E negru pe alb!

Generalul von Seydlitz-Gabler spuse apoi ceremonios:

— Un ordin e un ordin! Nu avem ce face. Dacă acest ordin va fi însă revocat, vă rog să mă anunțați imediat!

Kahlenberge informă de îndată toate unitățile corpului de armată și divizia Nibelungii. Apelul ajunse astfel și la statul-major al generalului Tanz. Locotenent-colonelul Sandauer își păstră, ca de obicei, sîngele rece. El ceru în primul rînd cît mai multe detalii.

Kahlenberge i le dădu. Totul fusese pregătit cu grijă. Nu trebuia decît să enumere diferitele puncte ale planului de luptă. Conform acestui plan, generalul Tanz trebuia să ocupe cu trupele sale cîteva puncte strategice: centralele electrice și stațiile de tratare a apei din sudul orașului, centrul de informații de lîngă Fontainebleau, cîteva depo-

zite de muniții și alimente. În afară de asta, el trebuia să pună în stare de alertă toate unitățile de luptă încă intacte.

Sandauer își luă notițe fără să spună nici un cuvînt. Confirmă apoi ordinele, punct cu punct, după care se duse la generalul Tanz.

Tanz luă la cunoștință ordinele fără să schițeze nici un gest. Spuse simplu:

— Ei bine, să-i dăm drumul!

— Nu vă sfătuiesc, spuse Sandauer laconic.

— De ce? vru Tanz să știe.

— Am un sentiment neplăcut, explică Sandauer. Nu mă convinge felul în care s-a procedat. Nu-mi vine să cred că formațiile noastre S.S. s-au revoltat împotriva Führerului, așa cum se susține. Această ipoteză mi se pare absurdă. Cred, de asemenea, că într-o astfel de situație, orice eroare ne-ar putea fi fatală.

— Ce mă sfătuiți să fac, Sandauer?

— Aș încerca să intru în legătură directă cu cartierul general al Führerului, domnule general!

— De ce nu? spuse Tanz. Führerul mi-a spus doar de mai multe ori: „Dacă aveți vreo problemă, vă rog să vă adresați direct mie."

— Nimic nu poate fi mai important decît clarificarea acestei situații.

— Ei bine, Sandauer, încercați să obțineți legătura!

Sandauer nu reuși să obțină legătura imediat. Nici parola „convorbire fulger" nu fu suficientă. Dar Sandauer nu se lăsă descurajat, ceru Berlinul, iar cînd îl obținu încercă să-l contacteze pe ministrul propagandei.

Serviciul lui Dr. Goebbels putu fi prins și după treizeci de secunde i se comunică că ministrul este dispus să vorbească cu generalul Tanz. Tanz recunoscu deîndată vocea penetrantă, inconfundabilă, pe care n-o puteai uita dacă ai auzit-o o singură dată.

Dr. Goebbels spuse:

— O clică de ofițeri reacționari și fără scrupule încearcă să pună mîna pe putere. Acești oameni afirmă că Führerul ar fi murit. Dar nu este cazul. Chiar astăzi Adolf

Hitler se va adresa poporului german pe calea undelor. Într-o situație ca aceasta Führerul contează pe partizanii săi fideli.

— Stare de alarmă pentru toate unitățile de sub ordinele mele! comandă Tanz. Explicați clar, dacă mai este nevoie, că în divizia mea se execută numai ordinele mele. Nimeni, în afară de mine, nu are dreptul să dea ordine aici!

Ora 18.18:

Inspectorul Prévert se uită la ceas. Orele se scurgeau și fiecare minut era prețios. El își scosese vestonul și cravata, își desfăcu gulerul. Fuma țigară după țigară.

În fața lui stătea caporalul Hartmann. Era palid de parcă pielea lui n-ar fi cunoscut niciodată lumina soarelui. Capul îi atîrna pe piept ca o floare fără apă. Tăcea.

— Nu aveți încredere în mine? întrebă Prévert cu vocea răgușită.

— Nu, răspunse Hartmann. N-am încredere nici în dumneata, nici într-un alt om.

Prévert își ridică privirea. Fața lui de dovleac exprima perplexitate. Dar ochii lui vii arătau că nu era deloc obosit, dar că era pe cale să se enerveze. Conform experienței, ar fi fost cea mai mare greșeală pe care ar fi putut-o comite.

— Hartmann, spuse el concentrîndu-se. Dumneata refuzi să vorbești. Conform experienței mele îndelungate, această atitudine este în favoarea dumitale. Căci, de obicei criminalii, indiferent ce au făcut, încearcă să se disculpe. Ei nu ezită să incrimineze pe alții. Dumneata nu faci nimic din toate acestea. De ce?

— Nimeni nu va crede adevărul!

— Probabil că-mi subestimezi fantezia și experiența, Hartmann!

— Se poate, răspunse Hartmann contemplîndu-și mîinile împreunate.

Monsieur Prévert o luă încă o dată de la început. Enumeră dovezile incriminatoare găsite la fața locului: ordinul de serviciu, amprentele digitale de pe sticla de

coniac și pahar, sîngele de pe tocul ușii și rana de la frunte, ambele corespunzînd grupei sale sanguine, Bentleyul care a fost văzut de martori în fața casei din Rue de Londres. Invocă la urmă și fuga de la fața locului care constituia și ea un indiciu indirect.

— Totuși, Hartmann, refuz să cred că ați fi putut comite o asemenea faptă. Tot ce știu despre dumneata de la Raymonde și din dosarul personal vorbește în favoarea dumneavoastră. Sînt convins că nu dumneata ești autorul acestei fapte oribile. Dar atunci cine?

— Nu am încredere în nimeni! spuse Hartmann iritat. De ce să mă confesez dumneavoastră? Nu vă cunosc. Nu știu cine sînteți și pentru cine lucrați. Acum cred că totul este posibil, orice răutate imaginabilă te pîndește. Din partea mea puteți să mă și spînzurați! Nu mă aștept la nimic bun.

Ora 18.49:

Generalul de divizie Tanz, însoțit de o unitate motorizată, se îndreptă spre cartierul general al corpului de armată. Acțiunea, riguros plănuită, a fost declanșată de un semn al mîinii sale; el ridică de trei ori mîna dreaptă în care ținea pistolul automat. Trupele s-au răspîndit pe teren, blocînd intrările, ieșirile și fiecare ușă.

Tanz urcă la biroul generalului comandant, flancat de doi ofițeri pregătiți special pentru această acțiune, îmbrăcați în ținută de luptă, cu căști și înarmați pînă-n dinți. Patru subofițeri și doisprezece bărbați cu grenade la centură îi serveau drept acoperire. În curte, în grădină, pe stradă, mitralierele și mașinile blindate ocupau poziții.

Generalul de infanterie von Seydlitz-Gabler îl întîmpină în picioare pe generalul de divizie Tanz. El nu-i întinse mîna. Întrebă simplu:

— Ce vă aduce la mine?

— Führerul trăiește, spuse el cu o voce tăioasă.

— Mă bucur, declară von Seydlitz-Gabler cu promptitudine. Dar veștile care mi-au parvenit sună cu totul altfel.

— Aceste veşti sînt false! declară generalul. El cită textual convorbirea pe care o purtase la telefon cu Dr. Goebbels: „O clică de ofiţeri reacţionari şi fără scrupule încearcă să pună mîna pe putere."

— Şi asta poate fi o ştire falsă.

— Dar nu este cazul, spuse Tanz imperturbabil. Am telefonat la Berlin. Astă-seară, Führerul se va adresa prin radio naţiunii germane.

— Dacă-i aşa, spuse von Seydlitz-Gabler după o scurtă pauză cauzată de surpriza celor auzite, atunci am fost victima unei informaţii eronate. Generalul Kahlenberge consideră în orice caz ordinul „Valkiria" drept oficial şi a luat deja măsurile ce se impun.

— Cu aprobarea dumneavoastră, domnule general?

— Am fost ferm convins că sprijin un ordin neîndoielnic, venit de sus. Generalul Kahlenberge m-a încurajat în acest sens. Bineînţeles, am presupus că şeful statului meu major a verificat această informaţie. Sper să nu mă fi înşelat în această privinţă. Dacă nu este aşa, voi cere de îndată socoteală generalului Kahlenberge. Sper că nu vă îndoiţi de loialitatea mea faţă de Führer şi Reich!

. Tanz se interesă unde-l poate găsi pe generalul Kahlenberge. El află că şeful statului-major era „în deplasare" pentru a verifica măsurile luate. Pe un ton iritat, Tanz declară aceste măsuri drept înaltă trădare. Von Seydlitz-Gabler nu-l contrazise.

El spuse:

— Puteţi fi sigur că-mi cunosc cu exactitate obligaţiile. Şi dacă cineva a avut îndrăzneala să mă înşele, vinovatul va fi aspru pedepsit.

Tanz bătu cu mîna în pistolul său automat. Prin acest gest, el preluă comanda corpului de armată.

— Acţionez, deci, cu acordul dumneavoastră! spuse el.

Von Seydlitz-Gabler se grăbi să-l asigure pe Tanz de întregul său sprijin.

— Situaţia momentană o cere. Nimeni nu va spune despre mine că am ezitat în momentul decisiv!

Ora 19.04:

Convorbire telefonică între inspectorul Prévert şi locotenent-colonelul Grau.

Prévert: Practic, ancheta mea nu înaintează. Din punct de vedere teoretic sînt convins că Hartmann nu este autorul acestei crime. Această crimă nu se încadrează deloc în psihologia personajului.

Grau: Cine să fie atunci?

Prévert: Un oricare altul, dar nu acest Hartmann.

Grau: S-au verificat alibiurile generalilor în chestiune?

Prévert: Da, în măsura în care dezordinea actuală permite o astfel de verificare. Generalii von Seydlitz-Gabler și Kahlenberge, conform informațiilor mele, s-au întîlnit la acea oră pentru o conferință secretă la cartierul general al generalului-comandant. Cel de-al treilea, Tanz, s-ar fi putut afla la acea oră la hotel, dar a fost imposibil să stabilim cu certitudine acest lucru.

Grau: Este totuși un punct de reper.

Prévert: Vă conjur, iubite prieten, să nu vă mai ocupați de această afacere, cel puțin, pentru moment.

Grau: Vreau să pun mîna pe acest porc, cu orice preț!

Ora 19.19:

Generalul Kahlenberge se duse la hotelul Majestic unde se găsea marele cartier general al comandantului forțelor armate germane din Franța. Kahlenberge se prezentă la biroul generalului von Stülpnagel.

Kahlenberge avu impresia că pătrunde într-un stup de albine. Agitația care domnea aici îi umplu inima de bucurie. Ceru să vorbească cu comandantul-șef.

I se spuse că, din păcate, comandantul nu era în biroul său.

— Unde este?

— La comandantul armatelor din vest, feldmareșalul Kluge.

— Cine îl înlocuiește?

— Comandantul regiunii Paris, cel puțin din punct de vedere oficial. Dar nici pe el nu-l puteți găsi. El este plecat cu o misiune specială.

— Dar locotenet-colonelul von Hofacker?

— Îl însoțește pe domnul general!

Kahlenberge înjură fără să-i pese. Trebuia să stabilească de îndată contactul cu grupul principal al conjuraților. Era o nebunie ca într-o astfel de situație să

acționezi pe cont propriu. Se impunea, de urgență, o acțiune comună. Dar nimeni nu era de găsit. Nici o persoană la care să poți apela. Ofițerii de la Majestic erau niște băieți grozavi, desigur, dar fără generalul lor nu contau nimic.

— Fir-ar să fie de treabă! murmură Kahlenberge descumpănit.

Ora 19.52:

Locotenet-colonelul Grau îl căută pe generalul Tanz și-l găsi în marele cartier general al corpului de armată. Tanz stătea în spatele biroului generalului-comandant în ținută de luptă. Nu purta însă casca de oțel. Generalul von Seydlitz-Gabler fusese practic degradat temporar. El semna sau confirma supus toate ordinele pe care Tanz le dădea în numele lui.

Grau înțelese imediat că planul „Valkiria" era depășit, cel puțin în sfera acestui corp de armată. Generalul von Seydlitz-Gabler lansase cuvîntul de ordine „stare de urgență". El îl destituise pe Kahlenberge din postul lui și lansase împotriva lui un mandat de arestare, numai că Kahlenberge nu era de găsit. Von Seydlitz-Gabler era, din principiu, întotdeauna de partea celui mai tare.

Locotenet-colonelul Grau fu primit de îndată de Tanz care-i spuse în loc de salut:

— N-aveți nimic mai bun de făcut decît să ne deranjați?

— Eu caut un asasin! spuse Grau.

Tanz dădu dezaprobator din capul lui slab:

— Este absurd! Reichul este în pericol și dumneata te ocupi de fleacuri. Pentru astfel de lucruri nu am nici un fel de înțelegere.

— În noaptea trecută, spuse Grau, a fost asasinată o femeie în Rue de Londres, și nu oricum, ci într-un mod bestial.

— Domnule, spuse Tanz pe un ton de dispreț, s-a încercat asasinarea Führerului nostru! O clică de ofițeri reacționari și fără scrupule a încercat să facă această ispravă. Ăsta este singurul lucru care ar trebui să vă preocupe în acest moment. Faceți-vă deci datoria!

— Asta și fac, spuse Grau. Eu nu anchetez o tentativă de asasinat, ci o crimă care a avut loc.

— De ce mă plicitisiți cu toate acestea? întrebă Tanz în șoaptă.

— Cineva trebuie să fi comis această crimă. Cercul suspecților este mic; în timpul investigațiilor mele a devenit din ce în ce mai mic.

— Ce înseamnă asta? întrebă Tanz. Cînd patria ne cheamă, pe dumneavoastră vă preocupă niște curve de franțuzoaice oarecare. Vă rog să nu vă uitați rînjind la mine! V-o interzic! Ieșiți afară!

— Cu plăcere, spuse Grau, dar după ce-mi veți răspunde la cîteva întrebări.

— Îndrăzniți prin manipulările dumneavoastră ridicole să mă sustrageți de la munca mea? Cine vă închipuiți că sînteți?

— Unde v-ați aflat noaptea trecută între orele douăsprezece și trei dimineața?

— Nu vă privește!

— Refuzul dumneavoastră de a răspunde îmi permite să trag cîteva concluzii.

Tanz se încordă. Ochii lui străluciră rece ca un ghețar.

— Domnule Grau, spuse el pe un ton suveran, eu reprezint în acest moment voința Führerului. Eu personific Reichul. Orice act îndreptat împotriva mea este în același timp un act împotriva Germaniei Mari. Băgîndu-mi bețe-n roate v-ați demascat. Cine încearcă să mă distrugă acela încearcă, în situația dată, să distrugă marile noastre idealuri patriotice.

— E ridicol! spuse Grau cu voce înăbușită.

— Ridicol dar adevărat! De aceea nu-mi rămîne nimic altceva de făcut decît să vă arestez, Grau. Veți părăsi această încăpere ca arestat. Ați dovedit a fi un dușman al poporului și veți suporta consecințele!

Ora 20.20:

La Roche-Guyon, unde se afla cartierul general al grupului armatelor din vest, feldmareșalul von Kluge declară lapidar în fața generalului Stülpnagel:

— Da, domnii mei, atentatul a eșuat!

Cu aceste cuvinte, feldmareșalul spusese totul. Zarurile fuseseră aruncate. Generalul von Stülpnagel era curat ca neaua.

Puțin mai tîrziu, feldmareșalul îi spuse lui Hofacker:

— Ce păcat că acest porc n-a dat ortul popii!

La scurt timp după evenimentele de mai sus, a fost expediată pe adresa Führerului o telegramă de felicitare și de adeziune profundă care suna în felul următor:

Datorită intervenției providenței, atentatul împotriva vieții dumneavoastră, Führerul meu, făcut de mîini criminale, a eșuat...

... vă transmit felicitările mele și vă asigur, Führerul meu, de fidelitatea noastră imuabilă indiferent de ce se va întîmpla.

Semnat:

General-feldmareșalul von Kluge

Ora 20.57:

Generalul Kahlenberge îl caută pe Monsieur Prévert, dar nu în biroul lui ci într-un bistro din apropierea clădirii Sûreté. Secretarul lui Prévert îi indicase locul recomandîndu-i să întrebe de Henri.

Patronul localului îi arătă cu degetul mare ușa care dădea într-o cameră din fundul sălii. Aici îl găsi pe Prévert, care răsfoia niște hîrtii, bînd în același timp Crème de Cassis diluat cu vin alb.

— Tocmai am telefonat la corpul de armată, raportă Kahlenberge. Dar n-am reușit să vorbesc cu generalul-comandant. Generalul Tanz este cel care comandă acum acolo.

— Vă surprinde acest lucru?

— Von Seydlitz-Gabler face pe struțul, își bagă capul în nisip!

— Există mulți struți în lumea asta.

— Ce credeți că se va întîmpla?

— Mișcarea dumneavoastră de rezistență pare să fi fost un simplu balon de săpun.

Kahlenberge bătu darabana pe masă cu degetele.

— Vă e ușor să judecați astfel. Ce știți dumneavoastră despre Germania?

— Nimic, recunoscu Prévert fără să ezite. Nu am îndrăznit nici măcar să afirm că aș cunoaște bine Franța.

— Noi sîntem ca nisipurile mișcătoare purtate de la o dună la alta.

— Aceste cuvinte au o rezonanță poetică, spuse Prévert. Ce trebuie oare să scuze ele?

— Nimic, bineînțeles, nimic! Dar pot constitui o explicație. Oricum există oameni printre noi care au fost dispuși să răstoarne lumea paranoică a lui Hitler. Asta înseamnă totuși ceva! Ceea ce nu pot înțelege este în ce măsură eșecul acestui puci îmi dă dreptate, mie, Prévert!

— Vorbiți acum ca prietenul nostru comun, locotenent-colonelul Grau.

Kahlenberge ridică mîinile într-un gest de apărare.

— Ce mă interesează teoriile unui vînător de oameni? Eu știu doar atît: Mulțimea este la fel de îngrozitor de tîmpită sau groaznic de indiferentă, cum am presupus dintotdeauna. Vite de abator! Iar generalii le servesc drept călăuză!

— Și dumneavoastră sînteți general.

— Eu sînt soldat, spuse Kahlenberge cu amărăciune. Nu mi-am dat seama la timp că soldații nu au dreptul la viață cînd generalii își joacă la zaruri posturile lor!

— Este oare un joc inventat de timpurile noastre?

— Nu știu. Dar el a devenit un soi de sport național pentru păturile conducătoare! Premisa o constituie prostirea sistematică a maselor. Li se bagă în cap că fac parte din elită și că au onoarea să servească unei umanități mai bune și providenței. Li se spune că ei fac istoria. Turma de berbeci crede în astfel de lozinci! Chiar dacă ele sînt pronunțate de un șobolan!

Patronul bistroului își bagă capul prin ușa întredeschisă. Spuse:

— Un telefon pentru tine, Henri!

Prévert dădu din cap afirmativ, dispăru și apăru după trei minute.

Spuse:

— Am dat instrucțiuni ca să mi se comunice numai lucrurile într-adevăr iinportante. Oamenii mei știu cu exactitate ceea ce vreau să aud. Printre ultimele noutăți există una care vă va interesa cu siguranță. Au fost pregătite două celule din care una pentru locotenent-colonelul Grau. El a fost arestat de către generalul Tanz. Ordinul respectiv a fost contrasemnat de generalul von Seydlitz-Gabler.

— Pentru cine este cea de-a doua celulă?

— Presupun că pentru dumneavoastră, dragă Kahlenberge!

Ora 21.20:

Influența inspectorului Prévert era pînă la această oră de necontestat. Serviciile poliției din Paris subordonate lui îi executau în continuare ordinele. Și legăturile lui păreau să funcționeze încă.

Dar această noapte adusese cu sine o serie întreagă de schimbări. Acestea se făceau simțite și în acea închisoare preventivă care avea atît avantajul cît și dezavantajul de a se găsi în apropierea marelui cartier general al unui corp de armată. Acel corp de armată depindea teoretic de generalul von Seydlitz- Gabler. În realitate, el era comandat de generalul Tanz.

Tanz încercă chiar în situația prezentă să salveze formele legale. El dispuse ca toate ordinele sale să fie contrasemnate de generalul-comandant. Fiecare măsură luată de el trebuia confirmată, de cele mai multe ori retrospectiv, de către von Seydlitz-Gabler. El rechiziționase pe cale oficială, pentru a-i pune în siguranță pe Grau și pe alții ca el, cîteva celule în închisoarea preventivă din apropiere, Sous-Bois, unde detașase un locotenent și șapte oameni care urmau să-i păzească.

Cînd Prévert a ajuns aici a putut constata derularea scenariului obișnuit. Soldații germani făceau pe șefii în timp ce gardienii francezi experimentați își făceau munca. Prévert își dădu îndată seama că locotenentul trimis la fața locului era un produs tipic al diviziei lui Tanz: dur ca fierul, simplu, ferm, gata să execute ordinele cu prețul propriei sale vieți.

Prévert reuși să-l îndepărteze pe acest locotenent într-un mod foarte elegant: el îl rugă pe directorul închisorii să-l atragă pe locotenent într-o discuție cu caracter oficial. Datorită acestui fapt Prévert avu calea liberă. Îl întîlni pe locotenent-colonelul Grau în celula acestuia.

— Vă rog să nu vă faceți speranțe deșarte, începu Prévert. Nu este în puterea mea să vă scot de aici. Pot cel mult să transmit prin contrabandă, într-o lume mai bună, cîteva din ideile dumitale.

Grau stătea drept lîngă perete. Zîmbea.

— Vedeți în fața dumneavoastră un așa-numit dușman al Germaniei.

— Acest rol pare să vă amuze!

— Este una din ultimile poante a acelei glume tragice care a devenit soldățimea germană.

— Cînd vă aud vorbind așa, dragă Grau, îmi vine în minte Kahlenberge, am chiar impresia că ați fi frați. Dar nici unul din voi n-ați știut acest lucru. E mare păcat. Ce multe ați fi putut face voi doi împreună! Dar să nu mai pierdem timpul cu astfel de considerații de ordin moral. Nu a fost ușor să ajung la dumneata. Doi comandanți și un ofițer de ordonanță se află în celula de vizavi rezervată probabil pentru generalul Kahlenberge. Dumneata însă, dragul meu Grau, ești inamicul de stat nr. 1.

— Eu sînt cel care-l cunosc pe criminal. Cum asasinul o știe, el va încerca să mă omoare!

— Un argument convingător, fu de acord Prévert. Tocmai de aceea trebuie să ieși de aici. Dar cum? Nu pot să vă iau cu mine. Serviciile dumneavoastră, inclusiv Engel, se află probabil pe o listă și sînt deja sub supraveghere, dacă n-au fost arestați deja. Avem nevoie de cel puțin douăzeci de tipi solizi pentru a sparge această nucă.

— Mai există încă un serviciu secret al organizației mele, spuse Grau. Un fel de comando special. L-am constituit acum cîteva zile și l-am adăpostit într-un loc sigur. Este format din oameni de încredere, înarmați pînă-n dinți. Nimeni nu știe de ei în afara mea. Vă rog să-mi dați o hîrtie și un creion.

Prévert rupse o foaie de hîrtie din caietul său de notițe și deșurubă capacul stiloului. I le dădu lui Grau care scrise următoarele rînduri:

Sînt reținut cu forța. Cel care vă va înmîna acest mesaj vă va da toate detaliile necesare. Întregul comando special este rugat să intre în acțiune. Trebuie să vă așteptați la rezistență din partea gardienilor mei.

Grau, locotenent-colonel. 20.VII.44, ora 21.30.

— Voi aranja personal această vizită, promise Prévert vrînd să plece.

— Încă ceva, Monsieur Prévert. Dacă nu voi reuși să scap de aici cu viața, încercați cel puțin să-l salvați pe Hartmann. Cred că-l cunoaște pe criminal. Hartmann ne va putea livra și probele decisive.

— Și eu sînt de părerea dumitale, avînd în vedere comportamentul lui Hartmann. Vă voi îndeplini cu dragă inimă această dorință cu speranța că nu va fi și ultima.

Ora 21.35:

Un ordin de zi al comandantului suprem al marinei de război ajunse la Paris. El începea cu aceste cuvinte:

Încercarea de atentat împotriva Führerului nostru, comisă de trădători, ne-a umplut de o mînie sfîntă împotriva criminalilor și a mercenarilor lor. Providența divină a ferit poporul german și Wehrmachtul de această nenorocire de nedescris. Faptul că Führerul nostru a scăpat ca prin minune, ne dovedește încă o dată că...

Ordinul de zi era semnat: Dönitz, mare amiral

Ora: 22.30:

Comandantul regiunii Paris, generalul Boineburg-Lengsfeld conducea personal acțiunea împotriva serviciului de securitate și S.S.. El era însoțit de ofițerul lui de ordonanță. Comandantul a avut sîngele rece de a aștepta ora stingerii, adică ora 22. Căci el dorea să umfle cît mai mulți oameni posibil.

Surpriza a reușit pe deplin. Aceștia se lăsaseră dezarmați și arestați fără a opune nici cea mai mică rezistență. După aproximativ o oră fuseseră băgați la răcoare 1200 de oameni, o parte din ei în închisoarea Wehrmachtului de la Fresne și cealaltă parte în cazematele fortului l'Est de la Saint Denis. Ofițerii superiori S.S. fură conduși la hotelul Continental din strada Castiglione.

Acest lucru se întîmpla în timp ce puciul era înăbușit în sînge la Berlin, în strada Bendler. Hitler, Göring și Goebbels își pregăteau discursurile către poporul german. Generalul von Stülpnagel, comandantul suprem al forțelor armate din Franța, a fost demis din funcția sa de către general-feldmareșalul von Kluge.

Ora 22.38:

Comandoul special intră în acțiune. Oamenii selecționați de Grau trecură cu ușurință peste santinele și se

năpustiră spre pivniță. Aici se loviră de locotenentul lui Tanz și de oamenii verificați ai diviziei Nibelungii. Se năpustiră unii spre alții ca niște animale de pradă dezlănțuite, ceea ce în limbaj de specialitate poartă denumirea de luptă încleștată corp la corp. Lupta semăna cu luptele purtate în cloacele din Varșovia. Soldații diviziei Nibelungii stăpîneau la perfecție metodele varșoviene.

Totuși s-a reușit decimarea lor.

Locotenentul, care învățase regulile războiului la școala dură a generalului Tanz, făcu ceea ce regulamentul prevedea într-o atare situație. Ceu să fie acoperit de soldații săi, intră în celula prizonierului și-l împușcă.

Grau se prăbuși la pămînt, cu ochii mari deschiși, fără să scoată un cuvînt.

Ora 23.23:

Umăr lîngă umăr, generalii von Seydlitz-Gabler și Tanz ascultau cuvintele Führerului lor. Erau vizibil emoționați. Mai ales von Seydlitz-Gabler manifestă o emoție puternică, dar bărbătească.

Führerul urla:„O clică foarte mică de ofițeri ambițioși, inconștienți și de-o prostie criminală..."

— Foarte corect! spuse generalul Tanz.

Führerul urlă mai departe: „O clică foarte mică de elemente criminale care vor fi exterminate fără milă."

— Iată ce le-a adus conjurația! comentă generalul von Seydlitz- Gabler.

O ordonanță turna șampanie în paharele pregătite pentru această ocazie. După Hitler vorbi Göring. După Göring, Dönitz. Drept încheiere, von Seydlitz-Gabler spuse pe un ton solemn:

— În sănătatea Führerului pe care Providența ni l-a trimis și ni l-a salvat!

După aceste cuvinte, generalul Tanz își goli paharul.

Generalul de infanterie von Seydlitz-Gabler schiță pe o bucată de hîrtie ciorna telegramei umile de omagiu adresată Führerului și comandantului suprem al Wehrmachtului. El îi mulțumi generalului Tanz pentru efortu-rile sale meritorii, și elaboră un raport în consecință. În

continuare el îl denunță pe generalul Kahlenberge ca trădător și dezertor.

— Noi am dat dovadă de loialitate și fidelitate în aceste ore dificile! afirmă von Seydlitz-Gabler ridicîndu-și cu mîndrie fruntea.

— Jertfele însă nu au putut fi evitate, spuse Tanz. Astfel, încercarea de eliberare a lui Grau a trebuit să fie împiedicată prin toate mijloacele, mai ales că acest om a avut legături strînse cu trădători ca generalul Kahlenberge. Se pare că a întreținut relații și cu mișcarea franceză de rezistență. Nu am avut altă alegere. Cred că sînteți de aceeași părere?

— Bineînțeles, spuse von Seydlitz-Gabler după o scurtă ezitare.

— Pot să contez pe sprijinul dumneavoastră în ce privește această afacere?

— Se înțelege de la sine, dragul meu! Se poate conta întotdeauna pe mine! Nu am dovedit-o suficient în ultimele ore? Ei bine, ce- ar fi să facem o mică petrecere pentru a sărbători victoria? Fiica mea și iubita mea soție vor fi fericite să ia și ele parte alături de noi.

Ora 23.50:

Trei bărbați se aflau în drum spre Marsilia: Monsieur Prévert, generalul Kahlenberge, caporalul Hartmann.

— Se poate spune, constată Kahlenberge cu înverșunare, că pentru noi războiul s-a terminat. Începe acum noaptea generalilor. Dacă vrem să supraviețuim, trebuie să devenim civili. Trebuie să tragem o linie groasă finală! Este tot ce ne-a mai rămas de făcut!

— Pentru mine, spuse Hartmann, acest război nu se va sfîrși niciodată. Nu voi putea uita crimele pe care le-a legitimat.

Monsieur Prévert spuse cu vocea sa groasă de băutor de absint:

— Să luăm acest război așa cum este: un lanț de asasinate. Și cine a devenit laș și indiferent, nemaiavînd puterea să protesteze împotriva lui, acela sprijină crima,

devenind complice al criminalilor. Vreți să fiți unul dintre ei, Hartmann?

Monsieur Prévert nu primi nici un răspuns.

Raport parțial

Extrase din trei articole care se referă la evenimentele din 20 iulie 1944 — scrise și publicate după o lună, 10 ani și 16 ani.

Interesant este faptul că toate aceste trei articole au fost scrise de același autor, fostul căpitan de stat-major al generalului-comandant, așa-numitul istoric Karl Kahlert.

Revista „Offizier und Reich" (Ofițer și Reich) — august 1944. Articolul a apărut sub titlul „Stigmatul rușinii", semnat K.K.

...ne umple pe noi, soldații de pe front, de o indignare profundă. Victoriile noastre obținute cu prețul sîngelui nenumăraților camarazi sînt compromise de o clică ambițioasă și inconștientă formată din elemente ostile poporului, trădătoare și reacționare...

Revista „Offizier und Staat" (Ofițer și stat) — august 1961. Articolul a apărut sub titlul „Ora încercării", semnat K.

... merită respectul nostru profund. Acțiunea a fost destinată redării simțului nostru de onoare. Noi sîntem profund emoționați gîndindu-ne la sacrificiul celor morți în această zi care au dat ascultare numai conștiinței lor și legii înscrise în sufletul lor...

Revista „Offizier und Volk" (Ofițer și popor) — august 1954. Articolul a apărut sub titlul „Ziua conjurației", semnat Ka. Ka.

... există momente istorice a căror caracteristică este unicitatea lor. Ele sînt astfel irepetabile...

Deși în rîndurile lor au existat oameni ale căror motive au fost destul de suspecte...

... se impune incontestabil concluzia că bărbații din 20 iulie merită tot respectul nostru, dar ei nu trebuie citați, în mod ușuratic și inconștient, drept modele. Tînărul ofițer de astăzi trebuie să depună un efort serios pentru a face diferențele care se impun. El trebuie să știe că numai obediența necondiționată corespunde tradiției noastre militare. Virtuțile militare sînt intangibile. Recunoașterea și respectarea acestei cerințe a fost mobilul acțiunii acelor bărbați...

III

EPILOG

SĂRBĂTOAREA OAMENILOR MORȚI

Berlin, 1956

1

Avionul, la bordul căruia se afla Kahlenberge ajunse la Berlin. Vizibilitatea era bună. Nici un nor nu voala orașul. Cînd aparatul companiei Air France se pregătea se aterizeze, cerul încercă, parcă, să-i zîmbească; soarele străluci în întreaga lui splendoare.

Kahlenberge strînse la piept servieta din piele suplă cu un gest aproape tandru. Aceasta conținea ciorna unei conferințe pe care trebuia s-o țină în fața unui public ales, format din specialiști și eruditi.

Aparatul greu rulă peste pista aeroportului Tempelhof oprindu-se încet. Pasagerii se ridicară de pe locurile lor, îndreptîndu-se spre ieșire. Stewardesele zîmbeau; Kahlenberge le zîmbi și el. Se despărți de ele vorbind într-o franceză impecabilă. În cursul anilor trecuți, avusese ocazia să-și perfecționeze substanțial cunoștințele de limbă. Stewardesele erau în tot cazul încîntate, și Kahlenberge mulțumit.

Bine dispus, el traversă suprafața asfaltată care ducea la clădirea centrală. Iubea Berlinul și locuitorii lui. Pentru el, Berlinul reprezenta unica platformă de pe care putea contempla întreaga Europă. Să fii chemat aici pentru a ține o conferință, i se părea o veritabilă onoare. De aceea își pregătise temeinic subiectul: „Cum să depășim trecutul". El, personal, era convins că reușise s-o facă.

Relatare succintă

Kahlenberge — în acest răstimp.

La sfîrșitul lunii iulie 1944, fuga lui Kahlenberge, pe atunci încă general, împreună cu inspectorul Prévert și caporalul Hartmann în sudul Franței. Domiciliat la Marsi-

lia pînă în 1945. Datorită sprijinului inspectorului Prévert, din 1945 pînă în 1947, desfășoară o muncă de organizare pentru armata de ocupație franceză de la Koblenz. Între 1948-1952, funcționar superior la o uzină de camioane și de mașini agricole din Essen. Din 1953, director al departamentului de producție al aceleiași uzine. Între timp publică în diferite ziare și reviste; ocazional ține conferințe. Autor al unor memorii pentru ministerul respectiv.

— Mulțumesc, domnule director general, spuse funcționarul cînd i-a dat înapoi pașaportul lui Kahlenberge.

Kahlenberge zîmbi indulgent. În uzină era numit „generalul"și asta cu mult înainte de a i se fi recunoscut oficial titlul de „director general". Protestase de mai multe ori. Dar cum oamenii lui simțeau o reală plăcere să-i spună „general", se resemnă în cele din urmă.

Se uită scrutător în jur. Istoricul Kahlert, fost căpitan în statul lui major, îi trimisese această invitație. Cu siguranță că va trimite pe vreunul din ciracii lui să-l întîmpine. Dar Kahlenberge nu văzu pe nimeni, ceea ce îl decepționă puțin. Dar se înseninâ în curînd la gîndul că se va putea plimba nestînjenit prin Berlinul lui iubit.

Cînd își luă valiza de la ghișeul de bagaje, o mînă puternică și cărnoasă se așeză pe mîna lui. O voce surdă și voalată întrebă:

— Pot să vă dau o mînă de ajutor?

Kahlenberge recunoscu imediat vocea. Uimit, el se întoarse spre omulețul de lîngă el și exclamă:

— Monsieur Prévert! Ce coincidență!

Monsieur Prévert prinse mîinile întinse ale lui Kahlenberge strîngîndu-le cu tandrețe. Își zîmbiră plini de bucurie.

Monsieur Prévert părea și mai scund decît odinioară. Fața lui rotundă, plată, indiferentă era străbătută de o rețea de riduri. Numai ochii îi străluceau limpezi și puternici ca niște cristale verzulii.

Kahlenberge avu senzația, scurtă dar dureroasă, că este orbit. Plin de presimțiri întrebă:

— Este doar o simplă întîmplare?

— Nu vă faceți speranțe deșarte, îi recomandă Prévert pe un ton amabil.

Relatare succintă

Prévert — în acest răstimp.

La sfîrșitul lui iulie 1994, fuga la Marsilia împreună cu Kahlenberge și Hartmann. Kahlenberge e cazat la Marsilia, Hartmann în Antibes. Între 1944 — 1945 Prévert colaborează cu Maquis, mișcarea franceză de rezistență. Din 1945 din nou la Paris, la Sûreté. Între 1945 — 1949, șeful departamentului „crime de drept comun". Între 1950 — 1951 ia parte la reorganizarea serviciilor de securitate ale statului. Din 1954, director și coordonator la Interpol.

— Vă cred capabil de orice, spuse Kahlenberge.

— Asta poate fi în avantajul dumneavoastră, afirmă Monsieur Prévert, făcînd un gest de invitație cu mîna.

Un individ îmbrăcat într-un palton gri, modest luă tăcut valiza lui Kahlenberge. O luă înainte, prin ușa de ieșire și se îndreptă spre o mașină mare neagră, un Renault cu număr de Berlin.

Se urcară în mașină. Prévert ridică mîna. Mașina se puse în mișcare și rulă spre centrul orașului în direcția Kurfürstendamm.

— Nu trebuie nici să vă mirați, nici să vă indignați, recomandă Monsieur Prévert. Conferința dumneavoastră nu este un cadou. Ați fixat-o deja?

— Încă nu!

— Cu atît mai bine, spuse Prévert mulțumit. S-ar putea să vă ofer ocazia de a mai corecta unele detalii.

— Deci nu este o întîmplare! Kahlenberge se strădui să pară amuzat. Se pare că mai aveți și acum viciul de a juca șah cu oamenii.

— Uitați-vă bine la acest oraș, domnule Kahlenberge. Nu simțiți neliniștea care-l stăpînește? Pentru mine, Berlinul este un butoi uriaș în care fierbe vinul. Sper că

nu vă deranjează comparația — am rămas un mare amator de vinuri.

Mașina se opri pe Kurfürstendamm în fața magazinului de delicatese „Rollhagen". Șoferul deschise portiera din spate fără să pronunțe un singur cuvînt. Prévert și Kahlenberge se dădură jos. Mulțimea trecea pe lîngă ei fără să-i bage în seamă. Kahlenberge era fericit, simțindu-se ca un berlinez printre berlinezi.

— Ce-ați zice de o mică gustare? propuse Prévert. Cred că simțiți nevoia de a mînca ceva și nici mie n-are ce să-mi strice.

Urcară la etajul întîi al restaurantului. În colțul din stînga, lîngă fereastră li se rezervase o masă. Șeful de sală dădu din cap zîmbind și Prévert făcu doar un gest cu mîna cu emfaza unui președinte care inaugurează deschiderea vanelor unui nou baraj. Masa a fost servită deîndată: stridii gratinate, stropite de o sticlă de Chablis '53.

— Aproape ca în Franța! spuse Kahlenberge.

Prévert dădu din cap. În timpul mesei, el elogie rezultatele neașteptate ale războiului în ceea ce privește răspîndirea și interpătrunderea gastronomică. Dacă o națiune ar dori să poarte război cu Franța numai din rațiuni culinare ar fi un motiv lesne de înțeles, dar și unicul acceptabil.

— Mă simt mai bine, spuse Kahlenberge. Din stridii nu mai rămăseseră decît cochiliile. Cred că putem reveni la fapte, Monsieur Prévert.

— Cu plăcere, spuse Monsieur Prévert bucuros și turnă în pahare restul de Chablis în părți egale. Pot să vă explic în cîteva propoziții ce m-a adus la dumneavoastră. Ne-am văzut destul de rar în ultimii ani, dar ne-am scris cu regularitate. Ultima dumitale scrisoare mi-a parvenit acum cîteva zile. Ea conține o propoziție de care m-am împiedicat, o sigură propoziție! M-am împiedicat de ea ca un somnambul, dar acum sînt treaz ca lumina zilei.

— Nu v-am scris nimic deosebit, atît cît îmi pot aduce aminte.

— Propoziția la care mă refer, spuse Prévert, suna cam așa: „Și generalul Tanz pare să fi înțeles semnele timpului; el nu dorește decît un lucru, și anume, reluarea

contactului cu o lume mai bună, vreau să spun, cu lumea occidentală."

Kahlenberge dădu uimit din capul lui pleșuv și neted ca o bilă de biliard.

— Nu văd nimic senzațional în asta. Un bărbat dă de înțeles că nu se mai simte bine în Est, ceea ce este concepția a milioane de oameni. S-ar putea chiar spune că este una dintre cele mai normale intenții din lumea în care trăim.

— Dimpotrivă, afirmă Prévert cu convingere. În acest caz nu pot să-mi imaginez o intenție mai anormală și mai nenaturală.

Relatare succintă

Tanz — în acest răstimp

La sfîrșitul lui 1944, după reprimarea plină de succes a revoltei ofițerilor din regiunea Paris, Tanz fu numit general-comandant al unui corp de armată. În această calitate a fost retras din Franța și trimis pe frontul din est. La sfîrșitul războiului el se afla în Silezia, apoi în Brandenburg. La capitulare, a fost făcut prizonier de către Armata Roșie. Între 1945-1949, personaj proeminent într-un lagăr pentru generali de lîngă Moscova. Între 1949-1951, consilier particular al armatei ruse de ocupație în regiunea Saxonia/Turingia. Din 1952, promotor al armatei așa-zis naționale și populare a Republicii Democrate Germane. Din 1955, conform zvonurilor, a fost citat de mai multe ori ca un candidat posibil la postul de ministru adjunct al apărării din R.D.G.

— Ce vă neliniștește? întrebă Kahlenberge, zîmbind îngăduitor. Care sînt concluziile pe care le trageți din aceste informații?

— Ele sînt multiple și variate, spuse Prévert. Dispun de o anumită doză de fantezie, lucru uneori jenant nu numai pentru mine!

Își goliră paharele. Prévert mai comandă o sticlă. Tăcură în timp ce ospătarul îi servea. Se mulțumiră să privească prin fereastră dute-vino-ul de pe Kurfürstendamm.

În geamurile strălucitoare se oglindeau însă privirile furișe pe care și le aruncau unul altuia.

— Dacă înțeleg bine, spuse Kahlenberge, aplecîndu-se în față, datorez această invitație de a ține o conferință la Berlin în exclusivitate dumitale.

— Mai corect spus: eu am mijlocit-o.

— Cu ce intenții, mă rog?

— Cu mai multe, stimate prietene! În primul rînd am vrut să profit de ocazie pentru a vă revedea. Apoi, nu pare exclus faptul că voi reuși să vă amuz. Poate că am să vă ofer un spectacol pe care nu aveți voie să-l pierdeți în nici un caz. Dar asta nu e încă totul. S-ar putea să am nevoie de ajutorul dumneavoastră.

La ultima propoziție, Kahlenberge dădu furios din cap.

— M-am așteptat la așa ceva! remarcă el. Nu m-ar mira să mă folosiți ca un soi de momeală, mai ales pentru Tanz.

— Și ce vă deranjează dacă ar fi așa?

— Sincer spus, Prévert, ce vreți de la Tanz?

— Chiar nu vă puteți închipui ce?

— Să presupunem că vreți să-l atrageți în partea occidentală, și anume cu ajutorul meu, indiferent din însărcinarea cui. Probabil că vreți să prindeți un leu, și eu trebuie să vă ajut să-i întindeți capcana.

— S-ar putea, spuse Prévert cu sinceritate.

— Este îngrozitor! spuse Kahlenberge la fel de sincer. Este îngrozitor ce oportunist ați devenit. De cîtva timp, se pare că tratați toți dușmanii de ieri ca pe niște prieteni vechi. Nu au existat niciodată naziști, există numai germani! Trei războaie au fost pur și simplu șterse cu buretele, istoria este o curvă, iar Germania și Franța pășesc braț la braț în acest bordel care poartă numele de Europa!

— Aș putea să vă răspund că acesta este mersul vremurilor!

— Duceți-vă la dracu cu vremuri cu tot, Prévert! Ăsta e răspunsul meu.

— Mulțumesc pentru urările dumneavoastră, spuse Prévert cu vădită satisfacție.

Închină în sănătatea lui Kahlenberge. Ochii lui mici scînteiau ca apele verzui pe care cade lumina soarelui. Își

frecă mîinile ca și cum tocmai ar fi încheiat o afacere profitabilă.

— Vă mai aduceți aminte de povestea ciudată a caporalului Hartmann, pe care ne-a povestit-o în timpul fugii noastre spre sudul Franței?

— O tîmpenie care-ți face părul măciucă! spuse Kahlenberge. Produsul unei imaginații exaltate. Probabil chiar rezultatul unei suite de halucinații și de concluzii eronate. Parcă asta era părerea dumneavostră atunci?

— Ce ne-a povestit bunul Hartmann era într-adevăr monstruos. De cîtva timp îmi pun însă întrebarea dacă totuși nu a fost o întîmplare reală.

— Vă rog, Prévert! Dumneavoastră ați fost îngrozitor de sceptic atunci, ca să nu folosim termeni mai duri.

— Fără doar și poate! recunoscu Prévert. Atunci!

— Și astăzi, v-ați schimbat părerea? Dragă pietene, e ridicol, absurd!

— Absurd și ridicol! Prévert scoase un suspin. Nu este oare războiul cel mai ridicol și mai absurd lucru? Cu cît m-am gîndit mai mult, cu atît mai mult mi-am dat seama că nu există nimic în lume ce n-ar putea face un om, mai ales în timp de război, cînd sînt răsturnate toate barierele psihologice care l-ar putea împiedica să comită astfel de crime. O oarecare servitoare poate juca un rol foarte important.

— Nu uitați, Prévert, că Hartmann era un om complet distrus. Era la capătul puterilor, un om terminat! îi recomandă Kahlenberge.

— Este adevărat. Dar Hartmann nu a fost un criminal! Sînt foarte sigur de asta! El nu era un asasin!

— Nici eu nu afirm c-a fost! Vă rog, înțelegeți-mă cum trebuie. A trecut, desigur, prin situații foarte grele, care ar fi descumpănit și oameni mai tari decît el. Să ne amintim numai cît a pătimit în Rusia. Dar masacrul sîngeros pus pe seama lui Tanz nu poate fi decît produsul imaginației sale bolnave.

— Și eu am fost atunci de aceeași părere, recunoscu Prévert. Am renunțat la această afacere ca la un cartof fierbinte. Am avut de îndeplinit sarcini mult mai urgente.

După cum bine știți, trebuia să învingem atunci. Mai tîrziu am fost foarte prins cu achitarea notei de plată.

— Ați mai auzit între timp ceva despre acest Hartmann?

— L-am păzit ca pe o comoară îngropată adînc în pămînt, explică Monsieur Prévert. Dar abia de ieri știu cu exactitate că am păzit, într-adevăr, o comoară.

Relatare succintă

Hartmann — în acest răstimp.

La sfîrșitul lui 1944 fuga în sudul Franței, prima oprire în Marsilia, a doua în Antibes. Din august 1944 a fost adăpostit la un pescar. A reparat năvoade și bărci. Din martie 1945 salahor la un meșter zidar. A fost angajat la niște lucrări portuare. Din 1947 a muncit ocazional la repararea șoselelor, construirea zidurilor și gardurilor, a caselor din Antibes și apoi din Cap d'Antibes. Trăiește în prezent într-o cameră din apropierea castelului, tolerat și protejat de vechi membri ai rezistenței, persoane influente încă în această regiune. El este considerat drept francez de către populația locală.

— Această biografie este caracteristică pentru un om ca Hartmann, spuse Kahlenberge. S-a îngropat și s-a izolat. Se pare că pune preț să-și ducă traiul ca la mănăstire. Acest lucru se întîmplă des cu persoanele care nu pot să se descurce în viață. O astfel de reacție mi se pare perfect normală din partea unui om ca Hartmann.

— Oameni ca Hartmann există mult mai mulți decît ne putem închipui! Dar nu toți pot da dovadă de aceeași consecvență uimitoare. Nu vrea să facă nici un compromis. Vrea să-și poarte crucea. Dar tocmai pentru că acest Hartmann este așa și nu altfel, persoana lui m-a preocupat tot timpul. Mi-am pus în repetate rînduri următoarea întrebare: Ce ar fi dacă Hartmann a spus atunci adevărul, purul adevăr?

Kahlenberge își goli paharul. Vinul era uleios, sec, simțeai gustul strugurelui. Dar Kahlenberge îl bău fără nici un fel de plăcere. Capul i se îngreunase.

— Ce știți în realitate, Prévert?

— Generalul Tanz i-a scris domnului von Seydlitz-Gabler și i-a dat de înțeles că ar dori să schimbe frontul. Acest lucru vi l-a comunicat domnul von Seydlitz-Gabler, iar dumneavoastră mi l-ați transmis mie. În mine s-a născut de îndată întrebrea: De ce oare?

— De ce? Știți bine ce părere am despre generalul Tanz. Dar în acest caz, mobilul acțiunii sale poate fi foarte onorabil.

— Poate, dar nu este obligatoriu să și fie! Mai ales la Tanz.

— Dumneavoastră subestimați, probabil, influența pe care o mai exercită și acum von Seydlitz-Gabler.

— Am luat în calcul această influență încă de la început. Generali ca acest von Seydlitz-Gabler sînt astăzi o instituție în Germania. Ei pot să piardă bătălii, campanii militare, războaie! Influența lor în Germania rămîne de neclintit.

Relatare succintă

Von Seydlitz-Gabler — în acest răstimp.

La sfîrșitul lui iulie 1944 comandantul unei armate. Decorat încă o dată cu crucea de cavaler cu frunze de stejar, pentru atitudinea sa exemplară cu ocazia zilei de 20 iulie. Führerul și comandantul suprem al Wehrmachtului l-au onorat cu o scrisoare autografă „Comportament ireproșabil" pînă la sfîrșitul războiului. Regim preferențial de prizonierat al castelului Beil de lîngă Stuttgart. Aici a redactat memorii cu privire la cauzele înfrîngerii germane, în care se referă la incapacitatea militară a lui Hitler. Între 1946 — 1949 intermezzo pașnic la vila Friedhold de lîngă Berchtesgaden. În 1950 devine unul dintre cei trei președinți de onoare ai Asociației foștilor soldați de pe front. Din 1951 scrie memorii, articole și ține conferințe, mai ales pe tema integrității combatanților germani. Subiectul său preferat: onoarea soldatului! Militează activ pentru revigorarea spiri-

tului războinic, numit în circumstanțele actuale „spirit de apărare". Pregătește o lucrare amplă, și anume memoriile sale, intitulată „Soldat pînă-n vîrful unghilor".

— Domnul von Seydlitz-Gabler, spuse Kahlenberge, poate că e un palavragiu notoriu. Dar are niște legături extraordinare. Tanz nu putea găsi un altul mai bun dacă într-adevăr vrea s-o rupă cu Estul.

Monsieur Prévert spuse:

— Ocazional, am obiceiul să parcurg rapoartele serviciilor noastre de securitate. Din pură plictiseală, dacă vreți. Puteți s-o numiți simplă coincidență sau soartă. În ziua în care am primit scrisoarea dumneavoastră în care mi-ați comunicat că Tanz vrea să fugă în Vest, mi-a căzut sub ochi raportul secret al unuia dintre agenții mei în care era vorba despre o crimă.

Kahlenberge respira cu greutate, de parcă ar fi urcat vîrful unui munte.

— O crimă care semăna cu cea povestită de Hartmann?

Prévert dădu din cap afirmativ.

— Nu era numai asemănătoare. Ea corespundea în cele mai mici detalii cu relatarea lui Hartmann. Și încă ceva: această crimă a avut loc la Dresda, iar generalul Tanz își are domiciliul în regiunea Dresdei. Pot să vă promit un singur lucru, și anume, că nu vă veți plictisi! — Monsieur Prévert pocni din degetele mîinii drepte și ceru nota. Asta este tot ce vă pot garanta!

Kahlenberge se ridică. Surîsul lui părea forțat.

— Ce rol doriți să-mi atribuiți în acest joc? întrebă el.

— În primul rînd cel de prieten, spuse Prévert cu căldură. Mă mișc aici pe un tărîm necunoscut. Din nefericire am avut de-a face mult prea puțin timp cu generalii. Din această cauză îmi lipsește experiența într-un domeniu în care dumneavoastră sînteți un as. Aici intervine rolul dumneavoastră. Vă rog să mă ghidați, să-mi atrageți cu sinceritate atenția asupra erorilor pe care eventual le-aș putea comite.

— Și ce altceva mai doriți de la mine?

Prévert achită nota cu o bancnotă mare. Apoi îl trase cu blîndețe pe Kahlenberge spre ieșire.

— Dumneata, dragă prietene, ai venit la Berlin pentru a ține o conferință; asta este, cum s-ar spune, versiunea oficială. Dar această conferință nu vă va solicita tot timpul dumneavoastră liber. Veți avea deci posibilitatea să vorbiți cu unul sau altul dintre vechile dumneavoastră cunoștințe, de exemplu despre vremurile de neuitat din Varșovia și de la Paris.

— Dar nu și cu von Seydlitz-Gabler. Vreți să-l ademeniți să vină la Berlin?

Prévert ridică mîinile asemeni unui negustor a cărui marfă este criticată.

— Domnul von Seydlitz-Gabler, explică el prietenos, a fost rugat să vină aici de către un editor. Este vorba de memoriile sale. Nici n-a fost prea greu să găsesc pe cineva care să manifeste interes pentru lucrările lui. Într-un cuvînt, generalul a sosit deja, bineînțeles cu soția. Cheltuieile au fost suportate de către editor.

— Nu mai lipsește decît fiica generalului.

— Ulrike von Seydlitz-Gabler trăiește de cîțiva ani la Berlin. Ea este secretara unui inginer consultant.

Relatare succintă

Ulrike von Seydlitz-Gabler — în acest răstimp.

Imediat după 20 iulie 1944 a avut loc o ceartă între fiică și părinți. Aceștia au încercat în zadar s-o strunească. Ulrike a preferat să devină independentă. Ea a avut între 1945-1948 o legătură cu un colonel american staționat la Berlin, care, din păcate, era căsătorit. Ulrike rămîne la Berlin. Ea își încearcă norocul ca manechin, fotomodel și actriță. Rezultatul este mediocru. În 1952 urmează niște cursuri de stenografie și dactilografie, fiind angajată la diferite întreprinderi.

— Ce intenționați, de fapt, cu această întîlnire de familie lărgită?

— Sincer să fiu, Kahlenberge, nici eu nu știu cu exactitate. Un singur lucru e sigur: voi reuși să-l aduc pe Tanz la Berlin! Von Seydlitz-Gabler și dumneata, Kahlenberge, în măsura în care vă veți arăta conciliant cu privire la evenimentele de atunci, veți îndeplini funcțiunea unor magneți. Mai tîrziu, ne veți putea face mari servicii în calitate de martor și de expert.

— Doar nu credeți c-o să reușiți să-l aduceți și pe Hartmann aici? Sau credeți că veți avea succes în ceea ce întreprindeți fără prezența martorului dumneavoastră principal?

— Sînt pe cale de a face pașii necesari!

Cei doi bărbați stăteau pe Kurfürsetnedamm și contemplau imaginea cioturoasă a Bisericii Comemorării. Turnul înnegrit de fum degaja un aer de tristețe. El domina această stradă mare, impunîndu-se în fața noilor fațade de crom și sticlă. Acest turn chinuit, în parte bombardat, se înălța spre cer cu ultimele sale puteri, martor mut de o elocvență copleșitoare. Nicăieri în lume nu există un monument mai sumbru.

— Nu trebuie decît să traversați strada pentru a ajunge la hotel, spuse Prévert. Am rezervat pentru dumneavoastră o cameră cu telefon. Bagajele le veți găsi la recepție, dacă nu mă înșel.

— Ce organizare pusă la punct! spuse Kahlenberge.

Hotărîră să se întîlnească la cină. Prévert îi propuse lui Kahlenberge să vină să-l ia din holul hotelui în jur de ora șapte. Își dădură mîna. Zîmbeau ca niște bărbați foarte bătrîni, capabili încă de nebuniile tinereții. Kahlenberge se îndreptă spre hotelul lui. Prévert însă se urcă în mașina care-l aștepta.

— Friedrichstraße! spuse Monsieur Prévert.

Friedrichstraße se afla în așa numitul sector de est al orașului. Șoferul lui Prévert nu manifestă nici un fel de curiozitate.

Mașina trecu de cele două controale de la poarta Brandenburg. Ea rulă pe strada Unter den Linden și o luă apoi la stînga pe Friedrichstraße. Aici se opri la cîteva blocuri de Palatul Admiral, în fața unei fațade cenușii,

prăfuite. Geamuri oarbe în cercevele înguste și înalte, între stîlpi uriași și masivi. Clădirea era construită în stilul arhitectonic oficial al vechilor clădiri prusace.

În acest imobil, Monsieur Prévert era cunoscut ca unul din directorii respectabili ai Sûreté-ului și coordonator al Interpolului. În această calitate, fu primit de consilierul ministrului de interne al R.D.G.-ului, un oarecare Karpfen. Polițiștii din întreaga lume erau, în acele zile, singurii funcționari care aveau interese comune. Și asta, numai cînd era vorba de crime capitale.

Între acești doi experți ai poliției internaționale a avut loc mai întîi o lungă discuție profesională. Făcură schimb de experiență în domeniul utilizării rapide a fișierelor de amprente digitale. Făcură sugestii cu privire la ameliorarea posibilă a urmăririi internaționale a criminalilor. În încheiere pomeniră, cu titlu semioficial, traficul de droguri și folosirea detectorului de minciuni.

Aceast climat de încredere a fost creat cu abilitate de Prévert. Cunoștea foarte bine punctele slabe ale lui Karpfen, folosindu-le abil pentru atingerea scopurilor sale. Domnul Karpfen, rubicond ca o minge de gumă, cu fața ridată a unui clovn întristat, se simți înțeles și mai ales onorat fiindcă legendarul său coleg de la Paris îl trata ca pe un prieten intim.

— Eu nu am nimic de-a face cu politica, declară Karpfen plin de elan. Speriat însă de propria lui sinceritate, se grăbi să minimalizeze această constatare, nu lipsită de pericole, spunînd:

— În fond, sînt și eu un om politic și ca atare apăr democrația!

— În primul rînd însă sînteți polițist.

— Asta așa e, îl aprobă Karpfen cu plăcere.

— Mă veți ajuta numai din spirit colegial, nu-i așa?

— Din spirit colegial! confirmă Karpfen.

— Ei bine, spuse Prévert împreunîndu-și mîinile într-un gest de devoțiune. La dumneavoastră, la Dresda, a fost comisă o crimă sadică acum cîteva zile, nu-i așa?

Karpfen se miră:

— De unde știți?

— Cred, răspunse Prévert, că nu e nevoie să ne informăm reciproc despre munca serviciilor de informații.

Consilierul ministerial își ridică mîinile într-un gest de resemnare. Existau lucruri care trebuiau luate ca atare. El, de altfel, știa să se resemneze. Declară fără să clipească:

— Statul nostru este în principiu împotriva trecerii sub tăcere a anumitor fapte și a mistificării lor. Dar nu are obiceiul de a divulga înainte de vreme anumite informații. Riscăm să compromitem astfel succesul anchetelor noastre.

Crima din Dresda evocată de Prévert alarmase într-adevăr întregul aparat de poliție criminală. Centrala din Berlin delegase, la cererea autorităților din Dresda, pe unul dintre cei mai buni comisari ai săi, care însă nu obținuse nici un succes pînă în prezent. Pentru poliția popular-democrată era de cea mai mare importanță să marcheze niște puncte în lupta împotriva elementelor criminale, dacă dorea să nu fie catalogată drept o simplă poliție politică.

— Nu este exclus să vă pot ajuta, iubite domnule coleg.

Karpfen mușcă deîndată momeala.

— Vă sîntem recunoscători pentru orice fel de ajutor colegial. Dar în ce ar putea consta el, conform părerii dumneavoastră?

— Mi se pare că pentru cazul din Dresda, în măsura în care pot să-mi dau seama, ar exista unul similar care a avut loc la noi acum cîțiva ani.

— Foarte interesant! exclamă Karpfen. Ați putea să-mi puneți la dispoziție dosarul dumneavoastră?

— Bineînțeles! Prévert juca minunat rolul de coleg dezinteresat. Pentru a evita orice neînțelegere neplăcută, v-aș ruga să-mi permiteți să consult procesele verbale ale anchetei dumneavoastră.

— Este indispensabil oare? Karpfen își ciuli urechile ca un cerb timid.

— Este condiția mea! N-aș dori în nici un caz să fac o greșeală care ar putea avea urmări neplăcute pentru cariera mea.

Consilierul ministerial Karpfen dădu din cap cu importanță. Trecu repede, în minte, datele problemei. Crima sadică de la Dresda era fără doar și poate o crimă de drept comun care nu avea nimic de-a face cu politica.

— Dragul meu coleg, declară Karpfen, va fi întodeauna pentru mine o plăcere și o onoare să colaborez cu dumneavoastră. Voi dispune, deci, ca să vă fie puse la dispoziție, pentru a fi consultate, actele din dosarul anchetei în chestiune, și anume aici, în biroul meu. Vă rog să reveniți mîine aici, la începutul după-amiezii.

— Vă mulțumesc, spuse Prévert cu o amabilitate forțată. Deci ne-am înțeles. Dar mai am o rugăminte de natură particulară. Mi-ați face o foarte mare plăcere dacă ați putea să mi-o împliniți. Mă angajez să vă dovedesc recunoștința mea, domnule consilier ministerial, în curînd la Paris.

— La Paris! spuse Karpfen cu o încîntare abia voalată. Cine știe cînd voi avea ocazia să vin din nou acolo!

— Cel tîrziu într-o lună, afirmă Prévert. Trebuie să continuăm cît mai curînd întrevederea noastră cu privire la noile metode de urmărire internațională. Intenționez să preiau unele din ideile dumneavoastră. O astfel de conferință va trebui să aibă loc în curînd la Paris.

— Foarte bine, spuse consilierul ministerial mulțumit. Vă rog să-mi comunicați acum dorința dumneavoastră personală.

Prévert nu ezită nici o secundă.

— Vă rog să vă notați. Este vorba de o oarecare doamnă Constanze Hartmann. Ea este văduva unui funcționar mediu și trăiește la Halle, Giebichensteinstraße 14, etajul 2. V-aș fi recunoscător dacă ați putea s-o trimiteți pe această bătrînă doamnă la Berlin, dacă se poate pe cheltuiala statului. Detaliile le las pe seama dumneavoastră.

— Aș putea invoca motive de ordin social — un examen medical, de exemplu. Sau o manifestare culturală — o vizită la opera de stat sau la teatrul de pe Schiffbauerdamm, vizitarea muzeelor de stat.

— Orice pretext este binevenit, iubite domnule coleg! Important este faptul ca doamna să apară cît mai repede

la Berlin. Vreau să-i fac un serviciu unui prieten mai tînăr, fiului doamnei Hartmann. El trăiește de la sfîrșitul războiului în sudul Franței. Vreau să-i fac bucuria să-și revadă bătrîna mamă.

— Povestea dumneavoastră e mișcătoare, răspunse Karpfen cu o ușoară ironie. Și destul de inofensivă. Vă voi îndeplini cu plăcere dorința. Considerați-o ca un serviciu amical.

— Nu o să regretați! se grăbi să-l asigure Prévert. Atît timp cît mai există o colaborare internațională între polițiii, omenirea nu e complet pierdută.

Raport parțial

Extrase din ciornele memoriilor generalului von Seydlitz-Gabler

Evenimentele din 20 iulie ne-au emoționat profund. Ele nu se înscriu în tradiția prusacă. Este absurd să se invoce ca exemplu Convenția de la Tauroggen. Acolo regele a sancționat, datorită puterii sale date de Dumnezeu, un fenomen istoric bine delimitat. Cu totul alta era situația la Hitler. Indiferent de părerea pe care o ai despre el, nu se poate nega faptul că majoritatea poporului l-a ales. A fost ceea ce numim „o opțiune democratică". Iar noi, soldații, nu aveam practic nimic altceva de făcut decît să ascultăm de vocea patriei.

Totuși emoția mă cuprinde ori de cîte ori evoc evenimentele din 20 iulie. Inima mea de soldat bătea pentru rebeli, dar conștiința mea de soldat aparținea Reichului. Și atît timp cît se va scrie istoria poporului german nu se va putea uita niciodată această maximă: „Binele este tot ce este util Reichului, răul ceea ce îi dăunează."

Nu vreau prin aceasta să afirm că am stat la o parte. Mi-am dat însă seama de conflictul adînc, de prăpastia uriașă care separa în această privință camarazii care altfel aveau atîtea lucruri în comun. În acele zile mă plimbam ceasuri în șir plin de neliniște, căutînd o soluție corespunzătoare,

nouă. Astăzi pot să recunosc că nu am găsit-o. Am făcut singurul lucru omenește posibil: nu am sacrificat pe nimeni. Dimpotrivă, m-am străduit să-i apăr cu o discreție cavalerească pe cei care au îndrăznit imposibilul. Mulți îmi datorează viața. Dar un soldat conștient de grandoarea misiunii sale nu se așteaptă niciodată la gratitudine! El își face datoria.

Asta am făcut și eu, nimic altceva. Cei mai buni dintre camarazii mei au acționat la fel. Noi nu avem de ce să ne temem de judecata istoriei.

Convorbire telefonică între consilierul ministerial Karpfen din Berlin și comisarul brigăzii criminale Liebig din Dresda.

Convorbirea a avut loc la 21 septembrie 1956. Ea a fost înregistrată pe bandă de un membru al serviciilor de securitate din R.D.G. Numele lui este lipsit de importanță. El a părăsit R.D.G.-ul în mai 1959 din motive neelucidate încă și a adus cu el o serie de documente printre care și această stenogramă.

Karpfen: *Unde ați ajuns cu ancheta?*

Liebig: *Cercetările la fața locului au fost încheiate.*

Karpfen: *Ați găsit criminalul?*

Liebig: *Nu. Amprentele sînt neclare și făcute de așa manieră încît să ne inducă în eroare. Dar am însărcinat cu ancheta pe toți inspectorii disponibili, pentru moment fără nici un rezultat.*

Karpfen: *Există indicii care ne-ar putea face să credem că această crimă a fost făcută din motive politice?*

Liebig: *Nu. Este vorba de un delict îngrozitor de sadism, asasinarea unei femei și mutilarea sălbatică a cadavrului.*

Karpfen: *Doresc să fiu și mai explicit: Există vreun motiv să presupunem că această crimă este opera...cum să spun, a unei persoane sus-puse? A unei persoane care trebuie tratată cu o anumită prudență?*

Liebig: *Nu există nici cel mai mic indiciu de acest gen.*

Karpfen: *Monsieur Prévert de la Paris, numele lui trebuie să vă fie cunoscut, susține că ar cunoaște un caz identic. Ce părere aveți?*

Liebig: *Dacă ar exista într-adevăr un caz identic, acest lucru ne va face să înaintăm substanțial cu ancheta noastră.*

Karpfen: *Sugestia dumneavoastră merită să fie reținută, domnule comisar. Vă rog să mă căutați mîine la Berlin cu întregul dosar. Vom vedea apoi ce vom face mai departe.*

Extras dintr-o scrisoare a lui Ulrike von Seydlitz-Gabler, adresată lui Rainer Hartmann.

Există numeroase scrisori ale lui Ulrike, cel puțin optzeci, care n-au ajuns niciodată la destinatarul lor. Ulrike von Seydlitz-Gabler le scrisese în cursul a doisprezece ani, dar nu le expediase niciodată, deoarece nu cunoștea adresa destinatarului. De fapt, nici nu știa dacă mai trăiește.

Îți scriu ție, iarăși și iarăși numai ție, pentru că nu cunosc nici o altă ocupație care să mă calmeze și să mă consoleze atît de mult: De ce noi, femeile, sîntem atît de dezarmate în fața vieții? Cred că pentru milioanele de femei nu există decît un singur bărbat care să li se potrivească. Multe din noi nu-l întîlnesc niciodată pe acest bărbat. Soarta lor este să se adapteze atunci unui bărbat oarecare, fapt care-l fac cu un devotament tandru. Ce se întîmplă însă cu acele femei care, din fericire sau din nefericire, depinde cum o iei, l-au întîlnit pe acel bărbat, unul dintr-un milion, care le emoționează profund, care reprezintă totul pentru ele? Ce trebuie ele să facă? Trebuie să aștepte, nimic altceva. Poate întreaga lor viață...

O astfel de situație este lipsită de orice speranță, știu bine. Dar eu refuz să mă încred în rațiunea mea. Aștept și sper în continuare. În fața mea se află o fotografie, ziua o pun pe biroul meu, iar seara pe noptieră. E o fotografie simplă, decolorată și neclară, înălbită de miile de zile care au trecut. Dar ea ne înfățișează, pe tine și pe mine, la

Varșovia, atunci cînd a început totul. Cum și cînd se va sfîrși, nu știu.

Două telegrame, expediate în aceeași zi, în aceeași localitate, în data de 21 septembrie 1956, Berlin.

Telegramă adresată lui M. R. Hartmann, Antibes, 13e Rue Victor Hugo.

Vizitez Berlinul. Ocazie favorabilă ca să te văd. Fă-mi plăcerea și vino. Voi locui în următoarele zile la mătușa Grete în Niederschönhausen. Adresa o știi. Mi-e tare dor de tine. Ia primul avion și zboară în brațele bătrînei tale mame.

Telegramă adresată lui Eduard Manessier, consilier local și antreprenor, Antibes, Place de la Republique.

Prietenul nostru Hartmann va primi în același timp o telegramă de la mama lui. Ai grijă să-i dea ascultare și să vină la Berlin. Ajută-l să depășească toate greutățile. Avansează-i bani. Ocupă-te personal de pașaportul lui. Fii însă discret. Să nu afle nimic. Voi rambursa toate cheltuielile. Consideră această afacere ca pe ceva important, secret și urgent.

Al tău Prévert

2

La ora stabilită, Kahlenberge intră în holul hotelului de pe Kurfürstendamm. Dar nu-l văzu în nici unul din numeroasele fotolii confortabile și decorative pe Monsieur Prévert. Se duse la loja portarului, ceru un ziar și se așeză în apropierea intrării. De aici contemplă îngîndurat splendoarea de bună calitate a hotelului.

Un picolo se apropie de el discret.

— Domnul Kahlenberge? Sînteți chemat la telefon. Vă caută un domn Prévert.

— Am fost reținut, spuse Monsieur Prévert la telefon. Trebuie deci să vă rog, dragă prietene, să mă mai așteptați puțin. Sper, ba chiar sînt sigur, că nu vă veți plictisi în timpul absenței mele!

— De ce nu, stimabile?

— S-ar putea întîmpla să vă întîlniți cu un bun și vechi prieten.

— Sper că n-ați avut ideea să-l cazați pe von Seydlitz-Gabler în același hotel?

— De ce nu! La ce bun să ne dispersăm forțele? De altfel, dragă prietene, te-aș ruga să-i sugerezi lui von Seydlitz-Gabler să-l invite pe Tanz. Ar fi nemaipomenit!

După această discuție, Kahlenberge se așeză din nou în fotoliul său. Se uita cu nerăbdare la marea scară care ducea la etajul întîi. Nu trebui să aștepte prea mult. Îl văzu pe domnul von Seydlitz-Gabler, un bărbat foarte demn, coborînd scările. Fața lui de cezar era încadrată de păr cărunt. Avea ținuta unui plutonier care se crede un maharajah. Nici un artist recitînd rolul lui Britannicus n-ar fi putut să se miște mai maiestuos.

Von Seydlitz-Gabler avu o scurtă reținere cînd îl văzu pe Kahlenberge. Ochii lui semănau cu cei ai unui iepure care vede un șarpe. Această reacție nu dură însă decît puține secunde. Generalul îi întinse ambele mîini, reușind să schițeze un zîmbet.

— Ce întîmplare extraordinară! Se mai întîmplă și minuni! Ce mai faceți, dragă domnule Kahlenberge?

— Intenționez să țin o conferință la Berlin, explică Kahlenberge.

— Eu îmi pregătesc memoriile, spuse von Seydlitz-Gabler cu bunăvoință. Se pare că s-a cam auzit acest lucru. Diverși editori mă agasează de dimineața pînă seara. Au înțeles, în sfîrșit, că numai adevărul se citește și se vinde. Ne-am gîndit să scoatem trei volume cu reproducerea anterioară a unor extrase într-o revistă și vinderea drepturilor pentru adaptarea cinematografică. Hollywoodul pare a fi interesat. În afară de asta, mai am oferte și din străinătate.

— Și cum o duce onorata dumneavoastră soție? întrebă Kahlenberge.

— Excelent, ținînd cont de circumstanțele actuale!

În cele din urmă apăru și doamna Wilhelmine. Era la fel de infatuată ca și soțul ei. Mîna pe care i-o întinse lui Kahlenberge era osoasă și puternică.

Următoarea jumătate de oră fu dedicată onoratei doamne. Kahlenberge ascultă cu răbdare trăncănelile ei. Răspunse la întrebările care i se puneau și asculta cu un interes prefăcut explicațiile detaliate. De fapt, aștepta cu răbdare ocazia de a interveni în sensul indicat de Prévert. Acest moment veni cînd doamna Wilhelmine făcu o pauză pentru a-și trage sufletul.

— Ce plăcut este, afirmă Kahlenberge, cînd vechilor prieteni li se oferă posibilitatea să se întîlnească în pace și armonie. Simți atunci nevoia să-ți reamintești trecutul! Scurt pe doi: pentru o reuniune completă și armonioasă ne lipsește numai generalul Tanz!

— Generalul Tanz? exclamă doamna Wilhelmine spontan, învăluită de amintirile trecutului. Ăsta da, bărbat!

— Un general remarcabil! declară cu convingere von Seydlitz-Gabler. Cel puțin cît timp s-a aflat sub ordinele mele.

— Acum însă, spuse Kahlenberge cu răceală, se află în serviciul Estului. Asta înseamnă că-și primește leafa de la sovietici.

— N-ați fost niciodată prietenul lui, spuse doamna Wilhelmine.

— În ceea ce mă privește, adaugă von Seydlitz-Gabler cu blîndețe, faimosul Tanz n-ar fi ezitat nici un moment să mă treacă în lumea cealaltă cu ocazia evenimentelor din 20 iulie. Noroc că nu i-am dat posibilitatea s-o facă!

Doamna Wilhelmine zîmbi acru.

— Tanz nu și-a făcut decît datoria!

— A fost un eveniment destul de tragic, fără îndoială. Dar tragedia este întotdeauna însoțită de grandoare!

Kahlenberge reveni la observația anterioară.

— E într-adevăr păcat că generalul Tanz nu este aici! Eu l-aș revedea cu plăcere, în orice caz. Nu sînteți de părere că ar trebui să facem încercarea să-l chemăm aici? O astfel de ocazie favorabilă nu se va mai ivi curînd.

— Sînt întru totul de acord cu propunerea dumneavoastră, declară imediat doamna Wilhelmine. Nu ești și tu de aceeași părere, Herbert?

Von Seydlitz-Gabler fu de acord.

— Camaraderia mult încercată dintre generali, explică el, nu are nimic de-a face cu frontierele actuale! Ea este independentă de stăpînii care-și împart în acest moment țara noastră. Noi avem obiceiul de a trata chiar pe vechii noștri adversari într-o manieră cavalerească. Cînd am semnat, conform ordinelor primite, actul de capitulare al corpului meu de armată, un general sovietic mi-a acordat onorurile de război!

— Atunci, scrieți vă rog cîteva rînduri camaradului nostru Tanz, îi recomandă Kahlenberge. Invitați-l să ne facă o vizită!

— Cu toată plăcerea! Von Seydlitz-Gabler dădu din cap cu bunăvoință, deoarece privirile doamnei Wilhelmine erau ca niște pavilioane care semnalizau de la un vapor la celălat.

— Dacă îl învit pe Tanz în cercul nostru, cine-mi garantează că scrisoarea mea îi va parveni?

— Eu sînt om de afaceri spuse Kahlenberge. În această calitate am legături cu toate țările. Cum aș putea să-mi fac altfel afacerile? Îmi iau deci obligația ca scrisoarea să ajungă în cel mai scurt timp în mîinile generalului Tanz.

Genralul von Seydlitz-Gabler își scoase din portofel hîrtie de scris și un plic corespunzător. Ambele purtau

inițialele sale scrise în litere gotice. Scrise următoarele rînduri:

Iubite, stimate camarade,
Noi, adică atît camaradul nostru Kahlenberge cît și umila mea persoană, ne-am bucura sincer să vă revedem. Vă așteptăm pentru a putea face un schimb de experiență și pentru a discuta diverse probleme și posibilități. Este de la sine înțeles că înțelegem și respectăm fără rezerve situația dumneavoastră. Vă rog să ne vizitați cît mai repede posibil aici la Berlin, în Hotel am Kurfürstendamm.
Acolo vă așteaptă printre alții
vechiul dumneavoastră camarad
von Seydlitz-Gabler.

Această scrisoare fu înmînată chiar în aceeași seară lui Monsieur Prévert. Kahlenberge îi raportă despre conținutul ei și despre împrejurările în care a fost scrisă. Cei doi își zîmbiră satisfăcuți.

— Sper, spuse Kahlenberge cu o ușoară ironie, că sînteți satisfăcut de rolul meu.

Se lăsară duși la crama Mamei Neuhaus, din apropierea teatrului Schiller. Localul era format dintr-o sală lungă ca un furtun, cu numeroase măsuțe de lemn și lumină plăcută. Plăci de lemn grele și netede, scaune confortabile, oameni care nu ridicau niciodată vocea. Conversațiile din această sală nu acopereau niciodată clinchetul plăcut al paharelor și al sticlelor.

Patroana Neuhaus veni legănîndu-se spre ei cînd îl văzu pe Monsieur Prévert. Îl salută cu o amabilitate mucalită și-l tratâ ca pe un berlinez get-beget. Îl văzuse doar de cîteva ori în ultimii zece ani, dar își dăduse de la început seama că acest om scund cu fața umflată ca de gumă și cu ochii lui mici și inteligenți era un expert neîntrecut în materie de vinuri.

— Chiar în această noapte, spuse Monsieur Prévert, voi expedia scrisoarea generalului Tanz. S-ar putea ca mîine să-i și parvină. Dacă totul merge bine, Tanz ar putea fi aici poimîine la prînz. Sînt sigur că va veni.

— Sper că nu supraapreciați disponibilitatea lui de a da curs invitației.

— Această invitație îl va încînta. Dacă nu mă înșel, ea poate fi comparată cu o barcă de salvare care este trimisă unui om care este pe cale să se înece.

— Doamna Wilhelmine visase întotdeauna să-și mărite fata cu un general. Îl alesese pe Tanz! Ce coincidență fericită: Ulrike este încă celibatară.

— Va trebui s-o punem la adăpost de visurile materne, spuse Prévert.

— Bineînțeles. Dumneavoastră jucați rolul destinului. Vînătoarea de oameni a fost întotdeauna plăcerea dumneavoastră preferată!

— Adeseori, răspunse Prévert, am sentimentul apăsător că noi polițiștii vînăm bolnavi, psihopați, oameni anormali care merită mila noastră. Dar adevărații criminali din această lume ne scapă mereu, cei care se joacă cu moartea ca și copiii cu bilele.

— Vă doresc totuși somn ușor! spuse Kahlenberge și ironia lui era moale asemeni apei de ploaie.

Prévert își petrecu dimineața următoare în camera sa din hotelul Am Steinplatz, lîngă telefon. Studie niște dosare voluminoase luate de la Sûreté datînd din anul 1944. În ele erau consemnate toate detaliile cu privire la crima sadică din Rue de Londres din noaptea de 19 spre 20 iulie.

În timpul acestei activități pasionante primi un mesaj din Antibes. Omul lui de acolo luase legătura, conform ordinului, cu Eduard Manessier care, la rîndul lui, așa cum îl sfătuise Prévert prin telegramă, îl contactă pe Rainer Hartmann. Conform așteptărilor, Hartmann reacționă pozitiv la telegrama mamei lui. Își rezervă un loc în avionul Nice-München prin Geneva. La München urma să schimbe avionul pentru a ajunge la Berlin — Tempelhof la ora 19.47.

Prévert avu apoi o convorbire telefonică cu Ulrike von Seydlitz-Gabler. El reuși să-i trezească interesul făcînd niște aluzii abile. După o scurtă ezitare, ea se declară dispusă să se întîlnească cu el — după orele de birou — în jurul orei 18 la restaurantul Kopenhagen.

În jurul orei 12 telefonul sună. Era apelul consilierului Karpfen, așteptat cu nerăbdare. Prévert fu informat că de la Dresda, comisarul Liebig, tocmai sosise la Berlin cu dosarul dorit. Era gata să-l primească pe Prévert începînd cu ora 14.

Prévert sosi punctual în Berlinul de Est. Îl salută pe consilierul ministerial Karpfen care i-l prezentă pe comisarul Liebig din Dresda. Cei doi bărbați purtară mai întîi o conversație neutră, făcură schimb de amabilități evitînd cu abilitate orice divagație politică. Abia apoi abordară problema care-i interesa.

Comisarul Liebig din Dresda se instalase comod în fotoliu, ca un vizitiu pe capră. Era rotund, o minge de fotbal înzestrată cu cap și picioare, capabilă să reziste la toate șuturile. Zîmbetul lui era dulce și visător ca luna din tablourile romanticilor.

— Dacă informațiile mele sînt exacte, explică el pe un ton de parcă ar citi buletinul meteorologic destinat marinei, dumneavoastră credeți că aveți la Paris un caz care prezintă analogii cu crima de la Dresda?

— Anumite asemănări vin în sprijinul acestei ipoteze, îl asigură Monsieur Prévert.

Comisarul Liebig își deschise servieta de piele, încăpătoare ca un mic geamantan și plină cu dosare.

— Procedeul cel mai simplu, după părerea mea, ar fi să schimbăm dosarele.

Prévert recunoscu de îndată că, într-adevăr, așa era. Acest Liebig era un profesionist tipic; cînd era vorba despre o crimă, nu vedea decît crima, și singura întrebare pe care și-o punea era: Cine este criminalul? Acesta trebuia urmărit și prins. Restul nu conta.

Făcură schimb de dosare. Cei doi polițiști știau bine că ele nu sînt complete. În mediile polițienești se evita cu grijă deconspirarea anumitor metode de lucru și a anumitor fapte. Trebuia să înghiți acest lucru fiindcă nu aveai de ales.

Cei doi bărbați frunzăriră dosarele respective. O lungă experiență îi învățase să perceapă cu o singură privire esențialul și să treacă peste amănuntele nesemnificative.

Stăteau față-n față în fotoliile tari și austere ale foștilor funcționari prusaci. Poate că aceste fotolii să fi fost folosite de funcționarii poliției imperiale, apoi de

inspectorii de siguranță al Republicii de la Weimar, apoi de Gestapo, de SS, iar acum de angajații poliției de stat din RDG.

— Există într-adevăr multe analogii între cele două cazuri, spuse comisarul Liebig în cele din urmă. Părea vizibil impresionat de cele citite.

— Și eu sînt de aceeași părere, spuse Prévert.

— Totuși multe pot fi doar simple coincidențe, obiectă comisarul Liebig.

— Să ne străduim, recomandă Prévert cu multă răbdare, să constatăm care sînt punctele comune. Să facem deci inventarul elementelor identice.

— Metoda nu e rea, admise Liebig. Totuși nu sînt de părere să tragem niște concluzii premature.

— De ce? întrebă Prévert, intrigat.

— Cu puțin timp înainte de plecarea mea din Dresda am primit un mesaj de la Varșovia și anume de la poliția criminală, semnat de un comisar Liesowski. Știți ce-mi comunica acest coleg? Că el a avut la Varșovia un caz analog.

— Cînd? întrebă Prévert respirînd șuierător.

— În 1942, spuse comisarul Liebig.

— În acest caz, acest Liesowski trebuie să vină de urgență la Berlin! Puteți face cele necesare?

— Desigur! răspunse Liebig cu bunăvoință.

La ora șase fără un sfert, Prévert se afla deja în restaurantul Kopenhagen. El n-o văzuse niciodată pe Ulrike von Seydlitz-Gabler, dar i se arătaseră cîteva fotografii cu ea. O recunoscu însă imediat.

Fata, mai bine zis tînăra femeie care intră în restaurant la ora 18 fix, corespundea în întregime ideii pe care și-o făcuse despre ea. Mișcările ei trădau un calm reținut. Avea un trup suplu și nervos.Ceea ce te frapa de la început era părul ei scurt și ondulat care dădea feței un aer de nepăsare atenuat însă de ochii care exprimau rezervă și vigilență.

Prévert își dădu seama cum trebuie să procedeze: să evite orice flatare susceptibilă de a trezi neîncrederea, să evite manevrele învăluitoare și pregătite cu grijă, să evite familiaritatea condescendentă. Ulrike von Seydlitz-Gabler nu putea fi cîștigată decît cu sinceritate.

Se salutară amabil, dar rezervat. Se plăcură reciproc. După zece minute discutau ca niște cunoștințe vechi.

— Doresc mai întîi să vă arăt că eu cunosc mult mai bine lumea în care trăiți decît presupuneți dumneavoastră.

— Ați pomenit la telefon numele de Hartmann. Acesta este și motivul pentru care mă aflu aici. Ce știți despre el?

— O mulțime de lucruri. Relațiile mele cu domnul Hartmann datează din iulie 1944.

— Începînd de la acea dată i-am pierdut urma. Mai bine spus, relația noastră a fost întreruptă.

— Sînt inspector de poliție la Paris. Acest fapt poate să vă explice anumite lucruri.

— Și totuși vorbiți de Rainer Hartmann ca de o bună cuoștință. Asta mă uimește.

— De ce?

Ulrike îl privi consternată. Ochii ei exprimau neputința. Dar clipa de slăbiciune trecu repede.

— La ce fel de răspuns vă așteptați?

— La nici unul, spuse Prévert cu simplitate.

— Sînteți în relații amicale cu Hartmann?

— Sînt prietenul lui. Asta înseamnă mult mai mult. S-ar putea ca nici Hartmann să n-o știe. Dar poate că este bine ca dumneata s-o știi.

— Nu știu de ce, dar vă cred, spuse Ulrike.

Ulrike bău puțin din berea daneză pe care i-o aduse ospătarul, uitîndu-se între timp cu atenție la Prévert. Cu cît se uita mai mult cu atît i se părea mai familiar. Astfel ea începu să povestească tot ceea ce știa. Nu era prea mult, dar era edificator.

Ulrike povesti: La sfîrșitul lui iulie 1944, la Paris, se vorbea că Hartmann ar fi dezertat, și anume din cauza unei crime oribile. Mai multe nu știa nici ea.

— În orice caz, cred că nu ați dat crezare zvonurilor care circulau pe seama lui Hartmann!

— Aceste învinovățiri mi s-au părut absurde.

— Sînt mulțumit de afirmațiile dumneavoastră, care vor facilita mult lucrurile.

— Să faciliteze ce anume? întrebă Ulrike. În ochii ei se putea din nou citi neliniște. Aveți să-mi faceți o comunicare neplăcută?

— Fiți liniștită! Nu ceea ce urmează să vă spun este neplăcut. S-ar putea însă ca ceea ce vă voi cere să fie neplăcut.

— Vă rog să-mi spuneți un singur lucru: Cum îi merge lui Rainer Hartmann?

— Bine; corespunzător împrejurărilor.

— Cînd l-ați văzut pentru ultima oară?

— Vara trecută. Obișnuiesc să-mi petrec cu regularitate concediul acolo unde locuiește. Cel puțin o seară pe săptămînă luăm masa împreună. Amîndoi preferăm același vin rosé ca mine.

— Continuați, vă rog!

— Dacă vă interesează detaliile, spuse Prévert politicos, pot să vă spun că nu s-a căsătorit încă. Nu știu dacă nu a intenționat să o facă, știu însă că, de fapt, Hartmann nu se poate căsători din cauza documentelor necesare, a căror procurare i-ar putea pune viața în pericol. Trebuie să știți că în 1944 l-am adăpostit în locul în care trăiește și astăzi, și anume, la niște prieteni buni și de încredere. Deoarece prietenii mei se bucură de o oarecare influență, Hartmann este posesorul unei cărți de identitate franceze, și de ieri, chiar și al unui pașaport francez.

— De ce l-ați ajutat atunci? De ce îl priviți și astăzi ca pe un prieten? Acest lucru n-ar fi posibil dacă nu l-ați considera nevinovat!

— Să spunem că n-am avut suficiente dovezi ale culpabilității sale. La aceasta s-a adăugat și relatarea lui a unor evenimente atît de extraordinare, încît au depășit tot ceea ce am văzut în cursul carierei mele destul de bogate în fapte bizare. Povestea lui e ca o dramă căreia îi lipsește ultimul act. Singurul lucru care mă neliniștește în această lume sînt poveștile al căror sfîrșit nu-l cunosc.

Localul începu încet să se umple. În fața ușii, circulația pe Kurfürstendamm devenea din ce în ce mai intensă, ca de obicei la căderea serii. Orașul, prins într-un clește, era plin de viață. Prévert se uită la ceasul de pe mînă.

— Vă reții? întrebă imediat Ulrike.

— Iertați-mă, spuse Prévert. Eu ar fi trebuit să vă pun această întrebare. Sînt informat că părinții dumneavoastră se află la Berlin.

— Am luat masa cu ei aseară. Probabil că și mîine, la prînz, voi fi împreună cu ei. Dar de unde știți că părinții mei se află la Berlin?

— Un prieten de-al meu, domnul Kahlenberge, locuiește în același hotel. Dumnealui are să țină o conferință în acest oraș. S-ar putea să-i livrez niște materiale nu lipsite de importanță.

— Vă rog să-mi povestiți mai multe despre Hartmann.

— Ei bine, din punct de vedere al aspectului fizic, este neschimbat. A rămas același bărbat înalt, bine făcut cu chipul angelic, melancolic și blînd. În forul lui interior însă este profund rănit. Momentul vindecării sale era, pînă de curînd, greu de stabilit. Dar situația s-ar putea schimba.

— Între timp, nu s-a mai reîntors niciodată în Germania?

— N-a putut s-o facă fără a se expune pericolului de a fi arestat. Mai întîi a fost căutat ca dezertor. Acest dosar a fost clasat la sfîrșitul războiului. Dar vă rog să nu uitați că mai este încă suspectat de crimă. Un anumit Grau de la Abwehr a fost, fără îndoială, singurul om care cunoștea întregul adevăr. Dar el a fost asasinat. Astfel, Hartmann a intrat pe mîinile poliției criminale germane. Și mai figurează încă pe listele ei. Crimele nu se prescriu așa de ușor. Hartmann bănuiește că mai există toate aceste documente și că în ele nu se află nici un fel de circumstanță atenuantă pentru el.

— Acest lucru trebuie să-l apese îngrozitor, murmură Ulrike. El era un om atît de sensibil!

— Hartmann a încercat să scape de acest complex. Era hotărît să nu mai vorbească despre această crimă, să nu se mai gîndească la ea. Dar toate aceste încercări au fost zadarnice. Oricum, el face parte din acei oameni rari și demni de respect care încearcă să-și construiască o viață nouă, ceea ce nu este un lucru minor și ușor.

— Cum își închipuie el oare această viață?

— Ați pus degetul pe rană. N-ați dori să-l întrebați personal?

Ulrike fu cuprinsă de o emoție bruscă.

— Vreți să spuneți că ar fi posibil să vorbesc personal cu Hartmann? Aici la Berlin?

— Tocmai asta am vrut să spun, explică Prévert. Și dacă acum cîteva minute m-am uitat la ceas, asta era numai pentru a nu pierde sosirea unui anumit avion. Doriți să mă însoțiți, Ulrike?

— Da, spuse ea, adăugînd: Dar nu știu cum să mă comport.

— Cît mai natural, îi recomandă Prévert.În drum spre aeroport vă voi da cîteva indicații. În rest, mă încred în instinctul dumneavoastră de femeie.

— Mă simt pierdută, mărturisi Ulrike.

— Ce eroare, spuse Prévert glumind. Singurul care se poate considera pierdut sînt eu. Căci mă simt de parcă aș fi încredințat cuiva cheia seifului meu. Deși cunosc parola, sînt neputincios fără cheia din mîinile dumitale.

Raport parțial

Alte documente, observații și declarații referitoare la afacerea de la Berlin

Extrase din declarația locotenentului-major Felix Steinbeißer

Felix Steinbeißer făcea parte din așa-numita armată populară și națională din RDG. El provenea din rîndurile Uniunii Tineretului German Liber, fusese numit ofițer de armată, apoi ofițer politic și șef de serviciu în Ministerul Apărării din zona de est. În 1957 el părăsi RDG-ul din „motive de conștiință". Se stabili în Germania Occidentală și lucră ca „expert în problemele militare ale Estului".

Declarația de mai jos, numită expertiză, a fost făcută la cerere și în schimbul unui onorariu.

Generalul Tanz era o personalitate marcantă a Armatei Populare Naționale în ciuda faptului că se ținea în umbră. Lipsa de popularitate o datora faptului că nu era capabil sau, mai bine zis, nu era dispus să aibă opțiuni politice. El era militar pînă- n vîrful unghiilor.

Luat prizonier în Silezia, el a petrecut mai mulți ani decisivi în Uniunea Sovietică. Nu a fost niciodată citat în

cadrul „Comitetului național al Germaniei libere", dar bănuiesc că a întreținut relații cu această instituție.

La crearea Armatei Populare Naționale i s-au încredințat diferite sarcini importante. A elaborat planuri importante de organizare a armatei. Din 1952 și-a reluat serviciul activ în regiunea Dresda unde a comandat o divizie de tancuri.

Din 1956 n-a mai apărut niciodată în public. Nu am mai auzit vorbindu-se de el în nici un fel de document oficial. Simțul meu ascuțit pentru adevărul istoric îmi interzice să amintesc aici anumite zvonuri care circulau pe seama lui.

Extrase din directivele profesorului Kahlert, fost locotenent-major și colonel în statul-major al generalului von Seydlitz-Gabler.

Aceste directive i-au fost transmise domnului Kahlenberge. Reconstituirea lor s-a făcut pe baza unor notițe pe care domnul Kahlenberge mi le-a pus la dispoziție.

Kahlert: *Permiteți-mi mai întîi să vă mulțumesc pentru amabilitatea de a fi acceptat invitația noastră. Dacă folosesc pronumele „noi" mă refer nu numai la mine, ci și la întregul nostru grup animat de aceleași idealuri. Clubul nostru politic poartă numele oficial și revelator de „Clubul academic al prietenilor înnoirii și păstrării valorilor tradiționale", numit pe scurt „Clubul tradițiilor", și este format din foști ofițeri, din studenți conștienți de vocația lor națională, din domni în vîrstă, membri ai diferitelor asociații, din savanți conștiincioși și artiști receptivi la toate ideile noi. Pe scurt, veți găsi la noi un auditoriu care nu va fi surd la apelul inimii dumneavoastre de soldat.*

Sînt sigur, că v-ați convins că la noi domnește o libertate de gîndire absolută. Dar această libertate nu exclude o anumită disciplină în numele căreia respingem tot ce deviază de la exigențele naționale fundamentale. Menționez aceste principii numai pentru informarea dumneavoastră personală, căci îmi dau perfect de bine seama, iubite domnule Kahlenberge, că în cazul dumneavoastră aceste observații sînt inutile, fiind făcute din simplă rutină.

Vă rog să aveți în vedere următorul fapt: Noi n-am pus niciodată în pericol reunificarea Germaniei pe care o dorim

cu ardoare. Există o singură Germanie ca autoritate, Germania de Vest în care trăim noi. Bonnul nu este Pankow. Dacă vreodată nemții vor trebui să tragă asupra celorlalți nemți, va trebui din timp să ne hotărîm de care parte se află nemții cei buni. Numai cauza noastră este cea dreaptă!

Dar de ce vă spun oare toate aceste lucruri? Dumneavoastră știți cu siguranță ce se petrece în Germania în zilele noastre. Doar ați fost general. Oameni ca dumneavoastră sînt demni de încrederea noastră. Pe cine alții să ne bazăm?

Convorbire telefonică
între Berlinul de Est, Ministerul de Interne
și Varșovia, Central, Prefectura de Poliție.

Comisarul Liebig din Dresda vorbește cu comisarul Roman Liesowski din Varșovia.

Această convorbire telefonică a fost înregistrată de același agent și în aceleași circumstanțe ca și convorbirea anterioară consemnată în raportul parțial anterior. Convorbirea a fost purtată în limba germană.

Liebig: *Stimate coleg, am intrat în posesia mesajului dumneavoastră conform căruia ar exista analogii între crima de la Varșovia din 1942 și cea de la Dresda din 1956.*

Liesowski: *Cu rezervele de rigoare. Deoarece eu nu cunosc dosarul dumneavoastră, nu pot să fac niște aprecieri definitive.*

Liebig: *Astăzi am avut o întrevedere prelungită cu domnul Prévert de la Sûreté din Paris. Îl cunoașteți cumva?*

Liesowski: *Numai din auzite.*

Liebig: *Monsieur Prévert este în posesia unui dosar care evocă o altă crimă, comisă în 1944, care prezintă multe analogii cu cea de la Dresda. Concordanța detaliilor este absolut uluitoare.*

Liesowski: *Nu trebuie să fie neapărat o coincidență.*

Liebig: *Dar dacă acest Monsieur Prévert joacă un joc dublu ale cărui consecințe nu le putem intui?*

Liesowski: *Dacă am înțeles bine, este vorba numai de o crimă sadică. De ce fel de „joc dublu" îl suspectați pe Prévert?*

Liebig: *Nu pot spune că am vreo dovadă concretă. Îmi repugnă pur și simplu, din instinct, să colaborez fără rezerve cu Monsieur Prévert. Mă tem că nu pot face față eschivărilor și manevrelor lui. De aceea vă rog să veniți la Berlin.*

Liesowski: *O să iau primul avion. Mîine la prînz voi fi la dumneata. Vom vedea atunci ce e de făcut!*

Instrucțiunile date de Monsieur Prévert lui Ulrike von Seydlitz- Gabler.

Aceste instrucțiuni au fost date într-un taxi, în timpul cursei de la restaurantul Kopenhagen de pe Kurfürstendamm la aeroportul Tempelhof.

Încercați să dați impresia că v-ați întîlnit din pură întîmplare. Dar nu vă năpustiți deîndată asupra lui. Oferiți-i posibilitatea să vă recunoască mai întîi el. Acordați-i, prin urmare, cîteva clipe de pregătire psihică.

Cu cît mai multe informații îi veți furniza lui Hartmann, bineînțeles sub forma unor aluzii care nu vă angajează la nimic, cu atît evitați să vi se pună întrebări detaliate. Conform experienței, omul își aduce mai tîrziu mai puțin aminte de ce i s-a povestit decît de întrebările care i-au fost puse.

Mi se pare foarte important de a crea în jurul lui Hartmann o atmosferă de confort moral și de simpatie. Trebuie ca el să se simtă bine și în siguranță.

Încercați să-i sugerați că nu este recomandabil să se plimbe seara sau noaptea în sectorul de Est. Recomandați-i să se instaleze în sectorul de Vest, în pensiunea Phoenix din strada Nürnberg. Iată adresa. Acolo i s-a rezervat o cameră.

Lucrul cel mai important însă este să nu-i pomeniți numele meu atît timp cît veți putea evita acest lucru. Deîndată ce Hartmann îmi va auzi numele, va ști despre ce este vorba. El va afla totul la timp, vă promit. Dacă însă va afla prea devreme ar putea deveni periculos. Pentru cine? Vă rog să nu mă obligați de-a vă împovăra cu detalii inutile.

3

A doua zi dimineață, un bărbat tînăr se prezentă la Hotel am Kurfürstendamm. Purta un costum cam strîmt de camgarn, de culoare cenușie și ținea în fiecare mînă cîte o servietă de piele burdușită.

Valetul de serviciu încercă să ia una din serviete, dar tînărul refuză și spuse scurt „Mulțumesc". Se îndreptă spre recepție.

Șeful recepției îl măsură pe tînăr din cap pînă-n picioare, nereușind de la prima privire să-l claseze într-o categorie oarecare, acest lucru trezindu-i interesul. Poate că acest tînăr a greșit hotelul. Tînărul părea însă foarte sigur pe sine.

— Domnul von Seydlitz-Gabler, spuse tînărul.

— Cum ați spus? Șeful recepției se prefăcu a nu fi înțeles numele și ce dorește.

Tînărul dădea impresia că nu există nimic în lume care să-l poată deruta sau impresiona. Ochii lui priveau disprețuitor și-i ținea mijiți ca și cum ar trebui să privească peste crestătura înălțătorului de armă și cătare spre o țintă. Nu lăsă din mînă cele două serviete.

— Aș dori să vorbesc cu domnul von Seydlitz-Gabler.

— În ce problemă?

— Asta nu vă privește, spuse tînărul bărbat, simplu și convingător.

Șeful recepției tresări ușor. Acest tînăr avea dreptate, nu era treaba lui! Acest lucru i se spusese însă pe un ton dur și jignitor. Nu așa se vorbește cu un șef de recepție, gîndi el.

Dar acest tinerel își permitea s-o facă. Ba adăugă insistînd:

— Grăbiți-vă, nu am timp de pierdut pe aici!

— Din partea cui? Șeful de recepție respira greoi de parcă cineva l-ar fi pus să urce vîrful unui munte. Cu neplăcere vădită continuă:

— Numele dumneavoastră, vă rog!

— Numele meu n-are nici un fel de importanță, declară tinerelul.

— Dar vă rog! Șeful recepției fu cît pe-aci să-și piardă stăpînirea de sine.

— Cum vă puteți închipui că aș putea să-l deranjez doar așa pe domnul von Seydlitz-Gabler....

— Ba da, spuse tînărul pe același ton indiferent. Puteți s-o faceți. Nu trebuie decît să-l anunțați că vin din partea domnului Tanz.

Șeful recepției ridică receptorul și ceru legătura cu apartamentul lui Seydlitz-Gabler, timp în care îl privi pe tînăr cu repulsie crescîndă.

Acesta ședea în fața lui și se uita în jur de parcă s-ar fi aflat în piața unui sat. Splendoarea rafinată a holului hotelului nu păru să-l impresioneze cîtuși de puțin. Dimpotrivă. În privirea acestui tinerel provocator, șeful recepției putu citi doar dispreț profund. Era cît pe-aci să dea din cap mustrător, dar convorbirea telefonică nu-i permise să-și arate sentimentele.

— Domnul general vă așteaptă, spuse el cu dezgust. Cineva vă va conduce la apartamentul său.

Un valet îl însoți pe tînăr pînă la ascensor. Acesta nu lasă din mînă cele două serviete. Călca pe covoarele persane ca pe asfalt.

Von Seydlitz-Gabler își aștepta deja vizitatorul. Stătea în mijlocul camerei de zi a apartamentului îmbrăcat într-un halat de mătase albastră. Picioarele sale goale erau băgate în niște pantofi de călătorie moderni, iar în jurul gîtului avea un șal de mătase alb-cenușiu. Generalul arboră un zîmbet părintesc, condescendent.

— Ei bine, fiule, întrebă el cu o voce sonoră, ce-mi aduceți de la generalul Tanz?

— O scrisoare de la domnul general Tanz, spuse tînărul. Puse servietele jos și scoase din haină un plic.

Ceea ce șeful recepției nu reușise să deslușească, văzu von Seydlitz-Gabler de la prima privire. În fața lui se afla un soldat în civil și, conform comportamentului său și al situației, el nu putea să aibă decît o singură funcție, și anume cea de ordonanță.

— Numele dumitale? întrebă von Seydlitz-Gabler cu bunăvoință.

— Wyzolla Alfred, domnule general, răspunse tinerelul prompt.

— Gradul?

— Subofițer, domnule general.

— Care armă?

— Infanterie, domnule general.

— Perfect! spuse von Seydlitz-Gabler cu apreciere.

Domnul von Seydlitz-Gabler se dedică apoi misivei primite. Ea fusese scrisă cu litere mari și energice pe o hîrtie fără antet și conținea următorul text:

Mult stimate domnule general-colonel,

Vă mulțumesc pentru mesajul dumneavoastră atît de cordial. Și eu am păstrat o amintire de neuitat orelor pe care le-am petrecut alături de dumneavoastră. Accept cu plăcere amabila dumneavoastră invitație și mă bucur să vă revăd.

Vă rog să transmiteți omagiile mele stimatei dumneavoastră soții, asigurînd-o de toată considerația mea.

Al dumneavoastră fidel,

Tanz

Von Seydlitz-Gabler contemplă timp de cîteva minute scrisul puternic și ascuțit. Emana întreaga forță de luptă a generalului Tanz. Literele scrise de el erau ca niște coloane de soldați în marș.

Se duse în camera alăturată a apartamentului, în dormitor. Aici o găsi pe doamna Wilhelmine în fața oglinzii, desăvîrșindu-și toaleta. Ea zîmbi cu îngăduință în oglindă, în care văzu imaginea plăcut redusă a soțului ei. Întinse mîna după scrisoare.

— Vine, o anunță von Seydlitz-Gabler cu o intonație de triumf moderat. Vezi, cîteva rînduri scrise de mîna mea și mi se urmează sfatul. Și acum! Se aplecă familiar spre soția lui: Știi, ai deodată senzația, aproape fizică, că te afli din nou în timpurile de odinioară. Tanz, conform obiceiului său, mi-a trimis ordonanța. Un tînăr grozav, de altfel, făcut din cea mai bună stofă! Și unul ca el trebuie să stea în slujba comuniștilor! Ce păcat!

— Ar trebui să-l inviți pe generalul Tanz la masa de prînz! recomandă Wilhelmine.

— Excelentă idee!

— Mai ales că și Ulrike va lua masa cu noi. Iată o întîmplare fericită! Te rog s-o sprijini din punct de vedere organizatoric.

Von Seydlitz-Gabler dădu afirmativ din cap și se duse deîndată în camera alăturată. Acolo îl găsi pe tînăr, subofițerul Wyzolla Alfred, în poziția în care-l lăsase. Aștepta evident dispoziții, indicații, ordine. Von Seydlitz-Gabler era dispus să le dea.

— Ei bine, să ne punem pe treabă! strigă el cu elan tineresc.

Wyzolla îi mai furniză niște detalii cu privire la situația existentă. Tanz îl trimisese înainte. El trebuia să predea scrisoarea și să se intereseze de o cazare adecvată, adică o cameră de hotel. Dacă poate rezerva o cameră la hotel, atunci va trebui să facă deîndată toate pregătirile pentru venirea generalului. În caz contrar, generalul trebuia anunțat imediat în Berlinul de Est, unde locuia temporar, pentru a fi consultat. Dacă nu primește mesajul, generalul Tanz se va prezenta peste trei ore, deci la ora treisprezece în Berlinul de Vest la hotelul de pe Kurfürstendamm.

— Bună organizare! constată von Seydlitz-Gabler cu admirație. Noi militarii sîntem obișnuiți cu ordinea. Și noi ne-am luat măsurile noastre de prevedere.

Așa se și întîmplase, la insistențele lui Kahlenberge. Un apartament fusese deja rezervat pentru Tanz. Nu mai rămînea decît să rezerve o cameră și pentru Wyzolla, ceea ce era un fleac.

Wyzolla își luă servietele și îl salută pe general în poziție de drepți. Apoi se duse în apartamentul rezervat lui Tanz.

Ajuns aici, Wyzolla puse în stare de alarmă camerista, chelnerul de pe etaj și valetul. Le dădu indicații precise despre dorințele și obiceiurile domnului Tanz. Apoi organiză cu personalul hotelului un fel de curățire a camerei de hotel sub supravegherea lui. Cînd aceștia terminară treaba spre satisfacția lui, îi concedie fără să facă nici un comentariu, după care despachetă cu grijă conținutul servietelor.

Între timp, von Seydlitz-Gabler îi telefonă lui Kahlenberge. Îl informă, exprimîndu-și satisfacția personală, de vizita iminentă a generalului Tanz.

— A dat curs deîndată invitației mele, spuse el. Aș fi foarte fericit dacă ați putea trece după ora două pe la mine să bem o cafea în apartamentul meu.

— Cu plăcere, spuse Kahlenberge.

Kahlenberge îi telefonă după aceea lui Prévert căruia îi relată cu exactitate convorbirea avută cu von Seydlitz-Gabler.

— Nu știu mai multe. Dar cred că este suficient pentru moment. Îl voi vedea deci pe Tanz după ora două. Dar cum să mă comport? Aveți vreo dorință specială în această privință?

— Să creați o atmosferă cît mai destinsă și mai plăcută.

— Mă tem că n-o să-mi fie ușor.

— Vă rog, încercați totuși. Tanz trebuie să se simtă bine.

— Ca un om care-și bate singur cuie-n talpă!

Prévert își reprimă cu greu rîsul. Cunoștea un număr mare de proverbe germane care îi plăceau în mod deosebit pentru că puteau fi aplicate aproape în orice situație.

— V-aș rămîne foarte îndatorat dacă ați reuși să organizați astă-seară o mică și selectă reuniune familială.

— Dorința mea de distracție este fără margini, spuse Kahlenberge sarcastic.

Rainer Hartmann, cetățean francez conform pașaportului, domiciliat în Antibes, revenise în sfîrșit la Berlin. Orașul i se păru plin de viață, de bucuria de a trăi. Oamenii mergeau lîngă el. Chiar și pietrele păreau să-i zîmbească.

Cerul era senin. Rainer Hartmann se credea cel mai fericit dintre oameni. Prima persoană pe care o întîlnise pe aeroport fusese Ulrike. Nu se putea imagina o coincidență mai plăcută! Anii care îi despărțiseră se topiră ca prin farmec. Întîmplările de atunci parcă avuseseră loc ieri. Ulrike și cu el deveniseră unicul centru al lumii. Frumoasele amintiri de odinioară îi învăluiră într-o plasă strălucitoare de aur.

El își petrecu noaptea la pensiunea Phoenix din Berlin, visînd-o pe Ulrike în culori trandafirii și nuanțe de verde deschis. Dimineața a fost deosebit de veselă. Luă micul dejun cu Ulrike. Băură un pahar de șampanie, se ținură de mînă și erau veseli ca niște copii lipsiți de griji, scăpați de sub supravegherea părinților. Se anunța o zi

senină și strălucitoare. Cerul era ca un aranjament floral în culori deschise, opulente.

Apoi, Hartmann, brat la brat cu Ulrike, o luă spre metrou. Coborîră în apropiere de Iderfenngraben. El o duse pe Ulrike într-o cîrciumă din apropiere și îi comandă, în amiaza mare, o bere berlineză și un rachiu de secară.

Rainer urcă apoi vesel cele patru etaje care duceau la apartamentul mătușii Grete.

Mătușa Grete fusese răsfățata destinului și a familiei. Ea a avut norocul să se mărite cu un bărbat care o adora. Din ce cauză, nimeni nu putea să spună. Toți știau doar că așa era! Probabil c-au avut zece sau doisprezece copii. Copiii erau averea lor: patru sau șapte erau la vîrsta la care pot să-și cîștige existența. Venitul lunar al întregii familii, peste care domnea neobosită Tante Grete, era considerabil.

Aici Rainer o găsi pe bătrîna lui mamă. Se repezi la ea; văzu o față mică gălbui-cenușie, peste care se întindea o rețea de riduri fine, și pe care străluceau doi ochi cum nu mai văzuse niciodată, ochi asemeni iezerelor în plină vară, invitîndu-te să zăbovești în preajma lor.

În timp ce-și îmbrățișa mama, fu înconjurat de cei mai tineri membri ai familiei mătușii Grete. Un copilaș se tîra în patru labe, un băiețel îl privea cu admirație, o fetiță care tocmai trecuse de vîrsta școlii, se sprijini de umărul lui cu familiaritatea pe care ți-o dă o lungă viață în comun. Lui Hartmann îi fu foarte greu să-și păstreze sîngele rece în mijlocul acestui asalt de dragoste furtunoasă.

Nu știa ce se vorbea. Își ținea mama de mînă. Simțea capetele de copii care se îmbulzeau în el. În jurul lui era căldura unei familii adevărate. Doi copii îi ședeau pe genunchi. Fata ieșită de pe băncile școlii îl ținea de gît.

— Ți-e foame desigur, spuse mama lui. Copiilor le este întotdeauna foame.

— Întotdeauna, strigară patru sau șase voci.

Tante Grete făcuse cozonac, piftie și ciolan de porc cu fasole. Ca antreu avea anghilă în aspic.

Farfurii nenumărate fură depozitate în fața lui Rainer Hartmann. Copiii îl îndemnau să mănînce. Ei știau că resturile vor fi ale lor. Această zi era o zi de sărbătoare!

— Îți mulțumesc pentru telegramă! spuse Hartmann. El îi mîngîie brațul în timp ce se uita după anghila în aspic.

— Ce mîncăruri delicioase! spuse el. Din copilărie n-am mai fost atît de răfățat. Dumnezeule, ce bine mă simt! Dar dacă chiar vreți să-mi coborîți raiul pe pămînt, ce-ar fi să-mi dați niște crochete de cartofi?

— Cîte dorești! spuse mătușa Grete cu bunăvoință.

Cîțiva din copiii mîncăcioși se uitară decepționați unii la alții. Ei mîncau crochete de cartofi cel puțin o dată pe săptămînă.

— Despre ce telegramă vorbești, băiatul mamii?

Hartmann tăcu uluit. Castroanele umplute din fața lui răspîndeau o aromă ademenitoare. În acel moment el nu dorea nimic altceva decît să aibă un răspuns la întrebarea lui.

— Nu tu mi-ai trimis telegrama?

— Nu.

Hartmann tăcu gînditor. Gustă din toate bunătățile care i se oferiră, mîncînd mult mai mult decît îi cerea stomacul. Avea impresia că prin nenumăratele castroane se întoarce încet la copilăria lui fericită.

— Fie, ce-o fi, spuse el gîfîind. Indiferent ce se va întîmpla, sînt fericit aici cu voi. Mai mult nu e posibil.

În cele din urmă se despărți de ai săi. Le promise că va reveni cît mai curînd, poate chiar și în acea seară, cel tîrziu însă mîine la prînz. O îmbrățișă pe bătrîna lui mamă, lipindu-și fața de a ei. Apoi fu apucat de o duzină de mîini de copil. Mătușa Grete zîmbea fericită. Era sigură că l-a ospătat cum trebuie. Rainer Hartmann se repezi la cîrciuma în care Ulrike îl aștepta cu răbdare. Își mai comandase o bere berlineză, ochii îi erau plini de oboseală. Siesta de după masă ar fi fost bine venită.

— Nu e minunat la noi în Berlin? întrebă Ulrike plină de așteptare aruncîndu-i o ocheadă.

— Desigur, răspunse Hartmann. Chipul îi era întunecat ca și cum ar fi fost apărat de niște perdele transparente de mătase. Am impresia că am intrat într-un munte de vată. Știu doar că ceva nu este în ordine. Astfel, mama mi-a declarat că nu mi-a trimis nici o telegramă. Dar eu am primit o telegramă de la ea! Mă neliniștește acest lucru.

— Poate să fie o simplă neînțelegere. Ulrike simți că venise momentul de care o prevenise Prévert. Conform instrucțiunior sale ea trebuia să bagatelizeze totul, să-i

deturneze atenția și să găsească explicații plauzibile. De aceea spuse:

— Poate că n-a înțeles mama ta bine întrebarea. Sau n-ai interpretat tu cum trebuie răspunsul ei.

— Totuși rămîne acest fapt alarmant: Ea nu mi-a trimis nici un fel de telegramă!

— Ai întrebat-o mai amănunțit? vru să știe Ulrike.

— Bineînțeles că nu. N-am vrut s-o neliniștesc. A fost așa de fericită că mă vede.

— Aici ai greșit, susținu Ulrike. Nu te-ai interesat suficient. Cine ți-a spus că ea ți-a expediat telegrama? Poate că l-a rugat pe unchiul tău, sau pe mătușa ta, sau pe un vecin s-o expedieze. Există multe posibilități. Nu văd nici cel mai mic motiv pentru ca să te neliniștești.

— Totuși, spuse Hartmann mohorît, poate ar fi mai bine să părăsesc Berlinul cu prima ocazie. Am brusc sentimentul că o avalanșă se îndreaptă spre mine.

— Uită-te în jurul tău! Este o zi splendidă! Ești în sfîrșit din nou la Berlin. Și eu sînt aici pentru tine. Nu e suficient?

Reuniunea de la consilierul ministerial Karpfen a început la ora douăsprezece într-o atmosferă cordială. Ea s-a încheiat după o oră într-o nemulțumire generală. În afară de Karpfen au mai fost prezenți Prévert de la Paris, Liesowski de la Varșovia și Liebig de la Dresda.

Karpfen nu a vrut să-i scape această discuție explicativă a celor trei criminaliști. Spera ca ea să-l scoată puțin din rutina plicticoasă de zi cu zi.

— Să vorbim deschis, domnilor, să nu ne formalizăm! spuse el cu o voce gravă. Permiteți-mi să vă urez „Bun venit!" Vă mulțumesc pentru amabilitatea de a fi acceptat invitația mea. Pentru o bună colaborare!

Consilierul ministerial Karpfen ridică paharul. Liesowski adusese de la Varșovia o sticlă de votcă Bison cu gustul ușor afumat. El prefera votca poloneză celei rusești.

Se uitară unii la alții și ciocniră paharele.

— Să intrăm deci în subiect, spuse Karpfen.

Criminaliștii începuseră să-și scoată dosarele din servietele lor. Se uitau discret unul la celălalt, dar își dădură repede seama că fiecare îl măsura pe celălalt. Acest lucru îi înveseli.

— Dacă vrem să găsim analogii între două cazuri, spuse Liesowski, se pornește întotdeauna de la cel mai „cald".

— Exact, spuse Prévert. El îl privi cu interes pe comisarul din Varșovia ca și cum s-ar fi uitat la un coniac vechi de peste o sută de ani. Este o bună bază de pornire!

Karpfen făcu un semn din cap lui Liebig care își desfășură ascultător tot materialul.

— Singurul lucru despre care pot furniza date exacte și detaliate, explică Liebig, este crima ca atare. Mobilul crimei este clar. Victima a fost identificată. Lipsește însă orice urmă a criminalului. Există indicii și bănuieli suficiente, dar nimic nu ne permite să desemnăm autorul crimei.

— Poate putem să vă oferim indicii în această privință, spuse Prévert, bineînțeles nu înainte de a cunoaște rezultatele anchetei dumneavoastră.

Liebig începu să dea raportul. Cu cît înainta în prezentare, cu atît mai atenți deveniră Liesowski și Prévert. Din cînd în cînd își aruncau cîte o privire scurtă, aproape jenată. Dar încetul cu încetul se stabili între ei un acord tacit.

Consilierul ministerial Karpfen, care credea a cunoaște întreg dosarul, zăcea melancolic, absent parcă, în fotoliul lui. Nimic nu i se părea interesant sau semnificativ în înlănțuirea faptelor. După părerea lui, crima fusese comisă de un nebun — lucru care se întîmpla și în țările cele mai progresiste.

Principalele puncte din raportul comisarului Liebig din Dresda:

În noaptea de 12 spre 13 august 1956, trecătorii au auzit niște strigăte izolate în Sterngasse nr. 7 din Dresda. Ele proveneau din locuința unei oarecare Erika Mangler, fără ocupație. Poliția a fost imediat alertată. Poliția descoperă cadavrul mutilat al unei femei. Apar criminaliștii. Totul indică o crimă sadică. Se fac cercetări pentru a găsi criminalul. Mai mulți martori sînt interogați, declarațiile lor sînt contradictorii și în parte absurde. Erika Mangler figurează pe lista prostituatelor ocazionale.

Rezultatul autopsiei: lovituri executate cu un obiect ascuțit și dur — pumnal sau cuțit — în gît, piept și coapse. În total treizeci și trei. Cele mai multe în regiunea coapselor.

Se poate afirma cu certitudine că moartea a intervenit după primele lovituri de cuțit.

— Concordanță în mai multe puncte, spuse Liesowski imediat după ce termină Liebig. El o spuse foarte încet, fără nici o emoție vizibilă. Am avut un caz analog la Varșovia în 1942 și atunci același loc al faptei, victima făcînd parte din aceeași categorie de femei. Moartea a fost provocată în același mod, iar constatările medicale concordă.

— Concordanță și la mine, spuse Prévert. Paris, Rue de Londres în 1944.

— Cum așa? Karpfen începu să se trezească încet din letargia lui. Nu mai înțeleg nimic. Același fel de asasinat în trei locuri diferite?

— Este foarte simplu de explicat, spuse Prévert răgușit. Criminalul s-a plimbat destul de mult prin lume. Ultimul război, de exemplu, a fost o migrare indirectă a popoarelor. Astfel de evenimente istorice lasă adesea urme foarte ciudate. În cazul nostru special trebuie, de fapt, să găsim pe cineva care în momentul crimei se afla în toate aceste trei localități.

— Cum vă închipuiți acest lucru? Consilierul ministerial zîmbi cu îngăduință. În 1942 și în 1944 întreaga Europă era în mișcare.

Liesowski spuse:

— În ancheta mea de atunci am dat peste un punct destul de ciudat. Atît de ciudat încît autoritățile germane au preluat deîndată cazul.

— Ofițerul german se numea Grau, nu-i așa?

Liesowski se uită la Prévert ca și cum acesta i-ar fi făcut un cadou prețios.

— Exact! exclamă el. Punctul esențial al anchetei mele de atunci a fost declarația unui martor că ar fi văzut un bărbat în uniforma Wehrmachtului.

— Un soldat în apropierea locului faptei? Liebig era vizibil interesat. El frunzări prin actele sale și găsi foarte repede ceea ce căuta.

— Am și eu o declarație asemănătoare. Într-o stradă laterală a fost văzut un soldat care-și parcase automobilul acolo pentru mai mult timp. Dar polițiștii noștri n-au vrut să urmărească această pistă care li s-a părut neglijabilă. Numele soldatului este Wyzolla, un tînăr subofițer. Pe vremea crimelor de la Varșovia și Paris era un copil.

— Am ajuns la punctul decisiv al cazului, spuse Prévert uitîndu-se din nou la Liesowski.

— Sînteți de acord cu mine? întrebă el.

Comisarul din Varșovia spuse la rîndul lui:

— Este punctul decisiv. Sînt și eu de aceeași părere.

— Stop! exclamă Karpfen care se trezise de-a binelea și sufla ca un alergător de viteză.

— Luați-o mai încetișor, domnilor! Nu vă pripiți, vă rog. Nu aveți cumva sentimentul că sîntem pe cale de a păși pe un teren periculos?

— De ce? întrebă Prévert. Noi sîntem pe cale să împresurăm un criminal. Ce poate fi dificil sau periculos într-o astfel de acțiune? De altfel, cunosc numele asasinului nu de acum, ci de doisprezece ani. Ce mi-a lipsit pînă acum pentru a încheia lanțul dovezilor au fost aceste cazuri analoge. Acum sînt absolut sigur că am dreptate!

— În ceea ce mă privește, spuse Liesowski, am crezut și eu atunci că îl cunosc pe criminal. Am pus mîna pe un martor a cărui depoziție cuprindea elemente concrete. Maiorul Grau, ofițerul german, părea să fie de acord cu supoziția mea. Dar el nu a reușit să elucideze acest caz la Varșovia. Depoziția martorului era atît de neobișnuită, încît nici eu n-am putut să-i dau crezare multă vreme.

— Și eu am pățit la fel! Prévert dădu din cap plin de înțelegere. Și eu am refuzat să cred adevărul.

— Vă rog să fiți mai concreți! le ceru Liebig agasat. În acel moment el era numai comisar al brigăzii criminale și nu observă privirile mînioase pe care i le arunca consilierul ministerial. Nu auzi nici măcar modul amenințător în care acesta își drese glasul.

— N-am ce face cu teoriile, am nevoie de dovezi convingătoare! spuse el.

Prévert făcu un gest spre Liesowski pentru a-l invita să ia cuvîntul. Era un omagiu adus colegului mai vîrstnic. Liesowski spuse:

— Noi vorbim despre un oarecare general Tanz!

Karpfen sări în picioare. Fața-i era roșie ca focul. Aveai impresia că va face un infarct.

— Această reuniune e terminată! strigă el pe un ton poruncitor. Consider ultimele observații complet deplasate. Vă rog să vă conformați, domnule Liebig! Vă cer să închideți dosarul și să nu mai furnizați nici un fel de informații pînă la noi dispoziții. Regret, că trebuie să iau o astfel de hotărîre, dar nu am de ales.

— Cum așa? întrebă Prévert. Intenționați oare să opriți brațul justiției? Vreți astfel să mușamalizați cazul?

Consilierul ministerial se prăbuși în fotoliul său. Își întinse picioarele, scoase o batistă din buzunar și începu să-și șteargă fruntea.

— Domnilor, spuse Karpfen cu o voce epuizată, dumneavoastră sînteți criminaliști și fără îndoială specialiști cu o bogată experiență. În ceea ce mă privește, eu sînt funcționar de stat și ca atare am obligații deosebite. La aceasta se mai adaugă faptul că sînt funcționarul unui stat căruia îi este greu să obțină recunoașterea pe care o merită, datorită unor motive diverse pe care nu vreau să le discutăm aici. Dumneavoastră, domnule Prévert și dumneavoastră, domnule Liesowski faceți parte din niște națiuni, de la care nu ne putem aștepta să ne simpatizeze în mod deosebit. Trebuie să recunosc că acest lucru este de înțeles.

— Ce-ar fi să deschidem o sticlă de șampanie de Crimeea? propuse Prévert.

— Sînt de acord, spuse Liesowski. Noi avem destule motive să fim mulțumiți!

Liebig din Dresda se bucură de această diversiune. Se ridică în grabă și deschise sticla întorcîndu-i spatele lui Karpfen care continua cu încăpățînare să furnizeze explicații pe care nu i le ceruse nimeni.

— Vă rog, domnilor, să luați în considerare faptul că noi, adică statul în slujba căruia mă aflu și tovarășii mei, am fost obligați să ne reînarmăm. Am făcut-o numai pentru a apăra pacea. Dar nu se are încredere în noi de ambele părți ale Cortinei de Fier. Vă rog să luați în considerare și faptul că Franța și Polonia au fost dintotdeauna prietene.

— Sînt întru totul de acord cu ultima dumneavoastră observație, spuse Prévert fără jenă. El luă paharul și ciocni cu Liesowski. Liesowski spuse:

— Beau cu plăcere în cinstea prieteniei noastre seculare!

— Nu putem tolera, se înfierbîntă el, ca să fie pusă în pericol o organizație pe care am pus-o pe picioare cu niște sacrificii enorme. Noi sîntem dispuși să demascăm

criminalul, dar nu cu prețul unui scandal public. Vă rog, domnilor! Generalii noștri nu sînt niște proscriși, noi avem nevoie de ei, o nevoie vitală! Vă rog, domnilor, să aveți înțelegere pentru situația noastră.

— Manifest o înțelegere foarte limitată pentru asasini! spuse Prévert cu ironie, golindu-și paharul. Dar apreciez peste măsură o băutură bună și o mîncare fină. În acest moment nimic nu mă interesează mai mult decît icrele dumneavoastră negre.

La ora treisprezece fix, domnul Tanz intră în holul hotelului de pe Kurfürstendamm. Trupul lui zvelt și viguros era îmbrăcat într-un costum cafeniu de culoarea frunzelor de toamnă. Figura lui avea duritatea nobilă a bronzului, iar ochii lui priveau în depărtare de parcă ar fi trebuit să treacă în revistă o armată în marș.

Conform așteptărilor, Tanz îl găsi în hol pe Wyzzola. Subofițerul se pregăti să-l salute pe general de parcă s-ar fi aflat pe un cîmp de manevră. Făcu cîțiva pași în direcția lui și raportă cu o voce surdă:

— Apartamentul dumneavoastră este pregătit conform ordinelor primite! Generalul von Seydlitz-Gabler vă așteaptă împreună cu cîțiva prieteni la masa de prînz.

Tanz schiță o mișcare cu capul. Anii care trecuseră nu-l marcaseră. Tenul lui bronzat era bine întins peste oasele și mușchii feței; bărbia voluntară, bătăioasă, bine conturată; ochii de culoare albastru deschis, ca cei ai unui marinar trecut prin toate furtunile; buzele sale păreau trasate cu cuțitul într-un aluat tare. Numai ridurile care coborau de la baza nasului, pe lîngă colțul buzelor spre bărbie erau mai adînci.

Generalul Tanz nu acordă nici un fel de atenție reverențelor de păpușă mecanică ale șefului recepției și urcă flancat de Wyzolla la etajul întîi. Îi ordonă însoțitorului său, care-i era devotat trup și suflet, să stea în preajma ușii, după care intră în apartamentul lui von Seydlitz-Gabler.

Întîlnirea celor doi generali fu de o cordialitate emoționantă. Se priviră în ochi preț de cîteva secunde, își dădură mîinile și le scuturară cu forță.

— În sfîrșit, în sfîrșit! spuse doamna Wilhelmine cu grația calculată a unei actrițe care și-a pregătit îndelung intrarea în scenă.

— E ca-n vremurile frumoase de odinioară, nu-i așa? spuse von Seydlitz-Gabler cînd se așezară la masă.

— Nu lipsește decît Ulrike! spuse doamna Wilhelmine, care nu uita niciodată să gîndească practic. Draga noastră copilă va veni mai tîrziu. Trebuie să vă spun că Ulrike muncește. Este o ființă deosebit de capabilă și de harnică.

— Ce ați făcut în acest lung interval, iubite prietene?

Tanz se așteptase la această întrebare și se pregătise din timp pentru a da un răspuns adecvat. El îi privi senin, așa cum fac doctorii experimentați cu pacienții lor, și spuse:

— Mi-am făcut datoria!

— Cred că nu v-a fost întotdeauna ușor! presupuse doamna Wilhelmine.

— Te rog, spuse von Seydlitz-Gabler cu jovialitate, cînd a fost vreodată ușor să-ți îndeplinești datoria? Mai ales în aceste timpuri!.

Se servi felul doi. În timp ce ospătarul de pe etaj servea, ei continuară să poarte o conversație ușoară, superficială. Dar doamna Wilhelmine aduse din nou vorba de fiica ei, Ulrike.

— N-a uitat niciodată tradițiile familiei noastre, explică ea cu emfază, deși în fundul sufletului a simțit adeseori o dorință vie de libertate și de independență!

— M-am gîndit de multe ori la ea, afirmă Tanz după ce ospătarul părăsi încăperea.

— Dumneavoastră și familia dumneavoastră, domnule general-colonel, ați însemnat întotdeauna foarte mult pentru mine.

Von Seydlitz-Gabler era gîtuit de emoție. Doamna Wilhelmine era la fel de mișcată. Friptura de căprioară cu varză roșie era delicioasă.

— A fost întotdeauna destinul soldatului, afirmă Tanz, să acționeze cît mai bine chiar și în situațiile dificile. Eu am fost aruncat de cealaltă parte a barierei, dar și acolo m-am aflat în mijlocul poporului german.

— Noi respectăm căile Providenței, îl asigură von Seydlitz-Gabler băgînd în gură o lingură de varză roșie urmată de o porție serioasă de coacăze. Situația pe care a trebuit s-o înfruntați, dragă domnule Tanz, se aseamănă într-o oarecare măsură cu acele timpuri grele, dar glorioase, petrecute printre caporalii din Boemia. În acele vremuri, noi am așteptat cu arma la picior ca furtuna să treacă așa cum ne-o cerea legea! Astfel, prin simpla noastră prezență, am putut împiedica nenorociri și mai mari. Dacă am fi cedat, ne-ar fi luat locul niște politicieni de carieră, fără scrupule și sîngeroși.

— Situația mea personală din ultimii ani, spuse Tanz, corespunde foarte bine tabloului pe care l-ați schițat. Întotdeauna am încercat să-mi fac datoria, singura mea grijă fiind binele Germaniei. Oamenii care mi-au fost încredințati de cealaltă parte a liniei de demarcație n-au fost și ei oare nemți?

— Fără îndoială, admise von Seydlitz-Gabler. Desigur, din cel mai bun aluat! E destul să te uiți la subofițerul dumitale Wyzolla. Este drept și puternic ca un stejar!

— Este doar unul dintre cei mulți! Tocmai de dragul acestor oameni am crezut că nu am dreptul să mă sustrag obligațiilor mele. Dar într-o zi mi-am dat seama — deoarece există acum două Germanii — că trebuie să mă pun în slujba adevăratei Germanii.

— Bravo! exclamă von Seydlitz-Gabler emoționat. Este o atitudine care vă face cinste!

Doamna Wilhelmine îl asigură și ea spunînd:

— Nici nu știți cît ne bucurăm să vă avem în sfîrșit printre noi. V-am simțit lipsa.

— Vă sînt foarte recunoscător, îi asigură Tanz. El luă mîna doamnei Wilhelmine și o sărută cu un cavalerism perfect. Dacă ar exista mai mulți oameni ca dumneavoastră, totul ar fi mult mai ușor. Dar, din păcate, avînd în vedere cum stau lucrurile, mă pot aștepta la multe neînțelegeri și complicații.

Von Seydlitz-Gabler se sprijini de spateaza scaunului. Era fericit că mîncase atît de bine și, pe deasupra, într-o companie atît de plăcută.

— Trebuie să știți, iubite prietene, spuse el cu importanță, că respectul adevăratelor valori umane reîncepe să se impună în țara noastră. Oamenii cu experiență îndelungată sînt din nou ascultați. Epoca autoacuzărilor neajutorate, a degringoladei intelectuale, a masochismului murdar a trecut. Imediat după război, copiii au fost învățați să se uite la noi cu dispreț. Tineretul a fost convins să ne copleșească cu injurii și calomnii. Însăși camarazii vechi au devenit șovăitori. Dar toate acestea aparțin acum trecutului.

— Nici nu vă puteți închipui cît de mult am suferit din această cauză, bineînțeles cu demnitate, îl asigură Wilhelmine.

— La început a fost de-a dreptul înjositor. Von Seydlitz-Gabler lăsă în jos capul său încărunțit. Mi-e rușine să mă gîndesc ce puteau să scrie în acele vremuri ziarele germane, ce puteau să-și sugă din degete literații, ce murdării și mîrșăvii se deversau la radio. Butoaie întregi de puroi și gunoaie! Dar e mai bine să uităm toate acestea. Acești oameni deraiați și-au revenit și și-au recunoscut greșelile. Dacă deschizi azi unul din ziarele noastre poți să-ți dai seama că au din nou caracter. Dacă citești o carte bună, vezi că se celebrează din nou trecutul glorios. Ascultați radioul nostru: nici un cuvînt împotriva forțelor constructive ale națiunii și ale tradiției!

— Este ceea ce numesc eu, spuse Tanz, o adevărată introspecție. Merită desigur, să lupți pentru cauza cea bună. Prezența dumneavostră, domnule general-colonel, este cea mai bună garanție a unui viitor mai bun și mai adevărat!

— Nu vreau să-mi atribui un rol pe care nu-l dețin, răspunse von Seydlitz-Gabler simplu, cu un accent care exprima cea mai frumoasă modestie. Noi am supraviețuit unor vremuri grele. Dar care este oare rolul nostru în vremuri grele? Supraviețuirea, desigur. Adversarii serviciului militar sau pacifiștii sînt atăzi, practic, niște oameni morți. Ei pot să vorbească și să scrie ce vor, societatea bună nu-i ia în seamă!

— Noi am cunoscut, în cealaltă parte, vreau să spun, în zona din care vin, o evoluție asemănătoare, declară Tanz prefăcîndu-se că meditează.

Von Seydlitz-Gabler continuă să povestească cu o undă de mîndrie binemeritată:

— Cea mai bună dovadă că sîntem din nou respectați o constituie faptul că sîntem din nou plasați în centrul vieții spirituale, este faptul că sîntem rugați, noi vechii combatanți, să comunicăm tinerilor experiența noastră. Astfel, se bat deja pe memoriile mele pe care tocmai le scriu. Un editor englez a cumpărat deja drepturile, și o mare revistă americană se străduiește să obțină drepturile de tipărire în avans.

— E plăcut să auzi astfel de lucruri, spuse Tanz admirativ. Îți face bine să respiri acest aer. Vă felicit, generale, și aș mai dori să adaug că nimeni n-a meritat acest omagiu mai mult ca dumneavoastră!

— N-am intenționat să-mi enumăr succesele personale. Am vrut doar să vă descriu atmosfera în care trăim. Pot doar să sper că dumneavoastră veți trage concluziile de rigoare și vă veți da seama unde este adevăratul domeniu de activitate al bărbaților merituoși. Acum vreau să vă întreb deschis, stimate prietene: n-ați dori să vă alăturați nouă?

Pînă în acel moment Tanz ascultase țeapăn, puțin aplecat înainte. Acum el se ridică în toată înălțimea lui. Fața lui sculpurală părea inundată în lumina blîndă a soarelui. Răspunsul lui părea scos dintr-o matriță:

— Simțul datoriei a fost întotdeauna idealul vieții mele. Eu trăiesc pentru a servi, dar a servi în libertate. Vreau să mă pun în serviciul unei cauze drepte și merituoase!

— V-ați hotărît, exclamă von Seydlitz-Gabler fericit, să faceți pasul decisiv irevocabil?

— Sînt dispus să-l fac cu condiția garantării unui tratament corespunzător.

— Minunat, spuse doamna Wilhelmine și-și puse mîna cu prietenie pe mîna lui Tanz. Vă veți simți bine la noi. Cercul nostru de prieteni este mare; reuniunile

noastre mondene au din nou strălucire și fast. Chiar miniștrii se simt onorați să fie invitați la noi.

— Este o cinste pentru ei! exclamă von Seydlitz-Gabler bine dispus. Dar dumneavoastră, dragă Tanz, veți fi întotdeauna bine venit! Există multe posibilități: ați putea fie să întreprindeți ceva particular, fie să intrați în publicistică sau, poate, cu ajutorul prietenului nostru Kahlenberge, în industrie. Ați putea intra în administrație sau, dacă preferați, să vă reluați locul în armată.

Tanz dădu afirmativ din cap.

— După cum știți, generale, deviza mea a fost întotdeauna: „A fi, nu a părea!" Dorința mea cea mai mare este să am o ocupație discretă.

— Puteți avea încredere în mine! În această seară, dacă sînteți de acord, vom organiza o mică reuniune intimă la care vor lua parte zece, maximum douăsprezece persoane. Mulți dintre ei sînt oameni influenți, cu multe legături. Kahlenberge va fi și el prezent. Veți putea, deci, sonda terenul, bine-nțeles fără nici un fel de obligație. Sînteți de acord?

— Cu plăcere, spuse Tanz cu vocea ușor emoționată. Paharul pe care-l ținea în mînă se sparse sub strînsoarea degetelor lui. El nu observă firicelul de sînge care îi curgea în palmă. Spuse cu o politețe corectă:

— Vă mulțumesc foarte mult!

Raport parțial

Alte documente

Extrase din manuscrise, expertize, depoziții ale martorilor.

Extrase din manuscrisul conferinței, pe care Kahlenberge urma s-o țină la Berlin în fața invitaților.

...este vorba să definim termenul de „virtute militară" care nu trebuie să fie identificat cu războiul. Cele două noțiuni trebuie să fie disociate conștient. Educînd un om numai pentru război, îl educi involuntar pentru a deveni un

asasin. Dacă, dimpotrivă, poți să afirmi cu sinceritate că-l educi pentru menținerea păcii, atunci trebuie să faci din el un om. Nu ai de ales.

!A educa pe cineva să asculte orbește înseamnă a promova prostia.! Ea este forma cea mai comodă pentru influențarea trupelor. Acest procedeu nu are nimic de-a face cu educarea elitelor. Încercarea de a transmite celor din jur cultură și știință presupune însă ca cel care predă să fie la rîndul lui un savant și un erudit. Să pui pe picioare o armată este în primul rînd un procedeu spiritual, nu o simplă muncă de rutină. Armata nu trebuie să încapă pe mîna unor politicieni abili, lipsiți de scrupule, ci pe mîna unor oameni înțelepți și conștienți de misiunea lor înaltă.

Dacă istoria se desfășoară conform unor legi așa-zis istorice, atunci am ajuns la capăt.

Dacă însă istoria este rezultatul experienței și al doctrinelor, este timpul suprem să o rupem definitiv cu trecutul.

Atît timp cît soldatul este numai un simplu luptător, un războinic, executant al unor ordine, un pușcaș și un asasin potențial, el va fi întotdeauna la cheremul unor brute lipsite de conștiință, al unor tauri înfuriați și al unor tigri avizi de sînge, promotori ai războiului...

Aceste însemnări au fost tăiate în manuscrisul lui Kahlenberge cu un creion roșu gros.

Cu același creion roșu fuseseră scrise pe marginea paginii cuvintele: „Prea tîrziu!" Dar semnul exclamării din spatele cuvintelor „Prea tîrziu" fusese înlocuit de un semn de întrebare.

Extrase dintr-o scrisoare a doamnei Wilhelmine von Seydlitz-Gabler, scrisă în aceeași zi și adresată soției fratelui ei, șef de serviciu într-un minister.

...cred că-ți mai aduci aminte de generalul Tanz. Ți-am vorbit atît de mult de el. Tu știi că eu nu sînt o natură romantică, dar generalul mi-a plăcut de la prima vedere, bucurîndu-se constant de simpatia mea. El este un om de

acțiune, poate că ultimul dintr-un lung șir. Lui aș dori să i-o încredințez pe Ulrike, care-mi dă multă bătaie de cap.

... o soartă crudă l-a aruncat pe Tanz în Est, de cealaltă parte a baricadei. El s-a străduit să-și facă datoria chiar și acolo. A făcut-o cu prisosință. Dar cu ce sacrificii! Este suficient să te uiți la el ca să-ți dai seama.

... încrederea lui în Herbert și în mine este fără limite. Cazul de conștiință cu care a fost confruntat este într-adevăr unic și fără precedent. Te rog să-i povestești despre toate acestea soțului tău, dragul meu frate. Căci trebuie să facem ceva pentru acest om. Sînt dispusă să-mi pun toată influența mea în joc. Dar ce și-au permis sovieticii în acest caz....

Stenograma unei convorbiri telefonice între comisarul Liebig, actualmente în Berlinul de Est și inspectorul Hornträger din Dresda.

Liebig: *Am găsit în dosarul meu o notiță care mă interesează. Ea provine de la dumneavoastră. Dumneavoastră ați dat peste un martor care afirmă că ar fi văzut o mașină staționînd mai multă vreme într-o stradă laterală din apropierea locului unde s-a comis crima.*

Hornträger: *Da, domnule comisar.*

Liebig: *Ați urmărit această pistă?*

Hornträger: *Bineînțeles, în măsura în care mi s-a părut necesară. La volanul acelei mașini se afla un oarecare Wyzolla, subofițer al Armatei Populare Naționale.*

Liebig: *Continuați!*

Hornträger: *Asta este tot ce am putut stabili. Nu părea să aibă nici un fel de legătură cu cazul respectiv. Eu am făcut, cu discreție, o anchetă de rutină, fără să obțin însă nimic important. Acest Wyzolla era cunoscut ca un soldat serios și absolut integru. Șefii lui vorbeau de el în termeni elogioși. Ei i-au dat un certificat de bună purtare. Wyzolla este șoferul generalului-comandant.*

Liebig: *Fir-ar să fie! Cum îl cheamă pe general?*

Hornträger: *Tanz.*

Liebig: *Vă rog să luați de îndată legătura cu acest Wyzolla și să-l interogați după toate regulile artei. Stoarceți-l ca pe o lămîie. Fără să luați în considerare pierderile. Vă rog să aveți la dispoziție un detașament special. Faceți-mi apoi un raport detaliat. Aștept aici telefonul dumneavoastră.*

Extrase din Memoriile domnului von Seydlitz-Gabler, și anume din capitolul *Calvarul datoriei.*

Pot să afirm aici fără mîndrie exagerată, aducînd doar un omagiu simplu adevărului, că nu m-am eschivat niciodată de la nici o problemă care mi s-a pus în lunga mea carieră de militar. Întotdeauna m-am străduit să fiu ca un tată pentru soldații mei. Nu am intenționat niciodată să capitulez în fața caporalului Hitler. Astfel i-am putut ajuta pe soldații mei să ducă o existență relativ demnă. Pe unii dintre ei am putut să-i feresc de dezastru. Rămînînd la postul meu, am servit Germania de mîine.

Camaradul meu, veneratul general Tanz, decorat de mai multe ori, s-a aflat după cel de-al doilea război mondial într-o situație asemănătoare cu a mea. Și el, în tot ceea ce-a făcut, n-a avut în vedere decît binele Germaniei, al întregii Germanii, al soldaților germani și al oamenilor a căror misiune este să apere valorile Occidentului...

Stenograma unei convorbiri telefonice între inspectorul Hornträger din Dresda și inspectorul Liebig, actualmente în Berlinul de Est.

Hornträger: *Conform instrucțiunilor dumneavoastră am încercat să-l interoghez pe subofițerul Wyzolla. A fost însă imposibil. Subofițerul Wyzolla se află actualmente într-o deplasare de serviciu. El îl însoțește pe generalul Tanz la Berlin, unde acesta are, conform declarațiilor șefului statului-major, o întrevedere la Ministerul Apărării. Nu am putut obține alte informații. El a plecat ieri în jurul orei 14. Nu se știe cînd se va întoarece.*

Liebig: *Rahat!*

4

Rainer Hartmann privi clipind în lumina după-amiezii. Deși perdelele camerei sale erau trase, lumina strălucitoare a zilei îi făcea rău ochilor. Se odihnea îmbrăcat în patul lui din pensiunea Phoenix. Nu știa dacă dormise cîteva ore sau doar cîteva minute. Ceva nedefinit îl apăsa, îl strîngea, îl învăluia. Nu știa însă ce anume. Făcu un efort pentru a se smulge din somn și se sculă în picioare clătinîndu-se.

În fața lui se afla inspectorul Prévert. Silueta lui era estompată de un nimb luminos.

— Dumneavoastră deci! murmură Hartmann speriat.

Prévert își trase un scaun și se așeză.

— Să nu-mi spuneți, Hartmann, că prezența mea vă uimește.

Hartmann se ridică și făcu un pas înapoi, de parcă ar fi vrut să-l evite pe Prévert.

— Ar fi trebuit să-mi dau seama că tot ce mi s-a întîmplat în ultimile zile nu a fost întîmplător. Cineva trebuia să fi tras sforile, mărturisi el. Dar pur și simplu n-am vrut să cred că sînteți în stare de asemenea manipulații.

— Țin și ele de meseria mea, explică Prévert. Căci cum aș putea combate oamenii lipsiți de scrupule dacă eu însămi aș fi inhibat de scrupule?

— Ce doriți de la mine?

— De ce puneți o întrebare al cărei răspuns îl știți, chiar dacă numai în subconștientul dumneavoastră. Pentru a fi foarte clar: A sosit ceasul reglării conturilor!

— Ei bine, domnule, eu nu vă voi face plăcerea să vă pun întrebarea pe care o așteptați din partea mea. Și anume: Despre ce reglări de conturi este vorba? Mașinațiile dumneavoastră nu mă interesează. Ceea ce mă intrigă însă este faptul că nu v-ați dat în lături, de dragul intrigilor dumneavoastră, să abuzați de o serie de persoane care-mi sînt apropiate. Mă gîndesc la prietenii mei din Antibes, la mama mea și la Ulrike.

Prévert se întinse pe scaunul tare al pensiunii de parcă ar fi șezut într-un fotoliu englezesc.

— Dragă Hartmann, prietenii există pentru a face servicii prietenești. În afară de asta vă dau un sfat binevoitor, și anume, să nu vă îndoiți niciodată de sentimentele bune și dezinteresate ale mamei dumneavoastră. Iar în ceea ce o privește pe Ulrike, nu pot decît să vă felicit. Această fată are un curaj de care puțini bărbați sînt capabili.

— Vreți să spuneți că Ulrike este pusă la curent cu ceea ce se întîmplă? Că joacă cum îi cîntați? Că nu a ezitat să se lase băgată într-un lucru pe care nici măcar nu-l cunoaște?

— Dragă prietene, spuse Prévert cu răbdare, această fată remarcabilă a înțeles în cîteva secunde ceea ce eu am înțeles în cîteva săptămîni, iar dumneata, în cîțiva ani de zile, și anume: Trecutul nu poate fi uitat, el trebuie depășit! Un om singur nu o poate face. El are nevoie de prieteni. Un astfel de prieten este și Ulrike. Puteți să mă numărați liniștit și pe mine printre ei.

Hartmann își trase șosetele, își îndreptă pantalonii și-și închise nasturii la cămașă. Toate aceste gesturi mecanice erau destinate ca să cîștige timp.

— Puteți continua să trăiți liniștit mai departe cum ați făcut-o și pînă acum, dacă țineți neapărat. Prévert vorbea ca un funcționar de la un ghișeu de informații. Peste o oră veți putea lua avionul spre München și de acolo să zburați mai departe spre Nice prin Geneva. Mașina mea vă stă la dispoziție. Ajunge un singur cuvînt și nu mă veți revedea niciodată. Nici Berlinul, nici pe Ulrike!

— Și nici pe generalul Tanz, nu-i așa?

Prévert zîmbi fericit.

— L-am prins în capcană! spuse el. Nu trebuie decît să-i închid ușa. Dar nu o pot face fără ajutorul dumneavoastră, Hartmann.

— Și ce se poate întîmpla cu mine, dacă vă ajut?

— O mulțime de lucruri, mărturisi Prévert. Există pistoale încărcate care pot fi descărcate în tine. Există mașini de scris care pot să-ți ruineze viața. Atotputernicii acestei lumi au întotdeauna călăi gata să-i servească. Niciodată nu pot fi prevăzute reacțiile unui om. Dar, slavă Domnului, mai există pe lume și prieteni.

— Și dumneavoastră sînteți prietenul meu, Monsieur Prévert?

— Pentru ca să fiți cu inima împăcată, pot să vă dau un singur sfat: Puneți-mi prietenia la încercare!

— De acord! spuse Rainer Hartmann cu hotărîre. Poate că nu mai am nimic de pierdut. Dacă nu va fi așa, voi ști, în sfîrșit, ce bogat sînt.

— Cît vă invidiez, spuse Prévert încet. Și cît de bine vă înțeleg! Vă încăpățînați să credeți în bunătatea lumii, deși viața v-a dat lovitură după lovitură. De fapt, ați pierdut aproape tot ceea ce face suportabilă viața omului. Dar ce se întîmplă? Eu susțin că sînt prietenul dumitale și dumneata nu eziți să-mi dai dovada prieteniei dumitale. Ah, dragul meu Hartmann prin ce oare am meritat această povară morală? În cele din urmă mă veți face să cred și eu în existența binelui în această lume.

Doamna Wilhelmine făcu toate pregătirile necesare pentru recepția dată în cinstea generalului Tanz. Wyzolla se dovedi a fi de mare ajutor. Tanz îl pusese în acest scop la dispoziție și Wyzolla executa cu promptitudine tot ce semăna a ordin. Doamna Wihelmine se uita la el și-și aduse aminte cu emoție de vremurile glorioase și de neuitat de odinioară.

— Sînteți un tînăr activ și util, spuse doamna Wilhelmine cu recunoștință. Încercați să rămîneți așa cum sînteți!

— Da, doamnă, răspunse Wyzolla cu simplitate.

Direcțiunea hotelului pusese la dispoziția doamnei general „salonul verde", numit și camera de vînătoare. Doamna Wilhelmine verifică personal întregul aranjament, și-i telefonă apoi lui Kahlenberge. Acesta păru încîntat și-i promise că o să vină.

— Îmi permiteți, doamnă, să aduc cu mine un bun prieten, un francez?

— Este vorba de o persoană influentă?

— Foarte influentă, o asigură Kahlenberge vesel. Prietenul meu Prévert ține în mîna lui, cum s-ar spune, toate levierele de comandă. El poate lansa un om la fel de bine cum îi poate distruge și cariera. Nici măcar președintele Republicii nu poate scăpa în întregime de controlul lui.

— În acest caz, este binevenit, spuse doamna Wilhelmine fără nici o bănuială.

Victima următoare era un ministru, detașat la Berlin, care venea la toate manifestările la care era invitat, așa că acceptă invitația și de această dată. Pe lista invitaților mai figura un diplomat dintr-una din țările Beneluxului, despre care se spunea că ar fi vioara a doua în Consiliul Europei și care era în trecere prin Berlin. Făcea, desigur, o impresie bună la masa generalilor.

Pe listă se mai afla și directorul general al unui concern important de produse electrice. Acesta încercă să refuze, dar cedă la auzul numelui lui Kahlenberge. Producția și transporturile erau surori, turbinele și cablurile transatlantice aveau nevoie de vehicule speciale pe care le construia fabrica lui Kahlenberge.

Wilhelmine încercă în continuare să abordeze un senator al orașului Berlin, care era cunoscut pentru vastele sale relații. Acesta avea și umor, așa că-și permise următoarea glumă:

— Voi veni cu încîntare, iubită doamnă, însoțit de soția mea actuală!

Această remarcă o făcu pe doamna Wilhelmine să se gîndească la o problemă secundară desigur, dar totuși importantă, și anume cea a reprezentării sexului slab. Știa că nu poate conta pe Ulrike. În ceea ce o privea pe „actuala soție" a senatorului, era o persoană necunoscută. Trebuia de urgență să facă rost de două, trei doamne cît de cît atractive.

Ele nu puteau fi găsite decît în lumea teatrului, a filmului, a televiziunii, a discului și a radioului. Oferta era mare și alegerea ușoară. După cîteva minute, Wilhelmine își asigură concursul unei actrițe de cinema puțin cunoscute, de origine nordică, o cîntăreață de șlagăre deosebit de atractivă și o prezentatoare de rangul doi sau trei de la televiziune.

Wyzolla curăța între timp paharele cu aceeași intensitate cu care curăța pușlile. Nu se mira de nimic. Această atitudine corespundea maximei lui Tanz: „Nimic nu poate să-l uimească pe soldat!"De aceea nu fu surprins cînd un valet apăru în salon apropiindu-se discret de el.

— Jos în hol, spuse valetul, sînt doi domni.

— Ei și? Wyzolla dădu din umeri și-și văzu mai departe de paharele sale.

— Din partea mea pot fi și trei sau patru!

— Acești domni ar dori să vorbească cu dumneavoastră, spuse în șoaptă valetul cu insistență.

— Posibil, răspunse Wyzzola. Dar eu nu vreau să vorbesc cu ei. Nu vedeți că sînt ocupat?

Nu-i mai acordă valetului nici un fel de atenție. În cele din urmă, acesta părăsi încăperea. Doamna Wilhelmine tăie de pe listă anumite însemnări și scrise altele. Apoi valetul își făcu din nou apariția.

— Cei doi domni din hol mai așteaptă încă. Ei spun că e important.

— Nu pentru mine, explică Wyzolla laconic.

— Domnii nu doresc decît unele informații.

— Nu dau informații, spuse Wyzolla. Nu am competența s-o fac. Vă rog să nu mă mai deranjați. Am de lucru.

Erau instalați toți trei într-o cafenea de pe strada Nürnberg. Prévert, Hartmann și Ulrike.

— Sînt sigură, spuse Ulrike, că putem să avem încredere în Monsieur Prévert. Generalul Tanz a sosit la hotel, dar, ca de obicei, cu un însoțitor.

— Cu un însoțitor? întrebă Prévert fără a manifesta un interes deosebit.

— Un fel de gardă personală, presupun. Un tip tînăr, dur și taciturn. L-am văzut adineaori cînd a vizitat-o pe mama. Mama face pregătirile pentru recepție, și acest tip o ajută. Tanz i-a ordonat acestui Wyzolla s-o ajute pe mama.

— Cum îl cheamă pe tînăr?

— Wyzolla, spuse Ulrike.

Prévert se sprijini fericit de spătarul scaunului său.

— Foarte bine! spuse el simplu. Povestiți vă rog mai departe.

Ulrike vorbi despre lista invitaților pe care o văzuse la mama ei. Lîngă numele lui Kahlenberge era notat: vine cu un prieten din Franța. Sînteți dumneavoastră acela, Monsieur Prévert?

— Da, spuse Prévert. Eu sînt invitatul lui Kahlenberge. Ce-ar fi să aduceți și dumneavoastră un invitat, Ulrike?

— Vreți să spuneți pe Rainer Hartmann?

— Sînteți o fată deșteaptă, chiar la el m-am gîndit.

— Cred că este o pretenție exagerată, i-am cere prea mult lui Ulrike, explică Hartmann prompt.

— Dragă prietene, spuse Prévert, ce înseamnă o pretenție exagerată într-un asemenea context! Astă-seară o să zboare fulgii! Și se va sparge atît de mult porțelan, cît n-ar fi în stare s-o facă o turmă de elefanți.

— Am mai remarcat un lucru, reluă tînăra fată. În timp ce mă aflam pe lîngă mama, ea l-a trimis afară pe acest Wyzolla sub un pretext oarecare. În timpul absenței sale a telefonat cu șeful recepției și a cerut informații despre cei doi indivizi care doriseră să stea de vorbă cu Wyzolla.

— I s-au dat informațiile dorite?

— Am impresia că nu. Părea destul de dezorientată după această convorbire telefonică, ceea ce se întîmplă foarte rar în cazul mamei mele.

Prévert se ridică brusc, foarte grăbit. Mai dădu cîteva ultime sfaturi prietenilor săi și-și luă rămas bun de la ei.

— Vă las acum singuri. Puteți să o luați ca pe un gest plin de tact, deși nu este cazul.

— Simt nevoia sinceră să vă deranjez, spuse Prévert cînd intră în camera lui Kahlenberge. Văd că mai lucrați încă la conferința dumneavoastră, o activitate care trebuie întreruptă cît mai mult posibil!

— Sincer să vă spun, mă străduiesc, spuse Kahlenberge arătînd spre manuscrisul lui, dar nu reușesc s-o termin.

— Atîta sinceritate vă face cinste! îi spuse Prévert pe un ton jovial.

Kahlenberge închise manuscrisul conferinței sale.

— Nu-mi aduc aminte să vă fi întîlnit fără ca dumneavoastră să nu vă fi exprimat anumite dorințe. De aceea trebuie să mă întreb: Ce vrea iar de la mine?

Prévert se așeză pe canapea după ce-și potrivise bine două perne.

— Desigur că doresc anumite lucruri, spuse Prévert. Mai întîi mă gîndesc să vă distrez în mod plăcut, bineînțeles cu scopul secundar de a vă încălzi în vederea următoarelor mele planuri. În continuare doresc să port niște convorbiri telefonice, pe cheltuiala și spre amuzamentul dumneavoastră.

Prévert ceru mai întîi legătura cu senatorul din Berlinul de Vest.

— Spuneți-i, vă rog, numai numele meu! explică el funcționarului.

După cîteva secunde, senatorul se prezentă la capătul firului și Kahlenberge fu autorizat să asculte și el convorbirea. Senatorul își manifestă bucuria de a-l auzi din nou pe Monsieur Prévert. Cum cei doi erau niște oameni eminamente practici, care detestau jungla procedurilor de rigoare, ei căzuseră foarte repede de acord. Prévert își manifestă dorința de a lucra cu un comisar berlinez experimentat. Senatorul declară simplu:

— Voi lua măsurile necesare!

La puțin timp după aceea, se prezentă la telefon inspectorul criminalist Müller-Meidrich, elev al comisarului Tantau, celebru în cercurile specialiștilor, fost șef al departamentului criminalistic. Müller-Meidrich a primit următoarele informații: În jurul orei 15 s-au prezentat doi bărbați la șeful recepției hotelului de pe Kurfürstendamm. Ei s-au interesat de un oarecare Wyzolla și au vrut să stea de vorbă cu el. Întrebare: Cine erau acești doi bărbați și de ce au apărut?

— Vom afla imediat, spuse Müller-Meidrich. Vă rog să așteptați telefonul meu.

— Cine este Wyzolla? întrebă Kahlenberge.

— Un tînăr, care acum cîteva zile se afla într-o mașină pe o stradă în imediată apropiere de Sterngasse.

Kahlenberge dădu nemulțumit din capul lui de tătar.

— Și ce înseamnă asta?

— În Sterngasse s-a comis o crimă. Pot să afirm că sintagma „crimă" este un cuvînt delicat în comparație cu lucrurile oribile care s-au petrecut acolo.

Kahlenberge ridică mîinile în semn de protest, dar le lăsă iarăși să cadă, lipsite de putere.

— Pînă acum, m-am gîndit mereu, spuse el cu greutate, că vă fac plăcere lucrurile ciudate, misterioase și absurde. De aceea n-ați considerat drept aiureli poveștile grotesc-sîngeroase ale lui Hartmann. Abia acum îmi dau seama că ați luat totul în serios!

— Niciodată nu mi-a fost dat să consider asasinarea brutală a unui om drept o glumă afurisită.

Kahlenberge se ridică brusc și trînti pe pămînt manuscrisul conferinței sale ale cărui foi se răspîndiră în întreaga încăpere.

— Dacă supozițiile dumneavoastră se vor dovedi juste, murmură el supărat, ce se va întîmpla?

— Numiți un general, îl sfătui Prévert, dar nu ezitați să numiți un criminal.

Telefonul sună strident. Prévert întinse mîna după receptor și se prezentă. Era Müller-Meidrich, inspectorul criminalist pus la dispoziția lui de către senator. Acesta îi spuse:

— Vă sîntem foarte recunoscători pentru indiciul prețios pe care ni l-ați dat. M-am pus imediat în legătură cu șeful recepției. Acesta era oarecum sigur că cei doi bărbați care voiau să vorbească cu Wyzolla erau polițiști, agenți, sau ceva de genul acesta. Am întrebat apoi la toate serviciile noastre. Nimeni nu dăduse o astfel de dispoziție.

— Nimeni nu a spus, replică Prévert, că ar fi vorba de polițiști care aparțin poliției berlineze. Dumneavoastră trebuie să știți doar că în Berlin există servicii americane, britanice, franceze și chiar și altele.

— Desigur, spuse Müller-Meidrich. Ai de unde alege. Dar și șeful recepției unui hotel poate avea uneori fler. El a trimis pe unul din angajații săi, nu un valet, ci pe un om de la contabilitate, să-i urmărească pe cei doi tipi. Acesta a văzut cum cei doi tipi s-au urcat într-o mașină înmatriculată în Berlinul de Est, care staționa în apropierea Bisericii Comemorative.

— Nici asta nu dovedește mare lucru, obiectă Prévert.

— Desigur, spuse Müller-Meidrich amabil. De fapt, Berlinul este orașul posibilităților nelimitate. Și de aceea nu e de mirare, că acești doi tipi și-au făcut din nou apariția acum un sfert de oră. I-am arestat. Ei n-au vorbit încă, dar dacă nu mă înșală instinctul meu de polițist, acești tipi sînt agenți din Est. Ce să facem acum?

— Lăsați-i deocamdată baltă, îi recomandă Prévert. Ne vom ocupa de ei la momentul oportun.

— Și pînă atunci?

— Lăsați-i în pace! Aș dori însă să vă recomand să faceți pe naivul, stimate domnule Müller-Meidrich, și să chemați la telefon la Hotel am Kurfürstendamm pe un client pe nume Tanz și să-l întrebați politicos dacă nu are

nevoie de protecție, deoarece, doi indivizi, probabil din zona de Est, au încercat să se apropie de el.

— Nimic altceva, domnule Prévert?

— Pentru moment, asta-i tot.

Recepția organizată de doamna Wilhelmine în „Salonul verde" din Hotel am Kurfüstendamm promitea să fie un succes. Abundența aperitivelor — martini american, gin natural cu un strop de vermut care ardeau gîtlejul — a creat de la început o atmosferă destinsă.

Vocile din ce în ce mai sonore creau impresia unei înțelegeri perfecte. Aproape toți se cunoșteau. Se văzuseră și se cunoscuseră cu ocazia a nenumărate întîlniri și reuniuni care au avut loc din pretexte politice, culturale sau științifice. Se aflau pe anumite liste. Veneau la petreceri pentru că doreau să rămînă pe acele liste. Personajul central al acestor reuniuni era mereu altul, cei din jurul lui rămînînd însă aceiași.

Fie că eroul zilei era un ministru, o stea de cinema, un don Juan internațional, un sportiv oarecare sau un boss al unui hotel american, figurile care se învîrteau în jurul lui erau mereu aceleași.

De astă dată, vedetele incontestabile erau generalul Tanz și generalul von Seydlitz-Gabler; eroul bătăliilor și strategul marelui război. Toate privirile erau ațintite asupra lor. Căci cei doi generali erau cunoscuți pentru faptul că au hotărît cursul istoriei. Tanz era ca un bloc eratic într-o cîmpie pustie. Funcția sa de dolmen stîrnea admirația generală.

Mutenia lui constantă era interpretată ca un semn infailibil al gîndirii sale profunde.

— Este ca un vultur care zboară deasupra unei prerii! gîngurea cu entuziasm prezentatoarea de rangul doi sau trei de la televiziune. Iar cîntăreața plină de șarm nu-și putu reține emoția, zicînd cu o voce melodioasă:

— E un bărbat care poate cu ușurință să înlocuiască o sticlă de șampanie!

Pieptul ei se umfla de admirație ca o mare cu hulă.

— E adevărat ce se spune despre el? întrebă soția sau prietena unui înalt funcționar din guvernul federal. Circulă zvonul că ar fi ridicat, în timpul iernii rusești, baraje din cadavre congelate.

— Nu știu să vă spun nimic cu privire la acest subiect! răspunse doamna Wilhelmine voit rece.

Înaltul funcționar o dădu la o parte pe prea impulsiva lui prietenă sau soție. Își dăduse deîndată seama că ea violase un tabu. Căci de o bucată bună de timp se respecta următorul principiu: A vorbi despre grozăviile războiului înseamnă a slăbi voința de apărare! El spuse cu voce tare pentru a părea convingător:

— Întotdeauna am fost de părere că locul celor mai buni apărători ai patriei este alături de noi. Eu nu mă voi da în lături de la nici un sacrificiu!

Doamna Wilhelmine îl recompensă cu un surîs cordial.

Soția sau prietena lui se uită urît la el. Înaltul funcționar ridică însă paharul în direcția gazdelor sale.

Von Seydlitz-Gabler era ocupat să joace rolul Pythiei oracolului Tanz. Nu exista întrebare la care să nu poată răspunde. Tot ceea ce spunea avea precizia și frumusețea frazei imprimate. Editorul lui era în al șaptelea cer. Generalul știa să-și vîndă marfa. În minte, el văzu apărîndu-i titlul cu proiectul de copertă și cifre de vînzare.

— Și dumneavoastră ar trebui să vă scrieți memoriile! se adresă el lui Tanz, plin de entuziasm.

— Unii scriu, spuse Tanz măsurat. Alții acționează. Eu fac parte din grupa a doua.

— Tocmai pentru că veni vorba despre acțiune, spuse directorul general al concernului de construcții electrice, ați dori să vă alăturați echipei noastre?

— Din păcate nu sînt specialist în electrotehnică, spuse Tanz cu suveranitate.

Directorul general, specialist în materie de telefonie automată, zîmbi cu bunăvoință; el aprecia modestia proverbială a înalților militari. Eficacitatea lor în domeniul comercial nu consta în cunoștințele lor tehnice, ci în relațiile lor eficiente și în grandoarea renumelui lor.

— Poți să-ți servești poporul în diferite moduri, spuse directorul general.

— Să fii util! Iată esențialul! confirmă von Seydlitz-Gabler care nu pierdea nici o ocazie pentru a spune cîteva fraze pe care le considera drept maximele sale.

— Cum vă simțiți? îl întrebă el pe Tanz.

— Excelent. Tanz vorbea ca un magnetofon. Pielea întinsă de pe fața lui lucea.

— Oameni drăguți, nu-i așa?

— Foarte drăguți, într-adevăr.

Cîntăreața scoase un strigăt oribil. Cineva îi turnase șampanie în decolteu. Acest cineva încercă să se scuze.

Cîntăreața urla ca o sirenă, și-și tampona sînii dezveliți și uzi cu palma mîinii. Doamna Wilhelmine zbură ca o cioară spre acel grup.

— Copilării! spuse von Seydlitz-Gabler cu un surîs forțat. Se mai întîmplă!

Tanz se făcu palid ca ceara. Își strînse pumnii, iar mușchii de pe față îi înțepeniră. Scrîșni din dinți de parcă ar fi vrut să-și stăpînească niște dureri îngrozitoare.

— Dezgustător! murmură el printre dinți abia audibil. Reuși însă să-și recapete stăpînirea de sine, schițînd un zîmbet, căci în fața lui se afla Kahlenberge.

Kahlenberge îi spuse arătînd spre însoțitorul lui:

— Îmi permiteți să vi-l prezint pe domnul Prévert?

În încăperea strîmtă din fața „salonului verde" stătea Wyzolla. Ședea pe un taburet cu picioarele răschirate și aștepta. Ce aștepta, nici el nu știa. El executa ordinul generalului său. Era garda lui de corp.

În aceeași încăpere îngustă aștepta și Hartmann. A stat mai întîi lipit de perete, nemișcat, uitîndu-se cu interes la Wyzolla. Prévert îi atrăsese din timp atenția asupra acestui individ, dîndu-i și niște indicații prețioase.

Cu cît se uita mai mult la acest Wyzzola cu atît avea mai mult impresia ciudată că se vede pe sine acum doisprezece ani.

— Mai cere și acum trei perii și două cîrpe pentru pantofii și cizmele sale? întrebă Hartmann.

— Cine? Wyzolla înălță capul intrigat.

— S-a obișnuit cu scrumierele din sticlă sau le vrea tot din ceramică?

— Ce vă interesează? întrebă Wyzolla cu neîncredere.

— Pe vremea mea purta în exclusivitate cămăși de noapte albe, cele colorate fiind prohibite. Nu suporta nici un fel de ornament. Eventualele pliuri trebuiau scoase cu fierul de călcat. În buzunarul din dreapta trebuia să aibă mereu o batistă curată, albă, din pînză, de format mic.

— De unde știți toate aceste amănunte? întrebă Wyzolla perplex.

— Am fost și eu odinioară în locul dumitale, spuse Hartmann. Văzîndu-vă aici îmi retrăiesc trecutul nu prea îndepărtat.

Wyzolla voi să afle amănunte pe care le și primi. Hatmann îl convinse pe subofițerul prudent printr-o serie întreagă de detalii. Wyzolla se dezgheță. În curînd, între cei doi, avu loc o conversație animată, camaraderească.

— Golea o sticlă întreagă de coniac, stînd în mașină, în spate, în timp de două ore, povesti Hartmann. Dar nu se vedea. Ținuta îi devenea mai țeapănă, cuvintele mai clare. Putea turna în el ca într-un butoi fără fund.

— Mai poate și astăzi, povesti Wyzolla cu mîndrie. Numai că nu mai bea coniac, ci votcă. Trebuie să știi că la noi coniacul nu se prea găsește. Votcă, în schimb, cîtă vrei. Generalul dispune de o rezervă de mai multe lăzi!

Wyzolla îl tutuia deja pe Hartmann. Acesta nu se supără deoarece Prévert îi recomandase, printre altele, să se comporte camaradereşte cu Wyzolla, acest lucru neputînd fi decît în favoarea lui.

— Îți merge bine, îi spuse Hartmann lui Wyzolla. Mașinile voastre sînt doar niște amărîte de tinichele pe care nu le poți lustrui să strălucească precum soarele. La Paris însă, conduceam un Bentley pe care se vedea fiecare firicel de praf. Aveam o colecție întreagă de cîrpe de curățat în portbagaj: cîrpe de bumbac, de lînă, de piele, la care se adaugau măturici, perii și bureți.

— Am și eu! afirmă Wyzzola cu aplomb. Părea ofensat că cineva se îndoia de valoarea arsenalului lui de cîrpe. Am trei garnituri, una pe care o folosesc și două de rezervă!

— Și cum e cu femeile? întrebă Hartmann.

— Cu femeile? Wyzolla dădu din cap dezaprobator. Femeile nu există pentru general!

— Așa am crezut și eu, spuse Hartmann confidențial. Părea că nici nu le vede, deși la Paris existau multe exemplare splendide.

— Există și la Dresda, spuse Wyzzola.

— Odată, la Paris, și-a ales și el una.

— Ei și? În cele din urmă e și el bărbat. Fără doar și poate unul cu totul deosebit. De doi ani sînt șoferul lui. Și în tot acest timp, l-am văzut doar o singură dată cu o femeie.

— Cînd? vru să știe Hartmann.

— Acum cîteva zile. L-am dus la un local oarecare. Acolo a pus mîna pe una. Apoi i-am dus pe amîndoi la locuința acelei femei.

— Iar tu l-ai așteptat?

— Bineînțeles. Dar nu prea mult. Brusc, după o jumătate de oră, a venit în fugă. S-a lăsat să cadă pe pernele din spate ale mașinii, iar vocea îi suna foarte blînd. Nici n-a mai băut, nici n-a mai fumat.

Hartmann dădu gînditor din cap. Wyzolla se simți confirmat în părerile sale. Dar nu mai apucară să poarte astfel de discuții constructive, căci Ulrike se ivi în cadrul ușii. Ea spuse:

— A sosit momentul!

— Noi nu ne-am întîlnit personal pînă acum, îi spuse Prévert lui Tanz. Cu toate acestea, eu vă cunosc.

— Și eu, spuse Tanz străduindu-se să fie politicos, am sentimentul că vă cunosc numele, nu știu de unde.

— Lucrez la Paris, spuse Prévert, și anume la Sûreté.

— Am cunoscut Parisul numai în timpul războiului, spuse Tanz. Am fost acolo în '944.

— În același timp, spuse Prévert, activitatea mea consta în menținerea unor contacte corecte între serviciile germane și serviciile franceze.

— Fără îndoială, o sarcină foarte interesantă, spuse Tanz cu aceeași politețe.

Von Seydlitz-Gabler făcu încercarea să întrerupă această conversație, pe care, din instinct, o simțea cu totul nepotrivită. Dar Kahlenberge încercă de îndată să-l neutralizeze. El îi explică lui von Seydlitz-Gabler că avea nevoie urgentă de o expertiză bine remunerată și că el căuta un expert care să i-o efectueze. Von Seydlitz-Gabler era persoana care putea să-i dea un sfat competent. Generalul, flatat de încrederea acordată, se lăsă atras de Kahlenberge într-un colț al sălii.

Prévert și Tanz se priviră, încercînd încă să zîmbească, un efort neconvingător din partea ambelor părți. Tanz văzu o față brăzdată de riduri în care se aflau doi ochi de

broască și o gură de pește. Prévert văzu însă modelul unui sculptor care dorea să redea eroismul de neclintit, tare ca fierul. Totul la Tanz era maiestuos, impresionant, de o frumusețe clasică. Un singur defect: cîteva riduri adînci, tăiate parcă de o lamă ascuțită de cuțit.

— Pe atunci, spuse Prévert cu grijă, colaboram cu un locotenent-colonel Grau. Vă spune ceva acest nume?

— Da, mi-e cunoscut, spuse Tanz dîndu-se cu un pas înapoi ca pentru a-l vedea mai bine pe Prévert.

— A fost un bărbat remarcabil. Prévert se aplecă în față ca și cum ar fi vrut să reducă distanța care-l separa de Tanz. Grau era devorat de o sete nepotolită de dreptate!

— Regret că nu pot împărtăși entuziasmul dumneavoastră, spuse Tanz. Ochii lui priveau rece ca și cum ar fi fost de gheață. El își ridică mîna dreaptă, lăsînd-o imediat să cadă pentru a nu trăda că ea tremura ca o frunză în furtuna toamnei.

— Vă rog să mă scuzați!

— Încă un moment, vă rog! Poate că veți găsi această discuție mult mai interesantă dacă vă voi povesti că în 1944, în iulie, am fost însărcinat cu anchetarea unei crime din Rue de Londres.

Tanz rămase neclintit. Își închise ochii ca ferestrele unei case abandonate.

— Toate astea nu mă interesează, spuse el într-un tîrziu.

— Chiar dacă vă voi dovedi că această crimă din Rue de Londres a fost reeditată de două ori?

— E o nebunie! spuse Tanz.

— Nu vă contrazic, spuse Prévert.

— Ce vreți de la mine? exclamă Tanz cu o violență cu greu reprimată. Mă inoportunați. Vă interzic s-o faceți!

— Varșovia 1942, Paris 1944, Dresda 1956. Nu vă sînt suficiente aceste date?

Tanz se clătină pe picioare. Corpul lui, țeapăn ca un stîlp, își pierdu echilibrul. El căzu pe spate, dar acolo se lovi de un perete. Tanz se sprijini de el asemeni unei coloane rupte în două.

Bărbia lui colțuroasă exprima disprețul. Prin gura deschisă părea că aspiră energie. Vocea lui sună limpede ca un cristal cînd spuse:

— Vă rog să mă scutiți de teoriile dumneavoastră! Nu puteți dovedi nimic, prin urmare, tot ceea ce spuneți nu e nimic altceva decît vorbărie.

Prévert o căută din ochi pe Ulrike și-i făcu un semn cu mîna stîngă. Ulrike dădu afirmativ din cap. Acesta era semnul pentru a-l chema pe Hartmann. Prévert consideră că venise momentul potrivit. El îi spuse lui Tanz:

— Dumneavoastră ați petrecut ultimii doisprezece ani în Est. Dar acum vreți să treceți în Vest. Mulți consideră acest gest ca o decizie demnă de tot respectul, dictată de conștiința dumneavoastră.

— Și asta nu vă convine, nu-i așa?

— Îmi displace chiar foarte mult, domnule Tanz! Căci nu pot considera drept o simplă întîmplare crima care a avut loc acum cîteva zile la Dresda și care se aseamănă în cele mai mici detalii cu cele din Paris și Varșovia.

— Astea sînt doar simple speculații! pronunță Tanz cu o voce surdă.

— Nu neapărat, spuse Prévert cu un calm iritant. Mai multe fapte militează în favoarea „teoriei" mele după cum afirmați dumneavoastră. Astfel, doi agenți din zona de Est au încercat astăzi după-amiază să vorbească cu ordonanța dumneavoastră Wyzolla. Ei au fost arestați de poliția din Berlinul de Vest care se va interesa automat și de dumneavoastră. Acest lucru nu vă va impresiona în mod deosebit. Dar poate că o să vă zdruncine echilibrul ceea ce vă voi povesti acum: Astăzi la orele prînzului a avut loc o conferință între comisarul criminalist Liesowski din Varșovia, comisarul criminalist Liebig din Dresda și mine. Noi toți sîntem de aceeași părere.

— Presupunerile nu sînt dovezi, spuse Tanz cu o voce surdă.

— Sînt de acord cu dumneavoastră, spuse Prévert neimpresionat. Tot ce am afirmat pînă acum ține de domeniul presupunerilor și al indiciilor. Dosarul de la Varșovia este clasat, cel de la Dresda este abia întocmit. În ceea ce privește cazul de la Paris, martorul principal pare să fi dispărut.

— Tocmai! spuse Tanz.

— Vă înșelați totuși. Căci în acest moment vorbim amîndoi despre un oarecare Hartmann, singurul martor, de fapt, al faptelor dumneavoastră.

— Cine este acest Hartmann? întrebă Tanz, în timp ce ochii lui păreau să arunce flăcări. Sau mai bine zis, unde se află Hartmann?

— Este aici, spuse Prévert arătînd spre ușa de intrare unde se afla Hartmann.

Un discurs care nu a fost niciodată ținut, dar adesea imaginat.

Un soldat vorbește generalului său:

Sînteți generali și comandați mii de soldați, mii de soldați pe care nu i-ați văzut niciodată, cu care n-ați vorbit niciodată, ale căror nume nici nu le cunoașteți. Dar dumneavoastră sînteți generalii lor!

Pentru generali, aceste mii de soldați nu sînt decît niște părți componente ale unor companii sau regimente, un număr printre alte numere din a căror sumă rezultă inventarul zilnic, la care se adaugă o indicație, o semnătură sau un ordin. Un cuvînt al unui general ajunge pentru ca mii de soldați să fie gata să marșăluiască, să atace, să se retragă sau să meargă la moarte.

Nu există putere mai mare ca cea a generalilor în acele ore în care domnește legea excepțională a războiului. Dar și în perioada anterioară și posterioară războiului, soldatul stă sub semnul generalului său, indiferent dacă știe cine îi este general, de unde vine și unde se va duce el, dacă este un om pedant și calculat sau un părinte animat de bunăvoință pentru subordonații săi, o ființă exigentă sau un om echilibrat, un om care riscă totul sau un strateg prudent.

Generalii sînt ca niște umbre de care nu poate scăpa nici un soldat. Ei determină limitele interioare între care subordonații lor au dreptul să se miște. Ei fixează obiectivele care trebuie atinse de divizii și armate ai căror soldați sînt numărați asemeni armelor cu care sînt dotați și muniției care li se pune la dispoziție. Soldații figurează în coloane de cifre care indică simplu „pierderile " și „achizițiile". Pierderile reprezintă pe cei pierduți, dispăruți,

răniți, bolnavi, detașați și mutați. Un șir întreg de cifre, niciodată un nume.

Asta așa este, așa a fost și așa va fi mereu. Acest lucru poate fi deplîns, dar nu schimbat. Cînd oamenii apar sub forma maselor, ei își pierd chipul, numele și individualitatea, fie că se află în halele de fabrică, pe pistele de dans sau în cazărmi, adevărate săli de așteptare ale războiului.

Generalii însă au un nume. Soldații îl învață pe dinafară, de îndată ce pătrund în sfera generalului respectiv. Ei regăsesc adesea acest nume în ordinele de zi sau apeluri, instrucțiuni sau decernarea de ordine și medalii. Numele lor figurează, de asemenea, în buletinele armatei, în articole de ziar, uneori chiar și în cărțile de istorie.

Generalii au și un chip. El alunecă ocazional de-a lungul soldaților, fie cînd aceștia pleacă pe front, fie cînd se reîntorc. Trecerea în revistă durează uneori o fracțiune de secundă. Soldații stau drepți. Figura generalului apare uneori în reviste sau în fotografii destinate să orneze adăposturi sau căminele soldaților. Generalul are și o viață particulară.

El se distinge de masa care-l înconjoară aproape la fel ca directorul unei fabrici sau antrenorul unei echipe celebre de fotbal. Ca și aceștia, generalul are putere, influență și importanță. Și el își asumă responsabilități, dar responsabilitățile sale sînt de o natură cu totul deosebită.

Responsabilitatea lui este cu mult mai mare decît cea a unui director de uzină care se preocupă de producție și de cifra de afaceri. Ea nu poate fi comparată nici cu cea a unui antrenor sau manager al unei echipe de fotbal. La unii este vorba de cîștig și muncă, la ceilalți de renume și de glorie; la generali miza este mult mai importantă.

Responsabilitatea unui general nu constă numai în antrenamentul trupelor sale, în intervenția lor planificată și conducerea lor la victorie. Organizarea inteligentă, arta strategiei, simțul fin al combinațiilor — toate acestea nu joacă decît un rol secundar în comparație cu următoarea realitate, fără de care nu se poate concepe nici o victorie și nici o înfrîngere: Generalii acționează cu vieți omenești.

Deciziile generalilor hotărăsc viața sau moartea a mii de oameni, nu a unor oameni izolați cum este cazul

judecătorilor și doctorilor. Suma totală a războaielor duse de generali se cifrează la milioane de vieți omenești.

Dascălii pot strica elevii sau pot să-i facă să înțeleagă frumusețea, demnitatea și valoarea. Politicienii pot tîmpi popoare întregi, apelînd la cele mai josnice instincte sau pot trezi în națiunile lor un sentiment adevărat pentru libertate și dreptate. Generalii însă decid direct asupra existenței a nenumărate ființe umane. Acest lucru se va repeta cît timp vor exista generali.

Generalul trebuie să fie conștient de gravitatea vitală a deciziilor pe care le ia în caz de război. Dacă e așa, principala lui virtute trebuie să fie umilința. Greutatea responsabilităților sale trebuie să-i însoțească permanent gîndurile căci, în caz contrar, generalul va fi dominat de setea de putere, de o stupiditate criminală sau de o înclinație inconștientă spre sadism. Rezultatul unor asemenea tare este crima.

Nu servește la nimic să te refugiezi în spatele unor lozinci comune de genul: „Sacrificiile sînt inevitabile!" sau „Nu poți face omletă fără să spargi ouăle!" sau „Oamenii sînt îngrășămîntul natural al istoriei și moartea lor asigură renașterea unei națiuni!" Pentru anumiți istorici, drumurile care duc spre o etapă mai bună sînt pavate întotdeauna cu cadavre, cu diferența că ei personal nu fac și nici nu vor să facă parte din aceste cadavre.

Dar cine nu și-a uitat mama, cine a cunoscut oameni, cine a putut să iubească, cine știe ce înseamnă copiii nu va putea niciodată să vadă în viața umană un simplu „factor de război" de care să se dispună suveran, cu o indiferență mecanică.

Există și astfel de generali!

Dar există și alții!

Există generali care sînt simpli soldați printre ceilalți soldați. Se străduiesc să-și ducă traiul ca cel mai simplu om din divizia lor; încearcă să gîndească la fel ca el și mor la fel ca miile de alți soldați. Un general Modersohn este animat de astfel de sentimente. Numărul lor este destul de mare.Există apoi generali care nu se mulțumesc numai să-și facă datoria și să renunțe la egoism: ei meditează asupra sensului existenței lor, asupra valorii națiunii lor, asupra responsabilității, nu numai față de individ ci și față de istorie. Soldații din 20 iulie au aparținut acestui grup,

fie că erau generali, fie că erau ofițeri de rang inferior. Generalul Kahlenberge s-a numărat printre ei. Ei au dovedit valoarea lor în timpul celor mai umilitoare și celor mai tragice ore ale națiunii lor.

Există însă și generali care n-au fost nimic altceva decît niște unelte slugarnice ai celor la putere. Ceea ce mai era de înțeles în timpul Kaiserului Wilhelm se aseamănă, cînd potentatul se numește Hitler, cu o nechibzuință criminală, lipsită de scrupule. Unii au crezut în Hitler — ceea ce astăzi ni se pare culmea prostiei, dar mobilurile lor nu au fost mai puțin onorabile. Alții credeau numai pe jumătate în el, avînd anumite rezerve. Alții însă s-au adaptat și au considerat drept o datorie națională obligația de a crede în el. Generalul von Seydlitz- Gabler face parte din această ultimă categorie.

Existau însă numeroși generali care știau forte bine că Hitler și clica lui constituiau un pericol. Ei îl numeau șeful lor suprem, dar cînd erau între ei îi spuneau „șobolan de canal" sau pur și simplu „porc". Ei îl înjurau, îl disprețuiau sau își băteau joc de el, ceea ce este de înțeles. Dar de neconceput este faptul că tocmai acești generali nu au ezitat să trimită la moarte mii de soldați sărmani, bravi și neștiutori. Ei îi trimiteau să moară pentru Hitler, pentru un „șobolan de canal", pentru un „porc".

Mai erau și alți generali — există mulți și astăzi — care erau niște simpli tehnicieni ai războiului, în majoritatea cazurilor niște subofițeri ai giganticelor curți de cazarmă. Ei își antrenează oamenii pentru a muri eroic. Ei o fac cu convingerea fermă că acționează cum trebuie fără a se teme de nici un blam. Ei își explică activitatea prin niște lozinci simple. Le place să vorbească despre dragostea de patrie, de apărarea țării, de păstrarea unor libertăți oarecare. Ei l-au identificat pe Hitler cu Germania, ei nu s-au înșelat niciodată, n-au comis niciodată erori. Deja pe atunci, ei apărau, dacă ar fi să-i credem, Occidentul de comunism. La ei se lupta și se murea, explicații plauzibile fiind ușor de găsit.

Este înspăimîntător să te gîndești că puteau să existe astfel de indivizi printre generali. În toate domeniile de activitate există indivizi care nu sînt la înălțimea cerințelor. Se știe că există oameni de afaceri care de dragul profitului sînt gata să ruineze cu plăcere pe alții. Magnații

industriei și bancherii încearcă să elimine prin toate mijloacele firmele concurente. Foștii idoli ai publicului se pot dovedi a fi fost niște cretini notorii sau niște bolnavi psihici. Nici chiar politicienii corupți și avizi de putere nu reușesc să tulbure optimismul binefăcător al omenirii.

Dar la generali lipsa de anvergură, ambiguitatea, incapacitatea sînt de neconceput. Căci socotelile făcute aici se plătesc cu sînge. Orice eroare care în alte domenii de activitate poate fi scuzabilă, aici înseamnă moarte. Căci în mîinile generalilor se află, la urma urmei, soarta unei națiuni. Ei iau ultimele decizii.

În aceste ore hotărîtoare, generalilor nu le este dat să se uite în ochii soldaților. Dar dacă generalii nu se gîndesc, în acele momente, la soldații lor, ei fac proba incapacității lor. Ei au eșuat în fața vieții, în fața oamenilor, în fața lui Dumnezeu. Căci nu există popor, patrie sau națiune fără soldați. Fără soldați n-ar exista nici generalii! Ei formează cu toții o unitate indestructibilă. Cine însă nu ezită să arunce oamenii în foc nu poate fi om.

Chiar și atunci cînd generalii sînt gata să moară pentru a fi un exemplu soldaților lor, asta nu înseamnă că în viață fiind, ei au fost adevărate modele de urmat. Un general trebuie să-și convingă oamenii că el nu-i consideră niște simple numere care mîine ar putea apărea pe lista pierderilor.

Cîțiva generali se străduiesc s-o facă. Alții au renunțat de mult să se angajeze pe această cale anevoioasă și spinoasă. Alții nu manifestă decît indiferență și dispreț pentru un astfel de program. Morții diviziilor și armatelor lor sînt frunzele de laur din care-și împletesc coroana. Ei calcă pe cadavre.

Se întîmplă ca din acest grup eteroclit, care poartă același nume și aceeași uniformă, format din indivizi foarte diferiți din punct de vedere psihologic și al valorii, să provină o ființă atît de enigmatică și inexplicabilă ca generalul Tanz.

În toate timpurile și epocile, omenirea a dat naștere unor monștri îngrozitori. Printre ei se numără regi, oameni de stat, cel puțin un papă, așa-numiții savanți, burghezi, în aparență cinstiți și solizi, și bineînțeles soldați.

Acest Tanz era întruchiparea războiului, a unui război care nu era altceva decît un masacru fără sens, brutal și

îngrozitor de crud. Cel care se lasă pradă războiului ca unui viciu, acela este un om stigmatizat ca cei bolnavi de ciumă, de sifilis sau de alte epidemii nimicitoare.

Asta era adevărata față a acestui om care purta numele de „Tanz", ceea ce înseamnă „dans". Unul din soldații săi l-a poreclit „Totentanz" adică „dans macabru". Uitîndu-te la el, vedeai fața hidoasă a războiului, nebunia sîngeroasă sub masca de fier a unui arian. Voluptatea distrugerii. Infernul.

Tanz se puse încet în mișcare. Membrele sale erau țepene, înainta ca o marionetă mînuită de un începător. Articulațiile sale păreau făcute din balamale.

Prévert îl urmări pas cu pas. Tanz se străduí să-și păstreze o ținută demnă și maiestuoasă de parcă ar trece în revistă un regiment. Prévert i-o luă cu ușurință înainte, dînd impresia că vrea să-i deschidă drumul lui Tanz. El dădu cîteva ordine rapide:

— Hartmann, ocupați-vă de Ulrike! Soțul dumneavoastră va avea nevoie de ajutorul dumneavoastră, doamnă von Seydlitz-Gabler! Kahlenberge, veniți cu mine!

Prévert deschise ușa care ducea spre sălița. Tanz traversă sălița, urmat de Kahlenberge.

Wyzolla se ridică de pe scaun și luă poziție de drepți. Tanz se opri. Timp de cîteva secunde rămase nemișcat ca un copac pe panta unui munte, nemișcat, deși lovituri de secure îi loveau trunchiul. Apoi făcu impresia că se clatină. Era doar o simplă iluzie. Tanz făcu cîțiva pași în direcția lui Wyzzola.

— Dați-mi pistolul dumneavoastră! ordonă Tanz.

Wyzolla execută acest ordin ca și cum i-ai fi cerut să-ți prezinte batista. Băgă mîna în buzunar și scoase pistolul pe care-l întinse lui Tanz spunîndu-i:

— E încărcat și cu piedica pusă, domnule general.

— Mulțumesc, spuse Tanz luînd arma.

Wyzolla se retrase cu mișcări executate cu precizie. Cînd vedea un general, lumea se transforma pentru el într-un teren de instrucție. Kahlenberge se uita fascinat la arma lui Tanz. Apoi se uită la Prévert care dădu aproape imperceptibil din cap.

Tanz îndreptă țeava pistolului spre dușumea și se puse din nou în mișcare. Wyzolla vru să-l urmeze automat, dar Prévert îi spuse:

— Așteptați, vă rog, aici!

Era un ordin. Cum fusese dat în prezența generalului, avea, practic, aceeași valoare ca și cum ar fi fost dat de generalul Tanz personal. Wyzolla se opri ascultător.

Între timp, Tanz traversă coridorul pînă la ușa camerei sale. Aici se opri din nou. Prévert și Kahlenberge care se aflau în urma lui, văzură cum i se înțepeniseră umerii și cum își înălță încet capul de parcă ar fi fost ridicat de un cric. Se întoarse pe călcîie și spuse cu o voce sufocată:

— Nu am de făcut nici un fel de declarație!

— Ce declarație? îl întrebă Prévert cu o voce rece, plină de dispreț, cum nu mai auzise nimeni pînă atunci. Cred că s-a spus totul, Tanz!

Tanz tresări de parcă ar fi fost străpuns de un instrument ascuțit. Disprețul suveran cu care fusese pronunțat numele lui, doar numele, fără titlu, fără nici cea mai mică urmă de politețe, numai acest simplu „Tanz" părea să-l fi jignit mai mult decît tot ce i se spusese pînă în prezent. Pleoapa lui dreaptă i se zbătu puternic. Tanz le întoarse brusc spatele, deschise ușa camerei sale, se repezi înăuntru și trînti ușa după el.

— Cred că am rezolvat problema, spuse Prévert cu o voce albă. Puteți să-mi oferiți o țigară?

Kahlenberge îi întinse pachetul desfăcut cu o mînă tremurătoare. Prévert luă o țigară și aprinse un chibrit. Cei doi bărbați traseră adînc în piept primul fum de țigară privind țintă ușa camerei lui Tanz.

Așteptau. Orice altă observație ar fi fost inutilă. Respirau sacadat, dar nu le păsa, și fumară țigările pînă la capăt. Aruncară chiștoacele, fără să le pese, pe imitațiile de covoare persane.

— Dumneavoastră credeți, spuse Kahlenberge din ce în ce mai neliniștit, că el va face ceea ce în cercurile noastre numim „a trage ultima consecință"?

— Puteți s-o numiți în liniște cum vreți. Eu știu însă că și în alte cercuri se obișnuiește să se tragă asemenea ultime consecințe.

— Adeseori mă întreb cărui cerc îi aparțin de fapt.

— Aparțineți micului club din care fac parte acei oameni care vor să reformeze lumea. Probabil că nu știți că sînteți membru al acestui club.

Așteptară în continuare, lăsînd să le zăbovească privirile asupra picioarelor și asupra covorului și modelelor lui, apoi asupra ușii în spatele căreia se afla Tanz. Se uitară la ferestre, dar privirile lor nu pătrunseră dincolo de geam, reîntorcîndu-se mereu la ușa care se oglindea în ele.

Liniștea tulbure fu sfîșiată de o detonație surdă. Ai fi spus că s-a spart un balon mult prea umflat. Era împușcătura pistolului pe care o așteptaseră aproape o jumătate de oră.

Kahlenberge vru să se repeadă în cameră, dar Prévert îl opri:

— Nu vă precipitați, spuse el.

Buzele inspectorului Prévert se mișcau aproape imperceptibil. În realitate, el număra. Din experiență, știa că mai există posibilitatea unei a doua împușcături, în cazul în care prima nu ar fi fost suficientă. După aproximativ șaizeci de secunde zise:

— Acum!

Deschiseră larg ușa care ducea la camera lui Tanz.

Pe masă se afla un pahar cu apă și o sticlă de votcă goală. Urme de vomă puteau fi văzute pe masă și pe covor.

Tanz zăcea acolo într-o baltă de sînge cu capul crăpat.

— Această afacere s-a încheiat! declară Prévert laconic.

Raport final

Alte documente referitoare la „Cazul Tanz".

Declarațiile lui Wyzolla, făcute în Berlinul de Vest, la cîteva zile după evenimentele descrise mai sus, în fața poliției occidentale.

S-a întîmplat cam așa: Eu mi-am făcut în Est numai datoria. Nimic altceva. Evident, că am reflectat. Am văzut anumite erori și mi-am zis: Băi, nu este corect ce se întîmplă, dar n-ai ce-i face. Ce erori? Ei bine, de exemplu, hai să luăm treaba cu atîtătorii la război. Adenauer, de

exemplu, este un aţîţător la război! Da, da! Asta au vrut să-mi bage-n cap. Dar eu m-am gîndit şi mi-am spus: Băi, mi-am spus, aşa ceva nu poate fi în ordine. De ce să fie el un aţîţător la război dacă nici măcar n-a servit în armată, acest Adenauer. Atunci mi-au spus: Vezi, de aia!

Şi aşa mai departe. Am rămas cu gura căscată, nu numai o dată. Ei mi-au povestit că Krupp este un criminal de război. Asta am înţeles-o mai repede, din cauza tunurilor. Dar într-o zi am citit un prospect despre tîrgul de la Leipzig. Şi ce-am citit aici? Am citit că Krupp este unul din expozanţi! Da, da! În RDG. Am tras deci concluzia următoare: Dacă Krupp este un criminal de război şi expune în RDG, atunci el nu se poate afla în Germania Occidentală. Deci, unde se află criminalii de război? Vedeţi dumneavoastră, aşa sîntem duşi de nas!

Vreţi să ştiţi cum am fost recrutat? Ei bine, eu am fost luat pur şi simplu. Nu de voie bună, se înţelege. Se poate cel mult afirma că m-am dus singur la cazarmă pentru a nu ateriza, în calitate de duşman al păcii, într-un lagăr de reeducare sau într-o mină de uraniu. Ce spuneţi dumneavoastră? Băgat cu forţa? Da, se poate spune că am fost forţat, căci altfel aş fi rămas acasă. Dar nu vreau să spun nimic rău împotriva serviciului militar. Trebuie să se facă. Dar să nu fie pe partea falsă. Trebuie să avem în vedere şcoala naţiunii etc. În orice caz eu am dat curs conştiinţei mele.

Despre Tanz nu ştiu nimic. Ordinul e ordin, iar datoria datorie. Eu am fost şoferul lui. Nimic altceva. La ordin, logic.

Scrisoarea secretarului lui Monsieur Prévert adresată redacţiei unui ziar, care îi pusese o serie de întrebări.

...Monsieur Prévert regretă foarte mult că nu poate da curs rugăminţii dumneavoastră. Vizita sa la Berlin în iulie 1956 a avut un caracter strict oficial! Monsieur Prévert consideră că este incorect să vă furnizeze informaţii despre această vizită, mai ales pentru că nu există nici un fel de note scrise şi nici un fel de însărcinare pentru a face anumite cercetări de ordin special.

Monsieur Prévert regretă de asemenea că trebuie să vă comunice că dosarul cu privire la crima din Rue de Londres,

din iulie 1944 nu este accesibil publicului. Se știe doar că acest caz a fost rezolvat și că a fost definitiv clasat la Sûreté și că nici o anchetă nu se află în curs cu privire la acest caz.

În continuare, Monsieur Prévert își permite să vă atragă atenția că numele unui oarecare Hartmann care este menționat de mai multe ori în scrisoarea dumneavoastră nu figurează în dosarul nostru și nu a figurat niciodată pe lista suspecților. Hartmann nu are nimic de-a face cu cazul acesta, și dumneavoastră vă expuneți unei urmăriri penale dacă afirmați contrariul. Monsieur Prévert speră că v-a fost de folos cu aceste informații...

Concluzia conferinței lui Kahlenberge

... și de aceea îndrăznesc să afirm că tot ceea ce s-a întîmplat în ultimele decenii nu poate fi calificat drept exceptii tragice regretabile. Este vorba mai degrabă de decadența unei pături sociale care nu a știut cum să reziste presiunilor realității. Aș putea spune că ea a fost călcată în picioare! Căci în mai puțin de o jumătate de secol ofițerii germani au fost confruntați cu Prusia, Kaiserul și Reichul, cu Republica de la Weimar, apoi cu Hitler, cu democrația și în cele din urmă cu multiplele doctrine și grupări ale puterii care se întind peste continente. Astfel am ajuns în moara istoriei.

Ar fi o prostie, o orbire sau o minciună să vorbesc despre vechile valori, despre tradiție, pe care vrem s-o cultivăm și pe care vrem s-o preluăm în mare parte. Există oare ceva mai ridicol decît să însărcinezi pe faliții de ieri cu afacerile de mîine?

Numai o reînnoire a structurilor va permite o creștere nouă, vitală. Noi nu avem nevoie de continuarea unei cărți de istorie a cărei pagini sînt depășite, înnegrite, putrede, mîncate de viermi.

Noi trebuie să avem curajul să luăm totul de la început cu hotărîre; restul e sinucidere.

Această conferință nu a fost ținută niciodată.

Extras din jurnalul intim al doamnei Wilhelmine von Seydlitz-Gabler.

Eu am avut o viață bogată în evenimente. Sfîrșitul generalului Tanz m-a afectat profund. El a fost un om incomparabil. Am fost una din ultimele persoane cu care a

stat de vorbă. „Stimată doamnă, mi-a spus el, este o plăcere să mă aflu din nou printre prieteni." A fost un gentleman pînă în ultimul moment.

Herbert nu m-a lăsat să văd rămășițele pămîntești ale prietenului nostru venerat. El mi-a spus: „Păstrează-l în amintire viu!" Așa e Herbert.

Acest Kahlenberge — nu-l mai număr de atunci printre prietenii mei — și-a permis să povestească niște lucruri scandaloase despre general. Erau atît de murdare, de reprobabile și de lipsite de pietate, încît am tăcut scandalizată. Herbert a dat doar din cap și a spus plin de înțeles: „Nu poți ști niciodată ce se întîmplă!"

Extrase dintr-o scrisoare a domnului Kahlert, istoric, adresată autorului, datată în 18 decembrie 1961.

...pot doar să vă asigur, că am urmărit cu rigurozitate evenimentele de atunci și din interes științific. Cercetările minuțioase întreprinse de mine au arătat că o înlănțuire fortuită de întîmplări nefericite a dus la anumite ipoteze, care și în zilele noastre mai încălzesc spiritele și înflăcărează imaginația.

Rezultatul cercetărilor mele se poate rezuma astfel: Generalul Tanz nu a fost asasinat nici de unii, nici de alții. El nici nu s-a sinucis. Pot să aduc o serie de argumente convingătoare în sprijinul acestei afirmații, argumente care pot fi fundamentate psihologic. Nu vă voi da amănunte. Vreau doar să vă spun că generalul Tanz, conform caracterului său — am aici declarațiile multor martori în acest sens — nu era omul care să se sinucidă.

Există deci o singură concluzie posibilă: A fost un accident. Generalul s-a împușcat curățindu-și arma.

În ceea ce privește afirmațiile fanteziste ale unui oarecare Hartmann, am spus mai demult, de cîteva ori, că am avut ocazia să-l cunosc îndeaproape pe acest om nefericit. Soarta lui atroce mi-a inspirat întotdeauna cea mai profundă milă. Acest lucru nu mă va împiedica însă să spun tuturor adevărul adevărat despre el: Acest om este un mitoman patologic.

Declarațiile cîntăreței Britta B. făcute la o oră tîrzie a nopții, la o petrecere dată în onoarea unui actor de film cunoscut pe plan internațional, cu ocazia premierei unui

film american despre trecutul Germaniei din perspectiva prezentului.

Eu l-am interesat. Mă refer la Tanz — era general. Bineînțeles că nu și-a manifestat deschis sentimentele. Dar o femeie simte asta.

La puțin timp după aceea, m-au asaltat ziariștii. E de înțeles, nu-i așa? Evenimentul era neobișnuit. Senzația n-a durat însă mult timp. Afacerea a fost pe prima pagină a ziarelor doar o zi, apoi trei zile pe pagina a treia, iar după două, trei săptămîni n-a mai interesat pe nimeni. Discul meu — Sărută-mă cînd e soare, sărută-mă cînd plouă — însă a fost în top aproape patru luni. E semnificativ, nu?

Vreți să trec la subiect? Doar despre asta vorbim, micuțule! Deci, intră unul buzna în încăpere și urlă „E mort, împușcat!" Am fost cu toții foarte agitați. Lîngă mine se afla von Seydlitz-Gabler, general, feldmareșal sau așa ceva, acoperit de decorații, ce mai, un adevărat erou național! Ce credeți c-a zis? Aveți voie să ghiciți de trei ori!

Ei bine, a zis: „Bine ne-am mai pricopsit!"

Extras din ultima parte a Memoriilor lui von Seydlitz-Gabler.

Numai o serie de neînțelegeri regretabile a putut provoca moartea violentă a unuia dintre cei mai buni soldați ai noștri. Încă o dată, poate pentru ultima oară, haita detractorilor a adulmecat vînatul încolțit. Ea s-a repezit asupra lui, avidă și sîngeroasă, pentru a-l sfîrteca și a-l arunca pradă jurnaliștilor și comentatorilor plini de venin și de ură.

Îmi amintesc cu exactitate momentul în care mi s-a comunicat moartea lui. Mă aflam într-o societate aleasă. Vorbeam, dacă nu mă înșel, despre reconstruirea adevăratei Germanii și despre noua orientare a Europei care ne interesa foarte mult. Atunci am aflat vestea tragică. N-am putut să spun decît un singur cuvînt: „Este îngrozitor!" la care am adăugat puțin mai tîrziu: „Nici măcar această întîmplare nu trebuie să ne abată din drumul nostru!"

O altă declarație a lui Wyzolla, făcută de astă dată în Berlinul de Est, la cîteva săptămîni după evenimentele descrise mai sus, cu ocazia unei conferințe de presă orga-

nizată de Ministerul de Interne sub președinția consilierului Karpfen, care la scurt timp după aceea a fost promovat:

Iată deci cum s-au petrecut lucrurile. Eu mi-am făcut întotdeauna datoria și nimic altceva. Bineînțeles că m-am gîndit. Și încă cum! Doar nu sînt căzut în cap. Am știut întotdeauna unde se află adevărații criminali de război. Dincolo! Întotdeauna dincolo. Asta-i convingerea mea — oriunde m-aș afla. De nezdruncinat. Este cineva împotrivă?

Ei bine, am fost șoferul generalului Tanz. Un om distins, un bărbat remarcabil. M-a înaintat la gradul de subofițer. Dar acum sînt plutonier. Clar. Prin cîte am trecut! L-am însoțit deci pe Tanz în Berlinul de Vest. Vizită particulară, de la om la om. Încredere fără rezerve. Totul a mers, la început, ca pe roate. Generalul Tanz mi-a spus: „Un pic de schimbare, ce zici?" „Da", i-am răspuns eu. Totul era de fapt altfel, nu ca aici. E limpede? Logic!

Dar apoi au apărut doi indivizi. În mijlocul hotelului. Au vrut să mă vadă. Mi-am zis: „Atenție, băiete! Dă-le cu șutul ăstora doi. Anunță-l pe general." Generalul a spus cu dispreț: „Niște tipi de doi bani!"

Vine apoi spre mine unul din vest. Îl cheamă Hartwick sau Hartmut sau Hartmann, nu știu exact. Pute a parfum, mai vorbește pe deasupra și franțuzește ca unul din ăia care-i au pe conștiință pe algerieni. Un individ suspect. Încearcă să-mi intre sub piele. Trăncănește întruna despre general, despre ciudățeniile lui. Încearcă să mă tragă de limbă. Dar i-am arătat eu lui! Băi, ce l-am brutalizat!

Apoi au venit zbirii. Mi-au pus pistolul în piept. Mi-au spus: „Am pus laba pe tine!" Ei bine, nu-s chiar atît de timpit. Am făcut haz de necaz, dar n-am cedat. N-am spus nici un cuvînt împotriva armatei noastre populare naționale! Mai bine crăp! După care ei și-au făcut numărul.

Scrisoarea lui Rainer Hartmann adresată lui Monsieur Prévert, Paris

Localitatea: Antibes. *Data:* Mai 1961.

...vremea e minunată. Serele sînt pline de flori și trandafirii roșii încep să înflorească. Frunzele palmierilor din Grădina Botanică sînt de un verde suculent, iar în capela de lîngă far strălucesc sute de lumînări în fața Madonei

Mărilor. Eu le-am aprins fiindcă soția mea a născut un băiat. El va purta, dacă doriți, numele dumneavoastră.

Asta înseamnă că trebuie să veniți la noi. Este planificată o masă festivă la han. A doua zi, Felix va fierbe în port cea mai bună bouillabaisse din viața lui.

Ulrike este ferm convinsă că vreți să-l vedeți pe fiul nostru...

Telegrama lui Monsieur Prévert adresată doamnei și domnului Hartmann.

Sînt deja pe drum. Puneți o sticlă de Rosé Provence '53 la gheață la hotelul Juana.

Vă îmbrățișează
vechiul vostru prieten

Extras dintr-un discurs ținut cu ocazia „Zilei eroilor" în 1961 în fața delegaților asociațiilor vechilor combatanți și a altor asociații asemănătoare.

Orator: von Seydlitz-Gabler.

...astfel, oameni ca tragicul general Tanz au devenit un simbol. El a făcut parte dintre acei soldați, pentru care trupele sale treceau prin foc. Pentru el și pentru alții asemeni lui nu a existat decît o singură deviză, un singur scop, un singur triumf: Germania!

O voce: Care Germanie?

NOAPTEA GENERALILOR

Varşovia 1942 – lupta împotriva rezistenţei poloneze;
Paris 1944 – intrarea americanilor şi atentatul asupra lui Hitler;
Berlin 1956 – reînarmarea Germaniei şi convocarea "vechilor camarazi"
– iată locurile şi evenimentele acestui roman despre "crimă şi pedeapsă", despre oameni puşi să aleagă între morala politică şi datoria de soldat.

Noaptea generalilor – o carte şi, apoi, un film care au cucerit lumea întreagă!

RAO
International
Publishing
Company

ISBN 973-576-096-7

9 789735 760960